

לקראת שבת מלאכתא

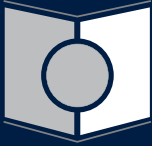
Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת חיי שרה

לקראת שבועת מלכתא

פנה רבי אהרן לייב לנכדו, ושאל: האם אחד שמונע שידוך של בנו או בתו חייב מיתה? הנכד: "מדוע שיהא חייב מיתה, הרי אינו לא 'רוצח' ולא 'רודף' ומדוע שיתחייב מיתה?!". הסביר לו: הרי במדרש כתוב שבא מלאך החליף ונתן את האוכל עם הסם לבתואל ומת, וא"כ קשה מדוע הרגו אותו, שאמנם לא רצה לתת את רבקה, וכי חייב מיתה בגלל כך, בסך הכל היה מעוניין למנוע את השידוך...?"

פנינים בשידוכים ממרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

צילום שוק לרר

נעמד בחדר אברך בן תורה וביקש ברכה לפרנסה, עמד שם יהודי נוסף ששמע את הבקשה, התערב ושאל בקול: "אינני מבין, אנו מבקשים בברכת המזון 'ונא אל תצריכנו ה' אלוקינו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלוואתם כי אם לידי המלאה הפתוחה' - לא מתנה ואפילו לא הלוואה מגמ"ח כלשהו. אז איך אני אמור לחתן את הילדים שלי?!" רב אהרן לייב הגיב בכאב: "אתם יודעים מדוע אנשים אינם זוכים לסייעתא דשמיא בממונות? מדוע התפילה לפרנסה אינה מתקבלת? כי לא מאמינים מספיק שהקב"ה יכול לתת! האדם מתפלל, ובד בבד הוא מהרהר: 'נו, ואיך הקב"ה יתן לי באמת? אולי כך ושמא כך...'". הגביה קולו: "וכי אתה דואג להקדוש ברוך הוא?! וכי הוא צריך את העצות שלך?! הוא יודע לבד איך לתת לך! כן, כן, כן - בלי מתנת בשר ודם, ולא בהלוואתם, אלא מידיך המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה!"

רשימת תלמיד מובהק, מורם מעם.

היו לי בביתי ארבעה ילדים הממותנים לשידוך, התקופה הייתה לא קלה בכלל, המתת, הצער והתקווה. ולכן, בכל עת שנכנסתי לבית של רבינו, ביקשתיו שיברך אותנו ואכן הוא נענה, ותמיד יצאתי עם ברכות חמות.

ויהי היום, בשעה עשר וחצי לפנה"צ אני מקבל טלפון, "ראש הישיבה קורא לך" הגעתי בזריזות, קשה לתאר את מה שחוויית.

רבנו שכב במיטה והתיישבתי לידו. הוא נקב בשמי כקורא לי לאמר: יענקב, כל היום אתה בוכה על המצב, תאמר לי: בעז"ה הילדים שלך יתחתנו אבל מה יהיה עם הבטחון שלך? מה יהיה? מתי תגדל? עד מתי אתה תישאר אותו דאגן. מה עם האמונה שלך? מה עם יראת השמים שלך? האם אתה משתדל לרכוש ולהשיג אותם (בתקופה זו)? כרב הדואג לתלמידיו, הוא סער ורגש: בסוף הם יתחתנו, יהיו להם ילדים, נחת וכל טוב, ואתה לא תתקדם, תישאר אותו נער (בדרגתך הפחותה)!!

שקט של יראת כבוד שרר בחדר, הנכד ראה בכך כעין רוח הקודש, שלמרות ששכחו לומר לו, הוא מתחיל לדבר על העניין...

חלפו שניות נוספות ומרן המשיך: באמת אינו מחויב מיתה, אלא, דע לך מ'קען נישט שטערן דער אויבערשטער, = אי אפשר לעמוד בדרכו של הקב"ה, ומי שעומד בדרכו כביכול, הרי שאינו כאן... ושמא תאמרו שדווקא במקרה ההוא כך - כיון שבא למנוע את השידוך של האבות הקדושים, לא, כי אם כן מדוע סיפרו לנו חז"ל מעשה זה, אם אינו נוגע למעשה כלום...

הנכד שאל מיד: "האם לומר לאבי הבחור, את מה שקרה עם בתואל וכו'?"

"אל תפחידו אותי, הוא יחשוב שאני מקלל אותו חס וחלילה" - אמר רב אהרן לייב כמובהיר שאכן לומר להם שיהיו נחרצים למען השידוך, אבל ללא הפחדות מיותרות...

נ.ב. השידוך נגמר למז"ט, והתברר, שרק אח אחד ירד מן הדרך, וגם הוא תודות לה' יתברך חזר בתשובה.

רק אין יראת ה' במקום והרגוני

אשה דתייה שלמדה במקומות חיצוניים וקיבלה תואר ד"ר, הסתפקה האם להתחתן עם פרופסור פלוני למדעי המדינה (דתי למחצה ולשליש), נודע לה על חכמתו של הרב שטיינמן מבני ברק ושלחה לשואלו, האם כדאי לה להתחתן איתו.

לאחר שהרב שטיינמן שמע בקצרה את הפרטים, השיב:

"אם הוא ירא שמים, יכולה להנשא לו, ואין כוונתי ליראי שמים של תפילין דרבינו תם המובא בשו"ע או"ח סימן ל"ד שירא שמים יצא ידי שניהם - וילבש גם תפילין דרבינו תם אלא שיהיה לו לפחות יראת שמים כזאת שבלעדיה זה פיקוח נפש לחיות איתו (ושתדע שחסרון ביראת שמים זה פיקוח נפש)".

היא לא ידעה בדיוק כיצד לבדוק יראת שמים, וגם לה לא היה רצון לכך - ולבחון לעומק את יראת השמים שלו, ובבחינה מהירה החליטה להתארס איתו - כיון שמצאה בו גינונים נאים למכביר - ביחסי 'בין אדם לזולתו' בסבר פנים יפות ונעימות סביבתית בעת הפגישות ואחריהן, והבינה כי זה מוכיח גם על יראת שמים. הם התארסו.

לפני החתונה, שלחה שוב שיזכירו אותה בפני הרב שטיינמן.

אמר רב אהרן-ליב לשליח (שהיה גם בפעם הראשונה): "כעת כבר אין לי מה לומר לה..."

כמה חדשים אחרי החתונה, בבוקרו של יום בהיר, התפתח ביניהם

כך במשך כעשרה רגעים לא הניח לי וחזר באזניי על דברי חז"ל בענין יוסף הצדיק ועוד בענייני אמונה בטחון וקרבת אלוקים: וכי אתה רוצה להשאיר א גארנישט?! הרי לגבי הילדים, בסוף הכל יבוא על מקומו בשלום, אבל מה איתך?

וכי מי שמונע מבנו שידוך חייב מיתה?

"הבחור הזה באמצע שידוך, אחרי 3 פגישות נודע ששלושה אחים של המשודכת ירדו מן הדרך" - סיפר יהודי שנכנס עם בחור ישיבה.

רבי אהרן לייב עצר את שטף דיבורו של השואל, בקול של תמיהה: "שלוש אחים ירדו מהדרך, כיצד נודע לכם הדבר?"

"על ידי השכנים"

(בביטול) "שכנים רואים אחד שיוצא לרחוב בלא מגבעת וחליפה ומיד מחליטים, זה לא נקרא בירור..."

"ועל הצד שזה אמת?"

"גם לבן הארמי היה אח של רבקה אימנו".

המשיכו ושאלו: והרי חז"ל אמרו לבדוק באחיה.

"היום זה לא מחמת הבית, וממילא אין ראייה מהאחים ומהבית. (כמדומה שאמר כן בשם הסטייפלער).

הם ניסו להקשות ולהתעקש: שמא דווקא בימים ההם של רבקה אמנו ע"ה, שלא הייתה אפשרות יותר טובה ניתן היה לקחת כזה שידוך ולא כיום, וגם יש לומר שהזיווגים של ה'אבות' הקדושים שאני...

למרות דבריהם רב אהרן לייב נותר בדעתו: שידוך שהיה וכתוב בתורה הקדושה, בא להורות לנו.

השואלים יצאו. אך אבוי, הם שכחו להציג את עיקר השאלה, שאכן הבחור מצד עצמו היה מעוניין להמשיך, כיוון שלדעתו הבת היא עם יראת שמים באמת, אבל הבעיה העיקרית, שאביו הוא זה שמתנגד שלא להתקדם עם השידוך בשום אופן, ולכן נכנסו לשאול.

הם לא הרחקו, ורב אהרן לייב פנה לנכד ששימש אותו, ושאל: האם אחד שמונע שידוך של בנו או בתו הוא חייב מיתה?

הנכד: "מדוע שיהא חייב מיתה, הרי אינו לא 'רוצח' ולא 'רודף' ומדוע שיתחייב מיתה?!"

הסבא הסביר לו את צדדי שאלתו: הרי במדרש כתוב שאליעזר עבד אברהם בבואו לקחת את השידוך לרבקה, בא מלאך החליף ונתן את האוכל עם הסם לבתואל ומת, וא"כ קשה מדוע הרגו אותו, שאמנם לא רצה לתת את רבקה, וכי חייב מיתה בגלל כך, בסך הכל היה מעוניין למנוע את השידוך...?

המשך בעמוד 30

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעני"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

מעשה באב ובנו שבאו אל רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל, רבה של לודז', לדין תורה, מאחר והתגלע ביניהם ויכוח אודות המעיל היחיד שהיה ברשותם, והם רצו שהרב יפסוק עם מי הצדק. פתח האב בטענותיו: "בכל יום יוצא אני לבית הכנסת בשעת בוקר מוקדמת וזקוק למעיל, ומשום כיבוד אב סבור אני כי בני חייב להשאיר לי את המעיל היחיד שיש לנו"

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על חסד אמיתי

רבקה שמעה את בקשתו הצנועה של אליעזר לשתות מעט מים מכדה, ומיד נענתה. "ותאמר שתה אדוני ותמהר ותורד כדה על ידה ותשקהו". מבאר ה"אור החיים": "פירוש, כנגד שאמרת גמיאה מעט - שתה כחפצך ולא שישתה הוא בידו, אלא היא תטרח במצוה להשקות צמא למים, "ותמהר ותורד כדה על ידה", כדי שלא יטרח הוא בשאת הכד לשתות. ואמרו 'ותשקהו', פירוש, מלבד שלא טרח לשאת הכד עוד לה שהיתה טורחת לקרב לפיו המים, שלא יצטרך הוא אפילו להטות הכלי". לא די שרבקה נענתה לבקשתו ברוחב לב, אלא טרחה ביותר גם באופן ההגשה וקרבה את המים לפיו, כדי שלא יתאמץ. לאחר שאליעזר סיים לשתות, הציעה לו רבקה את ההצעה לה ציפה: "ותכל להשקותו ותאמר גם לגמליך אשאב עד אם כלו לשתות. ותמהר ותער כדה אל השוקת ותרחץ עוד אל הבאר לשאוב ותשאב לכל גמליו" (שם יט - כ).

נשאלת השאלה, אם רבקה ממילא רצתה לגמול עמו חסד בשלימות, ולשאוב מים גם לגמלים, מדוע לא אמרה לו כבר בתחילה: "שתה, וגם גמליך אשקה", כפי שהתפלל אליעזר? מדוע המתינה עד שכלה לשתות?

משיב על כך ה"אור החיים" בפירושו: "וטעם שלא אמרה תיכף ומיד: 'גם לגמליך אשאב' וגו' - לתוספת ותרנות נתכוונה הצדקת, שאם היתה מקדמת לומר גם לגמליך וגו' קודם שישתה הוא, יש מקום לו למהר להקל טירחה, כיון שעוד לה טרחת הגמלים. מה שאין כן קודם שתודיעהו, יחשוב כי הוא זה כל הטורח, וישתה כחפצו לאט לאט, ואחר ששתה תיכף אמרה: 'גם לגמליך אשאב' וגו'".

רבקה עשתה כן מתוך טוב לבה, היא הבינה שכך יהיה מעשה החסד מושלם יותר, בכך הוכיחה את יכולתה המופלאה להבין מה תהיה טובתו של אליעזר, ולסייע לו מתוך מחשבה מקיפה על צרכיו, כך שיוכל להנות ממעשה החסד בשלמות.

להיכנס לנעליו של הזולת

לרוב, אם לא נבין את הצורך של הזולת, לא נצליח לעזור לו, כדי להבין את צרכיו מוטל עלינו "לצאת מהריבוע" שלנו, לנסות "להיכנס לנעליו" של הזולת ולחוות את מה שהוא מרגיש.

מעשה באב ובנו שבאו אל רבי אליהו חיים מייזל זצ"ל, רבה של לודז', לדין תורה, מאחר והתגלע ביניהם ויכוח אודות המעיל היחיד שהיה

ברשותם, והם רצו שהרב יפסוק עם מי הצדק. פתח האב בטענותיו: "בכל יום יוצא אני לבית הכנסת בשעת בוקר מוקדמת וזקוק למעיל, ומשום כיבוד אב סבור אני כי בני חייב להשאיר לי את המעיל היחיד שיש לנו".

לעומתו טען הבן: "אבא, אני מפרנס אותך, אני יוצא לפנות בוקר לעבודה כשבחוץ כפור, ואני עלול להצטנן ולחלות מהכפור, ואז לא אוכל לצאת לעבוד, מה יועיל לך המעיל אם לא יהיה לך מה לאכול?! לכן ודאי שעלי לקבל את המעיל בבוקר".

כך התווכחו השנים בפני הרב הפיקח ששמע את טענותיהם ואמר: "אני מציע שאת הדין תורה שלכם תביאו לפני בית הדין, אך זאת אבקש: כל אחד מכם יטען את טענותיו של השני!" שמעו השנים לעצתו, וכשהוזמנו להשמיע שם את טענותיהם, פתח האב ואמר: "ברשותנו מעיל אחד, לדעתי המעיל הזה שייך לבני, משום שהוא יוצא לפנות בוקר לעבודה, ממנה אנו מתפרנסים, ואם לא ילבש מעיל מחמם הוא עלול לחלות, ואז לא יהיה לנו מה לאכול".

אומר הבן: "אבא היקר! לא בא בחשבון! אתה אבי, ואני חייב בכיבוד אב, אתה חייב ללכת בבוקר לבית הכנסת, להתפלל וללמוד ולהימצא בחברת אנשים, ולכן המעיל שייך לך!"

אולם האב אינו מוכן לקבל את המעיל על חשבון הבן. "זוהי הקרבה גדולה מצדך, בני. אם חלילה יקרה לך משהו לא אוכל לסלוח לעצמי..."

הגאון ר' בן ציון פלמן תושב השכונה, שמח מאוד בהכתרתו של האי גברא רבא, הוא אמר אז לתושבים בשמחה רבתי: "רמת אלחנן זכתה לרב אמיתי היודע להנהיג, ויודע לרומם, כפי שאף אחד לא יכול היה לעשות". כאשר ר' בן ציון הגיע להתפלל שחרית, ניגש אליו יהודי ושאלה דחופה בפיו. רבי בן ציון הדריך את היהודי מה עליו לעשות, אבל, מאותו רגע החליט רבי בן ציון כי עליו לעשות משהו. ו.. הוא עזב את בית הכנסת המרכזי, העביר את מקום תפילותיו למנין השכונתי של קהילת בני 'עדות המזרח'

הגה"צ רבי בן ציון פלמן זצוק"ל - הרב שברה מבתי כנסיות...

"יִצְחָק בָּא מִבּוֹא בְּאֵר לְחַי רַא"י" (בראשית כ"ד, ס"ב)

ר' בן ציון פלמן רכש דירה בשכונת 'רמת אלחנן' שהייתה אז בבנייתה. הנהלת 'צעירי אגודת ישראל' הציעו לרבי בן ציון את הרבנות העתידית בשכונה. מרן הגרא"מ שך סייע להם לשכנע אותו, והוא אמר לר' בן ציון: אני יודע שאינך רוצה לעסוק בענייני ציבור, לכך אני אחראי. גם לא תאלץ לדבר באסיפות. התפקיד שלך יהיה אך ורק הרבצת תורה ולהשיב בהלכה.

מיד יצא קול הברה על פני חוצות כי ר' בן ציון פלמן עתיד לענוד את כתר הרבנות בשכונה המתחדשת בפאתי בני ברק.

הרב שמעון סירוקה זכרונו לברכה, שעמד בשעתו על האבניים, שמח מאוד על ההסכמה והכין כבר 'כתב רבנות'. הכל היה מוכן ומזומן, מלבד הבניינים עצמם, שהיו עדיין בשלבי בנייה אחרונים, והכל המתנינו לגמר הסופי שלהם.

בוקר אחד, תלמיד חכם צנוע ולא מפורסם דפק בדלת בית רבי בן ציון, התיישב בהתרגשות, ואמר לו: "דע לך הרב פלמן, אני מאד כועס עליך..." היה קשה לו לדבר מרוב התרגשות.

בנשימה כבידה המשיך: "אספר דברים כהווייתן. כאשר מינו את הרב קרליץ (שליט"א) לרבנות בשכונת 'רמת אהרן', הבטיחו לו שכאשר תיבנה שכונה נוספת מטעם צא"י אני אכהן שם כרב" הוא פירט מדוע הבטיחו לו. "ואם כן, כיצד שמעתי כי בקרוב יתנו על ראשך את כתר הרבנות ב'רמת אלחנן'?! כעסי עליך".

רבי בן ציון הביט עליו היטב, וראה את מה שראה על פניו, ושמע בקולו הרבה כאב.

והשיב לו: "אם כן, כעת, אני קם והולך להסיר את המועמדות שלי". עוד באותו יום, פנה הגרב"צ לראשי צא"י ואמר כי בשום פנים ואופן אינו מוכן להיות רב, כי על ידי כך יפגע מישהו. הם השיבו לעומתו, כי מעולם לא הייתה כוונה רצינית למנות אותו יהודי לרב, וגם אם הייתה, ברור שבנסיבות הקיימות לא יהיה הוא הרב, גם אם כבוד

תורתו יסיר את מועמדותו, לא יהיה הוא רב המקום. ר' בן ציון התעקש למרות זאת והציב עובדה נחרצת "לא אהיה רב בשכונה". הענין נסגר ואיש מלבד העוסקים בדבר לא ידע מדוע ר' בן ציון נסוג אחור לחלוטין. מובן, ששמו של אותו ת"ח, לא עלה אחר כך לדיון כלל.

חלפו חודשים נוספים, ובסיעתא דשמיא עלתה הצעה חדשה יקרה מפז - שמו של הגאון הנודע רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, שהוא נבחר לרב.

הגאון ר' בן ציון פלמן תושב השכונה, שמח מאוד בהכתרתו של האי גברא רבא, הוא אמר אז לתושבים בשמחה רבתי: "רמת אלחנן זכתה לרב אמיתי היודע להנהיג, ויודע לרומם, כפי שאף אחד לא יכול היה לעשות". וחזר על כך עשרות פעמים תמיד, גם בשנים שאחר כך.

השכונה נבנתה והתאכלסה. ר' בן ציון פלמן השתכן בה גם הוא כאחד מתושביה.

הרב החדש הגיע להתגורר גם הוא בשכונה, לשמחת כולם.

ואז החל סיפור.

בימים הראשונים, ניגש אברך לר' בן ציון בשאלה הלכתית. שתק ר' בן ציון ולא ענה לו. האברך המשיך והפציר.

הרב פלמן דחה אותו נחרצות: "יש רב לשכונה, תשאל אותו!".

האיש התנצל, כי קשה לו כעת לעלות לרב ולפגוש אותו. אך ר' בן ציון עמד בשתיקתו ולא השיב להלכה.

לאחר יומיים שוב, כאשר ר' בן ציון הגיע להתפלל שחרית, ניגש אליו יהודי ושאלה דחופה בהלכות תפילה בפיו. רבי בן ציון הדרין את היהודי מה עליו לעשות, כיון שהשאלה היתה דחופה. אבל, מאותו רגע החליט רבי בן ציון כי עליו לעשות משהו. ו... הוא עזב את בית הכנסת המרכזי, העביר את מקום תפילותיו למנין השכונתי של קהילת בני 'עדות המזרח'.

הוא אמר אז לאשתו בכאב עצור: "חשבת שמוכן מאלי שששיש רב במקום, אין זה דרך ארץ לגשת לאחרים לשאול שאלות, אך הנה יש יחידים שלא מבינים את זה. ולכן משום כבוד הרב מרא דאתרא, לא אתפלל בבית הכנסת המרכזי!"

בימים שאחר כך ניגש אליו יהודי יקר ברחובה של שכונה, לשאול בהלכה חמורה. חיך אליו רבי בן ציון ואמר לו בעדינות: "תשמע יקירי, משכורת אני לא מקבל, ואם אענה לך, אצטרך גם לקבל גיהנום, ואת זה אני לא רוצה..." כאלו וכיוצא באלו השיב וחמק מכל הוראה הלכתית, עד שהתרגלו שהוא לא קיים בחלק של ההוראה למעשה.

עשרות שנים לא התפלל במנין המרכזי בשכונה, מהטעם היחיד, שמא מציאותו הקבועה בבית הכנסת המרכזי האשכנזי תגרום איזה שהוא חוסר כבוד מול הרב הגדול של השכונה.

תפילות שבת התפלל בפאתי השכונה, בביתו של הגאון האדיר רבי יחיאל מיכל פיינשטיין. בבית הכנסת המרכזי של רמת אלחנן התפלל רק תפילת 'מנחה גדולה' בשבת, בשעה שמעטים בו המתפללים (בקושי מנין), וממילא לא שאלו אותו שאלות כלל לאחר התפילה.

חלפו הימים והגאון רבי מסעוד בן שמעון הוכתר לרב בבית הכנסת של 'עדות המזרח' בשכונה, ואז, מיעט להיכנס גם לבית הכנסת של עדות המזרח - מחשש שמא יגשו לשאול אותו שאלות בשעה שהרב נמצא בבית הכנסת.

בס"ד, הגיעו הימים שהוכתר לרבה של קהילת "נחלת משה" והיה לו

בימים שאחר כך ניגש אליו יהודי יקר ברחובה של שכונה, לשאול בהלכה חמורה. חיך אליו רבי בן ציון ואמר לו בעדינות: "תשמע יקירי, משכורת אני לא מקבל, ואם אענה לך, אצטרך גם לקבל גיהנום, ואת זה אני לא רוצה..."

מקום תפילה חדש וקבוע.

כמה שבועות לפני הכתרתו לרב ב"נחלת משה" הציעו את שמו של תלמיד חכם מופלג כמועמד לרבנות הקהילה. נכנסו לאותו רב, והוא הסכים לקבל את התפקיד.

לאחר כמה ימים התרחש לפתע דבר מכאיב.

אשתו אל אותו תלמיד חכם עיקמה את אחד מאיבריה, והייתה עתידה לעבור טיפולים רבים ומסורבלים. כיון שכך, הודיע התלמיד חכם המוצע לגבאים כי יהיה עסוק בענייני רפואה של אשתו, ובשלב זה לא יוכל לקבל על עצמו את כתר הרבנות. הריהו חוזר מהסכמתו ליטול את עול הרבנות של הקהילה.

בעקבות כך, מינו את הגרב"צ לרבנות ב"נחלת משה", וכשבוע לאחר המינוי, נתרפאה הרבנית כליל באופן לא צפוי. אמר אותו ת"ח: "משמים רצו שהגאון ר' בן ציון יהיה רב, וסיבבו את הדבר הזה, כי לו יאה רבנות זו".

(מתוך הספר ללא שם)

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום..**

המייל היומי של 'דרשו'

סבא שמע היטב את מה שאמרתי, ולא חלפה שניה והוא אומר לי: אהרן, איך יכול להיות שאתה מסוגל לומר דברים כאלו על חבר שלך וכי זה נקרא חבר? הרי הנכם חברים טובים כפי שגם הוא ציין לי בשיחה, וכי ככה מדברים על חבר?

מקבץ סיפורים מרתקים על מידותיו של מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל

שְׁתֵּה וְגַם גְּמִלְיָה אֲשֶׁקְהָ (בראשית כ"ד, י"ד)

והוא התייחס אלי בכזו אנושיות ומתיקות כובשת שהתמלאתי התרגשות, עד שכאשר ירדתי מביתו שמתי לב שמרוב התרגשות לא שמתי לב לתשובתו, וחזרתי מיד שוב לשאול את השאלה. מספר רבי יצחק פריימן: "באחד הימים, חזרתי מחתונה, כאשר ירדנו מהרכב, חיכו ליד הבית הרבה אנשים שבאו לשאול שאלות שונות. הרב יצא מהרכב והאנשים הקיפו אותו, נוכחתי שסיימתי את 'תפקידי' וחזרתי לישיבה. והנה בשעת לילה מאוחרת, סיפר לי אחד הבחורים שהיה אז ליד ביתו של רבינו, שרבינו חיפש אותי שוב ושוב, ושאל מספר פעמים, איפה אני ולאן הלכתי. למחרת בבוקר, כאשר ירד במדרגות ביתו בדרכו לתפילה, אחז בידי ואמר לי ברצינות ובתרעומת: "אתה לא בסדר!" וכך הוא חזר וחזר על המילים הללו כמה פעמים. שאלתי במבוכה, "על מה ולמה? במה אני לא בסדר?". ענה רבינו: "אתמול חזרנו ביחד, אני יותר מבוגר ממך ואתה הלכת בזריזות, אבל אני המשכתי וחיפשתי אותך כדי להגיד לך לילה טוב..." ואז הוא הוסיף "תזכור, כאשר אדם הולך ונפרד מחבירו, הוא צריך להיפרד ולא ללכת סתם כך, כך צריך לנהוג". ניסיתי להסביר שפשוט היו הרבה אנשים מסביב שחיכו וניגשו לשאול ולא רציתי להפריע, אך הוא לא קיבל את ההסבר, רק לאחר שהתנצלתי פנה אלי רבינו ואמר בחיוך: "מודה ועוזב ירוחם!"... היה זה פרק של לימוד מעשי שלמדתי ממנו, איך צריכים להתייחס לאדם שעשה לך טובה."

היה רגיל רבינו מרן הגרש"ז אויערבך להזכיר בהתפעלות, הלכה בהלכות מידות טובות, אותה כותב רבי אליעזר אזכרי (מחכמי צפת בזמן ה"בית יוסף") בספרו "חרדים", בו הוא מונה את חיוב האדם להיות "רך כקנה" לזולתו כמצות עשה. דבר זה מבואר שם: "מצות עשה מדברי קבלה ומדברי סופרים התלויות בלב ואפשר לקיימם בכל יום" "לעולם תהא דעתו של אדם מעורבת עם הבריות, רך מחמאה מתוק מדבש".

דברים מופלאים אלו שהציב ה"חרדים" כמצות עשה מדאורייתא, קיים רבינו במלואם והיה פלא דורות בכל דרכיו ומעשיו בין אדם לחברו, רך מחמאה ומתוק מדבש ונופת צופים. דבר שהוא פלא פלאים בהיותו גם מחנך ומנהיג, ראש ישיבה ועמוד ההוראה שהעמיד דור שלם של מחנכים, בוער ביראת השם צרופה ואף יודע לתבוע מתלמידים ומקורבים, ולפעמים אף היה צריך להגיב בחומרה למעשה מסוים ואף להעמיד פני כועס, ויחד עם זה הפליא את כל רואיו בהנהגתו המעודנת, מידת תלמידי חכמים הכתובה במסכתא דרך ארץ זוטא "לעולם יהא אדם רך כקנה" יחד עם חובתו לזרוק מרה בתלמידים.

וכך, למרות שהקפיד על תלמידיו, שילכו במישור ושצמיחתם בתורה ועבודת השם תהיה כראוי, ידע להזהר ולא לפגוע בהם. המילה החריפה ביותר שהיה מוציא מפיו בהטיחו נגד בחור שהתערב בשיעור ודיבר לא לענין, היתה: אתה מתבלבל. וכשדברי הבחור היו מאד שלא לענין, או שדיבר באמת דברי שטות, היה אומר, אתה מתבלבל מאוד, וזה כבר היה השיא. גם כשהוצרך לומר לתלמיד דברים קשים כברזל, הרגיש הבחור שאין כאן שום דבר אישי, והכל לתועלתו.

כל מי שנפגש איתו ראה עד כמה היה מאיר פנים אליו והשתדל לתת לו את ההרגשה הנעימה ביותר, בני המשפחה שהכירוהו היטב ידעו כמה בוער לו כל רגע ובכל זאת כשדיבר עם זולתו, גם אם הלה לא דיבר ממש לענין, או טרד את מנוחת נפשו בדברים של מה בכך, הנעים את שהותו במחיצתו בצורה נפלאה בלתי נשכחת.

עד היכן מגיעים הדברים מספר רבי אורי אלפרט, כשנכנסתי לשאול בפעם הראשונה אצל רבינו שאלה, הצגתי את השאלה,

מספר נכדו רבי אהרן גולדברג: פעם, תוך כדי יציאה מהבית לפני שהתחלנו לרדת במדרגות, סבא מסתכל ימינה ושמאלה לראות שאין איש נוסף איתנו, ואז פנה ושאל אותי, תאמר לי האם אתה מכיר אדם בשם זה וזה, אמרתי כן, הוא שאל כמה שאלות רגילות על מעשיו מידותיו וישרותו ומיד השבתי על הכל בחיוב, וקצת יצאתי מגדרי לספר על ישרותו ועל עסקיו הכלכליים הענפים, מבלי לדעת שאני דורך על משהו, והדגשתי, ואת הכל עושה איש זה ביושר ובצניעות.

שאל סבא: ואיך אתה מגיע להיכרות עם האיש, אמרתי, חבר שלי שכן שלו, והוא זה שהכיר בינינו, ומאז אני כמעט ידיד שלו. סבא מהרהר ואומר לי: מעיקרא לא ידעתי שאתה מכיר את האיש, אבל ידעתי שהחבר שלך מכירו, הבוקר התקשרתי אליו והתעניינתי אצלו והוא זה שאמר לי שאכן גם אתה מכירו, ואז הביט עלי והדגיש, ודוקא לכן אני שואל אותך שוב, תאמר לי, האם אתה בטוח במה שאמרת בנוגע לישרותו בענייני ממון, אמרתי שוב, ההכרות שלי איתו מצוינת ביותר, והנקודה הכי חזקה שאני מכיר באדם הזה זו האמת והישר בממונות, והוא גם שותף של פלוני, איש עסקים הידוע כישר דרך.

אומר לי הסבא: רצוני להבין, אתה הרי מכירו דרך החבר שלך, אם כן היה פשוט לי שתשובותיכם תהיינה זהות, ואיך יתכן שאתה כל כך משבח את יושרו וטוב ליבו, ואילו חבר שלך שולל אותו מכל וכל. חייכתי ואמרתי לו, סבא: רצוני לומר, את החבר שדיברת איתו הבוקר, אני מכיר טוב מאוד וידע את מעלותיו וגם את חולשותיו. ואכן באמת דבר משונה קורה, שכאשר אנו נקלעים לשיחה על אנשים שהם מרי נפש עניים ומסכנים או סתם אנשים רגילים עליהם הוא מדבר טוב, אבל אם אני מדבר איתו על איש עסקים מוצלח שמצליח בעיקר בענייני כסף, התגובה שלו תמיד תהיה, תעזוב, הוא גנב או שקרן. כנראה שיש לו איזו מין חולשה כזו. די היה אם סבא רק היה אומר לי שהתעניין אצלו, ומיד יכולתי לומר מה היתה תגובתו.

סבא שמע היטב את מה שאמרתי והענין נגמר. הוא סבר וקיבל. אבל לא חלפה שניה והוא אומר לי: אהרן, זה מכוער, מכוער ממש, מכוער. מיד הבנתי שהמכוער זה מה שאני אמרתי. והמשיך בהערתו: איך יכול להיות שאתה מסוגל לומר דברים כאלו על חבר שלך וכי זה נקרא חבר? הרי הנכם חברים טובים

סבא - שאלתי, מה הייתי צריך לעשות, הוא השיב, אני מבין שמבחינתך רצית לענות רק אמת, אבל במקרה כזה היית צריך לענות את הידוע לך ועל החבר, לשתוק לשתוק ולשתוק

כפי שגם הוא ציין לי בשיחה, וכי ככה מדברים על חבר? אמרתי, את החבר שלי אני מכיר היטב על מעלותיו וחולשותיו, לא עולה בדעתי לומר אותם לאיש, אבל סבא שאל ואני מקפיד לומר לסבא את כל ידיעותי בדיוק.

חזר סבא ואמר: ככה לא מדברים. שאלתי: כאשר סבא שואל אותי על הסתירה בין תשובותי לתשובותיו של החבר, מה הייתי אמור לענות? נדהמתי, שוב הוא אמר בנימה של התנצלות, יתכן ולא הייתי צריך לשאול בצורה כזאת, אבל שאלתי היא, איך זה שכך מדברים? אמרתי, האמת שעדיין דיברתי עליו בעדינות וכי נמנעתי להוסיף מה שלא היה בו צורך. סבא: אבל ברור אצלי שעל חבר לא מדברים, יהיה מה שיהיה, אינני מסוגל לשמוע דברים מסוג זה.

סבא - שאלתי, מה הייתי צריך לעשות, הוא השיב, אני מבין שמבחינתך רצית לענות רק אמת, אבל במקרה כזה היית צריך לענות את הידוע לך ועל החבר, לשתוק לשתוק ולשתוק.

(גאון ישראל)

האזינו לתוכנית 'הפוח בכל יום' בקו השיעורים של דרשו

כל הכתבות והתוכן משודרים להאזנה מדי יום מפי הרב אברהם פוקס

077-2222-666 שלוחה 31

ניגשתי למרן זצ"ל, ובני הבית אמרו לו "זה הרב צוקר מאשדוד". אבל הוא כביכול לא שמע, ולא הראה שום ניד שהוא זוכר אותי. הבאתי לו את הספר, רבינו התחיל לעלעל בין דפיו ומיד התעורר: "נדמה לי שראיתי כבר ספר זה", אמר... אותי הוא לא זכר, אבל את הווארטים שכתבתי שם הוא לא יכול היה לשכוח...

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה', על השקעה בקיום המצוות והתשלום עבורן

"נִתְּתִי כֶסֶף הַשְּׂדֵה קַח מִמֶּנִּי וְאֶקְבְּרָה אֶת יְמֵי שְׁמִי" (בראשית כ"ג, י"ג)

פרשת 'חיי שרה' נפתחת עם הוויכוח הידוע בין אברהם אבינו ועפרון החיתי. אברהם אבינו עליו השלום רוצה לקנות את שדה מערת המכפלה, עפרון רוצה להעניק לו את השדה חנים אין כסף, ואברהם אבינו מתווכח אתו עד שלבסוף נעתר עפרון לקחת את הכסף, ומבקש סכום מפולפל של ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר.

וכמובן כל אחד שואל מיד את השאלה הנזעקת מאליה: למה אברהם אבינו כל כך מתעקש לשלם על שדה המכפלה? הרי הקב"ה אמר לו "לך אתננה", ממילא זה שייך לו. גם הוא עצמו אומר "גר ותושב", אם לא תרצו למכור לי, אני אקח אותה בכל מקרה... למה אברהם אבינו היה צריך להתעקש לשלם על משהו שממילא שייך לו.

ישנן תשובות רבות בדבר, וכבר הובאו בספרים הסברים שונים, כולם אהובים כולם ברורים. ואנו נצמד גם אנו בדרך שסללו לנו רבותינו ונבאר את העניין באופן נוסף.

נודע בשערים שמו של המשגיח הצדיק, הגאון רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל, מיישיבת מיר, תלמידו המובהק של 'הסבא מקלם', ואחד מאבות תנועת המוסר שהשפעתו רבה ועצומה גם על עולם הישיבות בימינו, כמאה שנה לאחר מכן.

רבי ירוחם היה איש שכל כולו מחשבות מוסר, תלמידיו היו שותפים בצמא את רעיונותיו המתוקים והעמוקים, הוא היה מביא אותם לפסגות נפלאות בעבודת ה' מתוך שמחה, כובד ראש, יראת חטא ושאר המידות הטובות שהחדירו בעלי המוסר בעולם הישיבות.

אבל את הרעיונות הנפלאים שלו לא הסכים רבי ירוחם לומר לכל אחד. היו צריכים להתאמץ כדי לזכות לשמוע ממנו איזה רעיון נפלא. רק בחורים שהיו מאוד מיוחדים ובני עליה זכו לקבל ממנו דברי מוסר, וגם אז הוא היה דורש מהם תשלום עבור כל רעיון.

את ההנהגה הייחודית הזאת, קיבל רבי ירוחם מרבו הסבא מקלם. עמדתו היתה, ש'מה שבא בקלות הולך בקלות', ולכן אם הוא רוצה שהתלמיד יפנים את המסר ויצעד איתו לאורך זמן, עליו לאלץ את

התלמיד להתאמץ כדי לשמוע דברי מוסר, לשלם עליהם כסף, או אז הוא ייחס להם חשיבות, ישתדל לזכור אותם באופן מדוקדק, ויעמיק בהם במחשבה.

לא בחינם

מספר שלוחא דרבנן הרב שלומה לורנץ ז"ל, בספרו 'במחיצתם', את הסיפור הבא: מעשה בתלמיד, רבי פרץ שמו [מבוגרי הישיבה, שכיהן כרב עיר מסוימת], שהיה קשור מאוד למשגיח והחשיב מאוד כל מילה שיצאה מפיו. כשחזר לימי אלול לישיבה ביקש מרבניו להשמיע לו מחידושו. רבינו אמר כי אכן יש לו חידוש נפלא, אך כדרכו הסכים להשמיע לו את החידוש רק תמורת תשלום.

הלה הגיב ואמר: "לו היה לי כסף הייתי משלם ברצון, אבל אני בקושי מסתדר במשכורת הזעומה שאני מקבל כרב עיר, ואין ביכולתי לשלם". אמר לו רבינו: "כמה כסף יש לך בארנק?" השיב: "23 זלאטעס, ואני זקוק ל-5 זלאטעס להוצאות הנסיעה בחזרה". אמר לו רבינו: "אם כן, תן לי את 18 הזלאטעס הנותרים ותוכל להאזין לשיחתך".

רבי פרץ נתן את הכסף לרבו כבקשתו, כולו משתומם ותמה מה ראה רבינו ליטול ממנו את שארית כספו. ברם בטוח היה שלרבו יש סיבה

למעשה. בשנים הבאות שב רבי פרץ למיר בחודש אלול כדרכו, רבינו קיבלו במאור פנים בלי להזכיר את דבר המכירה. התעלומה הלכה וגדלה משנה לשנה.

חלפו שבע שנים, ורבי פרץ כהרגלו הגיע בחודש אלול למיר. מיד עם בואו סר לבית המשגיח ואמר לו: "רבינו בוודאי זוכר שלפני שבע שנים הסכים להשמיע לי שיחה בתנאי שאתן לו את כל הכסף שהיה ברשותי. אני מלא הכרת טובה לרבינו על כך, שכן השיחה ההיא הצילה אותי מהסתבכות בענין שאירע השנה בקהילתי. הודות לאותה שיחה ידעתי איך להתנהג ויצאתי מהענין בשלום".

רבינו שמע את דבריו, שלף את ארנקו והוציא 18 זלאטעס, הסכום שנתן לו רבי פרץ לפני שבע שנים, הושיט לו אותם ואמר:

"אסביר לך למה בזמנו נטלתי ממך את הסכום הזה כתנאי שאשמיע בפניך את שיחתי. רצוני היה שתאזין היטב לדברי, כי מתוך הכרת טבעך וכוחות הנפש שלך הבנתי שבאחד הימים עלול אתה להסתבך בענין כזה. כדי להבטיח האזנה כראוי, מן הראוי היה שתשלם סכום הגון כדי שיתייקרו הדברים בעיניך. אחרי שהשיחה שלי פעלה את פעולתה והודות לה ניצלת מהסתבכות, תוכל לקחת את כספך בחזרה".

זהירות מופלגת

כמובן, שדברים אלו צריכים זהירות רבה ומופלגת, ולא כל אחד יכול לצפות מתלמידיו ושומעי לקחו שיתאמצו עבור זה.

הרעיון של הצורך להתאמץ, הוא חשוב מאוד עבור המקבל, השומע, התלמיד. אבל כשמדובר על המשפיע, המדריך והמחנך, צריכים להנגיש את העניין כמה שיותר לתלמידים, ולהקל עליהם ככל האפשר.

הן אנו נמצאים בדור שפל, שבו אנשים רגילים לקבל הכל בלי להתאמץ כלל וכלל, ואם אנו נציב בפניהם מכשולים ואתגרים, ונצפה מהם שיתאמצו וישלמו מחיר עבור הזכות לשמוע דברי חכמה ומוסר, אנחנו מסתכנים בכך שחלילה וחס לא יהיה מי שירצה לשמוע את הדברים כלל וכלל...

בהקשר זה אני רוצה לספר מעשה שבדידי הווה עובדא. זיכו אותי משמים לעסוק בנושא של חינוך, ואף הורו לי רבותי לעסוק בחינוך של בנות ישראל בעירי אשדוד. שם בסמינר שהוקם על ידי הגאון האדיר רבי פנחס שרייבר זצ"ל, הייתי מוסר שיחות ביהדות בפני התלמידות.

לימים ראיתי שיש בידי צרור נכבד של שיחות מעניינות שנאמרו בשפה קלה, ושהטיוטות שלהן שנמרו בידי, ערכת אותם וכתבתי מהם שני ספרים. האחד עסק בזמירות השבת והשני בנושא של יראת אלוקים, והיו הספרים כתובים בלשון קלילה ונעימה, ואף הופיעו בספר עם ניקוד כדי שיוכלו כולם לקרוא בהם, ואפילו ילדים. לפני שהדפסתי את הספר הראשון, פניתי לבית אשר ממנו יצאה הוראה לישראל, ביתו של מרן שר התורה זצוק"ל, וביקשתי לקבל את הסכמתו. החזיק רבינו את תכריך הכתבים בידי, עלעל מעט, ולאחר מכן אמר לי להשאיר את הכתבים אצלו, והוא יעבור על זה

בהמשך לראות אם הוא יכול לתת על זה הסכמה.

ואכן, כעבור זמן מה קיבלתי לידי את הסכמתו של מרן שר התורה, אשר נכתבה בשליחותו, על ידי בנו חביבו מרן רבי יצחק שאול קנייבסקי שליט"א, ואף אמרו לי בני הבית שמרן הגר"ח הכתיב לבנו את נוסח ההסכמה, לפחות בחלקו.

עברו ארבעה חודשים, הספר כבר יצא מתחת מכבש הדפוס, ובהזדמנות הראשונה שהיתה לי לקחתי עותק אחד שלו, ועליתי לביתו של מרן שר התורה כדי להציג בפניו את הספר ולהראות לו את אל המלאכה לאחר שהגיעה אל סיומה.

ניגשתי למרן זצ"ל, ובני הבית אמרו לו "זה הרב צוקר מאשדוד". אבל הוא כביכול לא שמע, ולא הראה שום ניד או ניע שהעיד על כך שהוא זוכר אותי. הבאתי לו את הספר, רבינו התחיל לעלעל בין דפיו ומיד התעורר: "נדמה לי שראיתי כבר ספר זה", אמר... אותי הוא לא זכר, אבל את הווארטים שכתבתי שם הוא לא יכול היה לשכוח...

אחרי שהוצאתי את שני הספרים הראשונים, התבקשתי להצטרף לצוות הרבנים בישיבת 'תורה בתפארתה', וכדרכי מאז ומתמיד, גם כאן אמרתי שיחות לבחורים, וגם שמרתי לעצמי את השיחות הכתובות.

כמובן שמטבע הדברים שיחות אלו היו 'כבדות' יותר, ובעלות תוכן מעמיק יותר, שכן הן נאמרו בפני בחורים בישיבה גדולה, תלמידי חכמים צעירים. הפעם, כשהתקבצו הדברים לכדי ספר, התלבטתי מאוד באיזה אופן להדפיס אותו. האם להמשיך באותו הקו של שני הספרים הקודמים, שבהם הלשון קלילה ונעימה, המילים מנוקדות וכו', או שהפעם כדאי לכתוב בסגנון יותר ישיבתי ובמשלב לשוני גבוה יותר, בלי ניקוד ובלי כריכה צבעונית...

התלבטתי בעניין, ולבסוף עליתי למרן שר התורה, כשהפעם אבי מורי היה עמי, כדי להציג בפניו את השאלה. לפני הכל נתתי למרן את תכריך הכתבים שיעלעל בהם, ושוב, ברגע שהתחיל לעלעל הוא מיד זיהה אותי... "אוו... אמר בשמחה, "עוד ספר הוצאת".

שוב ראינו שמרן לא זוכר שום דבר, אבל כל ווארט או עניין תורני שראה, נצרב בזכרונו, עד כדי כך שהוא יכול היה לזהות אותי באופן מייד, רק לפי סגנון הכתיבה.

או אז הצגתי בפניו את השאלה שבה התחבטתי, לגבי הסגנון בו צריך הספר להיות כתוב. השיב לי מרן בצורה נחרצת "אתה כותב מאוד טוב", הוא אמר, "תמשיך להוציא ספרים", והנחה אותי לשמור על אותו סגנון קליל עם ניקוד וכו', כדי שבאמת התוכן יהיה נגיש לכולם, בדורנו אין מנוס אלא להנגיש את התוכן התורני והרוחני כמה שיותר.

זה כמובן לא סותר את זה שמי שרוצה להצליח בלימוד ובכל עניין רוחני אחר, צריך לעמול ולהתייגע כדי לזכות להצלחה, וכדי שמעשיו הטובים יהיו בעלי השפעה ארוכת טווח על עצמו ועל אחרים.

תשלום שאינו כספי

את הרעיון הזה מביא גם הזוהר הקדוש בפרשת תרומה, על הפסוק

"בתקופת השואה פעם פגע בי ה'קאפו' הראשי של המחנה והבחין כי לא גזזתי את זקני כמתחייב על פי הכללים. צעק עלי הקאפו 'מה עם זקנך?' והשבתיו בהתחמקות שלא יכולתי, ולאחר מכן אגוזו... באותה שעה קיבל הרשע את תשובתי, אך הזהירני בחומרה 'אם לא תקיים את דבריך ולא תוריד את זקנך, אבוי לנפשך!'

"עבר עוד יום ושוב הוכרחתי לצאת לעבודת הפרך, והנה פוגש אותי שוב אותו רשע, הלה כמובן נתמלא כעס וכשכולו זעם סחב אותי לחדר משרדם, שם ציוה הרשע לאחד מפקידיו שיגלח את זקני באכזריות... "כמובן שלא היתה לי שום אפשרות להתנגד, במקום ההוא, לא היו לאסירים זכויות בכלל, וכל קאפו עשה הישר בעיניו באסירים. האיש היה אכזר מאוד ולא היתה לי שום תקווה לחמוק מהעונש.

"לפתע פרצתי בבכי חזק, והתחננתי לפניו שיבחר עבורי עונש כאשר יחפוץ, ובלבד שלא יורידו לי את זקני. אני מוכן לספוג מלקות או כל עונש אחר, רק בזקני אל תגעו..."

"איך שאמרתי זאת והנה נס ופלא, מיד אמר לי הרשע 'קיבלתי את בקשתך, אבל ברח מפני במהירות, שלא אראך עוד'... כמובן שברחתי מיד ונסתי כל עוד נפשי בי. תוך כדי ריצה הוא צועק אחרי: עמוד!... נעמדתי בפחד ובחשש שאולי שינה את דעתו, והנה הוא זורק לעברי דג מעושן וצועק לי "מלא כריסך בזה...!"

"ראיתי", סיכם הרבי את סיפורו, "מה כוחה של מסירות נפש לכבוד הקב"ה. אפילו שאלו היו הרוצחים הגדולים ביותר, וכוחם כוח הטומאה הגדולה ביותר, אבל כשמוכנים למסור נפש למען קדושת השם הישועה באה כהרף עין, ולא עוד אלא שהעניק לי אוכל שבזה החייתי את נפשי מספר ימים".

'ויקחו לי תרומה'. אומר רבי שמעון בר יוחאי, מי שרוצה לעסוק במצוה ולעבוד את הקדוש ברוך הוא, צריך שלא יהיה זה ביד ריקה ובחינם, אלא מוטל על האדם להתאמץ כראוי לפי כוחו! אין דבר כזה בחינם!

צא ולמד מענייני העולם הזה, הפתגם העממי אומר "כסף קל הולך קל", ויש בו הרבה מן האמת, כשאדם אינו מתייגע על ממונו זה הגיע לו בקלות, הוא הגריל או קיבל בירושה סכום גבוה שלא התאמץ עליו, מהר מאוד הוא יאבד אותו, כי אין לכסף זה ערך אצלו! הוא לא עמל עליה ולכן הוא מבזבז אותו ללא אחריות.

לעומת זאת, מי שעובד קשה ומתאמץ, הכסף שהרוויח כתוצאה מאותו מאמץ הופך אצלו ליקר ערך והוא שומר עליו מכל משמר, לא יבזבז אותו על שטויות הוא יחפש תמיד את הטוב והמשובח למען יעמדו לו ימים רבים.

וזה הביאור במה שהתורה מספרת לנו על כך שאברהם אבינו רצה לשלם עבור מערת המכפלה. כי דברים טובים לא עושים בחינם, מצוות מקיימים על ידי מאמץ והשתדלות, להוציא כסף, אפילו הרבה כסף. כך מקיימים את מצוות ה'.

דג מעושן לאות הוקרה

אבל חשוב לזכור, שהתשלום אינו דווקא תשלום כספי, אלא כל סוג של מאמץ והשקעה שאדם מתאמץ ומשקיע כדי לקיים מצוות. על אחת וכמה וכמה כשמדובר במאמץ שכרוך בסבל גופני או בסיכון עצמי גבוה, כשהוא נעשה באון המותר, ולשם שמים, על ידי זה אפשר לזכות לקיים את המצוות באופן היותר נעלה. וכך היה מספר הרבי הקדוש בעל ה'שפע חיים' זי"ע מצאנו זצ"ל:

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורי משניות על מסכת
שביעית לתוכנית קניין שביעית

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

סבב אבא והלך בכל השכונה ושאל מי יואיל לקבל לידי ילדים. הוא פיזר את רוב הילדים בין שכנים טובים. חמישה מתוכם נותרו בתוך הבית הצפוף של הוריי, שכל גודלו לא היה יותר מארבעים מ"ר, אבל לדייריו היה לב רחב כאולם. באותו יום קיבלתי את רפאל. ילד עולה מתימן בעל נשמה זכה, נקייה ותמימה

הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א רבה של 'מגדל העמק' על חסד אמיתי וילדי תימן

"הנה אנכי נצב על עין המים" (בראשית כד, יג)

מרבד הקסמים

המים ימי שנות החמישים ועליית יהודי תימן. המבצע הגדול זכה לכינוי ההרואי "מרבד הקסמים". היו שכינו אותו "מבצע על כנפי שרים".

בין כך ובין כך הופיעו כאן, בארץ הקודש, 48 אלף יהודים, והם שוכנו בארבעה גושי מחנות עיקריים: ראש העין, בית ליד, עין שמר ומחנה המעבר עתלית.

כמו כל עם ישראל התוודע לכך אבא זצ"ל, ראש הישיבה רבי ישראל גרוסמן, הוא לא יכול היה להישאר אדיש. יהודים באים ארצה - ומה יהיה עם בני הנוער?

אמר ועשה. נסע אבא בטנדר למחנה העולים ראש העין, עלה על גג הרכב והכריז: "מי לה' - אלי! מי שיש לו ילדים ורוצה שהם יגדלו כיהודים - ישלח אותם עמי. אני אדאג להם, אמלא את כל מחסורם, ואהיה אחראי לעתידם".

שלושים ילדים נקבצו ובאו, ואבא ברוב רחמיו וחסדיו נטלם עמו ירושלימה. התחנה הראשונה, כמובן, היתה ביתנו הצנוע בירושלים בשכונת בית ישראל.

סבב אבא והלך בכל השכונה ושאל מי יואיל לקבל לידי ילדים. הוא פיזר את רוב הילדים בין שכנים טובים. חמישה מתוכם נותרו בתוך הבית הצפוף של הוריי, שכל גודלו לא היה יותר מארבעים מ"ר, אבל לדייריו היה לב רחב כאולם.

באותו יום קיבלתי שכן למיטה: רפאל. ילד עולה מתימן בעל נשמה זכה, נקייה ותמימה. אנו, כילדים, היינו חייבים להתרגל. זה היה קשה, אבל עשינו זאת בשמחה ובטוב לבב.

היו מהשכנים שהביטו בתמהון בנעשה. אמרו עליהם שיש להם גזזת, וחששו מפני מחלות שהביאו עמם: אבל אבא לא שת לבו לכל זאת וכה אמר להם: "החסד הגדול ביותר שאפשר לתת ליהודי הוא כשאכן לא נוח לך, לא מתאים לך ואין השעה כשרה. דווקא חסד כזה הוא החסד האמיתי, ובו נמדדת מידתו של איש ישראל מזרע של אברהם אבינו".

לפני כמה שנים פגשתי את רפאל - יהודי יקר, באמונתו יחיה. הוא

שאל אותי שאלה אחת: "איך הסכמת כילד לארח אותי, בעל עבר מפוקפק של מחלות, איתך יחד במיטה אחת?"

במקום תשובה קראתי לפניו פסוק מהפרשה: הנה אנכי ניצב על עין המים ובנות אנשי העיר יוצאות לשאוב מים. אליעזר עומד על שפת המעיין. הרי הוא שליח של אברהם אבינו לשדך את בנו יצחק. מעתה הוא נושא לא רק בתפקיד העבד, אלא גם בתפקיד המכובד של השדכן.

כחלק מתפקידו נוטה שדכן גם לעגל פינות ולטייח עובדות - הכל כדי להביא לגמר טוב. כשנתבונן בפסוקים נגלה את ההיפך: כביכול מרחיק אליעזר את השידוך: הוא עומד על שפת המעיין ומחפש את הנערה שתואיל לתת לו מים, ולא רק לו אלא לכל גמליו.

תאר לעצמך: מן הסתם היה אליעזר, עבד אברהם, איש גדול ממדים, כיאה למי שמחזיק את הבית של אברהם אבינו. למה שנערה תשקה את גמליו במקומו? הלוא כוחו במותניו! יישא דליי מים וישקה את גמליו. וכי למה זה מנסה אליעזר לכאורה להכשיל את השידוך?

מדגישה התורה (בראשית כד, ב): ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו, שים נא ידך תחת ירכי. למה זה באו כאן התארים זקן ביתו המושל בכל אשר לו?

התורה באה להדגיש את עוצמת השבועה שהשביע אברהם את אליעזר עבדו. לא סתם שרת או שמש היה אליעזר, אלא זקן ביתו

המשך בעמוד 31

כשלמדתי בכיתה ב', היה לנו מלמד צדיק, בא בימים, שהנחיל לנו את ראשית צעדינו בלימוד החומש. יום אחד הוא הביא חבילה של סוכריות דבש והחל לחלקן לכל ילדי הכיתה בזה אחר זה. והנה אחד הילדים שפשוט לא אהב סוכריות דבש וטעמה לא ערב לחכו, קם ממקומו ועשה מעשה אשר לא ייעשה

פרק נוסף מילדותו של הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל

"רק את בני לא תשב שמה" (בראשית כ"ד, ח')

הגדולה מהממתק היקר שחזן מבתי אמידי אין נוהגים לחלק ממנו לילדים סתם כך ללא סיבה מיוחדת, אם מטעמים חינוכיים ואם מסיבות כלכליות.

אבל שימשי היה נראה נחוש להשיג את מבוקשו. "אם אלמד כמה שעות ברציפות", שאל, "התסכימי להעניק לי כפרס את השוקולד?" "עסקת חליפין" כזו, לא יכלה האם שלא להסכים, וגם אם תמהה על הלהיטות שמגלה בנה לממתק, שמרה את הדבר בלבה. שימשי פנה משם לקיים את חלקו בהסכם, ולאחר שלוש שעות של לימוד ברציפו, קיבל את השוקולד והלך לו.

רק לאחר מכן התברר שהוא לא טעם ממנו ולו טעימה קלה אלא הגישו בסיפוק לאחד מחבריו, על פי סיכום מוקדם שהיה ביניהם. על מה ולמה? שימשי הבחין כמה שעות קודם לכן שהילד נוגס להנאתו קוביית שוקולד שאין עליו השגחה ראויה, ולבו נחמץ. גם בסתם יום של חול אין הדבר ראוי, אבל בפסח על אחת כמה וכמה. אלא שעובדה זו לבדה לא היה בכוחה להניא את חברו זה מלהמשיך ולאכול מן המתוק המתוק הזה, והוא לא ראה דרך אחרת להצילו ממכשול אלא אם יבטיח לו בתמורה משהו אחר העולה עליו בערכו. "אני אביא לך חצי חבילת שוקולד אחר, כשר למהדרין", פנה אליו, "ואתה תשליך את השוקולד הזה לאשפה. מסכים?" הלה ניאות להשליך את קוביית השוקולד שבידו, וכך החלה ה'עסקה', שהולידה את הצורך להוציא מאמו כמות הגונה של שוקולד, ובדרך זכה שימשי גם ללמוד ברציפות שלוש שעות תמימות...

עברו שנים ור' חיים אברהם פינקוס שוב נועד לפגישת סיכום על ענייני ממון. היה זה לקראת הצעת שידוך של אחד מילדיו, כשהמחותנים הגיעו לעומק השווה וסיכמו על הפרטים של 'כמה אתה נותן לבנך' ו'כמה אתה נותן לבתך'.

למחרת היום, הזדמן לבנו - רבי שמשון זצ"ל - ללכת עמו ביחידות, וכך יכול היה לגולל בפניו את רחשי לבו. "אבא", שאל אותו, "יודע אני היטב כמה הפרנסה דחוקה ובאילו קשיים עולה לך כלכלת הבית. אינני מצליח להבין, הרי בשידוך הזה יכולת להתמקח עם הצד השני ולהוציא מהם התחייבות גדולה יותר שהיתה מקלה עליך. למה לא עמדת על כך?"

האבא, בתגובה הביט בו בתימהון, ופשוט לא הבין מה הוא סח. "התחייבתי עבור השידוך כמוטל עלי וכפי היכולת שלי להתאמץ ולהשיג, וכי מפני האפשרות שלי ללחוץ עליהם, אקח מהם יותר?" אבא הביט בי במבט כאוב - היה ר' שמשון מספר - והפטיר "שמשון, אני לא מבין אותך!"

וכזה דמותו של יהודי מן הדור הקודם!

לשמים ולבריות

מסיפורי הילדות הידועים לנו אודות ר' שמשון זצ"ל ניתן ללמוד על שאיפות הגדלות שקיננו בו כבר מאז, והכשירוהו להעפיל במעלות התורה והיראה, עד כי גדל מאוד. אחיו וחבריו שיבלחט"א זוכרים אותו כאחד שכולו 'טוב', ושתכונת הנתינה והדאגה לזולת עומדת בראש מעייניו. ניצניה של אותה 'אכפתיות' במידה גדושה כלפי כל הסובב, שנודעה כיסוד בולט באישיותו לכל מי שבא עמו אי פעם במגע - כבר ניכרו בו בהיותו עול ימים ממש, אם בדאגה לטובתו הגשמית של זולתו ואם לטובתו הרוחנית.

המעשה הבא התרחש בשנות ילדותו המוקדמות, ונדמה שיש בו מאפיינים רבים בזעיר אנפין מדמותו הכבירה שניכרה לימים, הן בלבו שהיה ער לכבוד שמים ובגבורת נפשו, והן בכישרונותיו המקוריים והברוכים שהיו לו לכלי שרת בתורה ובעבודת שמים.

היה זה באחד מימי חול המועד פסח שבהם לא התקיימו לימודים בתלמוד תורה. שימשי פנה אל אמו בבקשה בלתי שגרתית: "אני רוצה שתביאי לי חצי חפיסה של שוקולד". האם לא הסתירה את תמיהתה למשמע הבקשה המוזרה, והעירה לו בעדינות על הכמות

נסיך אינו מתעסק בבוץ...

האוויר העילאית שהשרו הוריו הדגולים בבית שימשה כמצע גידול מתאים והיותה את היסוד שעליו נבנתה כל קומתו לימים, כשאת רוממות נפשם והליכותיהם ביקשו להנחיל לבניהם אחריהם. "א פרינץ" (נסיך), היה האבא ר' חיים אברהם אומר תדיר לילדיו, "שפילט זיך נישט מיט רינשטאק!" (-נסיך אינו משחק ומתעסק בבוץ). והיה המשפט הזה השגור תמיד על לשונו בחינוכו את ילדיו, כלל גדול ו'בית אב' שקיפל בתוכו מסכת חיים שלמה המקיפה את כל פרטי ההנהגה ומבקשת להעמיד כל פעולה במבחן האצילות של נסיך בבית המלך.

מעשה היה בסוכות של אחת משנות ילדותו המוקדמות. שימשי הקטן התבקש על ידי אמו לכבד את רצפת הסוכה, וכדרכם של ילדים ניסה להשתמט מן המטלה שהועמסה על כתפיו הצעירות. "איני מבין אותך", הוכיח אותו אביו, "בקלם מכרו את הזכות לנקות את בית הכסא של ה'תלמוד תורה', ומי שעלה התפקיד בגורלו - חש מאושר. ואילו אתה לא רץ לנקות את הסוכה?!"

מעובדות אחדות, מהן שסיפר רבי שמשון בעצמו בהזדמנויות שונות במרוצת השנים ומהן שסופרו על ידי אחרים, עולה תמונה מופלאה של בגרות בלתי מצויה כבר בשנות ילדותו המוקדמות.

כזהו המעשה דלעיל החקוק בראשית הספר, שבו נתפס 'על-חם' בידי שכן גוי כשהוא אחוז שרעפים ומרוכז עד כלות הנפש בנקודה עלומה ובלתי נראית, שעה שנשמתו הטהורה להטה בבערה פנימית של "נפשי יצאה בדברו", מפחד ה' והדר גאווה, והוא באותו הפרק ילד רך בשנים, אך בן שבע או שמונה.

או העובדה הבאה, שאירעה בעת טיול מאורגן של כל ילדי הכיתה ל"מצפה כוכבים" מרהיב עין ומשובב נפש, כאשר נאחו התפעלות יחד עם חבריו ממראה עיניו. אבל בעוד שחבריו היו מוקסמים עד עמקי נפשם ממראה עיניהם, תוך שהם קוראים קריאות התפעלות והתרגשות, כדרכם של ילדים בני גילם, הלם בלבו הקט של שימשי פינקוס כאב נורא - על כך שאיננו נתון באותה התרגשות מן הבריאה הנפלאה הזו של מערכת הכוכבים, גם בסתם רגעים שבשגרה, מדי לכתו בשעות הלילה ברחוב תחת כיפת השמים הפרוסה למעלה ראש, וזרועה בריבוא-ריבואות של כוכבים אשר כוננו ידי הבורא יתברך.

תפילת תשב"ר טהורה ותמימה

הוא הילד שבהיותו בגיל שש או שבע, כאשר נכסף פעם בכל מאודו לדבר מה שלא היה באפשרותו להשיג בכוחות עצמו, פשוט קרא אל השי"ת מקירות לבו מתוך אמונה תמימה כי הוא בעל היכולת וכוחות כולם, ואמנם זכה לגילויים נדירים של קיבול תפילת תינוק של בית רבן, שאינה שבה ריקם!

מעשה מופלא כיוצא בו אירע גם הוא בשנות ינקותו בהזדמנות אחרת, שעה שהתפלל על דבר מה, והיה בטוח לאחר מכן בכל תום

הילדות שלו, שהתפילה תתקבל, עד שהתאים את הנהגתו על סמך אותו ביטחון בהשי"ת, כי המשאלה תתמלא ללא כל ספק: היה זה בליל חג השבועות של אחת השנים לאחר הסעודה בבית הוריו שבוויליאמסבורג - והוא כבן שבע שנים. אביו התכונן באותה שעה לצאת מן הבית אל בית הכנסת שבו יעשה את הלילה הקרוב בלימוד, כאשר שימשי ניגש וביקש להצטרף אליו. ר' חיים אברהם שסבר כי בגילו הרך עדיין איננו בשל לכך, לא שעה להפצרותו והורה לו ללבוש את בגדי השינה וללכת למיטתו.

חלפה כמחצית השעה, ר' חיים אברהם שכבר הספיק להגיע לבית הכנסת, נמלך בדעתו והחליט כי אם הילד כל כך שואף לקיים את המנהג ללמוד, עליו להיענות לו. הוא שב אפוא הביתה על מנת לקחת עמו אל בית הכנסת, ומה רבתה הפתעתו כאשר הבחין בו עומד על מדרגות הכניסה, לבוש בבגדי יום טוב. "שימשי, מה אירע?" שאל אותו אביו, והילד - מסיח לפי תומו דברים כהווייתם: "התפללתי בכל לבי לה' שתשנה את החלטתך ותבוא לקחת אותי, והייתי בטוח שתפילתי נענתה. לכן, קמתי מן המיטה והתלבשתי, והנני עומד כאן ומצפה לבואך..."

אחריות של ילד

לימים, כאשר ביקש להמחיש בפני קהל שומעיו מה רב כוחו של היחיד לחולל שינוי בקרב ציבור שלם, השתמש בשני סיפורים מאלפים שאירעו עמו בילדותו: "כשלמדתי בכיתה ב', היה לנו מלמד צדיק, בא בימים, שהנחיל לנו את ראשית צעדינו בלימוד החומש. יום אחד הוא הביא חבילה של סוכריות דבש והחל לחלקן לכל ילדי הכיתה בזה אחר זה. והנה אחד הילדים שפשוט לא אהב סוכריות דבש וטעמה לא ערב לחכו, קם ממקומו ועשה מעשה אשר לא ייעשה. הוא ניגש בפשטות אל פח האשפה המונח בפניה, וירק אל תוכו את הסוכרייה. כבמטה קסם, מיד לאחר מכן קמו אחריו עשרים ותשעה ילדים, ועמדו בתור ליד הפח כדי לעשות בדיוק כמוהו..

המלמד המסכן שלנו לא ידע היכן לקבור את עצמו מפני הבושה. הוא כל כך התנצל בפנינו - ילדים בני שבע-שמונה... על לא עוול בכפו! הבה נחשוב לרגע מה עשה אותו ילד, איך הוא בעצם 'הרג' את המלמד, שבסך הכול בא עם כוונה טובה להעניק לנו ממתק. הסיפור הזה פשוט מבהיל, ואילו ידע אותו ילד מה הוא עלול לגרום במעשה הפיזי שלו, אין ספק שגם כילד קטן - לא היה מעז לנהוג כך". במקרה אחר מימי הילדות אותו תיאר, מצא לנכון להתייחס להנהגתו האישית:

"בילדותי היטבתי לשחות גם בעומק הים, אבל אני זוכר את עצמי נזהר זהירות עצומה - לא להרחיק ולהיות ראשון לפני כולם. ידעתי כי מי ששוחה בראש, מושך אחריו באופן טבעי גם את יתר הרוחצים ביים שסביבו, ורק זה היה חסר לי - שאתבע בשמים על איזה ילד שאינו שחיין מצטיין, ובגללי נכנס לעומק וח"ו טבע".

חשבונות של ילד, המתאימים יותר למושגים של אנשים מבוגרים וגדולים באישיותם!

(מתוך הספר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו)

בענין זה, חביב עלי לספר את המעשה שאירע לי בצעירותי עם ראש ישיבת בריסק הגאון רבי יוסף דב סולוביצ'יק זצ"ל, בנו הגדול של מרן הרב מבריסק הגרי"ז הלוי זצ"ל, כשבא להשתתף בשמחה משפחתית בבית אבי מורי זצ"ל. הייתי אז נער, והוא ראה שאני מביט בו ממושכות, והחווה לי באצבעו להתקרב אליו. כששאלני לשמי? השבתי ששמי הוא 'אליעזר'. שאל בחיבה: "נו! כמה פעמים מוזכר בתורה השם 'אליעזר'?"

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

נדמה שההסבר לכך הוא, שהרי באופן תמידי השם מורה על מהותו של האדם, אך אליעזר שאת כל יישותו הוא הכניע תחת מרותו של אברהם, וכל מהותו ומציאותו היתה ביטול העצמיות לגמרי כלפי דעתו ורצונו, לכן כאשר התורה רוצה לכנות אותו היא קוראת לו על שם מהותו, ומהותו היתה עבדות!

אליעזר חי במחיצת אברהם בתחושה כמי שאינו קיים כלל, בטל ומבוטל!

בספר הזכרון 'אבוא בס', הובאו שיחותיו המופלאות של המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שמסר בישיבת מיר בעת ששגלתה לעיר שנחאי שביפן. באחת השיחות הרחיב בענין מעלת אליעזר שהיה טפל לאדוניו בביטול גמור והסביר לפי זה 'הרגש' חדש ונפלא במאמר חז"ל, שאמרו: "יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים" (הובא ברש"י כד, מב).

הוא הסביר זאת נפלא! כך:

הרי עיקר המעלה של עבדי האבות היה בכך שהיו טפלים לאבות, ומי שהוא טפל לדבר הוא נעשה חלק ממנו, טפל ממש לנטפל. נמצא שמי שהוא טפל לאבות הוא בדרגה אחרת, שהרי הוא כחלק בלתי נפרד מאברהם אבינו. לפיכך מייחדת התורה פרשה שלמה לשיחותיו של אליעזר עם בתואל ולבן, כי כשם שעלינו ללמוד

התורה מרחיבה בפרשת אליעזר לפרט את דיבוריו ומעשיו, משום ש'יפה שיחתן של עבדי אבות', אך ממעטת לספר לנו על רוממות וגדלות אישיותו של אליעזר עבד אברהם. אמנם המתבונן במדרשים ובמאמרי חז"ל השונים, הרי שמיתמרת ועולה בפניו דמות פלאית של עבד נאמן, בעל תבונה וצדקה, אדם גדול וממוסרי התורה לבני דורו.

עלינו מעט להתבונן בכך, ולהפיק ממנו את הלקחים המתבקשים מאיתנו לעבודת ה' ולתכלית האדם בעולמו:

השם 'אליעזר' נשמט מהפרשה

בשבחו של אליעזר ניתן להוסיף על מידת הנאמנות העצומה וההתבטלות הגמורה שהיתה בו כלפי אדוניו:

הנה המתבונן בפרשתו יווכח ששמו של אליעזר כלל לא מוזכר בה, למרבה הפליאה, אפילו לא פעם אחת!

בענין זה, חביב עלי לספר את המעשה שאירע לי בצעירותי עם ראש ישיבת בריסק הגאון רבי יוסף דב סולוביצ'יק זצ"ל, בנו הגדול של מרן הרב מבריסק הגרי"ז הלוי זצ"ל, כשבא להשתתף בשמחה משפחתית בבית אבי מורי זצ"ל. הייתי אז נער קודם היכנסי למצוות, והוא ראה שאני מביט בו ממושכות, והחווה לי באצבעו להתקרב אליו. כששאלני לשמי? השבתי ששמי הוא 'אליעזר'. שאל שוב בחיבה: "נו! כמה פעמים מוזכר בתורה השם 'אליעזר'?"

אני שכבר נזקקתי לשאלה זו בעבר, ובחביבות נעורים בדקתי זאת, השבתי לו בבטחה שלדעתי השם 'אליעזר' מוזכר בכל התורה רק פעמיים! בפעם הראשונה בפרשת לך-לך: "הוא דמשק אליעזר" (טו, ב), ובפעם השניה בפרשת יתרו בו מציינת התורה את שמות בניו של משה: "ושם האחד אליעזר" (יה, ד).

ראש הישיבה שמע את התשובה, והגיב על תשובתי בתהייה: "דָאס אַיז דָאס?! ["זוה הוא זה?!"], וביקשני שאביא לו חומש. הוא עלעל בו מעט בעיקר בפרשת חיי-שרה. אז אמר לי בענוה ובנועם: "דו בַּיִסְט טאַקָה גִּרְעָקְט... [אתם באמת צודקים...], אכן בכל התורה לא מוזכר שמו של אליעזר עבד אברהם רק פעם אחת!"

מאורחותיהם והנהגותיהם של האבות הקדושים, כך נדרש מאיתנו ללמוד מעבדי האבות, משום שהם כחלק בלתי נפרד מהם, ובודאי ששיחתן של האבות חשובה יותר מתורתן של בנים, כי זה הוא עצמו חלק בלתי נפרד מתורתם של בנים!

הטפלות והביטול הזה כלפי אברהם, ניכרים בדבריו של אליעזר גם כאשר ישב מול בתואל ולבן, והיה אמור לכאורה לייצג אז את אברהם ולדבר בשמו, אך גם אז לא כינה את עצמו כפי מעמדו הרם כאפוטרופוס על נכסיו וגם לא כגדול תלמידיו המוסר את תורתו לרבים, אלא - "וויאמר עבד אברהם אנכי" (כד, לד). למרות כל המעלות הגדולות שגילם באישיותו, ולמרות כל הסמכויות שניתנו בידו - לרגע לא שכח את יעודו ותפקידו האמיתי. עבד אברהם אנכי!

גדלות הנפש של אליעזר

והנה, המתבונן בכך ישתומם ויתפלא, כיצד ובזכות מה אכן הצליח אליעזר לרכוש את כל המעלות הרמות הללו? להיות דולה ומשקה מתורת רבו! להפיץ את תורתו ומשנתו בעולם! לזכות שזיו איקונין שלו ידמה לשל אדוניו! לשלוט ביצרו כמותו! להיקרא 'עבד משכיל' וירא השם!

הלוא דבר הוא!

ותמיהה זו תגבר ותתחזק שבעתים כשנציין מהיכן היה מוצאו של אליעזר עבד אברהם. הרי לפי דעות שונות היה בנו של נמרוד הרשע! ולפי דעות אחרות היה בן בנו של נמרוד הרשע! (ראה תרגום יהונתן לעיל יד, יד. ילקוט שמעוני כאן רמז, קט. חזקוני לעיל טו, ב. ספר 'ששלת הקבלה').

[כיצד אכן התגלגל הדבר שבנו של נמרוד נעשה עבד לאברהם? מובא ב'מדרש אגדה' (בראשית טז) שכאשר יצא אברהם מכבשן האש חי וקיים לעין כל, מרוב התפעלותו של נמרוד מגודל הנס העניק לו את בנו במתנה להיותו עבד!]

הפלא ופלא! הלוא נמרוד היה השטן של אותו הדור, שעמד ונלחם במלוא העוז והתוקף לצמצם ולהגביל את השפעת האמונה מלהתפשט בעולם. ראש המורדים במלכות שמים. בר הפלוגתא הגדול ביותר כנגד אברהם אבינו. והשאלה נשאלת מאלה! כיצד יתכן שבנו נעשה לעבד הנאמן ביותר של אברהם אבינו, והיחיד שהצליח לרכוש בכוחותיו הוא את מעלותיו הגדולות?

בעלי המוסר מאירים נקודה זו באור יקרות, וטמון בחובה מוסר השכל עצום ונפלא, הנוגע לכל אחד ואחד מבאי עולם. אך בכדי לעמוד היטב על עומקם של דברים, עלינו להרחיב מעט את הדיבור אודות השליחות שהטיל אברהם אבינו על כתפיו של אליעזר למצוא שידוך לבנו יצחק:

כמה ערבים הם דבריו הנפלאים של מגיד המישרים הגה"צ רבי שלום שבדרון זצ"ל, שתיאר בכח תיאורו המופלא וכיד ה' הטובה עליו את אופי מסירות הנפש והכוחות העצומים שהיה נדרש להם אליעזר בכדי להוציאם אל הפועל.

רש"י מביא (כד, לט) את דברי המדרש, שבת היתה לו לאליעזר והיה מחזר למצוא עילה שאברהם יפנה אליו ויבקש להשיא את יצחק

לבתו. אך לבסוף אמר לו אברהם גלויות 'בני ברוך ואתה ארור, ואין ארור מדבק בברוך'.

"נתאר לעצמנו", אמר רבי שלום, "על מכירנו ר' ראובן, עשיר ובעל נכסים, שגדלה בביתו בת נהדרת וכלילת המעלות, וכבר בהיותה בגיל שמונה-עשרה הוא תכנן עבורה נכבדות להשיאה לבחור בן עליה פלוני, שידוע כבחור משכמו ומעלה, עילוי למדן ובעל מידות אצילות, שמו הטוב הולך לפניו כאחד מבחירי הישיבות המובחרות. והוא חושב לעצמו כל העת שבעת שיבוא הרגע הנכון אזדרו לשלוח שדכן להציע אותה לבחור המדובר. הוא אף הספיק לשתף בתוכניותיו את קרוביו ומכיריו, שהצטרפו אליו לצפיה הדרוכה. -

"אך רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום". כשהגיע הבחור ההוא לתקופת השידוכים, הקדים לתת בו את עינו אחד מחשובי ונכבדי העיר - ר' שמעון שמו, שגם ביתו נודעה לשם דבר במעלותיה ומידותיה המיוחדות, ולמרות השתדלויות הרבות של ר' ראובן להקדים אותו, השידוך ההוא נסגר בשעה טובה, עם ביתו של ר' שמעון. -

"למחרת מגיע ר' ראובן לבית הכנסת עליז ושמוח. "מזל-טוב! מזל-טוב!" - קרא לעבר מכיריו. "ברוך ה' בחור פלוני מצא את שידוכו!...". כולם היו סבורים שהבחור ההוא בטח התארס עם ביתו, כפי שכל כך ציפה וייחל תמיד, ולכן הוא כה שמח ומאושר.

"אך לא!... להפתעתם הוא מבשר בקול שבחור פלוני התארס עם ביתו של ר' שמעון... וממשיך להודות להקדוש ברוך-הוא על כך... "כמה יש להתפעל מהתנהגותו של ר' ראובן, בהשתתפותו הכנה בשמחת חבריו, למרות שהשמחה הזאת ניפצה לו חלום וורוד, שהוא כה שאף ונכסף ליישמו, ובכל זאת הוא מבשר את הבשורה בשמחה והתרגשות כזאת כאילו בתו היא היא זו שהתארסה עם בחיר ליבו. "הא! גדלות נפש מאין כמותה!

"כך בדיוק היה אצל אליעזר", הטעים רבי שלום, "אותה גדלות הנפש ניכרה בתכונותיו. הרי אליעזר היה האיש הכי נאמן לאברהם אבינו, שסמך עליו בעינים עצומות - הן בענייני הרוחניים והן בגשמיים. וכעת יש לו בת מושלמת בעלת מידות טובות וראויה להיכנס לביתו של אברהם. כבר תקופה ארוכה שפיתח שאיפה וכמיהה לזכות ביצחק כחתן, ומי לנו גדול מאליעזר שגדל בתוך ביתו של אברהם שידע היטב מה הן מעלותיו המיוחדות של יצחק, כליל המעלות. והוא מנסה שוב ושוב לעשות כל מיני השתדלויות ונסיונות כדי שתימצא עילה שאברהם יסכים להשיאו לבתו. -

"והנה ברגע אחד כל חלומותיו מתנפצים באחת, בעת שקרא לו אברהם והשביע אותו להביא אשה לבנו מבנות כנען. בזמן זה הוא מנסה שוב נסיון אחרון לומר: "אולי לא תאבה האשה", ואברהם עונה לו ברורות ובאופן חד משמעי: "בני ברוך ואתה ארור ואין ארור מתדבק בברוך", והוא מקבל את הדברים בשוויון נפש! בהכנעה! והולך לקיים את השליחות ללא עוררים, בהתלהבות, בריצה, במהירות.

"ולא זו בלבד, אלא כאשר השידוך יצא אל הפועל, הוא מיד קד על ברכיו כרע והשתחוה אל ה', והכריז: "ברוך ה' אלוקי אדוני אברהם

מסכת מתחילת א

אם תשאל את מי שעדיין לא למד גמרא הוא יגיד לך שכל ספר מתחיל בדף א'

אם תשאל כל ילד בחיידר הוא יגיד לך שכל המסכתות מתחילות בדף ב'

אם תשאל תלמיד חכם, הוא בודאי ישיב שהמסכתות בבבלי מתחילות בדף ב' והירושלמי בדף א' גם אתה בוודאי בדרך להיות תלמיד חכם, ולצורך כך אתה חייב גם ללמוד ולעמוד ולדעת את התלמוד הירושלמי.

פרטי התוכנית:

ניתן לשמוע בקו השיעורים של 'דרשו'
0 7 7 - 2 2 2 2 6 6 6

ברכות הה בדף בדף

הצטרף גם אתה ללימוד
'דף היומי הירושלמי',

עם התחלת המחזור החדש ופתיחת
תוכנית הלימוד והמבחנים של 'דרשו' -

'קנין ירושלמי'

עם מילגה של כ-400 ש"ח לחודש

אם לא עכשיו אימתי?

לבירורים:
02-5609000

לרישום:
בעמדות נדרים פלוס

לשמע תשובתו זאת, נזדעזע העשיר עד עמקי נשמתו, וקרא להרב לפינה צדדית באומרו לו בצורה נחרצת, שמע נא! אם לא גומרים את השידוך כעת, ידוע תדע שזה שפיכות דמים של ממש מרוב הבושה והביזיון שיגרם לי, לאחר שכבר נתפרסם בקרב אנשי עירי, שאני הולך לגמור שידוך עם בת הרב...

מתוך שיחה מיוחדת של כ"ק מרן אדמו"ר מתולדות משה שליט"א בענין ההתבוננות וההסתכלות הנכונה שבכל דבר

מאת: ח. יודלביץ

"אנכי בדרך נחני ה" (בראשית כ"ד, כ"ז)

במעט התבוננות והסתכלות נכונה מת"צב האדם בדרך טובה, לראות בצד הנכון, שהכול הוא מאת ה' בהשגחה העליונה ולטובה. והדברים אמורים בכל מהלך החיים, שאם מסתכל האדם על הצד הנכון, הרי שנתעורר בו רגשות שמחת הנפש, והוא חי חיי שלוה על מי מנוחות, ואם אין הוא מתנהג כך, נמצא הוא תמיד במיצרי נפשו. וכדי לחזק דברינו נביא סיפור שיש בו ללמד על הכלל כולו, פעם היה מלמד אחד, שנכנס לאחד מכיתות לימודו ואמר לתלמידיו כך: ילדים יקרים, היום יהיה מבצע מיוחד, מי שיקשיב יפה את כל השיעור ויחזור עליו, יהיה לו האפשרות לצאת החוצה לשחק ולטפס על ההר הגבוה הנמצא ממול לכיתה.

כמובן מאליו שכל התלמידים הקשיבו בקשב רב במהלך כל זמן השיעור, ואכן בסופו של דבר יצאו ועלו וטיפסו כמה פעמים על ההר, וחזרו כולם נוטפי זיעה, מפני שהיה זה יום חם מאוד, וחזרו וביקשו מן המלמד שיתן להם עוד פעם "תענוג" כזה, לעלות על ההר הזה, היות שלמדו טוב, והרבי הסכים לזה, באומרו אכן צודקים אתם... והרי למדתם כל כך טוב.. צאו לכם עוד פעם ועליתם בהר... וכך היה נראה הלימוד באופן המעולה ביותר בכיתתו של המלמד המשכיל הזה.

אך לעומת זאת במקביל, היה שם מלמד אחר שנכנס בבוקר לכיתתו שלו, והתנהג עם תלמידיו בנוסח שונה לגמרי, וכה אמר להם: שמעו נא ילדים שובבים, היות שאתמול רבים מהילדים לא הקשיבו לשיעור, לכן היום כל מי שלא יקשיב לשיעור, ובכן, רואים הנכם את ההר הגבוה מבעד לחלון? מי שלא יקשיב היום יקבל עונש, שיצטרך לעלות כמה פעמים על ההר ממול... בחום היום... כמובן שהתלמידים פחדו מעונש קשה כזה, והתאמצו להקשיב בכל השיעור עד תומו... אך לדברינו למדנו מזה, כי לאותה פעולה יכולה להיות משמעויות שונות, והכל תלוי בנקודת המבט, שהרי בעוד המלמד הראשון הצליח להחדיר בהם כי לעלות בהר הוא שעשוע והנאה, המלמד השני החדיר בהם מאותה פעולה עצמה פחד ויראת העונש.

מספרים על איש עני ואביון אשר מצא לעצמו דרך להרוויח כסף על ידי שנתקרב ונתחבר לאיזה גביר, והתחיל להציע לו שידוכים לבנו,

וכל פעם שבא בהצעה ביקש איזה פרוטות בעבור זה שהציע, וכך היה לו פרנסה זמן מה, מאחר שכל השידוכים שהציע ירדו מעל הפרק, כיון שהלה רצה שידוך מכובד יותר כמו בת של עשיר או של רב. אך לאחר תקופה מסוימת שוב לא שעה הגביר כלל להצעותיו, אז הגיע העני הזה עם הערמה ברעיון מצוין, כשהוא מציג לפניו הצעה מושלמת, את בתו של הרב מעיר אחרת, והלה נהנה מאוד מהצעתו, לאחר שאמר העני שכבר דיבר שם עם הצד השני, והרב דשם חושב מזה ויברר הדבר, ובינתיים ביקש ממנו 'השדכן' קצת כסף על כך. ולאחר זמן מה בראות העני בצר לו, כי תם מקור כספו, פחו עליו יצרו, ועמד וזיף השדכן מכתב מהרב, שבו כתב שהוא מסכים לשידוך רק מבקש איזה נדן, ואם הצד השני מסכים אז יוכל לבוא לביתו, ולגמור הענין בכי טוב.

וכשהראה לו את המכתב מהרב, פרצה השמחה בקרב בני המשפחה, ותיכף התחילו בהכנות לנסיעה עם מתנות כנהוג, (כמובן שהשדכן ביקש כבר כסף שדכנות מתחילה), וכשהגיעו בשערי הכניסה של העיר שלחו שליח להודיע לכבוד הרב שהמשפחה תגיע בתוך זמן קצר, והיות שהרב לא ידע מאומה מכל הנעשה, לא התייחס כלל לדברי השליח, ולא הלך לקבל פניהם.

והנה המה ראו ותמהו מאוד על דבר זה שהוא לא כנהוג, וכשהגיעו אל ביתו, פנה הרב והראה לשליח, איזה חדר שמייוחד לאורחים הרגילים לבוא לעיר שם, והראה לו ששם ישכן את המשפחה, ומה

בהם, הח"ח אמר אם רוצים לדעת על חשיבות של איזה דבר יסתכלו כמה מוזנח הוא, ובמעט התבוננות והסתכלות נכונה מבין האדם לנכון כמה גדול כח התפילה יותר מריבוי ההשתדלות.

החת"ס אמר מעולם לא קנאתי באדם, פרט לאדם אחד שהיה מוריד דמעות בתפילת מנחה רגילה". ואספר ממה שממעתני מיהודי אחד ז"ל, שרצה לגמור שידוך למזל"ט עבור אחד מבניו, אך הצד השני דרש ממנו סכום גדול, ולא היה לו שום מקור ואפשרות להשיג סכום גבוה כזה, וברוב צרתו הלך והשתטח על כמה קברי צדיקים, ודיבר שם אל ה' בצעקת הלב. והנה כבר באותו יום ארע לו נס גדול - שבא אליו בעל עסק חדש ומשגשג, וסיפר, שמישהו הציע לו את שמו כאדם שכדאי לרכוש אצלו יין, שבזה היה עסקו של יהודי זה לייצר יין, ונתן לו במזומן 36 אלף דולר כדמי קדימה, ותיכף הלך היהודי וגמר השידוך בלב שמח.

והיה כאשר הגיע שוב לאותו שלב בחייו - שעמד לקראת שידוך לבנו השני, הלך שוב להתפלל שם, כי סבר אם הועילו הצעקות בראשונה לבטח יועילו גם בשניה... אולם כעת לא פעל מאומה, וכל זאת, כי עכשיו בפעם השניה כבר היה חסר לו את אותה צעקת הלב כיון שהלך אז כמו בעל הבית ואיש מכובד, והרי רחמנא ליבא בעי, שיצעק באמת אל ה' כצעקת הדל.

השבוע יצא לנו לשמוע סיפור מבעל המעשה עצמו. שסיפר לנו בחור מבוגר בא בשנים שנסע למאמע-רחל להתפלל ולשפוך שיחו לה' שבזכותה ישמע ה' את תפילתו הזכה על זיווג המתאחר ובושש מלבוא.

וכשחזר לביתו, אמר להוריו שב"ה פעל נשגבות בתפילתו, והוסיף לאמור שגם זוגתו העתידה היתה שם באותו זמן. ויחשבוהו כולם למשוגע בעיניו, הכיצד ומאיפה הוא יודע? ומה גם שבאותו זמן לא היתה מונחת על השולחן שום הצעה של שידוך, ומאין לו מי היא זיווג שנכחה כביכול שם באותו זמן?

ברם לא שאלוהו עוד שאלות על כך כי הבינו שבין כך אלו המה פטפוטי מילי בעלמא של בחור מבוגר, מחמת צערו ותקוותו המיוחלת אשר בוששה. אמנם לאחר שנעשה השידוך המיוחל התברר כי צדק בדבריו אלה, כי אכן באותו עת היו שניהם עומדים ליד קברה של רחל אמנו, והקב"ה נתן בו הרגשה לדעת שכן הוא.

ולפי דברינו אין לנו שום עצה ופתרון אלא "תפילה". הביטו וראו כמה אנשים חיים בדמיונות, חושב האדם שהשתדלות זו או אחרת תעזור לו, ובסוף הכל נהפך להם על פיהם. וכבר הזכרנו המעשה בבחור אחד שהיה מרבה לשוחח עם חבריו שעות על גבי שעות כשכל כוונתו להתרועע עמו היתה, בשביל שבתור חבר נאמן יגיד עליו דברים טובים בעת שיבואו לברר עליו בשידוכים. ובסוף כאשר ביררו עליו אצל בחור זה, אמר שבחים גדולים למאוד, שהרי מצוה הוא של הכרת הטוב.

וכך היה אומר 'הוא מצוין מאד בכל מעשיו ונחמד בכל ענייניו ובפרט בבין אדם לחבירו הוא געוואלדיג', ובפליטת פה הוסיף בתמימות שהוא מדבר עמו שעות על גבי שעות, וכוונתו היתה להגדיל הדבר להראות כמה טוב הוא בבין אדם לחבירו, אך מתשובה זו הסיק אבי

מאד השתוממו כי הרב אינו עושה שום עסק מהם. ואז ניגש ראש המשפחה אל הרב ושאלו בתמיהה: כבוד הרב, אני באתי לגמור השידוך עם בתו של הרב, ולמה אינו מכבדני כראוי למחותן? והרב הסתכל עליו בפליאה ושאלו, על מה אתם מדברים? ואז הוציא העשיר את המכתב, ומיד תפס הרב את הענין שזה "שטיקעל" של איזה שדכן, וענה לו, אני לא יודע מכלום, כל זה הוא שקר גמור.

לשמע תשובתו זאת, נזדעזע העשיר עד עמקי נשמתו, וקרא להרב לפניה צדדית באומרו לו בצורה נחרצת, שמע נא! אם לא גומרים את השידוך כעת, יודע תדע שזה שפיכות דמים של ממש מרוב הבושה והביזיון שיגרם לי, לאחר שכבר נתפרסם בקרב אנשי עירי, שאני הולך לגמור שידוך עם בת הרב. וגם זאת, כי בני הבחור לא יוכל לסבול את הצער הגדול הזה, כשמוע הרב את דבריו חשב קצת וענה לו, הבה נשאלה את פי הנערה - בתי, וסיפר לבתו את כל הענין, והסכימה לפגוש את הבחור, ומצא חן בעיניה והתרצתה, ובשאלת פיה אמרה הן! וגמרו את השידוך למזל טוב.

ובבוא זמן החתונה אשר נערכה בכבוד וביקר, בעת סעודת הנישואין שמח הרב שמחה גדולה עד למאוד בשמחה שפורצת גבולות, וצהלתו בפניו עד כדי שבעת הריקודין רקד הרב באופן משונה שלא לפי דרכו, והיו מן הרואים עומדים משתאה מאד מה זה ועל מה זה, הלא הרב "נפל" בשידוך זה בעל כרחו שלא ברצונו, שהרי לא היה עושהו מלכתחילה, ורק כדי שלא יהיה בזיון ושפיכות דמים לצד השני עשה כדבר הזה?

ואחרי הנישואין באו המקורבים לשאול על זה ומה פשר הדבר, ויענה הרב ויאמר, הרי שידוך זה הוא מן השמים, ואם לא הייתי רוצה היה יכול לקרות ח"ו מקרה רע לבתי שאסכים על כרחך, ואז בוודאי היה שידוך כזה טוב בשבילה, לכן אני שמח שנגמר השידוך באופן הרגיל בלי שום מקרה רע וכדומה, וב"ה שהכול על מקומו יבוא בשלום.

ועובדא זה מלמדינו בינה, כיצד היתה דרכם של הצדיקים החיים באמונה פשוטה, להסתכל נכונה בכל דבר ודבר, לראות את כל הקורה סביבם בצורה כזאת שכך גזר הקב"ה, והיו אף שמחים בזה, כי הבינו המה שכל זה בא לטובת האדם, וממנו ניקח כולנו עצה, איך לעבוד את ה' בעבודה תמה ונקיה באמצעות האמונה, כי על האדם להתבונן רבות כי הכול הכול מהשי"ת לבדו, ובאמונתו זאת יסיר מלבו כל דאגה, ושוב כבר לא יצטער משום דבר.

כי מי שחכמת אלוקים בקרבו מוצא מרגוע לנפשו, כי יודע הוא שהכול הוא ממעשי האלוקים, ואדרבה מרוצה הוא עד מאוד, שהרי הקב"ה עושה רק טוב להאדם, ואינו מפסיד כלום, וכל כמה שהאדם חי עם זה יותר ויותר, שוב אין מציקים לו הקושיות לא בנפש ולא ברוח. וכשחוזר הדברים האלו תמידין כסדרן, הריהו חי במידת ההשתוות ואין לו יסורים כ"כ בין בבין אדם למקום, בין בבין אדם לחברו.

מוטב לפנות ישר לרבוש"ע!

אליעזר עבד אברהם ידע נכונה איך להתפלל אל ה', וכמו שביקש "הקרה נא לפני היום" ואכן קיבל הקב"ה את תפילתו במהרה, ואחד מהדברים העומדים ברומו של עולם הוא תפילה ובני אדם מזלזלים

והנה כאשר נקש החתן המיועד על דלת ביתם, באותו רגע ממש אחד הילדים משך את המפה עם כלי הזכוכית והם צנחו על הארץ ונשברו לרסיסים בקול רעש גדול

סיפורי הוד קדומים מתוך קונטרס השידוכים למו"ר הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל

הרב ישראל ליוש

בפרשתנו מסופר על השידוך הראשון בתורה, שידוכם של אבותינו הקדושים 'יצחק ורבקה', ו'מעשה אבות סימן לבנים', וע"כ מוטלת עלינו החובה ללמוד מפרשה זו כיצד לנהל ענין חשוב זה, עפ"י השקפת התורה הק'.

מו"ר הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל, נוהג היה מידי שנה בליל שבת פרשת 'חיי שרה', לשאת דברי הדרכה לבחורים העומדים במסע חייהם בתחנת השידוכים, וללמד מתוך פסוקי פרשת שידוכם של אבותינו הק' 'יצחק ורבקה', כיצד עליהם לגשת לענין נשגב זה, שעל תילו יעמוד ביתם הנאמן בעזרה"ת.

דברי ההדרכה היו מבוססים על פרפראות חכמה ופירושים נאים מדברי רבותינו מפרשי התורה ז"ע, ואף היו מתובלים ב'מעשה רב' וסיפורים נפלאים בעלי ניחוח של 'הוד קדומים', אותם שמע רבינו זצ"ל מרבותיו והעבירם לתלמידיו, שומעי לקחו, בסגנונו המיוחד, כאשר הלקח המתבקש מתנגן לא רק מתוכן הסיפור, אלא גם מצליל האמירה ומצוף הדבש הנוסף משפתי אומרים.

היריעה במאמר זה לא תוכל להכיל את כל מאמרו של רב אלה ברוך, הקושיות, התירוצים ודברי התורה הפלאיים. נדוג מתוכו לפחות את הסיפורים, ויהיו אלו המעשים סימן לבנים...

מנהג לקרוא לחתן ביום חופתו בפרשת 'חיי שרה'

רב אלה ברוך היה פותח את דבריו בדברי ה'רבינו בחיי' בפרשת השבוע: "ע"כ הוקבע בישראל לקרוא פרשה זו לחתן ביום חתונתו, להזכיר העם שיזהר בנישואיו, ושלא יקח אשה לשם יופי... ולא לשם ממון... ולא לשם שררת הקרובים ובני משפחות שיהיה נעזר בהם ויוכל להשתרר... אבל צריך שתהיה כוונתו לשם שמיים ושידבק במשפחה הגונה, לפי שהבנים נמשכים במידותיהם אחר משפחת האם, כי כן טבע ביין להיות טעמו נמשך אחר הכלי אשר עמד בתוכו." כאשר התורה מספרת שאברהם אבינו השביע את אליעזר עבדו אודות השידוך לבנו יצחק, היא מציינת שאליעזר היה 'זקן ביתו המושל בכל אשר לו'. לשם מה מדגישה זאת התורה דוקא בסיפור השבועה?

מרון הגר"ח ז"ע הביא בשמו של הספר 'באר מים חיים' שלמד מכך לימוד עצום, עפ"י מעשה באורח שהגיע לעיר שלא הכיר שם אדם

ולא ידע אם יוכל לסמוך על כשרות המאכלים שם. כאשר ראה את הקצב, החליט עפ"י מראהו המהודר כי שוחט נאמן הוא, וכי אפשר לסמוך על כשרות הבשר היוצא תחת סכינו.

כעבור כמה ימים, פגש אותו הקצב וביקש ממנו הלוואה, נענה האורח ואמר: "הכיצד אוכל להלוות כסף לאיש אשר איני מכירו...?" נמצנו למדים שקלה דעתם של בני אדם לסמוך על מי שאינם מכירים בעניינים רוחניים, יותר מאשר בעניינים גשמיים. ואת זאת רצתה התורה ללמד, שאברהם אבינו לא נהג כן, אלא למרות שהוא סמך על אליעזר עבדו בכל ענייני ביתו הגשמיים, הוא נתן לו למשול בכל, מכל מקום בעניינים רוחניים כמו מציאת שותפה לבנו לבניית עם ישראל, הוא לא סמך עליו עד שהשביעו.

שידוכו של מרון ה'חפץ חיים' ז"ע

פעמים יש מעלה דוקא בבת עניים, כפי שמסופר שפעם שאלו את מרון ה'חפץ חיים' ז"ע על הצעת שידוך של בת ממשפחה עניה, נענה ה'חפץ חיים' ואמר: 'יש לבדוק אם יש לה עוד מעלות מלבד מה שהיא בת עניים...'

ועובדה הוי ב'חפץ חיים' דידיה, אחר שאביו נפטר ואמו נישאה בשנית ליהודי שהיתה לו בת מבוגרת, והוא דרש ממנה לשדך את בתו הבוגרת עם בנה 'ישראל מאיר', שהיה צעיר ממנה בכמה שנים. ה'חפץ חיים' הסכים לבקשת אמו, שנדרשה לשידוך בכל תוקף ע"י בעלה, אך אחיו לא הסכים לשידוך בשום אופן. הוא טען שעליו להשתדך עם בת עשירים ומיוחסים, כדי שיוכל לישב בשלוה וללמוד תורה בלא שיפול על צווארו עול הפרנסה. אך ה'חפץ חיים' היה איתן

כעבור תקופה יצא בחור מצוין מהישיבה לטייל ביער והנה הוא רואה מעטפה מונחת על העץ, הוא הוריד את המעטפה וקרא את תוכן המכתב. הדברים נגעו היטיב לליבו והרגיש כי יש בזה השגחה פרטית שהוא בדיוק הבחור שמצא את המכתב

אשה שיש לה השקפות קלות, אם היא וותרנית, מאשר להשתדך עם חברתה שאניה וותרנית, וכמובן כל אחד יעשה בזה שאלת חכם... מעשה נורא ונפלא סיפר בענין זה הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל: בעל ה'ברוך טעם' עמד לגמור שידוך עבור בנו, והנה כמה רגעים לפני שבאו המחנותים לביתו לסכם את עניני הממונות, שמע ששואב המים של העירה נחלה במחלה קשה ומעתה לא יוכל לפרנס את בני ביתו. הדבר נגע מאוד לליבו וצער הרב היה ניכר היטב על פניו. כאשר באו המחנותים, שאלו אותו מדוע פניו נפולות? והוא סיפר להם על דבר האסון אשר קרה לשואב המים. והם התפלאו מאוד על כך שלוקח לליבו כל כך את צרתו של שואב המים. כשהבחין בעל ה'ברוך טעם' בפליאתם, החליט שאינו סוגר עמם את השידוך, "אם אלו הן המידות של ההורים" - הסביר - "שאינם מבינים את מי שנושא בצרתו של הזולת, איני רוצה להשתדך איתם..."

מהיכן הכיר רבי אליהו לופיאן את כלתו של רבי יצחק אזרחי?

המהודר ביותר, היה אומר רב אליה ברוך, לקחת בת שבשורשה היא בעלת מידות, ולא שעבדה על עצמה כדי להיות כזאת, וסיפר ע"ז שכאשר בא הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל לשיבת מיר כדי לחפש חתן לבתו, ביקש ממרן המשגיח רבי ירוחם זצ"ל בחור שנולד עם מידות טובות, וכלשוננו: "א'גיבארענער בעל מדות, נישט א'גווארענער בעל מידות" [בחור שנולד עם מידות טובות, ולא בחור שנהיה בעל מדות]. והמשגיח הציע לו את הגאון רבי ליב גורביץ זצ"ל. למדנו, הטעים רב אליה ברוך, שהגם שרבי אליהו לופיאן היה מענקי בעלי המוסר ומרא דשמעתתא דתורת תיקון המידות, מכל מקום כאשר חיפש שידוך לביתו חיזר אחר המהודר ביותר, והוא בחור שבשורשו הוא בעל מידות ולא שתיקן את מידותיו במרוצת השנים. ושוב מעשה בענין זה, סיפר לי הגאון רבי יצחק אזרחי שליט"א

בדעתו להיענות לבקשת אמו ובעלה, כי סבר שאם לא יעשה כן, תתבזה אמו בעיני בעלה. ואכן נסגר השידוך בשעטו"מ. לימים, אמר ה'חפץ חיים' שיש מחבריו שהשתדכו עם בנות עשירים ובכל זאת עזבו את לימוד התורה, ודוקא הוא שהשתדך בלא ממון רב, נשאר להגות בתורה כל ימי חייו, בתמיכת אשתו ובזכות אישיותה הרמה.

המכתב העלום ששידך בין בחור כליל המעלות לנערה בעלת מום

את המעשה הבא שמע רב אליה ברוך מהגאון רבי אהרן קרייזר זצ"ל, מחשובי תלמידי מיר. בעיירה 'מיר' היתה נערה שהיה לה גיבנת בגבה. משכך, לא מצאה את זיווגה ההגון שיאות לקחתה עם מומה. בראותה שהשנים חולפות והיא מתבגרת בבית אביה, עשתה מעשה. היא כתבה מכתב בו היא פירטה את מצבה העגום, ולאחר מכן הבטיחה לבעלה בעתיד שהיא תקדיש את כל ימי חייה למענו ולמען ביתם שיקמו יחדיו, והיא תמסור את נפשה כדי שיוכל לישב באהלה של תורה, ותתמסר בכל עוז לחינוך הילדים לתורה ויראה.

כאשר סיימה לכתוב את המכתב, הכניסה אותו למעטפה וכתבה עליה 'אישי למוצא המכתב', והניחה את המעטפה על עץ גבוה ביער הסמוך לעיירה 'מיר'.

כעבור תקופה יצא בחור מצוין מהישיבה לטייל ביער והנה הוא רואה מעטפה מונחת על העץ, הוא הוריד את המעטפה וקרא את תוכן המכתב. הדברים נגעו היטיב לליבו והרגיש כי יש בזה השגחה פרטית שהוא בדיוק הבחור שמצא את המכתב, ולמרות שהיה בחור מצוין, גבוה ונאה, חשב להיענות לבקשתה ולישא את הנערה הזו לאשה.

טרם שהחליט סופית בענין, הלך להתייעץ עם ראש ישיבת מיר, והוא השיבו שאם אכן הוא מרגיש שיש במציאת המכתב השגחה פרטית, הוא יכול לעשות את השידוך. הבחור יצא מחדרו של ראש הישיבה כשהוא איתן בדעתו לישא אותה לאשה, לשם שמים.

הגר"א קרייזר היה מספר שהכיר את הבחור הנ"ל ואת ביתו שהקים, ותמיד היה מתפעל מקדושת ביתו, שכל ילדיו היו יראים ושלמים, ותלמידי חכמים עצומים.

שידוך בן ה'ברוך טעם'

שהתבטל רגע לפני שהוא נסגר

מידותיו של אדם באים לו בירושה מאבותיו, "על כן" - אמר הסבא מסלבודקא ז"ע - "נקראת המסכת העוסקת בענייני מדות 'אבות' ולא 'מדות', ללמדנו שהמדות הטובות באים לאדם בירושה מאבותיו. ודומה לזה שמעתי מפה קדשו של מרן המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינסטיין זצ"ל שמה שאמרו חז"ל: 'הנושא אשה צריך לבדוק באחיה', היינו לבדוק אם הם בעלי מדות, כי המדות עוברות בירושה ורוב בנים דומים לאחי האם.

ושמעתי מהגאון רבי משה יהושע לנדא זצ"ל ששמע ממרן החזון איש ז"ע שבשעת הדחק, כאשר אין ברירה, עדיף להשתדך עם

דרישתו.

לימים התארס הבחור בשעטו"מ. אז קרא לו רבי שלמה זלמן ואמר לו שלא כדאי שאמו תגור אצלם, כי זה יכול להפריע להם ב'שלוש בית'. "אינני מבין - התפלל הבחור - 'הרי לא מכבר ראש הישיבה הסכים עם דרישתי ואף ביטל את דעת חבריי, אם כן מה השתנה...?'
"האמת שאינני סבור שטוב שאמך תגור אתכם" - השיב לו רבי שלמה זלמן - "אלא שמפני שידעתי שאשה שתסכים לדרישה כזו, משמע שהיא בעלת מידות טובות ומיוחדות, על כן לא הפרעתי לך לבדוק את מידות רעייתך לעתיד ע"י דרישה זו, אבל עתה אחר שכבר בדקת שהיא בעלת מידות טובות, למען שלום ביתכם לא כדאי לך שאמך תגור אצלכם..."

'וישתחו ארצה לה' -

מכאן שמודים על בשורה טובה'

אחר כל העצות שנלמדו בענייני שידוכים מביאורי פסוקי התורה, היה רב אלה' ברוך מעורר מדברי רש"י על הפסוק (בראשית כד נב) 'ויהי כאשר שמע עבד אברהם את דבריהם וישתחו ארצה לה', 'מכאן שמודים על בשורה טובה' שצריך להודות ולהלל לבורא עולמים על רוב הטובות שעושה עמנו בכלל ובפרטי בענייני שידוכים שרואים בחוש איך שהכל מונהג בהשגחה עליונה לפרטי פרטים.
והיה רגיל לספר מה ששמע מהגאון רבי נטע פריינד זצ"ל שכאשר הגאון הצדיק רבי שמואל אהרן יודלביץ זצ"ל הכניס את בתו בברית האירוסין עם בחור תלמיד חכם מופלג, שמח מאוד על שזכה לחתן כה דגול, ונכנס לחדר הפנימי ואחר שסגר אחריו הדלת ראו המציצים מבעד לחלון איך שהוא פורס מחצלת על הארץ, ומשתחוה לה' כל גופו בפישוט ידיים ורגליים, לקיים מה שנאמר: 'וישתחו ארצה לה' - מכאן שמודים על בשורה טובה'.

סדר א' של שבע וחצי שעות -

ההכנה הראויה לשידוכים

ונסיים במעשה שהיה רב אלה' ברוך מספר על תקופת היותו בשידוכים. הוא למד אז חברותא בסדר א' עם הגאון רבי חיים קמיל זצ"ל, ורבי חיים הורה לו שבזמן השידוכים צריך להרחיב את שעות הסדר ראשון לשבע שעות ולסיימו רק בשעה שלוש וחצי אחה"צ, ובשעות הערב יוכל להתעסק במה שצריך בענייני השידוכים.
וכל תורת ההדרכה לבן הישיבה של רבינו הגאון רבי אליהו ברוך זצ"ל, הלא הם כתובים בקונטרס השידוכים הנדפס בספר הנכבד 'משולחן רבי אליהו ברוך' על חומש בראשית, ואנו בדלותנו העתקנו רק הסיפורים והמעשים, למשוך לב הקוראים לעיין בקונטרס ולהחכים...

שכאשר בא בברית האירוסין עם בת דודינו ראש הישיבה הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, בא להתברך אצל הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל, וכששמע מי הכלה, התחיל רבי אליהו לשבח אותה שהיא בעלת מידות טובות ועוד שבחים כהנה וכהנה.

רבי יצחק התפלל ושאל את רבי אליהו מהיכן הוא מכיר את הכלה? "אני מכיר היטב את אביה רבי חיים שמואלביץ ואת רעייתו בת ראש הישיבה הג"ר רבי אליעזר יהודה זצ"ל" - ענה לו רבי אליהו - "וכיון שמדות עוברות בירושה, הרי זה כמי שאני מכיר את הכלה עצמה שהיא בעלת מידות טובות..."

בזכות הצלחות שנשברו, נשברה הצלחת בוורט

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל סיפר על הדרך בה הוא בדק את מידותיה של רעייתו: לפני שהתארס, חמיו נשא ונתן עמו בדברי תורה במשך שלושה ימים, כדי לתהות על קנקנו אם מלא הוא בתורה. לאחר שהיה מרוצה מידיעותיו וכבר רצה לסגור את השידוך, ביקש ממנו רבי יחזקאל כי לפני כן הוא רוצה לפגוש את המדוברת, לבחון את אפיה ואת מידותיה.

נקבעה זמן לפגישה בביתם, ולקראתה ערכו בני הבית את השולחן עם כלי הזכוכית היפים ביותר שהיו ברשותם, כראוי וכיאה לפגישה עם בחיר עולם הישיבות, העומד להשתדך עם ביתם.

והנה כאשר נקש החתן המזועזע על דלת ביתם, באותו רגע ממש אחד הילדים משך את המפה עם כלי הזכוכית והם צנחו על הארץ ונשברו לרסיסים בקול רעש גדול.

הרב אברמסקי ראה את כל המתרחש מבעד לדלת הבית, והנה הוא רואה שהנערה המדוברת נגשת לילד מושך המפה הנבון, ובמקום לכעוס ולהתרגז על שבאי שימת לב מיותרת שיבש את שמחתה, היא ליטפה אותו והרגיעה אותו באצילות מיוחדת.

כשראה זאת רבי יחזקאל הגיב שהוא מוכן לסגור את השידוך מיד ואינו צריך להיפגש עמה לפני כן, הוא כבר ראה את מידותיה הנאצלות, כיצד התנהגה ברוגע ובשלווה בשעה כזו, וכמה רחוקה היא ממידת הכעס.

האם ראוי שהאם האלמנה

תגור אצל בנה אחר נישואיו, או לא?

בחור מיישיבת קול תורה התבגר ולא מצא את זיווגו, כי תנאי קשה היה לו לבת זוגתו, שאמו האלמנה תגור בביתם לאחר נישואיהם. חבריו שדאגו לו מאוד ביקשו מהגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל שידבר על ליבו לוותר על דרישה קשה זו, אך רבי שלמה זלמן לא הסכים עימם ואמר שהבחור צודק ואינו יוכל לדרוש ממנו לוותר על

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

מדוע

לא הצליח נח להשפיע לטובה על בני דורו ולהחזירם בתשובה?

כיצד

עזב א"א את הקב"ה ורץ לקראת אנשים שהיו נראים כעובדי ע"ז?

מדוע

לא נחתם דינם של דור המבול אלא על הגזל, הרי הם עברו על כל העבירות החמורות?

עכשיו
במבצע
מיזחד
בשיווק
ישיר

02-5609000

להבין את הפשט, להעמיק בעיון, להאיר את פסוקי התורה בהבנה ובבהירות, כל התשובות לכל השאלות

3 כרכים על המשה חומשי תורה

יְדֵרֶשׁ דָּוִד

מאת רבי דוד הופשטטר שליט"א

חודש לפני החתונה התקשר אלי חבר טוב ואמר לי שיש לו סכום של כמה עשרות אלפי שקלים שהוא יכול להלוות לי אם אני צריך... הייתי המום. קראתי על כאלו מקרים בספרים של 'מחניים' לא חשבתי שזה קורה באמת, שמישהו מתקשר אליך ומציע לך הלוואה בלי שביקשת???

כיצד אפשר לעמוד בהוצאות הכבדות של נישואי הילדים, ומה הפיתרון למקרה שהחתן דגן מרגיש מסכן כי ההורים לא מבינים את הצורך שלו דווקא בשטריימל היקר יותר

הרב עמרם בינעט

בפרשתנו, פרשת 'חיי שרה' אנחנו לומדים על המושג של 'שידוכים', ועל נושא החתונה, כיצד הוקם ביתם של יצחק אבינו ורבקה אמנו, מה היו הפרמטרים שלפיהם הורה אברהם אבינו לעבדו אליעזר לבחור את הכלה המיועדת לבנו יצחק, כל נושא הסבלונות והנדוניה, כיסוי פני הכלה ועוד ועוד.

בספרים הקדושים כתוב ש'הקריאה מעוררת את הזמן והזמן דורש את תפקידו', וכשקוראים בתורה בנושאים אלו זה מעורר את העניין הזה, וזה זמן טוב להתפלל על מעוכבי השידוך שימצאו את זיווגם ההגון להם במהרה.

אנחנו גם רואים שהחלק הכי חשוב והעיקרי בכל הנושא של מציאת הזיווג המתאים טמון בכח התפילה, ולא בכדי אנו זוכים בפרשה זו ללמוד ש'יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתם של בנים', כי השיחה היא התפילה כמו שנאמר בפרשה 'ויצא יצחק לשוח בשדה' ואמרו חז"ל שתיקן אז את תפילת מנחה. ואם בשידוכים עסקינן הרי אנחנו יודעים שמותר לארס אישה אפילו בתשעה באב, בגלל החשש של 'שמא יקדמנו אחר' ואף על פי שארבעים יום קודם יצירת הוולד מכריזים בת פלוני לפלוני, עדיין יש את החשש שמא יקדמנו אחר ברחמים...

ולמעשה, כי מי שכבר חיתן ילד או שניים יכול לכתוב ספר שלם מהניסים והנפלאות שליוו אותו, כשרואים בחוש שהכספים מגיעים ממקורות כל כך לא צפויים ולמרות שההוצאות הן בסכומים לא מבוטלים בכלל, בפועל אנשים מצליחים לעמוד בהן בדרכים פלאיות.

הרה"ק מבעלזא זיע"א היה אומר שמי שמחתן ילד ואינו קונה מלבוש נאה לעצמו כי הוא חס על כספו, צוחקים עליו בשמים, כי שערי השפע נפתחים. זה כמו אדם שהיה בתקופה שבה ירד מן לבני ישראל, וחושש לקחת 'עמר' שלם לגולגולת, וכי על ידי שלא תיקח ישאר לך יותר למחר? כל אחד מקבל את שלו במידה ובמשורה, וזה מספיק לו לכל צרכו בדיוק.

נכנסתי לפני החתונה של בני בכורי, לכ"ק מרן אדמו"ר מוישניץ בית שמש והוא אמר לי שכשהוא חיתן את בתו הראשונה, היה מישהו שמיוזמתו החליט לקחת על עצמו את כל הוצאות

החתונה העיקריות. לקראת חתונת הבת השניה, אותו אחד כנראה בחר שלא לממן את הוצאות הפעם, והנה הגיע מישהו אחר בלי שביקשו ממנו, והתנדב לממן את כל הוצאות החתונה. אצל הבת השלישית השניים הראשונים לא נטלו חלק במימון והגיע מישהו שלישי: "בכל חתונה הגיע הכסף ממקור שונה לחלוטין", אמר לי הרבי, "וזה כדי ללמד אותנו שלא נסמוך על אף אחד, המקור להכל זה הקב"ה בכבודו ובעצמו וכל פעם הוא בוחר בשליח אחר כדי לעשות את רצונו".

למעשה כל אחד מאתנו שייקח פנקס וירשום את המקורות לכל הכספים ששימשו אותו לחתונת בנו הראשון, בין אם זה גמ"חים, או מענקים כאלו ואחרים, דודים עשירים שמשתתפים בהוצאות וכו' או פשוט חסכוניות שצבר במשך שנים - ולאחר מכן יעשה את אותו הדבר אצל ילדו השני והשלישי, יגלה בלי שום ספק שבכל פעם המקורות הם שונים, אבל השורה התחתונה היא אותה השורה: החתונה יצאה לפועל, בשעה טובה ב"ה.

מקור לא צפוי

כך למשל, ביום שישי האחרון נכנסתי לרגע לחדר מחשבים כדי להדפיס איזה מסמך, יושב שם חבר שלי באחד המחשבים ואומר

**בסופו של דבר לקחתי עוף
קפוא, ניגשתי לקופה והנחתי
אותו על המשקל, כשאני מוציא
את הארנק לשלם כאשר ישית
עלי בעל החנות... הקופאי
הפטיר ביבושת את המחיר...
"41 שקלים ו-90 אגורות".
חשבתי שאני עומד להתעלף...**

כמה עולה עוף?

מכאן אני רוצה להגיע לנקודה נוספת הקשורה בחתונות של הילדים... יש למעשה שני סוגים של חתנים וכלות.

יש כאלו שמחתנים ילד, והילד, בן או בת, כל הזמן מנסה לצמצם בהוצאות ההכרחיות כדי שלא להעמיס על כתפי ההורים שלו הוצאה כספית מעבר ליכולתם. הוא יקנה את הבגדים הפחות יקרים, אם הוא חסיד הוא לא ילך אל ה'שטריימל מאכער' היקר ביותר, אלא יסתפק בממוצע, אולי אפילו פחות, ואם הוא ליטאי הוא לא יבחר דווקא במוטג הכי יוקרתי, אלא יסתפק במוטג קצת פחות נחשב. כך כמוזן גם לגבי הכלות, כל חד וחד לפום דרגא דיליה...

ויש את הסוג השני. אלו שלא מסתפקים בפחות מהטוב ביותר: "כולם הולכים דווקא עם השטריימל של בלומנקראצר... אני לא יכול לבוא לחתונה עם השטריימל של ברוכגעשטרייך", וכן על זה הדרך.

פעם סיפר לי חבר שהוא מאוד מתלבט מה לעשות. הבן שלו מבקש ממנו רק את הטוב והיקר ביותר, ואם הוא קצת מנסה להימנע מכך הילד כבר מרגיש הכי מסכן בעולם שההורים שלו בכלל לא מבינים כלום ולא אכפת להם ממנו ובגלל זה הם קונים לו נעליים ב-400 שקל בלבד במקום המוטג ההוא שעולה 600 שקלים וכדו'.

הוא מאוד מתבלט בעניין, מצד אחד הוא רוצה לתת לבנו את הטוב ביותר, אבל מצד שני, היכולות שלו מוגבלות, ויש לו עוד ילדים בתור שעומדים גם הם להתחתן בשנים הקרובות. הוא ממש נבוך ולא יודע את נפשו כיצד עליו לנהוג.

אמרת לי לו שיש לי עצה עבורו, והעצה הזאת עובדת נפלא, מניסיון. אבל קודם כל אני רוצה לספר לו סיפור...

לי "בוא תראה...". בחשבון הבנק שלו נרשמה הפקדה טרייה של 20 אלף שקלים.

הוא סיפר לי שיש איזה יהודי שידוע כבעל צדקה גדול, ולפני כל חתונה של הילדים הקודמים שלו הוא נכנס לאותו יהודי וביקש עזרה. הנדיב הגדול לא התרשם במיוחד ולא נתן לו כלום.

"הפעם באתי אליו בלי שום ציפיות", הוא מספר, "הבנתי שהוא לא עומד לתת לי מי יודע מה, באתי רק לעשות השתדלות. אני מחתן ילד, אני צריך עזרה, מי שרוצה לזכות במצווה שיזכה..."

"הוא אמר לי שהוא יפקיד לי 'משהו' לחשבון הבנק, ואני ציפיתי לכמה מאות שקלים לכל היותר... עכשיו אני פותח את המחשב, נכנס לחשבון הבנק שלי ומוצא מענק של 20 אלף שקלים!!! ללמדך שלפעמים הישועה באה דווקא מהכיוון הכי פחות צפוי..."

הלוואה מהסיפורים

גם בדידי הווא עובדא שלפני חתונת בני בכורי, הייתי מאוד מודאג איך אני אצליח לעמוד בהוצאות וטיכסתי כל מיני עצות, עד שלבסוף החלטתי שאני נותן לקב"ה לנהל לי את העניינים. אני עשיתי מה שצריכים לעשות בגדר חובת ההשתדלות, ומכאן ואילך הקב"ה יעשה מה שצריך...

חודש לפני החתונה התקשר אלי חבר טוב ואמר לי שיש לו סכום של כמה עשרות אלפי שקלים שהוא יכול להלוות לי אם אני צריך...

הייתי המום. קראתי על כאלו מקרים בספרים של 'מחניים' לא חשבתי שזה קורה באמת, שמישהו מתקשר אליך ומציע לך הלוואה בלי שביקשת???

אבל אמרתי לו, שאני מאוד חושש. אני לא רגיל להלוות כספים, ולגלגל סכום כזה גדול, זה מלחיץ אותי.

"אני סמוכתי עד עכשיו על הקב"ה", אמרתי לו, "אני אסמוך עליו גם עכשיו. לא אקח את ההלוואה..."

אחרי שבועיים הוא שוב התקשר, "אתה בטוח שאתה לא צריך הלוואה???", ואני ענית לי לו את אותה התשובה.

שבוע לפני החתונה הוא דפק בדלת ביתי ונתן לי סכום של עשרת אלפי שקלים כהשתתפות בהוצאות החתונה... "זאת לא הלוואה", הוא אמר לי, "זאת המתנה שלי לזוג הצעיר... להוצאות החתונה". והוא לא היה היחיד...

לפני כמה ימים נכנסתי לבית הכנסת וראיתי אברך צעיר יחסית, כשהוא יושב והוגה ב'שער הביטחון' של 'חובת הלבבות'.

אמרת לי לו בדרך צחות: ידידי, אני שמח מאוד שהתחלת ללמוד בשער הביטחון בחובת הלבבות, אבל רק אחרי שתתחיל לחתן ילדים אתה תבין באמת ותרגיש את מה שכתוב כאן... מי שכבר

מחתן ילדים מקבל את ספר המוסר הטוב ביותר... הוא מגיע לביטחון בקב"ה באופן מוחשי ואז הוא לומד את חובת הלבבות לגמרי אחרת. כשמחתנים ילדים, אנחנו חיים בתוך 'שער הביטחון'. זה הופך לחלק מהחיים שלנו...

בעצמו את העוגה התקציבית... "הוצאות החתונה מרגע הארוסין ועד אחרי החתונה אמורות להסתכם ב-100 או 120 אלף שקלים", כך תגיד לילד, "אני נותן לך את 'ספר התקציב' ביד, ואתה תחליט איך לפזר את הכסף..."

"אתה רוצה להשקיע בשטריימל? בסדר! בתמורה נצטרך לתת לך שיעור זול יותר... אולי אתה מעדיף את המצעים היותר יקרים לנדוניה? לבריאיות, בשבת שבע ברכות נצטרך לקצץ קצת באיכות המנות. לחתונה אתה חייב דווקא את הזמר הכי יקר? טוב, קח בחשבון שזה יבוא על חשבון כמות הבגדים שתקנה לחתונה..."

"בצורה כזאת אתה גם תלמד את הילד לפני שהוא יוצא לחיים עצמאיים, איך לנהל נכון את העוגה התקציבית הפרטית שלו אחרי החתונה, וגם תגרום לו להעריך יותר את מה שאתה קונה ונותן לו לפני החתונה, כי כשהוא ירגיש את הסכומים ויצטער על כל שקל שהולך לפה ויורד מהסעיף האחר של התקציב, הוא כבר יבין כמה הוא צריך להעריך את ההורים שלו על מה שהם נתנו לו..."

חצ"ר קדמית

שמעתי פעם הרצאה מהמחנך הנודע הרב פנחס ברייער שליט"א, שהגדיר את החינוך לכלכלה נבונה בראשי התיבות 'חצ"ר'. - חובה, צריך, רוצה.

אגב, זה לא רק לפני החתונה, גם הרבה קודם לכן אפשר וצריך ללמד את הילדים שיש הבדל בין "אני חייב אופניים חדשים" לבין "אני רוצה אופניים חדשים".

השלב הבסיסי ביותר זה 'חובה'. כל אדם חייב לאכול, לשתות, להתלבש, לנעול נעליים. בלי זה אי אפשר להסתדר בכלל וההוצאות האלו הם בגדר 'חובה'.

יש דברים שמאוד נצרכים אבל הם לא חובה... למשל מיקרוגל בבית. אפשר להסתדר גם בלי מיקרוגל. אף אחד לא חייב מיקרוגל, אבל כולנו צריכים מיקרוגל. זה פריט שבוודאי כל משפחה סבירה תקנה אם תהיה לה אפשרות, אלא אם כן יש לה התנגדות מטעמי בריאות וכדו'. אבל כולנו מכירים אנשים שהסתדרו תקופות ארוכות מאוד, אפילו שנים, בלי מיקרוגל, ולא קרה להם שום דבר רע כתוצאה מכך...

יש את השלב השלישי: רוצה... זהו שלב מאוד מעניין כי הוא תמיד הולך ומתרחב. אין אדם מת וחצי תאוותו בידו. מי שהשיג את כל מה שהוא רוצה, רשימת הרצונות שלו מתארכת באופן אוטומטי. והילדים צריכים להבין שזה בסדר לרצות, אבל אי אפשר לצפות לכך שכל הרצונות שלנו יתגשמו.

וכמו שאמרנו, אנחנו יכולים ללמד את הילדים, להסביר להם, להדגים להם, אבל עד שהם לא יתמודד עם זה בפועל, הם לא באמת יבינו את זה, ואנחנו עדיין נצטרך לגלות הרבה סבלנות ואורך רוח, עד שהם יתחננו וילמדו להעריך את מה שהם קיבלו כל השנים. בדיוק כמו שקרה לפני לפני שאנחנו התחתנו...

אני זוכר את התקופה שאחרי החתונה שלי. במשך זמן רב היינו סמוכים על שולחן ההורים. בתחילה היינו באים אל ההורים הבית כל צהרים לאכול ארוחת צהרים חמה ומזינה... אחרי זה התחלנו לקבל מזון מוכן באריזות והיינו מחממים כל פעם לארוחה בבית שלו. בהמשך התחילו לשלוח לו עופות קפואים ודגים טחונים וכדו'...

ואז, כשנתיים אחרי החתונה, התברר לנו פעם אחת שאין לנו עוף לשבת, ואם אנחנו רוצים עוף, אנחנו צריכים פשוט לקנות... מה הבעיה? אם צריך לקנות, קונים!

הלכתי לחנות, הסתכלתי על העופות הקפואים חצי שעה התלבטתי איזה עוף לקחת, איך יודעים מה זה עוף טוב? הוא צריך להיות רך או קשה? גדול או קטן?

בסופו של דבר לקחתי עוף קפוא, ניגשתי לקופה והנחתי אותו על המשקל, כשאני מוציא את הארנק לשלם כאשר ישית עלי בעל החנות...

הקופאי הפטיר ביבושת את המחיר... "41 שקלים ו-90 אגורות". חשבתי שאני עומד להתעלף...

"כך כממה???" שאלתי שוב כדי לוודא שהאוזניים שלי מתפקדות כהלכה. הוא הגביה את קולו ודיבר ברורות: "41 שקלים ותשעים אגורות..."

נתתי לו שטר מרופט של 50 שקלים, וספרתי בעצב רב את העודף המועט שהוא הניח בידי.

כל הדרך הביתה כעסתי. "איזה מן דבר זה...? כמעט 42 שקלים עולה עוף אחד בודד. מה זה, הם חושבים שאני שודד בנקים? מאיפה יש לי לשלם כאלו סכומים, למה מגיע לי כזה עונש, למה נותנים לי כזה קנס רק בגלל שאני רוצה לאכול עוף..."

לחלק את העוגה

הבנת את העניין? "הסברתי לידידי, 20 שנה אני אוכל עוף, ואף פעם לא חשבתי על המחיר שלו... פעם אחת הייתי צריך לקנות אותו בעצמי והידיים שלי כבר רעדו רק מהמחשבה על המחיר שהיה נראה לי מופקע..."

"למה? כי אין חכם כבעל הניסיון". עד שהילד לא נכנס לחיים ומתחיל לשלם בעצמו, הוא לא יעריך את הכסף שלך ואת מה שנתת לו. זה שהוא לא מבין אותך, זה לא בגלל שהוא אטום חלילה או רע לב, חס ושלום. הוא פשוט לא חווה את זה, הוא לא יכול להבין את זה גם אם הוא מאוד רוצה.

"ולכן, אם אתה רוצה שהבן שלך יבין ללבך ולא יעשה לך מצפון על כך שאתה לא מוכן לבזבז עוד 5,000 שקלים רק בגלל שלשטריימלך של בלומנקראצר יש שיער עם קצת יותר ברק... אתה צריך להכניס אותו לעניינים.

"אבל איך באמת אתה יכול להכניס אותו למצב הזה שהוא יבין אותך? הרי כל ההסברים לא יעזרו עד שהוא לא ירגיש את זה בעצמו ויצטרך להתמודד בעצמו עם העול הכספי.

"הפתרון הוא לתת לילד להיות שותף לנשיאת העול. לחלק

"אני ישבתי שם, שני ילדים על הברכיים שלי, שקית גדולה תלויה על ידי, והרגשתי שאני לא עומד בזה... הסיפור הזה השפיע עלי מאוד מאוד. אני חייב לאותו אברך הכרת הטוב גדולה מאוד, כי הוא לימד אותי להיזהר מהנושא הזה

איש 'דרשו' הרב דוד לובין עם סיפור מיוחד שהעניק לו תובנה מאוד מעניינת והשפיע עליו להמשיך החיים

"שוב חוזר הניגון, עומדים כמה אנשים, מבינים שהאוטובוס לא עומד לעצור, והם ממהרים לעצור אותו, שמים את המזוודות באמצע הכביש ולא מוכנים לזוז עד שייפתח את הדלת. "עברו דקה, שתי דקות, שלוש דקות, ואז קרה משהו מעניין... אותו אברך שלפני חמש דקות הנהיג את הקבוצה הקודמת והיה זה שהסביר שהתחבורה הציבורית היא לכולם ולנהג אין שום זכות להשאיר אנשים בתחנה, איבד את הסבלנות. "הוא נדחק בין האנשים, הגיע אל הנהג ואמר לו: "תתחיל לנסוע, הם יזוזו. אל תיכנע להם. אין פה מקום באוטובוס ואי אפשר להעלות עוד אנשים. תראה איך אנחנו עומדים צפוף...". הוא לא הסתפק בכך, פתח את החלון של האוטובוס הצליח איכשהו לדחוק את ראשו החוצה והחל לצעוק על האנשים שחסמו את הכביש: "תגידו אין לכם לב? למה אתם מעכבים אוטובוס שלם? אתם לא מבינים שאין מקום? איזו חוצפה. תעלו למדרכה בבקשה, והנהג כבר יבקש שישלחו לכם אוטובוס של תגבור...". "אני ישבתי שם, שני ילדים על הברכיים שלי, שקית גדולה תלויה על ידי, והרגשתי שאני לא עומד בזה... אותו אברך שמקודם נשא נאום חוצב להבות בדבר 'זכויות הנוסע', ולא הסכים לוותר בשום אופן, בעודו מבהיר שמבחינתו זה בסדר גמור לעכב אוטובוס שלם

הרב דוד לובין מוכר בקרב רבים כרכז השיעורים של 'דרשו' בביתר עילית. ב'דרשו' הוא מוכר כסמל ומופת לפעיל מוצלח שידוע להקים שיעורים בכל מקום, ולתפעל אותם בצורה נפלאה, עם הרבה מאוד מרץ, יוזמה, חזון ומעוף. עשרות רבות של שיעורי 'דף היומי בהלכה' הוקמו על ידו, ובשיעור דשמיא מתפקדים בצורה יוצאת דופן. בשיחה עמו ביקשנו שיספר לנו על אירוע או תובנה כלשהי שהשפיעו עליו ועל החיים שלו, והרב לובין מיד פתח בסיפור הבא. "זה קרה לפני הרבה מאוד שנים, כשביתר עילית היתה יישוב חדש בהרי יהודה, והתחבורה הציבורית לעיר היתה לא פחות מקלוקלת וכושלת. היום זה נשמע כמו הזיה, איך ייתכן? הרי ביתר עילית היא סמל לעיר עם תחבורה ציבורית מתפקדת למופת... ובכן, היו אלו זמנים אחרים ושונים.

"בכל אופן עמדתי באיזשהו מוצאי שבת בתחנת אוטובוס בירושלים, ממתין לאוטובוס שיוביל אותנו לביתר עילית. היינו עם מזוודות וציוד. האוטובוס אכן הגיע, והיה די מלא. עלינו בתחנה כמה משפחות והאוטובוס התמלא עד אפס מקום.

"כשכולם סיימו להעמיס את המזוודות ועלו לאוטובוס, יצא הנהג בנסיעה, מתוך מחשבה שהוא לא מעלה עוד נוסעים כי ממילא אין מקום עבורם.

"אלא שבתחנה הבאה, הנוסעים גילו יוזמה, די מסוכנת ולא ממש מנומסת, אבל מכורח המציאות ואחרי שכבר 'התיישבו' זמן רב בתחנה, הם לא עשו יותר מדי חשבון, ועצרו בגופם את האוטובוס. הנהג ניסה להמתין עד שהם יאפרו לו להתקדם, אבל הם היו מאוד עקשניים. היה להם אברך אחד שהנהיג אותם, ולקח פיקוד על האירוע. הוא הודיע לנהג, אם אתה לא פותח דלתות, אנחנו נשכבים לישן פה על הכביש, ונראה בבוקר אם יגיע תגבור... אתה לא תזוז מכאן מבלי לאפשר לנו לעלות על האוטובוס קודם לכן! זאת תחבורה ציבורית והיא צריכה לקחת כל מי שרוצה לנסוע. לא מעניין אותנו אם יש לך מקום או לא...".

"אחרי עשר דקות של המתנה הנהג נכנע, פתח לרווחה את דלתות האוטובוס ואמר: "טוב, תעלו, תצטופפו כמה שאתם רוצים, אני לא לוקח אחריות על אף אחד...".

"הם אכן עלו, האוטובוס המשיך בנסיעה... עד התחנה הבאה..."

בילדותינו כאשר התחלנו ללמוד את פרק 'אלו מציאות' בגמרא, עבר זמן רב עד שידענו לתרגם את כל המילים ללשונונו, אבל עכשיו, האם עדיין אנו מתקשים לפרש המילים: היכי דמי... טובא נמי... בציר מהכי...??

הרה"ח רבי יצחק אלימלך גרינפעלד - עורך ראשי של ביאור 'נחמד מפז' על הירושלמי. - איך אצליה לצלוח את קשיי ההתחלה ולהבין ירושלמי!?

"כי לא רק לגאונים עצומים נכתב הירושלמי רק להלומדים שבהם... לכן פירשתי באופן המובן לכל... וד' היה בעזרי עד כה, כן ינחני בעזרתו להבא לפרש על פי הפשוט ומובן, שהירושלמי יהיה ספר עממי להלומדים".

שאיפת נפשו הטהורה - מתקיימת בימינו אנו יותר ויותר, כאשר רבים האברכים ובעלי הבתים הקובעים עתים לתורה בתלמוד הירושלמי, ועכשיו ביותר - בפתחת תוכנית 'קנין ירושלמי' - דרשו. הגיע הזמן שכל יהודי בעולם יוכל לומר - יש לי חלק בתלמוד הירושלמי!!!

רבבות יהודים שעשו את הבלתי יאומן ונבחנו על כל תלמוד בבלי - דבר שלפני חמישים שנה לא היו מאמינים שזה יקרה אי פעם לפני ביאת המשיח - מוכיחים שאפשר לעשות את הנראה בלתי אפשרי - ללמוד ולהבין כל התלמוד הירושלמי.

'תורת ה' תמימה' - אין לנו להסתפק רק בלימוד חלק מהתורה, שאיפתנו - ללמוד ולהבין את כל דברי תלמוד תורתך באהבה! גם המתקשה בלימוד אל לו להתייאש. כבר זכה דורנו למהדורות מאירות עיניים ולפירושים בהירים ומועילים על רוב ככל מסכתות הירושלמי, המפשטים אותו ללומד, כדי שיוכלו להבין לשונו הקליל והקצר, כהיום כל הרוצה לטעום מנועם אור הירושלמי, מוזמן לבוא להתענג ולהתעמק ואין מעצור בידו.

האוהבים לימוד בעומק העיון ימצאו את מבוקשם במהדורות

ברגע ששמעתי על החדשות המסעירות התרגשתי מאוד - מעצמת התורה הגדולה בעולם, זו שהצליחה לשנות את העולם כולו - באיכות ידיעת התורה, בנתינת 'געשמאק' וחיי עולם לרבבות הלומדים הנבחרים בהצלחה, זו שהרימה את קרן התורה בכל רחבי תבל - כמו שלא היתה מעולם... 'דרשו' - ממלכה של תורה, פתחה תוכנית חדשה - 'קנין תורה' ירושלמי.

כעת ישנה הזדמנות היסטורית להצטרף ללימוד יומי - בהספק של דף ירושלמי ליום - וזאת לציין, שהדפים בירושלמי במהדורת 'עוז והדר' המיוחדת - שלפיהם נבנתה התוכנית - הם דפים קצרים יותר מאלה שאנו מכירים בתלמוד בבלי!

בהשקעה לא גדולה, אך עקבית - תרכוש המון ידיעות בתורה, הרבה 'געשמאק' ותענוג בלימוד - זו חוויה נדירה שרק מי שכבר למד פעם את התלמוד הירושלמי - יבין למה אני מתכוון.

כעת גם התלמוד הירושלמי זוכה לעדנה, תורת אמוראי ארץ ישראל שהיתה מונחת בקרן זוית, ומעטים העזו לנסות וללמוד אותה - שמחה ועולות - כאם הבנים השמחה על בניה החוזרים אליה מן הגולה, מתעניינים בה, ומבקשים קרבתה.

ההזדמנות הבאה להתחיל 'מאימתי' - היא בעוד 6 שנים... הצטרף עתה - ותזכה גם אתה להיות מאלפי הלומדים הזוכים להבין ולהשכיל, ולהתענג על לימוד התלמוד הירושלמי הנחמד מפז ומתוק מדבש, אור תורת הירושלמי כי טוב - כעדות הזהר הק' 'והאור זה התלמוד ירושלמי דנהיר נהורא דאורייתא'.

האם גם אני יכול?

רבים טועים וחושבים, שהירושלמי נועד רק לעילויים ולתלמידי חכמים מופלגים.

לפני שבעים שנה במוסקבה הקפואה גר גאון גדול בעל מסירות נפש לתורה - הרב יצחק אייזיק קראסילשצ'קאו ז"ל, חרף כל הניסיונות הרוחניים והגשמיים שהיה מנת חלקם של שרידי היהדות הנאמנה ברוסיה הקומוניסטית - התמסר לכתוב ביאור על התלמוד הירושלמי [סיפור ההרואי של הצלת החיבור מרוסיה והדפסתו באר"י ע"י מכון מוצל מאש - מובא בהקדמת ספרו 'תולדות יצחק']. מטרתו היתה להוציא מלב החושבים שהתלמוד הירושלמי חתום בפניהם, וכך מתבטא ברגש רב בקולמוסו (תבונה ברכות סוף פ"ד):

שאיפת נפשו הטהורה - מתקיימת בימינו אנו יותר ויותר, כאשר רבים האברכים ובעלי הבתים הקובעים עתים לתורה בתלמוד הירושלמי, ועכשיו ביותר - בפתיחת תוכנית 'קנין ירושלמי - דרשו. הגיע הזמן שכל יהודי בעולם יוכל לומר - יש לי חלק בתלמוד הירושלמי!!!

עוד סוגיא, אם הדברים אינם מסתדרים - הרי זה סימן שמה שחשבת שזו קושיא הוא ביאור, ומה שראית כתשובה היא הקושיא. ובוודאי צריך לתלמוד במפרשי הירושלמי הרבים, וכדאי להתחבר לשני פירושים, ומה שהאחד מחסיר מלפרש, על פי רוב משלים השני. [במסכת ברכות - ישנם ביאורים מיוחדים מרבותינו: ר"ש סיריליאנו (מאחרוני הראשונים), חרדים, שדה יהושע, מהר"ם חביב (הנקרא גם 'פני משה הקדמון'), מהר"א פולדא, פני משה ועוד. אחרונים חביבים: תולדות יצחק - תבונה, ביאור הגר"ק - המלוקטים מכל רחבי התורה ומכל מפרשי הירושלמי].

מלבד זאת, בתלמוד הירושלמי ישנם דברי אגדה לרוב - המעניקים שעשוע ותענוג עצום ללומדים. הרבה מסיפורי חז"ל הידועים מקורם בירושלמי, ולימודם בהבנה יגלה - מה שלא סיפרו לנו... אבל לא זו בלבד... דברי אגדה נדירים הנמצאים רק בתלמוד הירושלמי נותנים אור חדש בעבודת ה' ומביאים את הלומדים לידי מעשה ולידי מידות ישרות.

הזמן קצר והמלאכה מרובה, ההספק עקבי ויום יומי... אבל במסגרת תוכנית 'קנין ירושלמי' - בהחלט, ניתן להספיק דף ליום - לתלמוד וגם להבין את דברי הירושלמי בטעם ובמתיקות!

לקבלת דוגמא מביאור 'נחמד מפז' - שמעניק הבנה מושלמת בגוף הביאור, עומק הפשט והוספות מחכימות ומענגות בהערות [ללא ביאורים מפותלים והערות מכבידות] - שלחו מייל לכתובת: Inm88564@gmail.com או הקלידו במכשירי 'נדרים פלוס' או 'קהילות' - להבין ירושלמי.

הביאור נערך בברכתם ובעידודם של מרן שר התורה הגר"ק זצ"ל ושל כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א.

המבוארות המורחבות [כמו שוטנשטיין - מסורה], והרוצים ללמוד בקיאות בהבנה מושלמת וברצף לימודי מוזמנים ללמוד בביאורים הקלים והמתומצתים [כגון ביאור 'נחמד מפז'].

אלו וגם אלו מתבקשים לטעום מנועם צוף הירושלמי עם הפירוש המיוחד - ביאור מרן שר התורה הגר"ק זצ"ל, אשר באהבתו לכל ישראל הנחיל לדורינו ירושה - תורה ברורה ברוב ככל סוגיות הירושלמי.

הכל טוב ויפה... אבל סוף סוף אני לא רגיל ב'לישנא קלילא' של הירושלמי, איך אוכל להצליח ולצלוח את קשיי ההתחלה? יש לי תשובה אחת: הכרת הקושי וידיעת הקלילות שבתלמוד הירושלמי!

כולנו מכירים את המושג - לישנא קלילא - לשון קצר. אכן, התלמוד הירושלמי נכתב בלשון קצר ביותר, וגם בלשון ארמית שונה מהבבלי - שאיננו רגילים בו.

אבל, בתוך זה טמון גם הקלות בו יוכל הלומד להתרגל ללימוד הירושלמי, וגם להספיק דפים רבים בזמן קצר!!!

ונפרט:

א] הארמית השונה - בילדותינו כאשר התחלנו ללמוד את פרק 'אלו מציאות' בגמרא, עבר זמן רב עד שידענו לתרגם את כל המילים ללשונונו, אבל עכשיו, האם עדיין אנו מתקשים לפרש המילים: היכי דמי... טובא נמי... בציר מהכי... נפיש טרחייהו? רק באגדה שבגמרא אנו מתקשים עדיין כל פעם מחדש איך לתרגם את המילים... נו... בסדר.

הירושלמי אינו שונה... רוב המילים הבלתי מוכרים לנו חוזרים על עצמם מדי כמה דפים, אחר לימוד של פרק או שניים בתלמוד הירושלמי - השוני שבשפה לא יהווה עבורנו קושי כלל!

ב] לישנא קלילא - אם בבבלי יש קודים מוכרים מהו קושיא ותירוץ, שאלה ותשובה, אוקימתא ופירכא... הירושלמי נכתב בלשון קצר ביותר, ועל כן יש פחות כללים בזה, וקשה להבחין מהו קושיא ומהו תירוץ, היכן מתחילה הסוגיא והיכן היא מסתיימת.

מצד שני, הסוגיות מאוד קצרות, אם בבבלי יכול סוגיא אחת להיפרס על גבי עמודים רבים, עם המון לישנות ומחלוקות, ראיות וסתירות, 'הווא אמינא'ות ומסקנות, דחיות ואוקימתות - מה שמצריך המון עמל וחשבון כדי להבין ולדעת את הסוגיא על בוריה בלי בלבול וטעות.

בירושלמי הסוגיות קצרות מאוד, עיקר עבודת הירושלמי היתה לבאר את דיני המשנה בטעמים ברורים ומובנים, גם אם מובאים מחלוקות בין התנאים והאמוראים, ישנם רק קושיא או שתיים על דברי אחד מהם, תירוץ אחד או שניים, ומיד עוברת הגמרא לסוגיא הבאה.

על כן עצתי נאמנה, ללמוד קטע קטע בפני עצמו, לנסות מקודם להבין מהו מהלך הגמרא - ואין הרבה סוגי מהלכים, אחר שמתרגלים להבין מהם המהלכים שבירושלמי, ניתן על פי עיקרון זה להמשיך

רשימה. שאלתי את רבניו (שבת פרשת שמיני, תשנ"ח). כיצד יתכן שיש הרבה אנשים חכמים בעולם ובכל זאת אוכלים טריפות ונבלות, שקצים ורמשים.

הוא לא ענה לי ישירות, אבל פתח את פיו לאמר: **הפגם, הוא ברוחניות שלהם, שהם הופכים יותר ויותר - לגשמיים. ויכול להיות אדם פרופסור למתמטיקה - אבל נורא במידות.**

"אבל רואים בין האנשים הללו כאלו שהם כן טובים עם החברים שלהם, ואת השנאה הם מפנים רק אלינו" - שאלתי.

והשיב: **כל זה נכון, עד שמכיעסים אותו, אבל כשיכעס על מישהו יכול להרוג אותו... את החבר הטוב שלו.**

באותם ימים, תלמיד נוסף שאלו: האם אין כזו מציאות למצוא אנשים יהודים שהם טובים מאוד בבין אדם לחברו, למרות שהם רשעים בבין אדם למקום?

תשובה: **אדרבה, כך הם המינים והאפיקורסים, שרובם טובים בבין אדם לחברו, וזה כדי להטעות אחריהם, זה מעשה יצר כך כתב הגר"א בספר 'אבן שלמה'.**

(מתוך הספר 'הכימא דיהודאי')

ויכוח, ותוך כדי הוויכוח, הוא חש בעלבון צורב על כך שאיננה מקבלת את דעתו - למרות שהוא פרופסור חשוב ונכבד ממנה ובכל זאת איננה מקבלת את דעתו, ובעיצומו של הכעס רצה לפגוע בה, וברגע האחרון ניצלה ממנו בסיוע השכנים שחילצו אותה מידיו.

כשרוחה שבה אליה לאחר הסכנה. פתחה ואמרה: כמה גדולים עיני חכמים שהתריע בי לאמור שאם אין לו יראת שמים זה גובל בפיקוח נפש. כי גינוני בין אדם לחבירו הם עד גבול מסויים עד שהוא חש פגוע, ואז העולם נחרב. "חשבתי כי גם אני חכמה, אבל כעת הבנתי שהחכמה אצל חכמי התורה".

כי רק אין יראת ה' במקום הזה והרגוני.

רשימת תלמיד. ח' אייר תשמ"ט: המתנתי בתור ובאה נערה ושאלה דרך הרבנית, שהציעו לה שידוך עם בחור שלא לומד אבל יש לו מידות טובות, האם להסכים? אמר לה רבנו: **"מי אמר לך שיש לו מידות טובות? מי שלא לומד גם אין לו מידות טובות."**

היום ברחוב מתייחסים לבעלי תכונות אלו כאילו הם רכרוכיים ו'פראיירים'. ומי שמתנהג בצורה המנוגדת לטבעו היהודי קוראים ברחוב 'גבר'... אך כמה מפליא, אותיות 'גבר' הן ראשי תיבות של גומלי חסד, בישנים, רחמנים, מסתבר שזו הגבורה האמיתית...

תכונות אלו הן הסימנים של היהודי, כי הן מעידות על לב מבין, על לב רגיש, שרואה את צרכי הזולת ואינו שקוע רק בעצמו.

וזהו היסוד של בנין הבית. המפתח לאהבה ואחוה הוא שכל אחד יבין את בן הזוג. בספר על רבי יעקב קמינצקי זצ"ל, מובא ששאלו את רבי יעקב: "מהי ההלכה הראשונה שיש ללמד חתן תלמיד חכם שהולך להקים בית?" ענה רבי יעקב: "להיות ג'נטלמן". תמהו השואלים "מה הכוונה ג'נטלמן?" והוא הסביר "כיון שהנשים שלנו גם אם הן צריכות משהו, הן לא מבקשות מהבעל, כי הן חוששות להכביד עליו ולהפריעו מלימודו, והן מתאפקות ואינן מבקשות גם את מה שהן צריכות, לכן הכדור בידיהם של הבעל לחשוב מה אשתו צריכה, ולהביא לה בלי שהיא תבקש, זוהי הנהגה של ג'נטלמן!"

(מתוך הספר 'אריה שאג')

והבן בשלו: "אל תדאג, אבא, אני אסתדר, אתה זקוק למעיל יותר ממני!" רבני בית הדין התפעלו מהאב ומהבן המסורים כל כך זה לזה, ופסקו שהם ראויים שקופת הקהילה תממן עבורם עוד מעיל, לזה התכוון רב העיר בחכמתו.

בסיפור זה טמון מסר עצום, שהרי הטענות היו אותן טענות בדיוק, ויתכן שאף נאמרו באותן מילים ובאותו טון, כל ההבדל הוא רק מי הוא זה שטען אותו...

כשכל אחד רואה את עצמו - בהכרח יש פירוד, ואילו כשכל אחד רואה את רעהו - נוצר חיבור, כאשר כל אחד חושב מה טוב בשביל זולתו, ומה הוא יכול לעשות עבורו, התוצאה היא שבסופו של דבר יהיה לכולם.

אדם אינו יודע מתי יזדקק לעזרת חברו, ומי שאינו חי לעצמו, אלא מוסר לעצמו להיטיב לזולתו, כל אחד ישמח לעזור לו ולהשיב לו טובה. עמוד החסד הוא מיסודות קיום העולם, ובכל יהודי טבועה מדה זו, כמובא בגמרא (יבמות עט"א): "שלשה סימנים יש באומה זו: רחמנים, ובישנים, וגומלי חסדים".

של מישהו אחר. "הסיפור הזה השפיע עלי מאוד מאוד. אני חייב לאותו אברך הכרת הטוב גדולה מאוד, כי הוא לימד אותי להיזהר מהנושא הזה. מאז, כל פעם שאני נקלע לויכוח או לכל סוג של ממשק עם אנשים נוספים, אני מנסה לראות את התמונה מהצד שלהם. איך הם רואים את העניין. בדרך כלל זה עוזר מאוד למצוא פשרות וליישר את ההדורים".

על נוסעיו במשך כל הלילה, לא מאבד את העשתונות אחרי שערכו אותו שלוש דקות, ודורש מהנהג להמשיך בנסיעה ושלא יעז לפתוח להם את הדלת...".

"אחרי מחשבה נוספת, הבנתי שאותו אברך אולי עשה את זה בצורה מאוד קיצונית ומאוד בוטה, אבל האמת היא שכולנו נגועים במידה הזאת. כל אחד מאתנו רואה את העולם דרך העיניים שלם עצמו, והעולם נראה שונה לחלוטין אם מסתכלים עליו דרך העיניים

ידע אליעזר כי הנערה שתשכיל לעשות עמו חסד, אף שלא מתאים לה ולא קל הדבר עבורה, היא הנערה הראויה להיות כלה בבית אדונו אברהם.

באותם ימים החדיר לנו אבא שוב ושוב את החיוב לארח את הזולת - אלו שבאו ועלו מתימן ונישקו את אדמת ארץ ישראל הנכספת בגאווה בלתי מוסתרת.

הדוגמא הזו להקרבה אישית למען ילדי ישראל נחרתה עמוקות בלבי. אבא ידע לעשות חסד כשלא היה נוח, בבית קטן וצפוף מלא בילדים, כשיכול היה לפטור עצמו ולומר שהאחריות תיפול על כתפי אחרים. איך אמר לי רפאל, לאחר יובל שנים: "רק בזכות ה'קריאת שמע שעל המיטה' שלך אני שומר היום תורה ומצוות".

(מתוך הספר אור השבת)

המושל בכל אשר לו. והנה כאן, כשאברהם מחפש שידוך לבנו יצחק, הוא חורג לפתע מהאמון הבלתי מעורער שנתן בעבדו ומבקש ממנו להישבע: שים נא ידך תחת ירכי.

דבר זה אומר דרשני. עומד אליעזר על שפת המעיין ומבין: אינה דומה שליחות זו לשליחויות אחרות שניתנו לי בעבר. אם כה חשוב היה לאברהם להשביעני ולברכני בברכה המופלאה של (שם ז) הוא ישלח מלאכו לפניך, אות וסימן הוא שעלי לחפש ולשאוף להביא לפניו נערה מושלמת.

אליעזר יודע כי המלאכים בביתו של אברהם אבינו אינם אורחים נדירים. הוא נזכר באירוח של אברהם אבינו בפרשה הקודמת, כשלמעשה היה חולה ופטור מהמצווה, אך הוא לא ויתר, כי חסד אמיטי הוא זה הנעשה כשלא מתאים ולא נוח.

כבר לא היה אותו אליעזר שהיה קודם ביטולו - שעל צווארו היתה נתונה הקללה...

דבר זה נורא למתבונן בו! הרי לו יצויר שהיה אליעזר נכשל בביטול רצונו בשלימות בעת שביצע את שליחותו, והיה עושה זאת בעיצובן או באופן כפוי, היה מפסיד בכך את כל עולמו והיה נשאר ארוך לנצח נצחים הוא וזרעו עד עולם, למרות זכויותיו הרבות ששימש את אברהם בנאמנות שנים רבות קודם לכן.

נלמד מכך יסוד גדול לחיינו, לכל אדם ישנה שליחות, תפקיד ונקודה מרכזית משלו שהקדוש ברוך-הוא מציב לו כיעד וכנסיון שעליו לעמוד בה ולתקנה, ואם הוא עומד עליה עמל ומצליח לגבור עליה הוא קונה את עולמו בשעה אחת, וזוכה להשלים את תפקידו וייעודו בחיים, ולעולם לא ידע האדם מה היא ומתי תזדמן אליו, ועליו להתגבר על כל נסיון שמזדמן לפתחו שמא זו היא נקודת הנסיון שבה ישלים את סוד חייו, ולפי זה יקבע עתידו ועתיד זרעו.

זה היה סוד הצלחתו של אליעזר, למרות כל הקושי שהיה לו בדבר, התגבר על רצונותיו האישיים ועמד בהצלחה גדולה בנסיון ההוא, ובכך זכה לכל המעלות הרמות הללו, שכמעט לא נאמרו בשום בריה.

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

אשר הנחני בדרך אמת לקחת את בת אחי אדני לבנו"... איזו גדלות נפש! איזו גבורה! לא ניכר בקולו של אליעזר שום דוק של עצב! שום שמץ של כאב לב! לא הרהורי חרטה ולא רגשות אכזבה, אלא ששון ושמחה על שרצון אברהם יצא מן הכח אל הפועל!..." עד כאן תיאורו הנפלא של רבי שלום שבדרון!

'יצא מכלל ארור לכלל ברוך'

והנה בהמשך בא לבן והכריז לו: "בא ברוך ה'!" אומר רש"י: "על ידי ששרת את אותו צדיק באמונה, יצא מכלל ארור לכלל ברוך!" מבואר כאן דבר נפלא! למרות שכבר חלפו עשרות שנים בהם אליעזר עבד אברהם עומד ומשמש את אדונו בנאמנות גמורה מאין כמותה, עדיין לא היה זכאי לצאת מכלל ארור לכלל ברוך עד שיצלח בשלימות דוקא את נקודת הנסיון הזה של הבאת השידוך ליצחק.

מיסד שושלת הקודש גור, הרבי בעל ה'חידושי הרי"ם' זצ"ל, אמר אמרה שנונה, שהסיבה היא שדוקא כאן יצא אליעזר מכלל ארור לכלל ברוך, משום שבשליחות זו התבטל לגמרי לרצון אברהם ולכן הקללה שניתנה עליו התבטלה, ומשחזר לרשות עצמו ולרצונותיו

האנשים וכדומה. וממוצא דברינו אלה צריכים אנו לקחת מוסר, עד כמה צריך האדם להתייגע במצוות האמונה, כי זה עיקר הכול, שהרי בלי זה יושב בחושך ולא אור, ובפרט שבדורינו אנו יש בלבול עצום, כי אנשים טועים וחושבים שיש סיבות לדברים ומאורעות שונים, וכשאחד מדבר עם השני שומעין האיך שמסבירים הדברים הכול על פי הטבע, וטעות גדול הוא בידם, אשר עושים כל כך הרבה השתדלויות, ואינם יודעים את האמת הפשוטה, כי בסופו של דבר הרי ממילא חייבים להגיע לרשב"ע, לכן מוטב לעשות כן מלכתחילה.

המדוברת שהבחור המדובר אינו לומד כראוי, אלא מרבה לדבר דברים בטלים, והשידוך ירד מעל הפרק.

וזו היא רק דוגמא אחת מני רבות, איך שנמשך האדם אחר הטבע, וזו מחשבת פסול כי הכול מכוון מהבורא בעצמו, וכבר אמר דהמע"ה 'פֶּלַם מְצוֹתַיָּךְ אֶמְוֶנָה [תהילים קיט, פן], ואף כי בפשטות הכוונה הוא שאם חסר האמונה חסר בשלימות המצוה,

ברם יש לומר בדרכא אחרינא, שבכל מצוה ומצוה יש להניח את ה' בתוכה, ואז ממילא אתה מתחזק באמונה הרבה פעמים ביום, כי בכל מצוה מוצא אתה את האמונה בה', ולא יבוא אז לכלל טעות לחנוף

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ האם מותר להפסיק באמצע ברכות קריאת שמע לאמירת 'מודים דרבנן'?
- ◆ האם כתיבה נחשבת כ'הפסק' במקום שאסור להפסיק בדיבור?
- ◆ האם צריך להפסיק באמצע פסוקי דזמרה לצורך אמירת 'עלינו לשבח' עם הציבור?

לשאול לשלום אחרים בשעת התפילה בבית הכנסת, ואין כל חשש לפגיעה בכבוד הזולת או במוראו - אסור לברך אחרים לשלום ולא להשיב על ברכתם.

'סמיכת גאולה לתפילה'

• חכמינו ז"ל תיקנו 'לסמוך גאולה לתפילה', דהיינו את ברכת 'גאל ישראל' לתפילת העמידה; ואסור להפסיק ביניהן לשום ענין מלבד הנחת תפילין, במקרה שלא התאפשר להניחן עד לאותה שעה.

• רצוי שהחזן וכל הציבור יסיימו את ברכת 'גאל ישראל' יחד; ובמקומות רבים נוהגים לסיים 'גאל ישראל' בלחש, ונחלקן הפוסקים אם ראוי לנהוג כן.

• סיום ברכת הגאולה בברכות קריאת שמע הוא: "גאל ישראל", בלשון עבר, משום שהוא נסוב על גאולת ישראל ממצרים, המהווה חלק נכבד מתוכנה של הברכה.

קריאת שמע ו'עלינו לשבח' עם הציבור

• הנמצא במקום בו קוראים הציבור קריאת שמע, חובה עליו לקרוא עמהם את הפסוק הראשון - 'שמע ישראל' - ו'ברוך שם', כדי שלא יהא נראה כנמנע מלקבל עליו עול מלכות שמים. וכשאומרים 'שמע ישראל' בשעת הוצאת ספר תורה, או בסוף תפילת 'יום כיפור קטן' - יש שכתבו שהנמצא במקום חייב לאומרו עמהם, ויש שכתב שמי שאינו מתפלל עם הציבור אינו חייב לאומרו עמהם.

• בשעה שהציבור אומרים 'עלינו לשבח', יש לאומרו עמהם, אך אין להפסיק לשם כך בפסוקי דזמרה, ואף לא בין תפילת העמידה ל'נפילת אפים'.

הפסקים שונים במהלך קריאת שמע וברכותיה

• חלוקת ה'פרקים' של קריאת שמע וברכותיה היא: ברכה ראשונה, ברכה שניה, פרשת 'שמע', פרשת 'והיה אם שמוע', פרשת 'ויאמר' ואילך; ובערבית, נוסף הפרק של ברכת 'השכיבנו'.

• בעת אמירת ה'פרקים' של קריאת שמע וברכותיה, אין לענות 'אמן' על שום ברכה, מלבד הברכות: 'הא-ל הקדוש', 'שומע תפילה', ויש מוסיפים - ברכות התורה שבעת העלייה לתורה.

• בעת אמירת קריאת שמע וברכותיה, יש להפסיק לעניית 'אמן' יהא שמייה רבה', 'אמן' שלאחר 'דאמירן בעלמא', 'ברכו', קדושה והמילים "מודים אנחנו לך" שב'מודים דרבנן'.

• מי שלא היה באפשרותו להניח תפילין עד לברכות קריאת שמע - לדעת השולחן ערוך, יניח בברכה 'בין הפרקים'; ולדעת הרמ"א, באמצע הפרשיות של קריאת שמע, יש להניח בברכה.

• מי שקראוהו לעלות לתורה באמצע קריאת שמע וברכותיה - יעלה, ואם יוכל למהר ולסיים את הפרק שעומד בו, ולפחות שלא לעצור באמצע ענין - יעשה כן. וכל זה בדיעבד, אך

לכתחילה אין לקוראו; ברם, אם הוא כהן או לוי, ואין כהן או לוי נוסף בבית הכנסת, ניתן לקוראו 'בין הפרקים', ולכתחילה עדיף שיצא מבית הכנסת עד שיקראו לאחר.

• נחלקו הפוסקים בנוגע ל'הפסק' במהלך אמירת קריאת שמע וברכותיה, או בכל מקום אחר בו אסור להפסיק בדיבור - האם כתיבה נחשבת כהפסק.

• דיני ברכת השלום 'מפני הכבוד או 'מפני היראה' במהלך קריאת שמע וברכותיה - קיימים רק במקום ובזמן שנהוג לברך אדם לשלום, ורק במידה וקיים חשש שהעדר ברכת השלום ימעיט מכבוד הזולת או ממוראו. לפיכך, בזמננו - שלא נהוג

סיפורי צדיקים

גליון 550
שנה י"ב תשפ"ג

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

דודו למשפחה לקיים על האישור לפרסום בלבד

סיפורי חז"ל

והאלקים נסה את אברהם

רבי יוחנן נתיישר וחס בצמרמורת שלוש שנים ומחצה. עלה רבי חנינא לבקרו, אמר לו מה יש עליך? אמר לו יש עלי יותר ממה שאני יכול לסבול, אמר לו, אל תאמר כן, אלא הוי אומר הא-ל הנאמן. כשהיה צערו קשה עליו, היה רבי יוחנן אומר הא-ל הנאמן, וכשהיה הצער מקשה עליו יותר מצורכו שלא יכול לשאתו, היה עולה רבי חנינא ולוחש עליו דבר והוקל לו. לאחר ימים חלה רבי חנינא. עלה רבי יוחנן לבקרו, אמר לו מה יש עליך? אמר לו מה קשים הם הייסורים? אמר לו ומה שכרם מרובה? אמר לו לא אותם אני מבקש ולא שכרם. אמר לו למה אין אתה אומר אותו דבר שהיית אומר עלי, והיית מקל עלי? אמר לו, כשהייתי מבחוץ הייתי ערב לאחרים, ועכשיו שאני בתוך, אין אני צריך אחרים שיערבוני. אמר לו, אין הקדוש ברוך הוא מנסה את הרשעים שאין יכולים לעמוד בכך, רק את הצדיקים הוא מנסה, כמו שנאמר "והאלקים נסה את אברהם"

(עפ"י שהש"ר סוף ב)

פרשת השבוע

ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו (כ"ה - ט')

מסופר על הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א שמקטנותו התפרסם כנער חריף ופיקח מאד. פעם רצה רב אחד לבחון אותו, עלעל בסידור והנה נפתח בברייתא דרבי ישמעאל על שלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהן. שאל הרב את הנער כלום יש לך מה לחדש בברייתא זו? עצם יהונתן את עיניו קמט את מצחו הרזה רגעים אחדים ואמר:

רבי ישמעאל אומר בשלש עשרה מדות התורה נדרשת, ובתוך המידות האלה גם מדת כלל ופרט פרט וכלל, וכבר בתחילת הברייתא יש לשאול שלש שאלות, א. איך קראו לאדם מישאל בשם ישמעאל, והלא ישמעאל רשע היה וחכמינו אמרו (יומא לח) על הפסוק שם רשעים ירקב שלא מזכירים את שמותם, ואיך קראו לאחד מן התנאים שלנו בשם ישמעאל? ב. כלל גדול בסגנון התלמודי, כששניים חולקים דרך התלמוד לומר רבי פלוני אומר כך ורבי פלוני אומר כך, אבל כשאחד אומר הלכה ואין חולק עליו, אז אומרים, אמר רבי פלוני, וכאן הלא אין מי שחולק עליו, ומדוע נאמר רבי ישמעאל אומר ולא אמר רבי ישמעאל?

ג. בתוך שלש עשרה המידות יש לנו גם כן מידת כלל ופרט, כלומר כשהכלל קודם לפרט, או אין בכלל אלא מה שבפרט, וישנה מידת פרט וכלל בשעה שהפרט קודם להיכלל או נעשה כלל מוסיף על הפרט, כל זה טוב אם נאמר

יש מוקדם ומאוחר בתורה, אבל לפי דעה האומרת (פסחים ו) אין מוקדם ומאוחר בתורה, איך יכולים לדרוש כלל ופרט ולקבוע מסמרות ולומר, שהכלל קודם לפרט, והלא אין מוקדם ומאוחר בתורה? ואמנם קושיה כעין זו האחרונה הוסיף הנער יכולים להקשות גם על מה שהוכיחו חכמינו (בבא בתרא טז) כי ישמעאל עשה תשובה מתוך הכתוב ויקברו אותו יצחק וישמעאל, הקדים הכתוב את יצחק הצעיר לפני ישמעאל הבכור, להורות כי ישמעאל חזר בתשובה וחלק כבוד ליצחק והקדימו ללכת לפניו, והלא הוכחה זו עולה יפה, רק אם נאמר כי יש מוקדם ומאוחר בתורה אבל לדעת האומר כי אין מוקדם ומאוחר בתורה מהיכן מוכח כי ישמעאל עשה תשובה?

אבל כל הקושיות האלה יתורצו כולן בחרא מחתא, סיים הנער יהונתן את דבריו, וכך הוא הביאור בברייתא, רבי ישמעאל, השם רבי ישמעאל מצד עצמו, העובדה שיהודי אחד מגדולי התנאים נקרא בשם ישמעאל, כבר היא אומרת ומלמדת אותנו, כי התורה תוכל להידרש בכלל ופרט, שהרי לפי זה מוכרחים אנו לומר כי בודאי עשה ישמעאל תשובה, ועל כן רשאים היו לקרות יהודי על שמו, והראיה היא ממה שהקדים הכתוב את יצחק לפני ישמעאל, כדי להורות שישמעאל חזר בתשובה. ואם כן הלא צריכים אנו לומר כי יש מוקדם ומאוחר בתורה, שאם לא כן לא תהיה לנו כל ראיה שישמעאל עשה תשובה, ומכיון שאנו באים לידי מסקנא כי יש מוקדם ומאוחר בתורה, שוב יכולים אנו לדרוש את התורה במידת כלל ופרט ובמידת פרט וכלל.

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 5:16 ת"א: 5:18 ר"ת: 5:51

פרשת חיי שרה

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:03 ת"א: 4:17

פולניים וכו'. הם עצרו את בעלי הבתים היהודים החשובים ביותר. ותלו אותם בכיכרות השוק של הערים והעיירות בהן הצליחו לתפוס את השלטון באופן זמני. בעיירה ווילקומיר, אירע הסיפור הבא:

מיד אחרי שהפולנים כבשו את העיירה, הם עצרו את הרב ר' אהרלה ועוד עשרה יהודים מחשובי המקום, ערכו להם משפט ודנו אותם למות בתליה, הם עמדו לבצע את גזר הדין בכיכר המרכזית של העיירה, למען יראו כולם מה עולה בגורלם של אויבי פולין. בקרב יהודי העיירה קמה מהומה גדולה, מיד גזרו תענית, צמו, התפללו, בכו, אמרו תהילים וטכסו עצה כיצד להציל את הרב ובעלי הבתים החשובים. נראה היה בעליל כי כל המאמצים עולים בתוהו, וכי לא יהיה מנוס מביצוע גזר הדין האכזרי.

בין העצורים שדינם נגזר לתליה, היה גביר ירא שמים ובעל צדקה ידוע ר' יצחק אבעס שמו. הוא היה בעל אכסניה, בה נהגו להתאכסן האצילים הפולניים השונים בעוברים בעיר, עתה כאשר הפולנים באו לקחת את קבוצת היהודים למקום התליה, הכיר ר' יצחק אחדים מהם כאורחים שהתאכסנו אצלו בעבר. הוא פנה אליהם עתה ושאל אותם: רבותי הלא אתם מכירים אותי, הרי הייתם אורחים חשובים אצלי, והגידו נא לי האם נהגתי בכם פעם שלא כשורה? האם הריעותי לכם מימיכם? הלא אני ידעתי את כל סודותיכם זה רבות בשנים, האם מסרתי אותם לאויביכם? האם אין אתם מתביישים לשפוך דם נקי של אנשים חפים מכל פשע?

האצילים הפולניים נדהמו לשמוע את דברי ר' יצחק, אכן הם הכירוהו היטב וידעו שללא כל ספק כל דבריו היו אמת. לבסוף נענה הקשיש בהם ואמר, אמת ונכון, יהודי זה אדם ישר הוא וחרף מפשע, אין לנו נגדו דבר, באומרו זאת הוא פנה אל ר' יצחק ואמר לו כי הוא משוחרר ויכול ללכת הביתה. אולם ר' יצחק לא היה עדיין מוכן ללכת הביתה, הוא אור עוז ואמר: אתם יודעים היטב בדיוק כמוני, כי היהודים העומדים כאן חפים מפשע בדיוק כמוני, אם אתם רוצים לשפוך דם נקי, דמם של אנשים חסרי ישע הנתונים בידיכם לשבט ולחסד, אין אני רוצה להיות יוצא מן הכלל, ואיני מעוניין להיבדל מאחיי לצרה, אם כך הוא הדבר, תלו אותי יחד אתם.

שמע ישראל בקול גדול ובעוז יהודי

שנת התקצ"א היתה שנה קשה ליהודי פולין, בשנה זו קמו אצילי פולין כדי לפרוק מעליהם את עולה של רוסיה הצארית, וכרגיל בימי מסה ומריבה, היהודים החפים מפשע היו הקרבנות הראשונים. עד אז היתה פולין תחת הממלכה הרוסית הגדולה, בווארשה ישב נציג רוסי הלא הוא הנסיך קונסטנטין אחיו של הצאר ניקולאי הראשי. כאשר פרצה המלחמה הרוסית טורקית והצבא הרוסי עמד על גבול טורקיה, הגיעו האצילים הפולניים למסקנה שזוהי שעת הכושר להתמרד ולהתנתק מעולה של רוסיה, הם שידלו גם את הפולנים שחיו בליטא ובמקומות אחרים להצטרף למרד, ואש התקוממות אחזה בכל קצות המדינה הענקית.

אולם סיכויי הפולנים להצליח נראו לכאורה קלושים ביותר, לא היה להם צבא סדיר, ולא עמדו לרשותם אוצרות של נשק, האצילים היו מוכנים להיות ראשי הצבא, אולם החומר האנושי שעמד לרשותם היה דל ביותר, היו אלה האיכרים המשועבדים נטולי כל הזכויות האזרחיות שהיו צריכים לשמש בשר תותחים, הללו לא ידעו בין ימינם ושמאלם, ואף לא היה איכפת להם הרבה אם היו משועבדים לאצילים הרוסיים או הפולניים, נשקם היה מכושם, מגלים וכלי עבודה אחרים, וכך הם יצאו להילחם נגד הקוזקים הרוסיים שהמלחמה היתה המקצוע שלהם.

נקל לתאר לנו כיצד אכלו הקוזקים הרוסיים את הגיבורים הפולניים הללו, אולם למזלם של הפולנים היו הקוזקים מועסקים וטרודים במלחמה עם הטורקים, ואך מעט מועיר היו בפולין באותה שעה, כך אירע שמורדי פולין יכלו להסתובב חופשים בכל המדינה, ואף לתפוש את השלטון.

וכדי להראות קבל עם ועדה שהם הם הבעלי בתים החדשים של פולין, החלו האצילים הפולניים לארגן בכל מקום תליות והוצאות להורג, הם חיסלו אויבי פולין, ומי הוא אויב ומי הוא לא אויב, הם קבעו לפי מונחים שרירותיים ביותר, כמובן שהקרבנות הראשונים היו היהודים חסרי הישע, וכמו ככל מיני עלילות והאשמות שווא, גם במקרה זה הם קבעו שהיהודים הם מרגלים רוסיים, ושהם קנו חפצים שחיילים רוסיים שדדו מאורחים

משל ונמשל

לומדי התורה ערכם רב מאד

משל ליהודי כפרי שנודמן לעיר, נטלו אחד מידידיו מתושבי העיר והוליכו ברחובות העיר, כדי להראותו את פאר בתיה ורוב הודה והדרה. הקדימו והלכו לרחוב שבו שוכנים רוב בתי המסחר הגדולים, וראו בתחילה את החנויות שבהן מוכרים כל מיני תבואה ושאר דברי מזון בסיטונות. תמה הכפרי למראה המחסנים הגדולים שהיו מלאים מון אל זן, שקי חטה וקמח, חביות שמן ארגוי סוכר וכו'. משם פנו והלכו לבתי מסחר של אריגים. חנויות אלה לא היו גדולות כל כך, ואף המדפים שבתוכן לא היו גדושים סחורה ביותר. החנויות המיוחדות לסחורות משי היו קטנות יותר, ומלאי הסחורות שבהן מועט, בחנויות של צורפי הכסף נמצאו אך שנים שלושה ארונות ובהם חפצי כסף לא רבים. בחנויות של צורפי הזהב וסחרי האבנים היקרות לא נמצאו אלא ארון אחד בלבד, ובו היו סדורים שעונים אחדים, ותכשיטים מעטים משובצים באבנים טובות ומרגליות, ואילו החנות כולה היתה כמעט ריקה. חזר הכפרי לביתו וסיפר למכריו על גדולתו ויפיו של הכרך, ועל כל הדברים הנפלאים שראה בו. תיאר בפניהם את המחסנים העצומים של תבואה, וכן את חנויות האריגים שהיו מלאות מפה לפה, אך הוסיף כי בחנויות המשי לא היתה הסחורה מרובה כל עיקר, וסיים סיפורו ואמר, כי למרבה התמיהה, מצא בעיר חנויות כגון אלה של צורפי הכסף והזהב, שהסחורה שבהן מועטת ביותר, ואינה מגיעה אפילו לכמות הסחורה המצויה בכל חנות לדברי סדקית שבכפר, ונשגב מבינתו להבין כיצד מצויות חנויות קטנות שכאלו, ברחובות היפים ביותר שבכרך. היה שם אחד בן כרך ששמע את דבריו ואמר: יהודי יקר, אתה צריך להבין כי ככל שהסחורה פשוטה יותר, כן היא מצויה בכמויות גדולות יותר, ואילו חפצי זהב ואבנים טובות ומרגליות שדמיהן יקרים מאוד, מספרם מועט, שהרי אי אפשר למלא בהם חנות גדולה מפה אל פה, אכן אחת קטנה אפשר שדמיה מרובים מדמיהם של אלפי שקים מלאים קמח.

הנמשל: רבים מתאוננים רע באזנינו, על אשר פוחת והולך בעוה"ר מספר לומדי התורה ומחזיקיה, על אשר מתמעטים והולכים גדולים בתורה, ומי יודע מה יהיה בסופו של דבר היאך נתייצב לפני ית"ש וידינו ריקות? ברם אין הדבר כך, בזמן הזה שמועט מספרם של לומדי תורה, הרי הם יקרי מציאות כאבנים יקרות ממש, כל אחד ואחד דומה לכלי של זהב משובץ באבנים טובות וערכם רב ביותר, שקולים הם כל אחד ואחד בעיניו יתברך כנגד אלף אלפי פשוטי בני אדם הממלאים מזויו של העולם השפל מון אל זן.

(בשם הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

דבריו של ר' יצחק עשו רושם עז על האצילים הפולנים, עתה החל מיקוח ביניהם לבין ר' יצחק הגביר, אשר בסופו הסכימו לשחרר את כל היהודים, פרט לאחד, לסיורבם העקשני הזה היו שתי סיבות, ראשית, הם היו מוכרחים לתלות איזה קורבן, כדי לפצות בכך את האוכלוסייה הגויית המקומית הצמאה לדם וממתנה בחוסר סבלנות להצגה, שנית, נגד יהודי זה היו להם באמת חשדות שריגל נגדם, ומטר סודותיהם לרוסים.

היה זה יהודי מתבולל שהתרחק מאחיו היהודים, וכל ימיו התחבר עם הפולנים, אכל, שתה והשתכר עמם ואף עבד בשירותם, עתה הם טענו בתוקף כי יהודי זה מסר את סודותיהם לרוסים, ואותו לפחות רצו לתלות. עם דמעות בעיניו ביקש ר' יצחק את האצילים שיניחו גם יהודי זה לנפשו, אולם דבר לא עזר.

דבריו של ר' יצחק שביקש להצילו מן המוות, עשו רושם חזק על היהודי הזה, הוא שהיה כה מרוחק מהיהדות, נוכח עתה לדעת כי היהודים אינם מוותרים עליו, ובשעת הסכנה עושים הכל כדי להציל לא רק את היהודים הטובים, כי אם גם אותו הקל שבקלים. בעומדו פנים אל פנים עם המוות הרהר היהודי הזה בתשובה, והלך בלב שקט אל עץ התליה.

וראה זה פלא כאשר תלו אותו נקרע החבל והוא נפל למטה בעודו חי. עתה הציעו לו הפולנים להמיר את דתו, ובזה להציל את נפשו. אולם היהודי שרק לפני זמן מה היה ידידם הקרוב ביותר, סירב עתה בתוקף רב ונשאר גאה ביהדותו, והוא מת על קידוש השם כשהוא צועק שמע ישראל בקול גדול ובעוז יהודי.

במשך שנים רבות, שמרו יהודי העיירה את יום השנה למותו של היהודי שמסר את נפשו על קידוש השם, הם סיפרו בגאון לילדיהם, כי היה פעם יהודי שלמרות שהיה מרוחק היהדות, נשאר נאמן לעמו ולאמונתו בבוא עת המבחן.

צ'ין אדם לחברו

שיעור בהליכות בצדקה

אחד מחסידי הרה"ק רבי יצחק מווארקיי זיע"א, היה עשיר גדול אך היה חוסך אוכל מפיו, והיה מסתפק בלחם שחור וחתוכת דג מלוח. פעם הוכיחו הרבי ואמר לו: יהודי שה' חננו בעושר צריך לאכול בכל יום בשר ולשתות יין. תמהו החסידים מה ראה הרבי להוכיחו על כך? אמר להם, באמת לא איכפת לי שיאכל רק לחם שחור ודג מלוח, אבל אם הוא עצמו נוהג כך מה יתן לעניים הבאים אליו, אבנים?!

כיצד אפשר לצחוק

פעם סיפר הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א: חותני הרה"ק בעל ה"ברוך טעם" זיע"א. היה אוהב ישראל אמיתי. פעם חלה הבלן בליפניק, וחותני הבחין שבמטבח משחקת בתו הילדה עם המשרתת. נכנס למטבח ואמר בקול בכי: "הבלן שוכב על ערש דווי ומתפתל ביסורין, ואתן צוחקות?"

ענותותו של ראש הישיבה

שלוחא דרבנן בעיה"ק ירושלים בדורות הקודמים, רבי משה בלוי זצ"ל, מספר בזכרונותיו על פגישתו עם הרה"ק רבי אלחנן וסרמן זיע"א בכנסיה הגדולה בשנת תרמ"ז. באחת משיבות מועצת גדולי התורה שדנו בענין מסוים, והנוגעים בדבר הציעו את דבריהם לפני הגדולים, עמד רב אחד

והכריז: "אני מבקש שכל מי שאינו רב או אדמו"ר יעזוב את האולם". מה נשתוממתי פתאום לראות בחוץ את ר' אלחנן, שאלתי אותו בתימהון מה עושה כאן ראש הישיבה דברנוביץ? הלא דנים עתה בדברים אשר נוכחותו נחוצה מאד, ענה לי בתמימות: "ר' משה, לא שמעת את הכרוז שכל מי שאינו רב או אדמו"ר יעזוב את האולם? ואנכי הרי אינני לא רב ולא אדמו"ר".

ביקור חולים שהחזירה בתשובה פעם אחת פגשו את הרה"ק ה"השדי חמד" זיע"א הולך בדרך בחום היום, וישאלוהו לאן פני רבינו מועדות? אמר, לקיים מצות ביקור חולים. שאלו ומי הוא החולה? אמר פלוני אלמוני, חרדו ואמרו עבריין הוא ואל ירבו כמותו בישראל. ענה להם: ראשית אמרו חז"ל אפילו חוטא שבישראל מלא מצות כרמון, שנית, לא את החולה בלבד אנו הולכים לבקר, אלא גם את השכינה השורה מראשותיו של חולה. לשמע תשובה זו הצטרפו גם השואלים אליו לביקור חולים זה, כשראה אותם החולה, התאושש וישב על המטה מפני הכבוד. לא עברו ימים מועטים והאיש הבריא והתהלך ברחובות העיר. ומסופר שמאז שב האיש בתשובה שלימה.

תולדות דצדקיא

שבת קודש כ"ה מרחשון

הגה"ק רבי רפאל הכהן אב"ד אה"ז ב"ר יקותיאל זיסקינד (תורת יקותיאל - תקס"ד)
הגה"ק רבי יצחק יואל ב"ר גדליה מלינץ (תקפ"ח)

הרה"ק רבי נפתלי מליענסק ב"ר אליעזר (תקצ"ט)
הרה"ק רבי מרדכי רוקח מבילגורייה ב"ר יששכר דב מבעולא (תש"י)

יום ראשון כ"ז מרחשון

הרה"ק רבי שלום מבראהין - קודינב ב"ר ברוך מרדכי (תרפ"ו)

יום שני כ"ז מרחשון

הגה"ק רבי רפאל אשכנזי (מראה עיניים - תקפ"ו)
הרה"ק רבי צבי לאנדמאן מקיטוב סטרעליסק ב"ר רבי אברהם (תרכ"ח)

הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק ב"ר דוד יצחק (תשנ"ט)

יום שלישי כ"ח מרחשון

הגה"ק רבי חיים הכהן רפופרט מאוטראה (מים חיים ת"ד)

יום רביעי כ"ט מרחשון

רבי יצחק שלמה גולדברג מועליחוב ב"ר יחיאל מיכל מווייהל (תרל"ב)

יום חמישי ל' מרחשון

הרה"ק רבי צבי הירש הכהן מרימנוב ב"ר יהודה לייב (תר"ז)

יום שישי א' כסלו

הגה"ק רבי שלום שכנא מלובלין ב"ר יוסף (ש"ט)
הגה"ק רבי יוסף שמואל אב"ד פפ"ד (מסורת הש"ס)
ב"ר צבי הירש (תס"ד)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטובין שליט"א
מח"ס "גם אני אודך" רמזים יוסף התרים על המעשים.

דיני ברכת ברקים ורעמים (ג')

א) היה יושב בבית הכיסא, ושמע קול רעם, או ראה ברק, אם יכול לצאת ולברך תוך כדי דיבור, ימהר לצאת משם, כדי שלא יפסיד הברכה, אבל אם יתארך יותר מכדי דיבור, אינו צריך למהר לצאת, כי שכבר עבר הזמן שיכול לברך. (שו"ע או"ח סימן רכ"ז, סעיף ג', ובמשנה ברורה ס"ק ר"ב)

ב) אין צריך לראות דווקא את הבוק האור של הברק בין העננים כדי שיוכל לברך, אלא גם אם יושב בבית ורואה אור הברק מבחוץ, יכול לברך ברכה זו. (מנחת שלמה, ח"ב, סימן ד', אות ל"ד)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות "דודי קאר"

הסוכן החרדי שלך להשכרת ומכירת רכב בכל הארץ 052-7655-222

מברכים חודש כסלו
המולד אור ליום חמישי
בשעה 10:28 בלילה 8 ח'
ר"ח בימי חמישי ושישי

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרֻשֶׁת חַיֵּי שָׂרָה - יְזָכּוּר לּוֹ יוֹם הַמִּיתָה

"וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת שָׁנִים שְׁנַיִם חַיֵּי שָׂרָה" (בראשית כג, א)

אדרבא, כאשר אדם זוכר את יום המוות הרי בכך הוא מנצח את היצר הרע. הוא לא עבד ליצר הרע ולא יפול ברשתו כאשר היצר משכנע אותו לעשות חטאים. זו למעשה תכלית החיים. להיות משוחרר מכבלי היצר הרע!

זה מה שאמר להם רבי עקיבא: למה זכתה אסתר למלכות על מאה ועשרים ושבע מדינה? אלא אסתר היא בת בתה של שרה שנאמר עליה שנפטרה בת מאה ועשרים ושבע ולכן ראוי שתמלוך על מאה ועשרים ושבע מדינה.

זאת אומרת יש לדעת שמחשבה על יום המיתה מביאה למלכות, שהוא שליטה על היצר הרע. לא חלילה שהיצר הרע ישלוט וימלוך על האדם וישכנע אותו לעבור עבירות.

הגאון הרב יהודה צדקה זצ"ל ביאר את הפסוק: "אָדָם לְהַגִּיל דָּמָה יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר" (תהילים קמד, ד).

צל בגימטריה עולה מאה ועשרים. גם אם האדם יחיה מאה ועשרים שנה- גם זה עובר. יהי רצון שנזכור דברים אלו ונזכה להיות משוחררים מכבלי היצר הרע!

במדרש מובא שרבי עקיבא היה דורש והציבור התנמנם. ביקש לעוררן ואמר: "מה ראתה אסתר שתמלוך על מאה ועשרים ושבע מדינה?".

רבי עקיבא תירץ: "אלא תבוא אסתר שהיא בת בתה של שרה ותמלוך על מאה ועשרים ושבע מדינה".

משמע שרבי עקיבא היה דורש בפרשה זו. דווקא אז הציבור התנמנם, אבל בשאר הדרשות שדרש על שאר הפרשיות הציבור לא התנמנם.

צריך לדעת למה דווקא כאן ביקשו להתנמנם? גם צריך להבין את הדברים שאמר להם רבי עקיבא.

יש לבאר את השאלות בדרך רמז. כידוע שאדם בדרך כלל משתדל להתעלם ולדחות את המחשבות על המוות.

כאשר עולים בזכרונו ענייני מוות הדבר מעכיר את מצב רוחו.

כשרבי עקיבא היה דורש בפרשת חיי שרה, מסתבר שהיה מדבר על ענין תכלית החיים וסוף אדם למות.

אולי הוא הוסיף גם לדבר על ענין מיתתן של צדיקים. הרי במיתתן של צדיקים הם בעצם קרויים חיים וכדו'.

דברים אלו לא שימחו את הציבור לשמוע ולכן ביקשו להתנמנם. רבי עקיבא רצה לעורר אותם כדי שלא יחשבו שדיבורים על דברים אלו גורמים לעצבות.

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ" שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה אנאל חביבה בת שולמית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה מיטל בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעימה סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רותית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- רפואה שלמה ובריאות איתנה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

שְׁנַיִם לַבַּיִת

ש"ק	כנסת לבית	צאת לבית	יבין תש
17:48	17:15	16:04	י"ט
17:44	17:12	16:20	ת"א
17:44	17:12	16:20	מ"ב
17:48	17:15	16:24	כ"ג

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

שואל ומשיב בהלכה – יום טוב- שמוש בתנור ומנגל

האם מותר להשתמש בתנור או מנגל חשמלי ביום טוב?

שאלה: ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה: ?

תנור חשמלי, למרות שאין להדליקו ביום טוב משום איסור מליד אש, מותר להשתמש בו ביום טוב על ידי שעון שבת שהוכן מערב יום טוב, ולאפות או לבשל בו - ובסיום השעון מכבה אותו. כן הדין לענין מנגל חשמלי. **מקורות:** חזון עובדיה- יום טוב (עמוד עב).

כיריים חשמליים שפועלים על ידי ספירלות- אסור לעשות כן ביום טוב מכיוון שהגברת החום נעשית על ידי הגברת זרם החשמל, שמביא להגדלת החום. כן הדין לענין כיריים של אינדוקציה. **הערה:** מכיוון שבכל הגבהה יש הוספה של גופי חימום שלא היו דולקים קודם. שו"ת אור לציון (שם עמוד רג) וכ"פ בשו"ת מנחת שלמה (תניא סימן יז). אינו דומה להגדלת הלהבה בכיריים של גז שמתרת, מכיוון שלא יוצר אש חדשה אלא רק מגדיל את האש הקיימת. ע"ע בספר שמירת שבת כהלכתה (פ"א הערה פח). כן הדין לענין מכשירים חשמליים אחרים, כגון מזגן ותנור חימום. כמ"ש הגר"נ קרליץ בספר חוט שני - יום טוב (פי"ב סק"א אות ד), שאסור להגביר את עוצמתם מכיוון שמליד אש.

כמו כן, אין להקל להקטין את דרגת החום גם כשיש חשש שיתקלקל המאכל, כל עוד אינו מכיר איך הם פועלים, כי יש לחוש שעל ידי הקטנת דרגת החום, יכבה גוף חימום אחד ויידלק גוף חימום אחר.

מותר להשתמש בחג בשעון שנקרא 'חגז'. **מקורות:** שו"ת יחיה דעת ח"ב (סימן טו) דאינו מכבה בידיים, אלא על ידי גרמא. כ"כ בשו"ת דברי דוד ח"ד (סימן לה).

מותר לחבר בחג את ברז הגז כדי שיהיה אפשר להשתמש בכיריים לבישול. יש מי שאוסר. **מקורות:** ספר מעין אומר ח"ב (עמוד 506) בשם הראש"ל הגר"ע יוסף צ"ל. ע"ע ירחון אור תורה (סיון תשל"א סימן א), שו"ת ציץ אליעזר ח"ו (סימן ח, ט).

מותר להדליק מנגל על גחלים על ידי שמעביר מאש דלוקה כבר. מותר להשתמש במניפה כדי להבעיר את הגחלים. **מקורות:** משנה ברורה (סימן תקב סק"ו) בשם הח"י אדם שמותר לנופף על הגחלים בבגד או בכלי נוצות, מכיוון שכך היא צורת הבערת הגחלים. כן העלה אחי הרב מאיר הי"ו בשו"ת תורת מאיר ח"א (סימן סא) וכתב שמותר לנפנף בחוזק כדי להנמיך את הלהבות אם מטרתו כדי שלא ייחרך המאכל ויפסד. כמו כן בשו"ת ברכת יהודה- ברכה ח"ו (סימן יב בהערה), אבל בשו"ת שערי יושר ח"ד (סימן עד) העלה להחמיר.

כְּחָה שֶׁל מִילָה טוֹבָה

הגאון ר' ניסן גולדברג (מראשי ישיבות 'אור ישראל' וראשון לציון) סיפר: שמעתי מידידי הגר"א מן מעשה מופלא על אביו, הגאון הגדול ר' מרדכי מן צ"ל, בעת שלמד בישיבת סלונים. את מנת האוכל היו מקבלים מדי יום מאשנב מיוחד, שלידו עמדו בתור לקבל את מנת האוכל.

פעם מרדכי לייב חש תחושת רעב קשה מאוד שהפריעה לו בלימודיו. המנה היומית לא הספיקה להשביע את רעבונו. הוא שם לב כי אחד הבחורים חסר, ולכן החליט לשוב ולעמוד בתור לקחת את המנה של חברו. לא שהיה מדובר במיני מטעמים אלא פרוסת לחם ועוד משהו.

הוא פנה שוב לעבר הטור שבו עמדו הבחורים וחיכה לתורו כדי לקבל מנה נוספת. כשהגיע לאשנב, המחלק זיהה כי הוא מגיע פעם שניה. המחלק סטר לו על לחיו בעוצמה רבה וביקש ממנו לעזוב את המקום. כנער צעיר שזה עתה הגיע לישיבה, מרדכי לייב הרגיש בסטירה זו פגיעה קשה. אחרי אותו מעשה מרדכי לייב עזב את שטח הישיבה לעבר נופיה המרהיבים של סלונים. הוא התיישב ליד נהר רחב ידיים. שם התחיל לבכות ודמעות רבות ניגרו על פניו.

בחור שעבר שם במקרה הבחין בו ואף שמע את דבריו: "מה הוא רצה ממני? בסך הכל רציתי לקחת מנה של חבר כדי להשביע מעט את רעבוני". בכיו הלך וגבר. הבחור פנה אליו ושאל לסיבת בכיו. מרדכי לייב תאר לו את מה שעבר ואף שיתף את הבחור כי הוא מסתפק אם לעזוב את הישיבה ולשוב לביתו.

הבחור שהכיר את נפשו העדינה של העלם הצעיר, הרגיע אותו. הוא טפח על שכמו ואמר: "ראה ידידי, דווקא קשיים אלו הם אבני היסוד לבניית נפשנו". הדברים הרגיעו את נפשו של מרדכי לייב. ההחלטה לשכוח ממה שקרה ולשוב לספסל הלימודים ביתר שאת, הביאה אותו בעקבות זאת למצב אחר: הוא חזר לישיבה ושקד שם שעות ארוכות ללא הפוגה כאילו לא קרה דבר. ר' מרדכי סיים ואמר: "ראה מה כוח של מילה טובה, שבזכותה נשארתי בישיבה זכיתי להקים משפחה של ת"ח". (הסיפור מעובד מתוך 'איר נזרו')

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה.

בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'

נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

שאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - הגאון הרב ציון רחמים לוי זצ"ל

הגאון הרב ציון רחמים לוי זצ"ל - נולד באלול ה'תרפ"ה (1925) בארץ ישראל. עוד בצעירותו נודע כעלוי. למד בישיבת 'פורת יוסף' בעיר העתיקה בירושלים עם הגאונים הרב בן ציון אבא שאול והראשל"צ מרן הרב עובדיה יוסף. בגיל 17 בערך קיבל סמיכה לרבנות. לאחר מכן התמנה להשגיח על כשרות הבשר של ירושלים. בגיל 23 לאחר נישואיו נשלח על ידי ראש ישיבת 'פורת יוסף' הגאון רבי עזרא עטיה, לאחר שבית-הדין בירושלים אישר זאת, לכהן כרב בפנמה כדי שיחזק את הקהילה היהודית שם. בשנים הראשונות לכהונתו מצב היהדות בקהילה היה בכי רע, עד כדי שלא היה שם מנין של שומרי שבת. דבר זה הצריך קבלת היתר להתפלל ללא מניין.

הרב פעל ללא לאות. פעל כשוטח ומוהל וכן הקים מוסדות רבים. עמד על משמר ההלכה בתקיפות רבה וחיזק את חומות הדת בקהילתו הענפה. שמר על קשר חם כל השנים עם מרן הראשל"צ הגאון הרב עובדיה יוסף. הדבר בא לידי ביטוי בחילופי השו"ת שבניהם שמופיעים ב'ביע אומר'. הקים עולה של תורה.

מנע אלפי נישואי תערובת בחכמה ובתקיפות. היה בידידות גדולה מאוד עם ארגון זק"א. עזר וסייע רבות לארגון. אירח בחום רב את שליחי זק"א בפנמה ודרבן אנשים לתמוך בזק"א. שימש בתפקיד זה במשך כ-57 שנים. כיום מדובר באחת הקהילות הגדולות בדרום אמריקה. נפטר ב-כ"ו חשוון ה'תשס"ט (2008). חי כ-83 שנים. אלפים רבים השתתפו בהלוויה. ציונו בהר-המנוחות בירושלים. בנו, ר' חיים נבחר למלא את מקומו כרבה של פנמה.

אביו: המקובל ר' יעקב (שימש כדיין בבית הדין של הרב רפאל אנקווה במרוקו. לאחר שעלה לארץ ישראל למד בישיבת המקובלים 'בית אל' בעיר העתיקה בירושלים). **אימו:** מרת אסתר סוליקה. **אחיו:** ר' משה (שימש כרב הראשי של העיר בת ים). **אשתו:** מרת רוביסה שרה (למשפ' ביטון). **מרבותיו:** הגאונים אביו, ר' יעקב, ר' עזרא עטיה (ראש ישיבת 'פורת יוסף'). **חברותא:** מרן הראשל"צ הגאון ר' עובדיה יוסף. **מילדי:** הגאונים ר' דוד, ר' יעקב, ר' חיים.

רבינו למרות אישיותו הלבבית והחייכנית, כשראה לנכון לנהוג בתקיפות כדי לשמור על חומות הדת, עמד כחומה בצורה. בתחילת דרכו, לא פעם אף היה בסכנת חיים כשעמד על דעתו 'דעת תורה' ולא נכנע לרצונותיהם של כמה מאנשי קהילתו, שהיו אנשים אלימים מאוד. אחת הפעמים היתה בשעה שהבן של אחד מנשיאי הקהילה החליט להתחתן עם גויה ה' ירחם.

רבינו שימש כרב הקהילה ולא יכל לשאת זאת שחלילה בקהילתו יהיו נישואי תערובת. הרב ניסה פעמים רבות לדבר על כך גם עם הבן וגם עם אביו אבל דבריו נפלו על אוזניים אטומות. יום החתונה הגיע... הרב ישב מכונס במשרדו ולפתע אורו עיניו. רעיון נועז עלה בליבו והוא החליט לבצע אותנו. תוך מספר דקות יצר קשר עם החתן וביקש ממנו לבוא אליו בדחיפות.

"מה הדחיפות?", תמה החתן. "יש לי בשבילך מתנה מיוחדת לרגל יום נישואיך ואתה חייב לקבלה קודם החתונה. אני במשרד, תבוא לקחת" - הרב אמר. "בסדר, אבוא עוד שעה!". הרב המתין לחתן במשרדו. אחרי כמה דקות נשמעו נקישות על הדלת. "אפשר להיכנס", הרב אמר. החתן נכנס ואמר: "לא יכולתי להתאפק. באתי לראות את המתנה". "טוב שבאת!", הרב אמר. "קודם נשתה כוס קפה ונדבר, ואחר כך המתנה..."

אחרי כמה דקות הרב פנה לבחור ואמר לו: "תוכל להשאיל לי את הפלאפון שלך לכמה דקות?". "בודאי!" - ענה הבחור. הרב יצא מהמשרד, נעל את הדלת מבחוץ והלך לדרכו. בינתיים החתן מחכה שהרב יחזור למשרד - עשר דקות, עשרים דקות, חצי שעה, הרב לא חוזר. סבלנותו פקעה, הוא קם ממקומו ופנה לצאת מהמשרד לחפש את הרב. רק עכשיו גילה כי הרב נעל את הדלת כשיצא. עכשיו הבין איזה 'מתנה' הרב הכין לו ליום נישואיו. "אני כלוא בחדר", הבין. הוא רץ אל מכשיר הטלפון וניסה להתקשר, אבל גילה לאכזבתו שגם על זה הרב חשב והטלפון נותק מבעוד מועד.

הוא ניסה לצעוק ולדפוק על הדלת, אבל מיקום המשרד היה באיזור שומם. לא נשארה לו ברירה אלא לחכות לרב שישבו. בשעת לילה מאוחרת הרב הגיע למשרד, פתח את הדלת ואמר לו: "עכשיו אתה יכול ללכת!", הוא רץ כאחוז טירוף לעבר אולם החתונות. שם הספיק לראות את אחרון האורחים יוצא.

משפחת הכלה זעמו. מיד כשראו אותו מתקרב מרחוק, הם התנפלו עליו בחירופים וגידופים. "יהודי מלוכלך, איפה נעלמת? הרסת לנו את כל השמחה!", גם הכלה היתה בין אותם המגדפים והמחרפים. הוא הסתלק מהמקום בבושת פנים ונשבע לנקום ברב על מעשהו. אותו הלילה הרב ישן טוב. הוא ידע שזכה להציל עוד יהודי מנישואי תערובת. ידיעה זו גרמה לו אושר רב.

כשיצא בבוקר לבית הכנסת הרגיש שעוקבים אחריו. הוא הסתובב לאחור וראה את הבחור החתן עם אקדח ביד. הוא ידע שסופו קרב. הוא עצר וחיכה לבחור שיתקרב. הרב פתח את חולצתו ואמר לבחור - "אתה יכול להרוג אותי! הנה כאן הלב שלי, אבל תדע לך שאני כרב הקהילה כאן, לא רק שאני מתחרט על מה שעשיתי לך, אלא אני גם שמח! כי אני נתתי לך את המתנה הגדולה ביותר ביום שהיה אמור להיות יום חתונתך. המתנה היא האפשרות שלא לנתק את הקשר ליהדות" - הרב סיים בהתרגשות.

מול עוז רוח שכזה, גם החתן הכעוס לא היה יכול לעמוד. הוא הסתובב והלך. לימים החתן סיפר שבחלוף הזמן כבר התקרב לרב ונשא יהודיה כשרה. "הדבר היחיד שגרם לי שלא להרוג את הרב, היתה מחשבה שעלתה במוחי באותו הרגע ברחוב, כשנפגשתי עם הרב: **אם הרב מוכן למות רק בשביל שלא אתחתן עם גויה, סימן שהדבר חמור ביותר וטוב שהרב הציל אותי מזה!**" (מעובד מתוך 'דורש טוב')

שידוך מפלא

דו"ח מחמיר במיוחד: קנס של אלף שקלים בגין העבירה ושש נקודות!

ניסינו להתווכח עם השוטר וביקשנו ממנו לקחת את בני הזוג והתינוק ברכב המשטרה. השוטרים התעצבנו כהוגן ואחד מהם צעק: "סעו מיד!"

נסענו. האוירה ברכב לא היתה נעימה. שמעון לא הבין איך יתכן שהדבר קרה לו, אחרי שקיים מצווה. האברך האורח הרגיש רע אחרי שראה ששמעון נקנס בסכום כה גדול בגללו.

ניסינו לחשוב יחד על דרכים שונות לצאת מהסבך. חשבנו לגשת למשפט ולבקש מהאברך להעיד וכך לבטול את הדו"ח. אבל אז התברר שהאברך ומשפחתו גרים בכניסה הסמוכה לבית של שמעון.

סביר להניח שהתובעים יטענו בבית-המשפט כי היתה היפרות מוקדמת בין האברך לנהג. העדות של האברך לא תהיה אמינה בפני השופט.

בשלב הזה האברך הציע לשלם את הקנס, אבל שמעון לא הסכים. "מה פתאום? זאת המצווה שלי והקנס שלי, ובכלל איך מבקשים מזוג צעיר אלף שקלים?"

"תהיו רגועים, תרגישו בנוח. אם נגזר עליי להפסיד אלף שקלים, אני שמח שזה הגיע בדרך של קיום מצווה - ברוך השם!"

האברך התרגש מאוד לשמוע את דבריו של שמעון. זאת היתה ההיכרות הראשונה שלו עם שמעון, אבל לא האחרונה. מאז הם התחילו להיפגש בתדירות גבוהה.

האברך קשר שיחה עם שמעון וראה שהוא אציל מידות וירא שמיים. הוא גם שמע מפיו באיזה ישיבה הוא לומד. האברך סיפר לאביו על הנסיעה ועל הקנס ושיבח מאוד את שמעון.

אז עלה בדעתו של אביו רעיון של שידוך. **הרעיון הלך והתקדם. ברוך ה', כחצי שנה אחרי אותה נסיעה של הכנסת אורחים וקנס בצידה, שמעון התארס.**

אחרי האירוסין שמעון ערך מסיבת הודיה. בסעודה סיפר איך העניינים התגלגלו ואמר: "הסיפור היה נראה בלתי מובן. עשיתי מצווה ולא רק שלא הרווחתי אלא הפסדתי 1000 שקל ועוד 6 נקודות".

"אבל הקב"ה ברוב רחמיו ישב באותה שעה ועשה את מה שכתוב במדרש (ויצא, פרשה ס"ח) שהקב"ה מיום שסיים לברוא את העולם יושב ומזווג זיווגים - בתו של פלוני לפלוני, ממונו של פלוני לאלמוני. בורא עולם גלגל ברחמיו הרבים שהרכב יישרף ואני אשלם 1,000 שקל, כדי שאגיע לזיווג שנקבע לי משמיים".

לא בכדי המילה 'שידוך' מורכבת משתי מילים - מצד אחד שם ש-די והמילה השניה כ"ו - יחד עולה בגימטריה של הויה. לומר לנו כי שידוך הוא על ידי בורא עולם.

להלן סיפור שהמעובד מתוך העלון 'השגחה פרטית'. סיפור זה מראה לנו כיצד בורא עולם הוא זה שמשדך בין בני הזוג.

ר' יצחק מצפת סיפר: בשנת ה'תשפ"א נסעתי מטבריה לצפת ביום גשום וסוער. ברכב נהג חברי שמעון בן העשרים וחמש, שהיה עדיין רווק.

בדרך הבחנו ברכב שעולה באש. בעל הרכב עמד מחוץ לרכב ולצידו עמדו בני זוג ותינוק. מצד אחד ירד גשם זלעפות, אבל מצד שני הרכב שלהם עלה באש.

ריחמנו על נוסעי הרכב אבל לא ידענו איך לעזור להם, ולכן המשכנו בנסיעה. לפתע הבנו כי הזוג והתינוק שעמדו לצידו של בעל הרכב כנראה נסעו איתו.

קעת לאחר שהרכב עלה באש, הם לא יכולים להגיע ליעדם. יורד גשם חזק וצריך לעזור להם. התינוק שלהם בגשם עלול להתקרר ולחלות. החלטנו שאנחנו חוזרים למקום האירוע ונבדוק מקרוב את העניין.

כעבור דקות אחדות חזרנו למקום. בני הזוג עם התינוק עדיין עמדו שם לצד הרכב. שמעון עצר לידם ושאל: "אנחנו מגיעים לצפת. האם זה יכול לעזור לכם?".

בני הזוג התרגשו מאוד. הם היו נבוכים ואובדי עצות וההצעה שלנו היתה הישועה שלהם. הם הודו לנו מקרב לב ועלו על הרכב.

המשכנו לנסוע. אחרי כברת דרך לא ארוכה שוטר עצר אותנו. הוא הציץ לתוך הרכב ושאל: "מה זה? אתם הכנסתם לרכב תינוק בלי סל-קל?!".

שמעון הסביר לשוטר שהיה כאן מעשה של הצלת נפשות. הנסיעה של הזוג והתינוק לא היתה מתוכננת, אספנו אותם מצד הדרך ליד רכב בוער באש. באותו רגע לא היה שייך להביא סל-קל מהרכב הבווער.

השוטר שמע את הדברים וניכר על פניו כי ההסבר מניח את דעתו. אלא שאז השוטר השני, שהיה די קרוב אלינו ושמע את התשובה, צעק:

"אתם שקרנים! לא מאמין לסיפורים שלכם! הסיפור לא מניח את הדעת! מגיע לכם לקבל דו"ח!"

שמעון ביקש לאמת את הסיפור. הוא ביקש מהשוטר לנסוע איתו למקום האירוע, כדי שיראה כי אכן הסיפור הוא אמיתי וכל הפרטים בו נכונים.

השוטר לא הסכים. הוא לא ויתר ולא זו בלבד אלא רשם

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	הרב שמואל בן שושנה ז"ל	הרב יצחק בן יוסף ז"ל
פואד אברהם בן רגינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	יצחק בן ברקו דב ז"ל
אביבה בת איריין ע"ה	מרים בן דבורה ז"ל	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	מסודי בת חביבה ע"ה	צדיק חסם בן חזלה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	יוסף בר סעדה ז"ל	דוד בר חסיבה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	שלום בן אסתר ז"ל	חווה בת יעקב צבי ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	רחל רפאל בת השמת ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	יצחק בן מישא אסתר ז"ל
רחל רפאל בת השמת ע"ה	לטיף בן פרחת ז"ל	אלון בן סעדה ז"ל	ברכה בת מרדכי ע"ה
מרים בן פרחת ז"ל	מרים בן פרחת ז"ל	אילנה (מחרוזת) בת שרה ע"ה	יעקב בן נעמה ז"ל
מרים בן פרחת ז"ל	אביבה בן פרחת ז"ל		דוד יצחק בן פרחת ז"ל
אביבה בן פרחת ז"ל	שרה בת נרקיס ע"ה		גורג'יה בת נעימה ע"ה
שרה בת נרקיס ע"ה			רחמה בת מסעודה ע"ה

לע"נ

תנצב"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל

רמנים בן רחל ז"ל

חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל

ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל

אביחי בן אסתר ז"ל

נעימה בת גורג'יה ע"ה

חי זידי בן קלרה ז"ל

ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל

אסתר בת נעמי ע"ה

ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל

אורה בת נעימה ע"ה

מישא אסתר בת זרהה ע"ה

מסעוד בן יקוט ז"ל

הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל

אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל

שמואל בן רבקה ז"ל

רפאל בן אסתר ז"ל

יצחק בן חביבה ז"ל

אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל

דב בן יצחק ז"ל

סוליקה בת עישה ע"ה

סלים בן פרחת ז"ל

יעקב בן סלימה ז"ל

ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה

יהודה בן סעידה ז"ל

עפאת בת השמת ע"ה

גליון
באר
הכרשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

חיי שרה - עניני שידוכים

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2022

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

מה' יצא הדבר - עניני שידוכים

פרשת חיי שרה

- ב..... מה' אשה לאיש - השגחה פרטית ביותר בעניני שידוכים
- ו..... בת קול יוצאת ואומרת - הזיווג המיועד משמיא הוא יעלה ויבוא
- י..... יושב ומצפה - הכל יהיה בעתו ובזמנו, לא תועיל דאגה ומכאוב
- טז..... למבעי רחמי - קירוב הזיווג ע"י התפילה

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד

shwrtz@bezeqint.net

מה' יצא הדבר - עניני שידוכים

הכתובים מה' אשה לאיש" מן התורה דכתיב 'ויאמרו מה' יצא הדבר', מן הנביאים דכתיב (שופטים יד ה) 'ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא', מן הכתובים דכתיב (משלי יט יד) 'בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת'. וידועה התמיהה, מה חידוש יש בזה שמה' אשה לאיש,

מה' אשה לאיש - השגחה פרטית ביותר בעניני שידוכים ב'פרשת השידוכים' שבתורה, היא פרשת שליחת אליעזר למצוא את הזיווג ההגון לבנו יצחק אביו, כתיב בה, 'ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר' (בראשית כד ג), ובגמ' (מ"ק יח:) 'אמר רב משום רבי ראובן בן אצטרובילי מן התורה ומן הנביאים ומן

א. כבר אמרו כי מחסדי הבורא שנתן להורים להתעסק בשידוכי צאצאיהם, והקב"ה נותן להם 'הרגשה' כאילו הם אלו שהסכימו או הורידו את השידוך - אף שבאמת כל מערכת השידוכים מתנהלת לה רק מן השמים, כי הבה נתבונן, זה קרוב לעשרים שנה מגדלים האב ואם את בנם ובתם ביגיעה, עמל ויזע, משנות ילדותו הדירו שנתם בלילות, ומשגדל הוליכו אותו לבית תלמודו וכו' וכו' כידוע לכל 'צער גידול בנים' מהו... חשוב נא איך ייראה הדבר, אם בהגיע עת דודים ישאו הבן או הבת את הזיווג שיבוא 'מאליו' מן השמים, מבלי שיהא ביד ההורים לחוות דעתם בענין... על כן חס הבורא על האב והאם ונותן להם חלק, 'שירגישו' כאילו יש להם גם 'דעה' בהחלטות הזיווג, אבל באמת אין זה אלא דמיון... המכיר בזה תשלוו נפשו בכל תקופת השידוכים, והיה זה שכרו.

מעשה שהיה באברך יקר ובר אוריאל, שבנו הבחור כליל המעלות הגיע לעת דודים, ודברו עבורו נכבדות לשדכו עב"ג כראוי לו, והחל במסכת ארוכה של חקירות ובדיקות עד שנתברר לו כי אכן בתולתא דא היא מהוללה בתשבחות. והנה, לאחר שנתרצו שני הצדדים הוחלט כי לעתותי ערב יבא הדבר לידי גמר וישברו צלחת כנהוג, אולם בצהרי היום חישב אבי החתן דרכיו ונזכר שלא נמלך כלל בשוויגער (חמותו) האלמנה בכל הקשור לשידוך, ואין זה מן הנכון לקיים בה 'והתעלמת', ע"כ נדברו אבי החתן ואמו שיעלו 'לבקרה' בביתה, ובתוך כדי הדברים יעלו על השולחן שמציעים כעת הצעה זו לבנם, ובוזה ינתן לה ההרגשה הטובה שרוצים לשמוע חוות דעתה, אע"פ שאצלם כבר היה הדבר ברור ומוסכם. מדיבור למעשה, ההורים באו ועלו לביתה, באופן שהיה נראה כאילו כל ביאתם אינו אלא לביקור סתמא, שם דיברו על הא ועל דא, ובין הדברים ספרו גם שבאה הצעה טובה לפתחם עבור בנם התכשיט המהולל, התרגשה השוויגער מאוד מהצעה זו, מכיוון שהכירה היטב את המשפחה המדוברת, לקחה את הענין לידיה במלוא הרצינות והחלה לברר בקרובותיה, ומששמעה שבחה של עלמה זו הפטירה לבתה וחתנה יחד - אם תצייתו לקולי 'היום היום' תגמרו את השידוך על צד היותר טוב, אחר הרהור קמעא הוסיפה, היות וחמותה הסבתא רבא (עלטער באבע) אוהבת שמערבים אותה בעניינים אלו, ע"כ, למען כבודה, למצוה רבה תחשב אם יעלו אצלה ולהימלך גם בדעתה, אך תעשו בחכמה - עלו אליה כדרך מקרה וביקור, ובין הדברים תזכירו אודות השידוך ותשאלו את פיה, וכך תרגיש הבאבע (הסבתא) בטוב, שמתחשבים בדעתה. שמעו וכן עשו, וכמעשהו בראשונה כך היה באחרונה אותה 'הצגה' (שפיל), ואכן גם ה'סבתא רבא' אמרה שהיא מכירה היטב את המשפחה, עדיין שמורים בזכרונה כל הבאבעס של המדוברת עמהם שיחקה בילדותה (והאריכה בסיפורי סבתא...), לא זו בלבד, אלא אף היא עצמה טרחה לברר בין מכריה אודות המדוברת ומשפחתה, ולבסוף אמרה 'ועתה בני שמע בקולי לאשר אני מצווה אותך' - בעיניים עצומות ובידיים פתוחות מהרו לידי גמר השידוך, ומאד תגדל שמחתי אם תתקשרו עוד 'היום' ששוברים צלחת בשעטו"מ, ויהי אך יצאו מביתה, הפטיר אבי החתן לבני ביתו, ונענה כשחיוך רחב על שפתיו, 'נס גדול' עשה עמנו הבורא שאין לנו עוד סבתות, כי לולא כן, לא היינו מסיימים מסכתות ה'בבא'ס עד דורו של יהושע, כל אחת מהן עם המעשה'לך משלה, בטוחה כאילו אין לנו אלא פקחותה ושכלה הישר, הרי אנחנו בדקנו ו'חרשנו' היטב עולם ומלאו עד שהגענו להחלטה זו, וכאילו שהם מחליטים בדבר.

לא עברו כמה דקות התעמק האב והשיג אור בשכלו הישר, כי גם כל תבונתו וידיעותיו יתירות לגמרי, שהרי ממילא ארבעים יום קודם יצירת הולד כבר החליט בורא כל היצורים שזיווג זה יעלה יפה, וגם אם לא היינו חוקרים

ונסתרים, כי כך עלתה במחשבה לפניו, להסתיר פניו עד שיש מקום לטעות כאילו ח"ו יש לאל ידו של האדם לעשות כרצונו, אמנם 'מקום הניחו לנו מן השמים' בעסקי השידוכים להראותנו בגלוי לעין כל השגחתו הפרטית, כיצד הקב"ה מנהיג עולמו, מוליך ומביא את בריותיו הנה והנה², מקרב ומרחק אנשים³, מצרף מקרים שונים⁴ וכל זה עבור שידוך אחד שיגמר בבי טוב, והכל יודוך והכל ישבחוך כי מה' אשה לאיש בלא הסתר פנים בללה⁵.

והרי אנו 'מאמינים בני מאמינים', שהבורא ית"ש הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות, ואין דבר קטן או גדול הנעשה שלא בהשגחה פרטית וברצונו ית', א"כ איזו רבותא יש בענייני שידוכים זיוונים יותר מבדברים אחרים.

אמנם הדברים יתבארו עפ"י הידוע בשם הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע (הובא במעשה איש ח"א ריב), שאף שהקב"ה הוא 'מנהל' עולמו, מ"מ פעמים שדרכי ההשגחה מכוסים

ובודקים, ומכניסים את אפנו לכל סדק וחרק, הרי מזווג הזיווגים כבר היה מזווגן גם יחד, אלא מאי הקב"ה ברוב רחמיו ריחם עלינו כמו שאנחנו ריחמנו על הבאביצ'קעס (הסתבות) שלנו, ונותן לנו להרגיש 'הרגשה טובה' כאילו אנחנו הבאנו לידי גמר השידוך, אבל באמת לא צריכים 'לא לדין ולא לדידהו' (וביתר עומק ילמד מהנעשה עם השוויגער - שבטוחה בעצמה כי היא היא שהביאה את השידוך לכי טוב, אלא שביטוב ליבה' גמלה חסד עם חמותה להכניס אותה לסוד העניינים, ואף יעצה בדעת ובחכמה כיצד 'לסבב' אותה... ואינה מעלה על דעתה שאף אותה 'סיבבו' בשביל לתת לה הרגשה טובה בלבד).

הנה ה'שידוך' הראשון מששת ימי בראשית היה 'ויאמר ה' א' לא טוב היות האדם לבדו... ויפל ה' א' תרדמה על האדם וישן' (לעיל ב ה-כא), יש שרמזו כי פעמים רבות מתעקש אדם לומר רצוני דייקא בשידוך פלוני, או לאידך פעמים שיאמר שידוך זה הס מלהזכיר... לכן אמר הקב"ה לאדם אני אשיג לך 'זיווגך' ההגון לך, אפילו עליך תרדמה ובזה הזמן אציג לפניך זיווגך, ו'כזה ראה וקדש', וכדאמרי אינשי 'אל תעזור ואל תפריע'...

וכן פירש הרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע את הנוסח הנכתב בשטרי תנאים 'העומד מצד בנו החתן' כי אין האב אלא עומד מצד, ואת הכל עושה הקב"ה בכבודו ובעצמו. ולא עוד שפעמים מעמידהו הקב"ה בצד שלא יפריע ב'חכמתו' ובחששותיו, אלא ככל אשר יגזור ה' כן יקום וכן יהיה (יסוד צדיק עמו' רפג).

ובזה ביארו דלכן 'ארבעים יום קודם יצירת הולד, בת קול יוצאת ואומרת, בת פלוני לפלוני' (סוטה ב.), והיינו שבשעה שההורים עדיין לא התחילו לעשות מאומה לטובת הולד כבר הוכרזה ע"י בת קול בשמים 'בת פלוני לפלוני'. כי 'שלושה שותפים באדם, הקב"ה אביו ואמו' (קידושין ל:), ולכן קובע הקב"ה את הזיווג בטרם יעשו אביו ואמו שותפים, ועדיין אין בידם לומר אף אנו 'שותפים' בעסק זה, רצוננו בשידוך פלוני, שידוך פלוני אינו 'מתאים' לנו, וכביכול יעשה כרצונו...

ב. מעשה בבחור מבוגר - 'זקן מופלג' מתושבי ארה"ב שהפליג ללמוד באחת הישיבות הקדושות שבארץ הקודש. פעם אחת בשובו מחו"ל לארה"ק נמלך בדעתו לעבור דרך לאנדאן הבירה ושם יפקוד ביום שישי את ציונו של הרה"ק רבי שלום משאץ זי"ע ויעתיר בדבר ישועה ורחמים שכבר יבוא עתו וזמנו לבנות את ביתו בישראל (כנודע אשר הבטיח הרה"ק שמי שיעלה על קברו ביום ו' ויקבל עליו קבלה טובה בוודאי תבוא ישועתו - אך בתנאי חמור שעליו לקיים קבלתו בכל תוקף), וכך עשה, השתטח על הציון הקדוש ובאותה שעה קיבל על עצמו להוסיף 'תוספת שבת' עוד חצי שעה על זמן הדלקת הנרות.

משם מיהר לדרכו לארה"ק, ואכן, עוד באותו יום שישי (של ימות הקיץ) כבר נחו רגליו על אדמת קודש בהגיעו בשלום למחוז חפצו, מיד סידר את חפציו ומטלטליו אשר הביא עמו שהרי מהיום עליו להקדים לקבל שבת... בהגיע הזמן שקיבל על עצמו להוסיף על השבת נטל את ה'בעקישטע' שלו מתוך החבילה והנה כולה נצבעה בצבע לבן ממשחת שיניים ששכנה לצידה בין החפצים, עד שבזיון נורא היא גורמת ללובש אותה, אבל, הרי אצלו כבר 'שבת...' ובגבורה התגבר בגבורה לשמור על קבלתו ולא ניקה את הבגד כלל, מכיוון שלא היה יכול להלך בו על כן 'לבש שחורים' שנהפכו ללבנים והלך למקום שאין מכירים אותו... בבית הכנסת שב'מושב' זקנים הסמוך. וכמעשהו בלילה כך גם בצפרא דשבתא וכן במנחה, בצאת השבת שאלו אחד הזקנים השוכנים שם לפשר הבגד המלוכלך שעליו וסיפר לו כל אשר קרהו... תשובתו ותמימותו מצאה חן בעיני הזקן שהלך מיד לפעול בעדו, וביום השלישי הבעל"ט בא הבחור הלז בקשרי שידוכין ונעשה נכדו של אותו זקן. ומלבד שיש ללמוד מכאן על כוחה של קבלה

באר הפרשה - מה יצא הדבר - עניני שידוכים

טובה המחישה וממהרת את הישועה, אך בא וראה נפלאות ההשגחה העליונה, כיצד הקב"ה מסבב כל הסיבות, שתשפך ה'משחה' על ה'בעקיטשע', וילך להתפלל בדיוק במקום אשר שווה שם סב הכלה... והכל כדי להביא את הזיווג לתכליתו.

ג. מעשה נפלא מספר הגה"ח רבי מרדכי וועבער שזכה בבחרותו לשמש בקודש אצל הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, שנים רבות נהג ר"מ למסור 'שיעור תורה' בביהמ"ד מסויים, לשם היה נוסע בכל יום באוטובוס בשעה קבועה, פעם אחת אירע, שחלפו על פניו שלשה אוטובוסים מלאים נוסעים, והוכרח להמתין ולעלות רק על האוטובוס הרביעי שהגיע לאחר זמן מה, והיה משתומם על מאורע זו שמעולם לא התרחש עמו, כי בדרך כלל אין הרבה אנשים נוסעים בשעות אלו.

ויהי כאשר עלה על האוטובוס התיישב אברך לצדו, והתחיל לדבר עמו על דא ועל הא, כיון שידע האברך שלצדו יושב ה'משמש' של הרה"ק מהר"א ביקש לשמוע ממנו כמה עובדות מהקודש פנימה, ר"מ הסכים, ופתח לו מאוצרותיו הגנוזים בזכרונותיו... בתוך הדברים סיפר, שבימי ה'מלחמה' היו הרשעים ממנים יהודים כאחראים על אחיהם בני ישראל, הללו נקראו בשם 'קאפו', רבים מהם היו אנשים קלי דעת שרצו למצוא חן בעיני הרשעים והיו מלשינים בכל עת על אחיהם היהודים שאינם מקיימים חוקיהם כדת, כמו כן היו נוגשים בעם לאמר כלו מעשיכם דבר יום ביומו, והיראים לדבר ה' היו סובלים מהם צרות רבות ורעות, הוסיף ר"מ ואמר, ששמע מפה קדשו של מהר"א זי"ע על איש פלוני שנתמנה להיות 'קאפו' ואעפ"כ עמד בנסיון גדול זה, ולא היה מוסר ומלשין על אָחיו בית ישראל, אדרבה היה נחלץ לסייע להם בכל הזדמנות, והוסיף הרבי, שאף לו עצמו עזר וסייע כמה פעמים...

כעבור כמה ימים התקשר יהודי אל ר"מ, והודיע לו שלמחרת היום הנו עורך שמחת אירוסין לבתו, ומאד תגדל שמחתו אם מע"כ יאות להשתתף בשמחתו, ר"מ שלא הכיר את בעל השמחה התפלא מה לו ולשמחה זו, ומ"מ, הלך לשם כדי לשמח את בעלי השמחה. כאשר הגיע קיבלו אחד המחותנים בכבוד רב, וסיפר לו, בבואי לגמור את השידוך הלז, אמרו לי כמה מידידיי שראוי לי למשוך ידי הימנו, מפני שזקנו של הבחור המדובר היה 'קאפו' בימי המלחמה, ומן הסתם היה רודה באחיו ביד קשה ובאכזריות, ואיך תשתדך עם צאצאיו, ואכן מחמת לשון הרע זו נמנעתי ולא התקרבתי לשידוך כזה, והנה, לפני כמה ימים אינה ה' לידי שאשב לאחוריים באוטובוס בשעה פלונית, ונכנסו באוזניי סיפורי מעשיות שספרתם על הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, גם שמעתי שהרה"ק העיד על 'קאפו' פלוני שהיה עוזר ומסייע לבני ישראל בעת דוחקם, מיד כששמעתי את דבריכם חזרתי אל ה'שדכן', ובתוך כמה שעות החלו העניינים לזוז, עד שבא הדבר לידי גמר.

באותה שעה הבין ר"מ, כמה גלגל הקב"ה, שעברו באותו יום כמה אוטובוסים ולא יהא לו מקום לשבת, והכל בכדי שיספר עדות זו על הרה"ק מבעלזא במקום פלוני, למען תגיע שמועה זו לאזניו של יהודי זה ועי"ז יגמר השידוך ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל.

ומכאן למדנו עומק נוסף בלישנא דקרא 'כי מה יצא הדבר' - שמלבד עצם 'השידוך', הרי גם מה יצאו אלו דיבורים ייאמרו להביא את הזיווג לידי גמר.

ד. מסופר על הגאון רבי שמואל שטרשון זצ"ל (בעל הגהות הרש"ש על הש"ס) שהיה מנהל קופת גמ"ח, באחד הימים בעת שישב בבית המדרש ועסק בתורה ניגש אליו אחד הלווים ברצונו להשיב הלוואתו, נענה לו הרש"ש שאין בידו עתה שטר חובו אלא בביתו, אך הלווה השיב שהוא סומך על מע"כ שיאבד את השטר מן העולם ונתן לו את שטרות הכסף כסכום ההלוואה. הרש"ש הכניס את השטרות לתוך הגמרא בה למד והמשיך ללמוד ברוב עומק ועיון, עד ששכח מכל אשר נעשה, וכשסיים לימודו החזיר את הגמרא עם הכסף למקומה בארון הספרים וכמובן שלא קרע את שטר החוב. כעבור זמן מה בדק הרש"ש את חשבונות הגמ"ח ועבר על שטרי החוב, ומצא אותו השטר המעיד על חובו של הלווה וכבר עבר זמן הפירעון, מיד פנה אליו בבקשה להשיב את ההלוואה כפי התחייבותו, אך הלווה טען 'פרעתי', הרש"ש שפרח מזכרונו מעשה שהיה עמד על שלו שעדיין החוב בעינו קיים וכפי שמוכיח השטר, שהרי אם אכן פרע מדוע לא נטל הלווה את השטר, ואמר לו הרש"ש שאין בידו למחול 'לפנים משורת הדין' כי אין המעות שלו אלא הם כספי ציבור ותבעו לדין תורה.

פשיטא ואין צריך לומר שכל בני העיר האמינו לרש"ש והוציאו לעז על הלווה כי גנב הוא, ויגדל הבזיון עד לב השמים עד שנאלץ בנו שעמד סמוך לפרק 'האיש מקדש' לברוח מהעיר, כי לא היה מסוגל לשאת ולסבול את כל החרפות והגידופים. לאחר זמן הוצרך הרש"ש לעיין באותה גמרא ומצא בה את שטרות הכסף, ומיד נזכר בכל

וכך ביאר הרשב"ם מה שאמרו לבן ובתואל 'מה' תלוי ברצוננו, כי על ברחנו (יקרה הדבר בין אם אנו) רוצים יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב, או לא רוצים, כי הקב"ה עשה זאת - שהיכולת בידו, וז"ל, לא נוכל דבר אליך - לא הסתירה ולא הבניין עב"ל.

המאורע כיצד פרע הלוה את חובו ואכן הוא הצדיק דמעיקרא בטענתו 'פרעתי', ונבהל מאוד על שגרם לו צער גדול ונורא. תיכף ומיד הלך אליו לפייסו ולבקש מחילתו, אך הלוה טען כנגדו שאין בידו לתקן את המעוות שהלא יצא עליו שם רע שהוא גנב ואף בנו הוצרך לגלות ממקומו, ולא עוד, אלא שכל בני העיר יאמרו שהרב מפייסני רק לגודל טוב לבו ולא יאמינו שבאמת נמצאו המעות. אמר לו הרש"ש שלח להביא את בנך ואקחהו לחתן לבתי, ובכך יודע בבירור כי אכן אתה צדקת ואני טעיתי, ומנפלאות תמים דעים לגרום לרש"ש לשכוח מהפירעון, ולגלגל כל המעשה, כדי שישתדך רב העיר עם סנדלר העיר כי זה השידוך שהיה מיועד להם מן שמיא.

ה. מעשה בעשיר שחשקה נפשו בבחור תלמיד חכם מופלג עבור בתו, והלך אל הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע בבקשה שיראהו מיהו הבחור המופלג ביותר בישיבתו הרמה כי ברצונו לקחתו כחתן לבתו, השיב לו החת"ס, בסוף הזמן הנני מעביר את כל הבחורים בכור המבחן, אז אדע בבירור בטיב כל אחד ואחד, שוב נא עתה לביתך, ולאחר שיגיע עת המבחן אשלח אליך את הבחור המיועד. בסוף הזמן בחר החת"ס את הבחור המהולל ברוב התשבחות, נתן בידו כתב צרור וחתום - בו כתב אל הגביר 'מוכ"ז' הוא הנבחר להיות חתן לוקח בתך, וביקש ממנו שבדרכו הביתה יאריך דרכו למקום מגורי הגביר ויתן לו את האיגרת. הבחור שלא ידע איגרת זו מה טיבה וגם קצרה נפשו בדרך, לכן פנה אל אחד מחבריו אשר דר בסמיכות למגורי הגביר, וביקש ממנו שימסור מכתב זה אל הגביר, והלה הסכים, בבואו אל עירו סר תחילה לבית הגביר ומסר לו את האיגרת, פתח הגביר וראה שהבחור העומד לפניו הוא המיועד לו, ומיד שלח לדבר בו נכבדות ונגמר השידוך בכי טוב. והתברר בחוש דרכי ההשגחה העליונה לסבב כל הסיבות עד שיצא לאור רצונו ית'.

ו. סיפר הגר"א מווילנא, שבאחת ממסעות הגלות' שערך התאכסן בבית בעל הבית אחד אשר ארחו בכבוד גדול, וראה שם איך ש'בעל הבית' מכבד את נוות ביתו באופן מופלא מאד, בהגיע זמנו של הגר"א להמשיך במסעו, ונפרד לשלום מ'בעל האכסניא' נשאל הגר"א, האם מצאה הנהגתי חן בעיני רבינו, נענה הגר"א כי הוא ממש מלא התפעלות למראה הנהגה חשובה כזו, ענה היהודי אל יתפעל כ"כ, כי כל זה הוא רק משום מעשה שהיה.

וזה דבר המעשה - עילוי גדול הייתי בימי עלומי ושמי הטוב הלך לפני למרחקים, מיד בהכנסי לעול תורה ומצוות בהיותי בן י"ג שנה ויום אחד נלקחתי להיות לחתן לבת אחד מעשירי עיירה פלונית, חותני התחייב על 'נדן' (נדוניא) גדול מאד, מחמת היותי כה צעיר לימים הוקבע זמן הנישואין לכשאיהו בן כ', והוסכם עם חותני שלא יסלק כעת עתה את כל הנדן, אלא בשבע השנים הבאות ישלם עבורי ל'חברותא' שאוכל להוסיף ולהתעלות בתורה ויראה, ובזמן הנישואין יסלק את השאר. ואכן עמד בדבריו ב'שבע השנים הטובות' ושילם לחברותא כאשר אמר, אך כאשר קרב ובא זמן החתונה ירד חותני מנכסיו ונעשה עני מרוד, מכיוון שכן, החליט אבי לבטל את קשרי השידוכין, על אף שאני לא נתתי את הסכמתי לכך, ביודעי את חובת 'הכרת הטוב' שיש עלי על כל השנים ששילם עבורי ל'מלמד'. לא ארכו הימים ושוב באתי בכרית האירוסין ונישואין עם בת עשיר אחר. אך לדאבון לב נתגלה בי מום כלשהו כעבור זמן קצר, הלכנו לדרוש ברופאים ולאחר בדיקתם אמרו שאין רפואה למכתי, משכך, עמד העשיר שאגרש את בתו, וכך נשארתי חסר כל, כשדבוקים עלי שני כינויים - עזיבת שידוך וגרוש, ברוב יגוני פניתי לדור ב'הקדש' (בית ההקדש היה מיועד לחסרי בית...) שם ישבתי גם בכיתי, עד שניגש אלי יהודי אחד ושאלני לסיבת בכיי המר, גיליתי בפניו את כל מסכת חיי ואת המום שמצאו בגופי, נענה היהודי ואמר לי, הנה מכיר אני נערה אשר גם לה יש מום הדומה לשלך, אולי תשתדכו ביניכם וכן הוה.

לאחר החופה משנכנסתי לחדר הייחוד סיפרה לי הכלה כי גם היא לא נולדה עם מום זה, אלא הוא נתגלה אצלה זה לאחרונה, אחר שנתארסה לפני כמה שנים עם עילוי גדול, ונתבטל השידוך מפני חוסר ממון, ומרוב צער ויגון נולד אצלה המום, מיד הבנתי שזו היא ארוסתי משכבר הימים, וכל סבלה בקבלת המום היה אך ורק בכדי שישכימו הכל שנינשא שנינו, עתה אמור נא לי רבי, האם לאחר שהיא סובלת בגיני עד עצם היום הזה אין זה מן החיוב שאכבדנה בכל לבי נפשי ומאודי. סיים הגר"א ואמר, כדאי היה לסבול את כל נדודי הדרכים, בכדי לשמוע מעשה זה המלמד לאנוש בינה, עד כמה הקב"ה מנהיג את עולמו בחשבון בהשגחה הפרטית על כל נברא ונברא, בכל פרטיו וענייניו, ואי אפשר לו לאדם להתחכם נגד גזירת הבורא יתברך, כמו אלו שעזבו את השידוך, ולבסוף נישאו זה לזה, אלא שהמתחכם מסוכן הוא לקבל מום כדי להעמידו על מקומו הראוי לו.

באר הפרשה - מה יצא הדבר - עניני שידוכים

הפרנסה ש'בועת אפך תאכל לחם', והן לגבי בריאות הגוף שצריך לילך לרופא וכל כיוצא בזה, אכן לגבי שידוכים אין מקום להשתדלות כלל, שאין צורך להתרוצץ משדכן פלוני למשנהו ולחזור אחר אבדתו, כי מה' אשה לאיש^ט.

בת קול יוצאת ואומרת - הזיווג המיועד משמיא הוא יעלה ויבוא

איתא בגמ' (סוטה ב.) 'ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני', ומבואר להדיא בדברי הגמ', כי אין מציאת הזיווג תלוי בשום סיבה בעולם, לא בחשיבות המשפחה ולא בממון, ואף לא בכשרונות המופלגים של החתן או של הכלה, גם לא בחריצות השדכן וכיוצא בזה, אין ביד האדם

לשון נורא מצינו במדרש (תנחומא כי תשא ה), מטרונה אחת שאלה את רבי יוסי בר חלפתא לכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו, אמר לה לששה ימים וכו', אמרה לו ומן אותה שעה מה עושה בכל יום, אמר לה מזוג זיוונים וכו', אמר לה הקב"ה יושב ומזוג בכל ברחין וקושר קולר בצואר זה ומביאו מסוף העולם ומזוג לזו בסוף העולם, שנאמר (תהלים סח ז) 'אלוקים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות', מה הוא בכושרות, דלא בעי בכי, ודבעי אמר שירה (כלומר, ש'בכושרות' נדרש מלשון 'בכי ושירות', ומי שאינו 'רוצה' - הקב"ה מובילו בעל כרחו ואף אם 'יבכה', ומי שרוצה - ישמח וישיר).

ובזה יובן את המובא בספר 'מעתיקי השמועה' שהגרי"ז מבריסק זצ"ל ביאר, שבכל שאר עסקי העולם מחויב האדם לעשות השתדלות הטבעית, הן בענייני

מעשה ביהודי שנכנס אל הרה"ק מקאצק זי"ע, וסיפר שזה מכבר עשיר גדול היה, והיה נוהג דבר יום ביומו למלא כרטיס לוטו (לאטערי), ואף משרתת ביתו נהגה ב'מנהג' זה. ובערוב יום היה בודק את שני הכרטיסים - האם זכה אחד מהם בגורל. כך היה מנהגו רבות בשנים, עד שלאחרונה איבד את כל הונו, וגם מתה עליו אשת נעוריו, מכל מקום המשיך הלה 'במנהגו' מקדם - לקנות בכל יום כרטיס לוטו. וגם המשרתת המשיכה במנהג זה... ויהי היום, מצא ה'עשיר היורד' שהמשרתת זכתה בגורל בממון ודמים מרובים, בראותו כן החליט להינשא לה, וכך יעלה לחלקו כל כספה שזכתה עתה בגורל, ויחזור להיות מה'נגידים' בעם כמקדמת דנא. אלא שנתיירא שמא כשיציע את השידוך לא תסכים האשה לכך - אם תדע כי היא העשירה, והוא אינו אלא עני ואביון... לכך שלח 'שדכן' שידבר בהם נכבדות, המשרתת הסכימה וערכו הנישואין כדת משה וישראל. כעבור ימים אחדים מהנישואין, נכנס ה'יורד' לביתו, וסיפר לבני הבית בשמחה רבה שבעוד כמה ימים הם עתידים להפוך לנגידי עם, כי הכרטיס שברשותה עלה בגורל - ומה שקנתה אשה קנה בעלה... נאנחה האשה ואמרה - זה עידן ועידנים שמכרתי את הכרטיס לאבי, וכל העושר איננו שלנו כלל.

ושאל הלה, האם אפשר לו לגרשה, כי כל השידוך אינו אלא 'טעות', שאג הרה"ק - ר' יהודי, וכי עדיין לא ראייתם שהבורא יתברך מנהיג את עולמו, מתחילה הפך אותך ליורד, ולאחמ"כ לאלמן, וכל זה כדי שהמשרתת תינשא לך... אם עדיין אינך מבין כי זהו רצון ה' יכול אתה לגרשה...

ז. יש שאמרו שלכך קוראים להתקשרות השידוכין בשם 'ווארט', שפירושו בשפת ה'אידיש' - דיבור, לרמז 'שהכל נהיה בדברו', כל שידוך שנגמר נעשה אך ורק במאמרו יתברך, וכדכתיב מה' יצא הדבר.

ח. עפ"ז יש לפרש בלשון הכתוב (משלי יח כב) 'מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה', שהקב"ה מכניס בו בעל כרחו 'רצון' לאותו זיווג שנקבע לו מן השמים.

ט. המשיך הרב מבריסק לומר, שמא תאמרו אם כן למה אף אני פונה לשדכנים ועושה השתדלות לצורך שידוכי בניי, באמת אין בזה צורך ותועלת אלא כדי להרגיע את ה'נערווען' (עצבים)...

גם ידוע שהרה"ק מסאטמאר זי"ע נשאל פעם כמה גדר השתדלות עבור הזיווג, ענה הרה"ק, שפעם אחת בשבוע ידבר עם 'שדכן' אודות שידוך... ומבין שניהם נלמד שאין צורך לרוץ ולעסוק בזה יומם ולילה, אלא ישתדל כפי הנצרך (כאשר יורה לו רבו המכירו) ומכאן ולהלאה ינוח בשלווה וברוגע מתוך שליבו סמוך ובטוח בבורא כל העולמים.

י. ומן העניין להביא מה שהעמיס הגאון רבי נתן געשטעטנער זצ"ל במאמר חז"ל (פסחים קיח). 'קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף', שכשם שבקריעת ים סוף זכו ישראל שתשרה עליהם רוח הקודש, כך גם בכל זיווג ושידוך שנותנים מן השמים להורים 'רוח הקודש' לדעת כי אכן זהו הזיווג המיועד עוד קודם יצירת הוולד.

באר הפרשה - מה יצא הדבר - עניני שידוכים

עצמו ולא ביד אחרים לא לרחק" ולא לקרב השידוך², 'מושיב יחידים ביתה' (תהילים סח ז), וכפי אשר נקבע אלא הכל תלוי במאמרו וברצונו של הקב"ה שהוא עוד בטרם יצירת הולד כי בת פלוני תהא לפלוני³.

יא. פעם שאלו את הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע, מהו זה שאומרים שהשידוך בידי שמים, והרי יש לי שונאים, והם עומדים ומקלקלים לי את השידוכים, ענה הרה"ק, אכן, הכל מן השמים, כי אם השידוך באשערט (הגון וראוי) ישלחו מן השמים את המחותרנים לברר אצל האוהבים, והם יאמרו עליך כל הטוב, ואם לאו יגיעו אל השונאים והם יורידו את השידוך.

יב. והרי זה דומה ל'רכבת' (באן), כל זמן שהיא עומדת - אפילו אם יבואו אנשים הרבה לא יצליחו להניע אותה, אך אם יצאה הרכבת לדרכה כבר אי אפשר לעצור אותה... כך, אם 'הצעה' זו אינה מן השמים, לא יועילו כל טצדקי שבעולם לקדם את השידוך להביאו לידי מעשה, לאידך אם זה השידוך המיועד - אפילו אם יקומו אנשים הרבה לקלקל וכיו"ב לא יעזור להם מאומה... עצת ה' היא תקום על אפם ועל חמתם...

יג. כתיב בריש פר' ויצא (כח יב) 'והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה', וביארו צדיקים עפ"י דברי המדרש (ב"ר סח ז) 'מטרונא אחת שאלה את רבי יוסי בר חלפתא, לכמה ימים ברא הקב"ה את עולמו, אמר לה לששה. אמרה לו מה הוא עושה מאותה שעה ועד עכשיו, אמר לה הקב"ה יושב ומזווג זיווגים, בתו של פלוני לפלוני, אשתו של פלוני לפלוני... אמר רבי ברכיה כלשון הזה השיבה רבי יוסי, הקב"ה יושב ועושה סולמות, משפיל לזה ומרים לזה, ומוריד לזה ומעלה לזה, הדא הוא דכתיב (תהלים עה ה) כי אלוקים שופט זה ישפיל וזה ירים'. וביארו, כי אין כאן מחלוקת, ולא בא רבי ברכיה אלא להשלים את דבריו של רבי יוסי - שהקב"ה יושב ומזווג זיווגים, שפעמים הרבה יש מי שמחשיב עצמו יותר מידי ולא נאה לו להשתדך עם פלוני הנחשב כפחות ממנו, והרי שידוך זה הוא הזיווג שהוכרז למעלה 'בת פלוני לפלוני', מה עושה הקב"ה - פעמים יגביה הבורא את הנמוך ופעמים ישפיל את הגבוה, וזהו אומרם הקב"ה עושה סולמות מעלה לזה ומוריד לזה. לכן, לעת כזאת כשהלך יעקב אבינו לתור אחר זיווג הראהו הקב"ה בחזיון הלילה 'והנה סולם מוצב ארצה' שהשידוכים הרי הם כסולם כמו שנתבאר.

אמור מעתה, כמה פתאים אינשי, אשר בבואם לארס את צאצאיהם, יחשבו 'חשבונות רבים' האם המדובר או המדוברת יש בו די והותר 'חשיבות' עבורם, אם מפאת הממון ואם מפאת הייחוס, ולרגע שוכחים המה ש'מה' אשה לאיש, וזה השידוך אשר נגזר משמים כבר ארבעים יום קודם יצירת הוולד, כשיצתה הבת קול ואמרה 'בת פלוני לפלוני' הוא אשר יקום ויהיה. וכמה ישנם אנשים ההורסים לעצמם את חייהם במו ידיהם על ידי חשבונות הללו. יש שהמליצו שלכן מברכים בעת התקשרות שידוכין 'שיהא הזיווג עולה יפה', היינו שלא יצטרכו להשפיל הגבוה, אלא הקב"ה יגביה את מי שפחות בחשיבותו מביניהם.

סיפר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע, על יהודי אחד פשוט מהעיר ווארשא, שהיה מרבה לפקוד את מעונו של אביו הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע ומפציר בו שיברכו ויבטיחו בעשירות וריבוי נכסים, והרבי לא ברכו, אך הלה לא הרפה עד שהרבי נעתר לבקשותיו ובירכו בעשירות.

ואכן נתקיימה ברכת הרבי ועלתה קרנו של היהודי בעשירות גדולה עד שנהפך להיות אחד מעשירי העיר ווארשא, והנה, בן יחיד היה לו ל'עשיר' אשר החל להתקרב לגיל בן י"ח לחופה, באחד הימים אירע אסון נורא, הבן נקלע לתאונה נוראה (עקסידענ"ט) ונעשה בעל מום נורא ברגליו. מכיוון שכן הוכרח לקחת שידוך בת טובים את בתו של החייט העני והדלפון של ווארשא, אשר הסכים לתת לו את בתו, לאחר שהתחייב לשלם את כל הוצאות הנישואין ודמי נדוניה כהוגן.

בצר לו נכנס היהודי אל ה'אמרי אמת' בבכי תמרורים, על מצבו של בנו ועל השידוך שאינו הגון שנקרה לידינו בהכרח ממש. אמר לו הרבי, הנה ארבעים יום קודם יצירת הוולד הוכרז כי זהו זיווגו של בנך, על כן, לא ברכתך בעשירות כי ידעתי שכשתהיה מעשירי העיר לא תסכים לזווג את בנך היחיד אלא לבת גדולים או לבת עשירים ובעלי ממון, אך משהתעשרת סיבב הקב"ה שיהפוך בנך לבעל מום, וכך יסכים לישא את בתו של החייט, כפי שנגזר עליו מקדמת דנא. והדברים נוראים ומבהילים.

ויש להעמיס עניין זה בלשון הפייטן (בזמר י"ה ריבון) 'רְבִיבִין עוֹבְדֵיךָ וְתַקִּיפִין, מְכִיף רְמִיָא וְזַקִּיף פְּפִיפוּ, לוּ יְחִיָּה גְבַר שְׁנִין אֶלְפִין, לֹא יַעוֹל גְּבוּרְתֵךָ בְּחוֹשְׁבֵנֵיָא, יְ-הֵ רַבּוֹן עָלֵם וְעֶלְמֵיָא, אֲנֵת הוּא מְלַפָּא מְלַף מְלַכְיָא, עוֹבֵד גְּבוּרְתֵךָ וְתַמְהֵיָא, שְׁפַר קְדָמְךָ לְהַחְוִיָא' (- גדולים מעשיך וחזקים, אתה משפיל גאים ומגביה שפלים, אפילו אם יחיה אדם אלפי שנים, לא יוכל להכניס גבורותך

שהלך אחר עיניו וחיפש אשה לפי המראה - כתוב 'ואביו ואמו לא ידעו כי מה היא', והגורם לשידוך היה אך ורק משום שכך רצה המזווג זיווגים, וכן החושב ששידוכו יצא לפועל משום ממונו הרב ישים אל לבו את הפסוק 'בית והון נחלת אבות ומה אשה לאיש'. כי המניד מראשית אחרית - הוא יתן שם ושארית.

אמור מעתה, כי אף שבזדאי צריך האדם לדרוש ולחקור אחר ההצעה שהציעו לו, וכבר מצינו גם באליעזר עבד אברהם שבירר בטיב הנערה המיועדת ליצחק אבינו, אך ידע נאמנה וישים אל ליבו, כי כל ה'בירורים' למיניהם אינם אלא בנדר 'השתדלות' ותו לא, ולא ידמה בעיניו כי אכן הוא ה'חכם' המבין בטיב השידוכין ויודע 'להתאים' את 'בעלי הדבר' ה"ה החתן והכלה זה לזו וזו לזה... כי 'כל הנבורים כאין נגדך ואנשי השם כלא היו, וחכמים כבלי מדע ונבונים כבלי השכל', ברצות ה' ששידוך זה יעלה ויצמח הרי עצת ה' היא תקום למרות כל הבירורים השונים", ואילו ברצות ה' שהשידוך לא יגמר בכי טוב - הרי גם כל

ביאור יקר ביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע במאמר הגמ' (מו"ק יח): 'מן התורה זמן הנביאים זמן הכתובים מה אשה לאיש' וכנזכר לעיל, כי הנה בכל שידוך שהוא יש לאנשים חשבונות שונים ומשונים, יש מחפשים דייקא ייחוס רם ומשפחה נכבדה, ויש מי שבדק אחר מראה החיצוני, ורבים יחפשו אחר בעל ממון ודמים, ובדרך כלל נפגשים אלו הדברים, בעל הכסף משתדך עם בעל הכסף, יחסן עם יחסן וכו', ובטוח כל אחד בעצמו ששלוש אלה בהם התברך מן השמים הם אלו שגרמו לזיווג שייגמר בכי טוב, וזאת באו חז"ל להוציא מליבם של טועים ולהודיעם שמה אשה לאיש ואין כל סיבה ועילה נוספת לשידוך, וג' מיני אנשים אלו מצאנו בתורה בנביאים ובכתובים. בתורה מצאנו בזיווגו של יצחק אבינו שהלך אליעזר לארם נהריים למצוא שידוך הגון ממשפחה הוגנת ומיוחסת ממשפחת בית אבותיו ושם אמרה תורה, 'וען לבן ובתואל ויאמרו מה יצא הדבר' - שלא יצא השידוך לידי גמר בשום תירוץ ואמתלא שהיא, רק מפני שכך ציווה ה' את הברכה. בנביאים - אצל שמשון הגיבור

בחסכון ולמנות אותם, ה' אדון כל העולמות, אתה הוא מלך המולך על מלכים, מעשה גבורתוֹךְ התמוהים והנפלאים - נאה לספר לפניך, שנרמז כאן על עסק השידוכין, כיצד הקב"ה מנהל עולמו כרצונו, ומעשיך רברבין ותקיפין, מכיך רמיא וזקיף כפיפין כדי להשוות את המחותנים' והמשפחות בכדי שיוכל להאמר לדבק טוב... וכל אותם גבורות ו'תמיהא' - מעשים שנפלאו מעיננו, ואין ביד אנוש להבינם, על מה עשה ה' ככה, אך הכל הוא בכדי לזווג זיווגים ומכבשי דרחמנא.

בענין אלו ה'סולמות' מצינו בספר 'חסידים' (סימן רטז), אם ראית רשע עשיר, המצליח בנכסיו, ועקב עשרו הוא משיא את בניו עם אנשים חשובים וגדולים. אל תתמה, אלא דע לך שכל סיבת ומטרת עשרו שנתן לו הקב"ה, הוא רק בכדי שיקחו אנשים גדולים וצדיקים את צאצאיו להינשא עמו, שאילמלא עושרו לא היו מתחתנים עמו עקב רשעותו. ומדוע זוכה אותו רשע הן לעשירות הן שגדולים מתחתנים בו. דבר זה בא לו, או מזכות אבותיו העומדת לו. או משום שהיו מביישים אותו ומבזים אותו קודם לכן, וזכות אותו ביזיון אשר ספג היא שעמדה לו לזכות לעושר ולחתנין רבנן (נלמד מכאן. א. כי אף הרשע יזכה לכל הטובות אם ישתוק למחרפיו, ק"ו למי שאינו רשע אם אך ישתוק - מה טוב חלקו וחבלו. ב. ראה כמה מסובב הקב"ה בעולמו כדי שיגיע לכל איש זיווגו ההגון לו).

בעניין זה אמר הרה"ק רבי מנחם מנדל מווישווא זי"ע בדרך צחות לבאר מדוע מברכים בשמחת נישואין ברכת 'שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם'. כי יסוד ושורש כל הקשיים אשר יש ב'שידוכים' או בשלום בית שאחד מחשיב את עצמו יותר מחברו לאמר, הנני מיוחס יותר מהשני, על כן אנו מברכים את החתן והכלה שישמחם הקב"ה 'כשמחך יצירך בגן עדן מקדם' כמו אדם וחווה ששהו בגן עדן ולא היה ביניהם כל הבדל ביחוס, כך גם הם ישמחו בניעימים ללא התנשאות מצד הייחוס.

בדרך אחרת ביארו בברכה זו, כי מעשים בכל יום שההורים יחשבו לעצמם, הייתי יכול להשיג שידוך נאה ומכובד יותר, חשוב יותר וכו' וכו' לזה אומרים 'שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם', וכמו שאז לא היה בידו לבחור לעצמו כי אם את חוה, ולא היה שייך אצלו לקחת שידוך אחר המתאים וכיו"ב. וכזאת ייאמר לדידן, אחר גמר השידוך ידעו שזה היחיד המתאים ביותר והראוי ביותר לרום מע"כ (אמרי אמת ליקוטים - נשואין. ועוד ספרים).

יד. הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע סיפר פעם לאחותו הצדקנית אשת חבר להגה"ק מסטייפעלע צוק"ל, היום היה אצלי יהודי שבא לברר אודות בחור (לענין שידוכים), והנה כששאלני על 'יראת שמים' של המדובר, עניתיו 'ס'קען זיין

נראה הדבר מתאים שאין כמוהו, ממש 'בפתור ופרח'... השידוך 'יתקע' ולא יעלה ולא יבוא... ואין לו לאדם

בעסער' (יש לו במה לשנות דרכיו ולהתעלות יותר ממצבו העכשווי), כמו כן כששאלני על 'התמדתו ואהבת התורה שבקרבו', עניתי 'ס'קען זיין בעסער'. כך עניתי על כל שאלותיו וספיקותיו, ורציתי בזה לרמז לו - אין הבחור ראוי לך. אך זה האיש ענה לי על כל דבר, מבין אני שאין בו כל חסרון, ומה שהרב אומר ס'קען זיין בעסער, נו, הרי אין 'מושלמים' בעולם הזה, אדרבה, מכיוון שהרבי אינו אומר אלא שיש לו מקום להיטיב דרכיו משמע שהוא עומד על דרך טוב... וה'חסרון' היחיד שיש לו שעדיין יש לו מקום להתעלות, הרי זה ה'חתן' המתאים לי, ועוד באותו היום נגמר השידוך בכי טוב. ובכן, אמר החזו"א, הבט נא וראה, האיך שהקב"ה מנהיג את עולמו, הרי יהודי זה ידוע כ'בר דעת', ואף אני אמרתי לו דברים (כמעט) מפורשים 'יש לבחור הרבה מה לשנות ולהיטיב את מעשיו', והאיך נהיה כדבר הזה, שהבין מדברי שאין כל חסרון בבחור, אלא, בהגיע העת והזמן לזווג את בת פלוני לפלוני, נהפך כל העקוב למישור, ו'תקפוץ' הארץ ואף השמים אם יצטרכו לזה, ה'חכם' יהפוך לסכל והשומע לחרש, והשידוך יגמר... 'כי מה' אשה לאיש'.

כה אמר הרה"ק הסבא משפאלע זי"ע (איש הפלא עמוד שסד), וז"ל, לכל אדם יש מעלות ויש חסרונות וכאשר נגזר על האדם שידוך משמים אז יורד א לוקשען ברעה"ט, היינו קרש רחב מן השמים ומכסה את כל החסרונות און עס בלייבט גוליע (כל כולו, בשפת רוסיא) מעלות, אבל כשהשידוך שהציעו לו עכשיו אינו מה שנגזר עבורו מן השמים מ' יום קודם יצירת הולד, אזי יורד א לוקשען ברעה"ט מן השמים ומכסה את כל המעלות און ס'בלייבט גוליע חסרונות. כיו"ב אמר הרה"ק הפני מנחם זי"ע שבבוא העת לגמור השידוך מוליך הקב"ה את ההורים כ'בלינדע פערד' (סוסים עוורים) שלא יראו כל חסרון במדובר ובכך יתנו את הסכמתם ויצא השידוך לפועל.

פעם קבל איזה 'מחותן' בפניו (של הפני מנחם) כי זה לאחרונה לקח 'חתן' לבנו והכל 'מכרו' לו כי החתן הנו ממש 'רבי עקיבא אייגער', ועתה משנגמר השידוך נתברר לו שלא מיניה ולא מקצתיה - לא רעק"א שבדור הקודם, ולא בדור הזה, לא תלמיד חכם ולא בן תלמיד חכם, כי אם כמעט עם הארץ גמור... (תחת מה שאמרו לו כי הוא 'נודע ביהודה' נתברר שהוא 'נודע בגויים').

נענה הרה"ק ואמר, הנה בבוא העת והזמן לגמור השידוך עם 'בת פלוני לפלוני' שהוכרו ארבעים יום קודם יצירת הוולד. נוטל הקב"ה את ה'שכל' מהורי המדובר, שלא יזיקו ולא יפריעו את הדבר מלבוא לידי גמר, ורק לכן הצליחו לפתותך בקל ש'חתן דנן' הנו רעק"א בכבודו ובעצמו... אמנם כעת משנגמר השידוך החזירו לך את השכל במתנת חנים מן השמים, וכי על זה דווה לבך, וכי היית מעדיף להישאר מבלי שכלך... ימלא פיך תהילתו על שחזר אליך שכלך בשלימותו.

טו. כבר הבאנו מה דאיתא במדרש ששאלה מטרונא אחת את רבי יוסי בן חלפתא, מה הקב"ה עושה מששת ימי בראשית, ואמר לה שהוא יושב ומזווג זיווגים, ואיתא שם עוד 'אמרה לו יכולה אני לזווג אלף ביום אחד (-) וכמי שאומרת, מה הרבותא במעשיו של הקב"ה ח"ו), שתק רבי יוסי והלך לו, מה עשתה, הביאה אלף עבדים ואלף שפחות וזיווגתן זה לזה, אמרה להם פלוני ישא פלונית ופלונית תנשא לפלוני, כיון שננסו עמהן בלילה נפלה קטטה ביניהן ועמדו והכו אלו את אלו, לבוקר הלכו אצלה, דין רישיה (- זה ראשו) פצוע, דין ידיה (- וזה ידיה) פצוע, שלחה בשביל רבי יוסי וספרה לו המעשה וכו', הבה נתבונן קימעא, הלוא 'מטרונא' זו לא היה חסר לה כסף וזהב... אם היו לה אלף עבדים ואלף שפחות - נקל לשער ולתאר איזה הון עצום היה ברשותה, ואם היה רצונה להוכיח שגם היא יכולה לזווג זיווגים אם כן פשיטא שלא חסכה בשום מאמץ ובשום מומן בכדי להתאים את השידוכים זה לזה, שכרה שדכנים בכסף מלא... גם הביאה אנשים מומחים 'יועצים' למיניהם בשמותם ובתוארם השונים... אף הלכה לבקיאים המבינים בטיב אנשים ובתכונותיהם... ואחר כל זאת הרכיבה רשימת שידוכים, כשלפי כל הנראה בעיני אדם הרי ודאי המה הצעות משופרא דשופרא, וראה זה פלא, שידכה אלף שידוכים ואפילו אחד מהם לא החזיק מעמד יום אחד... אך הדבר פשוט בתכלית, גם השידוך המתאים ביותר אינו מצליח אם לא יהיה ברצון השי"ת...

ולדין ייאמר, גם בשעה שאנו רצים לארבע רוחות העולם לברר עוד, מצד זה וממקום פלוני... ואנו מתייעצים ב'חכמים' ובמבינים - נזכור היטב ששידוך לא נגמר בכי טוב גם הוא 'מתאים ביותר' אלא רק אם כך הכריזו משמיא ארבעים יום קודם יצירת הוולד, ולאידך גיסא, גם שידוך שנראה בעליל ש'לא קרב זה אל זה' הרי יתכן שיעלה ויצמח כגן רטוב אם כך גזרה חכמתו העליונה.

אלא להאמין בהשי"ת שהוא הוא ה'שדכן' האמיתי והוא המזווג זיווגים טו.
 זיווגם ההגון להם", אבל האדם בעצמו ידע כי אין השדכן אלא שליחו של בורא כל עולם - אליו יפנה כשקשה לו, ולפניו יודה כשטוב לו.

יושב ומצפה - הכל יהיה בעתו ובזמנו, לא תועיל דאגה ומכאוב היה אומר הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע (הובא בליקוטי יהודה) בשם הגה"ק רבי חיים מבריסק זי"ע כי

במו בן, כל איש משכיל יבין שלא לבעוס ולא להתרעם על פלוני שנראה לו שהוא הוא המקלקל את השידוכים בביתו, ולא יסמוך על אלמוני שהוא הוא המסייע לשידוכים בביתו, אף שבוודאי על ה'שדכן' להשקיע כל כוחו לעזור ולסייע לבני ישראל במציאת

טז. הנה כתיב (משלי יח כב) 'מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה', ולכאורה צריך ביאור מה שאמרו 'מצא', והרי לשון 'מציאה' מתפרש על דבר שבא בהיסח הדעת (וכמו ההולך ברחוב ולפתע מוצא 'מציאה' לנגד עיניו), אבל בדבר שהכל מחפשים אחריו, וכלישנא דגמ' (קידושין ב:) 'דרכו של איש לחזר', אין שייך כ"כ לומר שהוא 'מציאה'. וביאר הרה"ק ה'ויגד יעקב' מפאפא זי"ע (דרוש לנישואין לחדש אלול), בהקדם מה שאמרו (מגילה ו:) 'יגעת ומצאת תאמין', ולכאורה יש כאן סתירה מיניה וביה, שאם מתייגע שוב אין זה 'מציאה', ואם 'מצא' הרי זה מורה שלא הייתה כאן יגיעה, אלא ביאורו, שפעמים רבות האדם מתייגע הרבה בלימודו ואינו מצליח להבין את הנאמר, וגם אחר עיון רב במפרשים עדיין לא נתיישב אצלו הדבר על בוריו, ולפתע... הוא מרגיש הארה בליבו ובמוחו, ו'מוצא' פשט ברור ונהיר, ובדייקא נהגו עמו כן 'מן השמים', למען ישכיל וידע שלא 'חכמתו' גרמה לו להבין, אלא הכל בידי שמים וגם הארת הפשט בסוגיא היא כפי מה שמזמין הקב"ה לאדם, וזהו יגעת ואח"כ מצאת בלא קשר ליגיעה והכל בכדי שתאמין.

על זה הדרך יתבאר עניין 'מציאת הזיווג', כי מצוי ביותר שאדם מחפש 'בכל העולם', ולבסוף זיווגו מחכה בסמיכות מקום... באופן שלא עלה על דעתו (והכל אומרים, כיצד לא עלה על דעתנו 'רעיון' פשוט כזה...), והכל הוא בכדי שיפק רצון מה', שיגיע לידי ההכרה שהכל הוא מרצון ה' שהוא מזווג זיווגים.

ובעניין זה הוסיף ה'ויגד יעקב' (קונטרס רשמי רשותא) לפרש מה שאמרו חז"ל 'קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף', שכמו שבקרי"ס היה 'הקושי' עד שהשיגו מדרגת האמונה בהשי"ת, וכמו שכתב רש"י על פסוק (שמות יד טו) 'דבר אל בני ישראל ויסעו - אין להם אלא ליסע שאין הים עומד בפניהם, כדאי זכות אבותיהם והם והאמונה שהאמינו בי ויצאו, לקרוע להם הים', כך גם לעניין זיווגו של אדם, אם יתחזק באמונה שהכל הוא בידי הקב"ה אזי הים ראה וינוס', ויפרחו כל הקשיים.

והנה איתא במדרש (בר"ר סח ב), 'בשעה שהלך יעקב חרנה במצוות אביו לישא לו אשה, ובא אליפו בן עשו הרשע ולקח את כל אשר לו, אז אמר יעקב 'שיר למעלות אשא עיני אל ההורים מאין יבוא עזרי'. מכאן למדו סגולה בדוקה למצוא הזיווג בנקל, לומר קודם עקירת רגליו בתפילת העמידה פרק 'שיר למעלות אשא עיני אל ההרים' (הובא בבני יששכר בפרשת ויצא, ומקורו בספר עשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו).

ואולי י"ל, שסגולת פרק זה עפ"י המבואר בספרים שכשאדם מכיר שבכוחות עצמו 'חסר ישע' הוא - מאין יבוא עזרו, ורק 'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ' אז קרובה ישועתו לבוא. ולכן מצאנו ג"כ שמזמור זה מסוגל לא רק לזיווג אלא לעוד כמה ישועות גדולות.

אגב אורחא נביא, כבר אמרו (חת"ס, תו"מ השלם ריש ויצא ד"ה במדרש, חיים וחסד על תהלים לר"ח פלאגי, ועוד ספרים) לפרש בפסוק (תהלים קכא א) אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי - כלומר שהאדם מתבונן ורואה כי אין לו כל דרך ישועה הנראית לעין, במה יתחזק - עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ - אף הוא ברא את השמים ואת הארץ 'יש מאין', אם כן מה לך כי תבהל על נפשך, אף אם נראה לך כי ישועתך איננה קיימת במציאות, מ"מ היא כבר תבוא ותצמח דוגמת בריאת השמים והארץ אף אם יש צורך לבוראה יש מאין.

אגב אורחא, כתב ה'כף החיים' (סי' תכו סק"י) 'סגולה' למציאת הזיווג 'שלא יאבדו לומר ברכת הלכנה בכוונה ובציבור'. ויש שנתנו רמז בדבר, כי 'לבנה' ר"ת 'בתולה נישאת ליום הרביעי' (לשון המשנה ריש מסכת כתובות).

יז. הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א מביא בספרו 'ביאורים והנהגות' (פרשת חיי שרה), שמעתי מהרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע שההתעסקות בשידוכים לאחרים זהו סגולה לזכות לבנים הגונים. עוד כתב, שמעתי שהחזו"א היה מתעסק הרבה בענייני שידוכים אצל בחורי ובנות ישראל, ואפי' בשנה האחרונה לחייו הקים למעלה ממאה בתים

מהירות רבקה וכדו' - בכדי שיגמר הדבר בכי טוב בעתו ובזמנו ללא עיכוב רגע אחד".

על כן, בהגיע אדם לפרק 'האיש מקדש' ועליו לשדך את בנו וכתו שכבר באו אל פרקם, לא יתבלבל ולא יאמר 'אני אנה אני בא', איני יודע מה לעשות ולאן לפנות, אין לו אלא להחזיק באביו שבשמים ובאמונתו יחיה"^ט, כי בהגיע הרגע הנכון יעלו שמים וירדו תהומות והשידוך יגמר ויתקשר בקשר של קיימא.

וזכר ביאר הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע (חשבה לטובה) על האמור בסוף העניין (כד סב) 'ויצחק

בעניני השידוכין עלינו לדעת שהכל יתנהל כפי הנאמר מה' יצא הדבר, ולא רק עצם עסקי השידוכין נקבעים ממרומים ברצונו יתברך, אלא גם הזמן והעת בו יבוא השידוך למעשה ויגמר בכי טוב אף הוא תלוי רק ביד הקב"ה, ואין יכולת ביד אנוש למהרו אפילו ברנעא חדא או לאחריו. ובוזי ביאר מה שמצינו בכתוב (כד י"ב) 'וירץ העבד לקראתה... ותמהר... ותריץ עוד', כי בהתקרב הזמן שיועד מן שמיא ל'גמר השידוך' של רבקה ליצחק (והוכרח להגמר באותו היום, הואיל והתפלל 'הקרה נא לפני היום', והרי כבר היה 'לעת ערב' כדכתיב בפסוק יא) מתנהל הכל במהירות ובחפזון כ'קפיצת הדרך', ריצת העבד,

בישראל. ומוסיף שם, באמת מי שעוסק בשידוכים מקיים מצות 'צדקה' כפשוטו ממש, דבפרשת ראה כתיב (דברים טו ז-ח) 'כי יהיה בך אביון בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך וגו' העבט תעבטנו די מחסורו אשר יחסר לו' ופירש"י, לו זו אשה, הרי מפורש דחלק ממצות צדקה שנצטוונו הוא לעסוק בשידוכים.

גם 'סגולה' הוא למצוא שידוך עבורו (ועבור יוצ"ח), וכמו שהוכיח כן הגה"ח רבי נתן לוברט זצ"ל (שארית נתן) מהכתוב ב'פרשת השידוכים' שבתורה (כד סב) 'ויצחק בא מבוא באר לחי רואי', ופירש רש"י 'שהלך להביא הגר לאברהם אבי שישאנה' (ומקורו מדברי חז"ל בב"ר ס יד), מה כתיב לאחריו 'והנה גמלים באים' - שמיד הגיעה רבקה, ו'נענה' עוד לפני אברהם... והיינו טעמא, כי ידוע מה שאמרו חז"ל (ב"ק צב.) 'כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה', ואין הדברים אמורים דווקא לענין 'תפילה', אלא כל המשתדל בטובתו של השני, והוא צריך לאותו דבר, גם בזה 'הוא נענה תחילה'.

יח. הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע היה אומר 'ווען ס'קומט די ריכטיגע מינוט, געדויערט עס ווייניגער פון א מינוט' (בהגיע הרגע המיוחל נגמר הדבר בפחות מרגע).

יט. מעשה בבחור מבוגר מאד שנתקשה בפרשת השידוכים, נכנס הבחור אל רבו ושאל, רבי קדוש, עד מתי... עד מתי... מקבל אנוכי גזירת שמים באהבה, אבל בתנאי שהרבי יגלה את הקץ - מתי אזכה לבוא בברית האירוסין... אמר לו הרבי הנה מצינו בכתוב שנתבארו בארוכה הניסים שאירעו במציאת זיווגו של יצחק, מיד בצאת אליעזר לדרכו פדנה ארם 'קפצה לו הארץ', בהגיעו לשם 'טרם כילה לדבר והנה רבקה יוצאת' (כד טו), והנה מיד התאמת לו הסימן, 'והאיש משתהה לה...', לאחר מכן מת בתואל שרצה להמית את אליעזר בסם המוות ששם במאכלו ובא מלאך והחליף קערותיהם (מדרש אגדה). לא כן היה בהגיע תור כלולות יעקב אבינו, כי לא די שלא אירעו לו ניסים, אלא בכל אשר פנה נתקל במכשולים ומהמורות, אך 'ויצא יעקב מבאר שבע' - קפץ עליו רוגזו של אליפז שרצה להרגו, וכפדיון נפש בזו את כל אשר לו, לאחר מכן העבידו לבן שבע שנים, ורק לאחר כל זה זכה לבנות את ביתו ולהקים שנים עשר שבטי י-ה עדות לישראל (וגם זאת מתוך רמאות שרימהו לבן, והוכרח לעבוד עוד שבע שנים אחרות), והרואה יתמה 'מה נשתנה' זה מזה.

וביאור הדבר (אף שאין לנו כלל השגה באבות הקדושים ובהליכותיהם, אלא שניתן לנו רשות ללמוד את הנוגע לנו כפשוטן של דברים), כי בשלח אברהם אבינו את אליעזר עבדו לא ידע היאך תהא דרכו, ולכן מיד נשא את כפיו, וביקש 'ה' אלוקי אדוני אברהם, הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדוני אברהם' (כד יב), ולאחמ"כ 'ניצב על עין המים' ואמר להקב"ה, אני את השתדלותי עשיתי בהגיעי עד הנה, מכאן ואילך אין לי על מי להישען אלא עליך אלוקי אדוני אברהם, ועשה סימן שיראהו ה' את הנערה הראויה לבן אדוניו, ואכן, לכך זכה לכל הניסים הללו, מאחר שהרגיש עצמו 'תלוי' ביד ה'. משא"כ גבי יעקב הרי בצאתו מבית אביו לא הלך 'לחפש' את זיווגו, כי ידע שהוא הולך לקחת את רחל, כפי ש'היו הכל אומרים הגדולה לגדול והקטנה לקטן' (ב"ב קכג.), ואף ממון הרבה לקח עמו, נמצא שהכל היה אצלו עם 'חשבון' וסדר שכך וכך צריך להיות - אמר לו כביכול, 'אין העולם מתנהל אלא על פי ה'', ולא לפי חשבונות הברואים, על כן הוצרך לעבור כל כך הרבה מכשולות ומהמורות בדרכו (וסוף דבר היה שנישא הן לגדולה והן לקטנה, ולא עוד

באר הפרשה - מה יצא הדבר - עניני שידוכים

בא מבוא באר לחי רואי, וז"ל, מהיכן בא שמחה לאדם, שמחה. עכ"ל. כך לעניינינו אנו, כאשר יתבונן האדם 'מבוא באר לחי' שבאשר מיושב בדעתו, שהקב"ה משגיח עליו בכל רגע הגם שיושב בארץ הנגב ואין לו כלום, הרי זה בהשגחה פרטית מדוקדקת, מיד יתמלא בשמחה, מתוך האמונה הטהורה שהכל הוא לטובתו השלימה, עם כל זה הקב"ה משגיח עליו תמיד לטובה, מזה בא

אלא שלא קדמה לרחל). לשמע דיבורים הללו מיהר הבחור לצאת מחדר רבו, נשא רגליו וברח כל עוד נפשו באפו, כי הבין שאדרבה אין כל טובה עבורו לדעת מתי יהיה האות הזה...

אגב אורחא, מכאן נלמד להוציא מהלב מחשבת טעות, שאם ה'שידוך' נתקל בקשיים מרובים סימן שאין זה שידוך הגון, ומי יודע מה יצא ממנו... כי עיינו הרואות כמה מהמורות עמדו בפני יעקב אבינו בבואו להקים ביתו, וסופו של דבר, יצאו ממנו י"ב שבטי י-ה, וממנו כל בית ישראל...

כ. מעשה בבחור מבוגר שמזה זמן רב הגיע לעונת השידוכין ו'פשפש ולא מצא'... פעם אחת נכנס אל רבו להתאונן על מצבו, ובתוך הדברים אמר בשברון לבו, כי נראה לו שהשי"ת שכח ממנו (ח"ו), נענה לו הרבי, חלילה מלומר כן, הרבש"ע אינו עוזב ומזניח אף אחד, ותמיד מחשבתו נתונה על כל אחד ואחד, אלא מאי לכל יהודי יש את ה'מסלול' והדרך שלו... ורצה הרבי לחזק את רוחו על כן אמר לו הבה נצא החוצה לטייל בחוצות, בדרכם עברו בסמוך ל'מושב זקנים', נכנס לשם הרבי כשהבחור מלווה אותו, הבחור שתמה לפני הרבי מה לנו ולמושב זקנים זה... אמר לו הרבי כדאי לנו להיכנס פנימה, אולי נפגוש בזקן שעוד ראה את הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע או את הבעש"ט הק' זי"ע ונשמע ממנו עובדין קדישין מ'כלי ראשון'... התפלא הבחור ואמר לרבי, הרי מזמן הבעש"ט ועד עתה עברו כבר יותר ממאתיים חמישים שנה, והיאך חושב הרבי שיש עוד זקן ש'נשאר לפליטה' והאריך ימים כל כך, נענה לו הרבי, אפשר בכל זאת זקן אחד 'נשכח' כאן בעולם הזה, או שמא 'נשאר בטעות'... בעל כרחך ש'אין שכחה לפני כסא כבודך' והכל בחשבון, וכמו שברור לך כשמש בצהריים שאין ברייה שנשארת בעולם לנצח מתוך 'שכחה' כך תבין היטב שגם אותם שעדיין בחיים לא שייך שהם ישכחו ח"ו מהבורא כל עולמים...

כא. מעשה שהיה בבחור תלמיד מן השורה באחת הישיבות הקדושות בארה"ק, שהוריו נסעו לחוץ לארץ, ולכן בהתקרב השב"ק החליט יחד עם אחד מידידיו לעשות את השבת בצוותא חדא בעיה"ק צפת ת"ו, ולשם כך יצאו לדרכם בעש"ק אל עבר עיר הקודש צפת מבעוד יום, אך מחמת עיכובים שונים נתארכה להם הדרך ודקות ספורות קודם השבת עדיין היו רחוקים מצפת - וקרובים לעיר טבריה, בלית ברירה עצרו מנסיעתם, כי גם הם הבינו שאין זה 'פיקוח נפש' הדוחה שבת להרחיק נדוד עד צפת, בתוך כדי הילוכם רגלי לתוככי טבריה החלו להצטער על שכך עלתה להם, והחלו כדרכו של עולם - במצבים כאלו, להאשים את פלוני ואת אלמוני, מדוע שיחררו אותם מהישיבה, ומדוע נסעו ההורים לחו"ל וכו' וכו'.

בהגיעם לטבריה דפקו על הדלת הראשונה שהיה נראה להם כי דרי הבית הינם שומרי תורה ומצוות, ואכן, בעה"ב שהיה מן היראים והחרדים לדבר ה' פתח בפניהם את שערי ביתו לרווחה, ומיד הזמינם בסבר פנים יפות להיות אורחיו למשך כל השבת, בליל שבת בדרך הילוכם עמו לתפילת השבת, סיפר להם המארח בפליאה, כי באמת אילו היו נקלעים לביתו בשבוע אחר לא היה בידו לארחם אפילו אם רצונו הטוב בכך. כי נתברך בבית מלא בצאצאים, ודוחק רב שורר בביתו - באין מקום מיותר ללון. אלא שמסבב כל הסיבות הכין עבורם את דרכם זה מכבר. והיינו, כי לפני כב' שבועות, יצאו הוא וביתו, למסע אל קברי הצדיקים באירופה, ומתחילה היה זמן חזרתם לפני שבוע ימים, אלא שמחמת עיכובים שונים ומשונים נתארכה דרכם, ונדחה מועד חזרתם בעוד שבעת ימים, כשמעם כי כן, הבינו שחזרתם לביתם תהיה בערש"ק לעת חצות היום, ומאחר שידעו שלא יהיה סיפק בידם להכין כראוי את צרכי השבת לכל בני המשפחה בליעה"ר, על כן קבעו עם ידידים אשר צאצאיהם היו סמוכים על שולחנם בשבועות הנסיעה, שימשיכו להחזיק אותם עד אחר שב"ק. אמנם, כשמוע אנשי החסד אשר בטבריה על ביאתם בעש"ק (ולא ידעו כי רק האב והאם ישבתו בביתם בשב"ק) מיהרו והכינו עבורם את כל צרכי השבת בהרחבה גדולה, בשר ודגים וכל מטעמים, ומכאן השפע הרב שהוצע עבורכם הן במאכל ומשתה הן בלינה... נמצא שבשעה שאתם עמדתם ב'פרשת דרכים' על אם הדרך, כשהינכם מלאים טענות ותרעומת על כל העולם... כבר עמדו התבשילים מוכנים ומזומנים עבורכם בעיה"ק טבריה... ולא היה לכם להלין על רוע גורלכם כלל וכלל. מכאן ילמד כל בר דעת השכל ובינה - בכל מצב אשר ימצא את עצמו, ונראה לו כי רע ומר גורלו, ידע כי אביו אוהבו שבשמים, דואג עבורו, ומכין לו כל מחסורו ברוח ובגשם, ומה לו כי ילין על ה'...

שהקב"ה מייעד עבורו את זיווגו ההגון לוי"ב, ואילו שאר ההצעות אינן ראויות לוי"ב, וכל עיכוב ועיכוב הוא אך

אך בזאת עדיין לא תם ונשלם דבר המעשה, בשבוע שלאחמ"כ בא אחד משני הבחורים בקשרי שידוכין אצל אותו המארח מטבריה, כי בשהותם שם במשך כל השבת, מצא חינו בעיני בעה"ב אשר שלח לברר אחריו, העמיד שדכן, ונגמר הענין בכי טוב. או אז ראו הבחורים שאדרבה, לא זו בלבד, שלא היה להם מקום לתרעומת, אלא אדרבה, כל זה היה בכדי להביאם לתכלית הנרצה, לפתח של שמחה ובנין בית בישראל, וממנו נלמד על הכלל כולו, שאל לו לאדם לבנות ולקונן במר נפשו כאשר יארעו לו מקרים הנראים כאינם טובים, ונראה לו כאילו הוא תוהה וטועה בדרכו כדוגמת בחורים אלו שהגיעו לטבריה ולא ידעו שאדרבה זאת היתה דרכם הנכונה להביאם לטובתם, כי המכין מצעדי גבר מדריכו לאדם שיגיע אל המועיל לו ביותר.

מעשה שהיה בשנת תשע"ד בערב חג השבועות. בבחור ממשפחה ידועה בניו יארק שהגיע זה מכבר לפרק האיש מקדש אך עדיין לא זכה לקיימו בפועל, באחד הימים דיברו בו נכבדות ממשפחה הדרה במאנטריאל שבקאנאדא, על כן נסע הבחור יחד עם ההורים למאנטריאל - נסיעה שארכה כשש שעות לערך, ברכבו של אברך מאנ"ש הדר בויליאמסבורג, אך לדאבון לבם לא יצא מאומה מכל שידוך זה, וחזרו לביתם בפחי נפש. במשך כל דרך חזרתם התאוננו ההורים על מר גורלם ועל שכך אירע להם... לאידך היה בנם הבחור מחזקם בדברי עידוד באמונה ובטחון כי הכל משמים ממעל, ובעזהשי"ת נמצא בהרבה יותר טוב... ואף כל נסיעתנו לשם היתה בכדי שיצא מזה טובה עבורנו, שהרי כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד.

כעבור ימים אחדים בא אותו בחור בברית האירוסין בשעה טובה ומוצלחת, ונלקח לחתן אצל אותו אברך אשר הסיעם ברכבו למאנטריאל בדרך הליכתם ובחזרתם, ומעשה שהיה כך היה, אברך זה ששמע את שיחת ההורים עם בנם בחזרם לביתם, וכראותו את חוזק נפשו באמונה עזה ותמימה - שלא נשבר לבו בקרבו, ולא זו בלבד אלא שתקיף באמונתו ב'טופח על מנת להטפיח', שחזק את ההורים בעוז ותעצומות, מיד בהגיעו לביתו שלח 'שדכן' שידבר בו נכבדות עבור בתו, ואכן תוך כמה ימים נגמר הדבר בכי טוב. ללמדך (כי דייקא מתוך הקושי נצמחה ישועתו) כמה סיבב הקב"ה להביא שידוך לידי גמר - שישא הבחור חן וחסד לפני הדרייווער...

כב. הרה"ח רבי נתנאל ראדזינער זצ"ל נכנס פעם אל ה'חזון איש' זי"ע, ואמר לו, רבי, קושיא אחת יש לי, והיא קשה כקריעת ים סוף, ברמזו על 'קשה' זיווגו של אדם כקריעת ים סוף (סוטה ב.), אמר לו החזון"א, הרי סוף דבר היה שהקב"ה קרע את הים, אף אתה, תנוח דעתך, כי סוף דבר שתתישב קושייתך...

סיפר אחד מזקני האדמו"רים שבדורנו, שבבחרותו חיכה זמן רב על זיווגו, פעם אחת בהיותו כבן כ"ח שנה הרגיש ש'באו מים עד נפש', ונכנס אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע וגולל בפניו את פרשת הזיווג כי קשתה עליו ההמתנה, אמר לו ה'חזון איש', וכי לכמה אתה נצרך, ענהו הבחור, אחד, אמר לו ה'חזון איש' נו, אחד, עדיין יש בעולם עבורך אחד, ומה לך מתייאש.

ואילו כ"ק אדמו"ר מסקולען זי"ע אמר לבחור שבכה לפניו כי רבו אנחותיו ולבו דווי על זיווגו שעדיין לא נמצא - **זו ביסט א חתן, נאר זו ווייסט נישט צו וועמען** (הנך כבר 'חתן' אלא שאינך יודע עם מי), שהרי ארבעים יום קודם יצירת הוולד כבר מכריזים בת פלוני לפלוני, אין זה אלא 'אבדה' שנאבדה (לא מצריכים לעשות מציאות חדשה של 'חתן וכלה') ואי משום הא, אין לך אלא להתפלל שיגל ה' את עיניך למצוא את האבדה, לבקש הראנו ה' חסדך, שנוכל לראות החסדים ונראה עם מי אתה באמת החתן... (וחוץ מאותה ראייה בפועל הכל כבר מסודר).

כג. מסופר שלאחר ה'מלחמה' נשאר [מי שנהפך לימים להיות הגאון] רבי נפתלי נבנצל זצ"ל אוד מוצל מאש יחיד מכל בני משפחתו, והנה באחד הימים הוצע לו שידוך שהוא מצידו היה חפץ מאד בהצעה זו, ולא ידע בעצמו כמה ל'השתדל' כדי ששידוך זה יצא לפועל, על כן נכנס אל החזון"א והציע ספיקותיו, ענה לו החזון"א את שלך כבר עשית, יצאת ידי חובת ההשתדלות, הנח להנהגת הבורא שתיעשה מאליה ואל תוסיף לפעול למהר את השידוך. שמע הגר"נ לדברי החזון"א, ואכן, לא הגיע הדבר לכלל מעשה אלא בכוא עתו וזמנו נישא בשעטומ"צ לזיווגו המוכן לו מן השמים. כעבור שנים רבות והנה עומד ר"נ ביום הכנס נינו הגדול לבריתו של אאע"ה, ובביהכנ"ס שבו התפלל וותיקין כיבדוהו ב'עליה' לכבוד היום הגדול והגבאי ערך לכבודו 'מי שבירך' והכל הכריזו יחדיו בהתרגשות 'מזל טוב... מזל טוב...' לכבוד הנין הראשון, לאחר התפילה ראו כי לבו של ר"נ נתון בסערה, באמרו שהיה עדיף אילו לא כיבדוהו בעליה, בהראותו שבאותה שעה שהה בביהמ"ד יהודי מבוגר - בן גילו, שלא נפקד מעולם בזש"ק.

באר הפרשה - מה יצא הדבר - עניני שידוכים

ורק לטובה²², ובמקום אשר יפול רוחו בקרבו יתאזר ולזה הדואג מאין יבוא עורו אחר שאין לו פרוטה במחשבות אמונה²³ לטוב לו כל הימים²⁴. שחוקה באמתחתו להתחייב כמנהג בעלי בתים

והוסיף ר"נ לספר למלווהו שאותו יהודי נישא בשעתו לאותה 'מדוברת', ורק כעבור שנים רבות נוכח לראות את נס הצלתו בזה שאותו שידוך שכל כך חשק בו לא יצא לפועל, שאם כן היה עדיין עקר עד היום הזה. על כן, אל נא אחי תרעו, בראותכם כי מחשבתכם איננה יוצאת לפועל - בפרט בענייני שידוכים בהם פועלים רגשותיו של אדם ביותר, שמחו נא בהנהגת הבורא עמכם, קבלו בתמימות ובשמחה את הנהגתו עמכם, כי אינכם יודעים אלו ניסים וטובות פועל הקב"ה בעדכם מבלי שתדעו ותשיגו אותם (כי פעמים האדם מתוודע לניסיו אחר שבעים שנה, ופעמים שלעולם לא ידע - אבל, יאמין בזה וירווח לו).

כד. סיפר הרה"ח ר' יוסף מאיר זיידל ז"ל (שהיה דר במקסיקו) שזכה להיות ב'שולחן' (טיש) האחרון שערך הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע בפולין קודם המלחמה, ובאותו הטיש חילק הרבי שיריים לכל קהל הקודש, ולר' יוסף מאיר לא נתן - ולא ידע רי"מ את נפשו מדוע 'מדלג' הרבי עליו ואינו נותן לו מה'שיריים', משנגמר הטיש פנה אל הגה"ח ר' בערל אייזנער (ווייערשעווער) זצ"ל ושפך לפניו את אשר בלבו כי שבור לשברי שברים על כך שהרבי 'דילג' עליו, נענה לו ר' בערל - כן קבלת, לא קבלת, העיקר שהרבי חשב עליך... מה עלה בסופו של דבר, שכל אותה השורה שקיבלו שיריים מהרבי נתעלו לשמי מרום תוך זמן קצר, בימי המלחמה ה"י, וחסיד זה היה היחידי מביניהם שנשאר בחיים. ולמדנו, פעמים שהוא מרגיש שכביכול 'דילגו' עליו מן השמים - כולם מצאו זיווגם ורק הוא נשאר בגפו... אך עליו לדעת, א. 'העיקר שהקב"ה חשב עליך', ב. בודאי כל זה אינו אלא לטובתו השלימה להחזיקו ולהחיותו.

כה. וכך ביאר הגאון רבי שמשון רפאל הירש זצ"ל במה שאמר יוסף לאחיו לאחר שנתגלה להם 'ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם' (בראשית מה ה), שלכאורה קשה אומרו אל יחר בעיניכם, וכי 'חרון' הוא בעיניים, הרי אין 'חרון' אלא בלב האדם, אלא ביאורו, שכך אמר יוסף לאחיו, אכן איני יכול לומר לכם שלא תרגישו צער וחרטה בלב, אבל זאת אבקשכם, עכ"פ 'אל יחר בעיניכם', כי עד עתה היתה השקפתכם על המאורעות כאילו הם היו רעים ומרים, מעתה, הביטו וראו בעיני השכל כי מאת ה' היתה זאת - ולמחיה שלחני אלוקים לפניכם, וממילא יתבטל גם ה'יחר' שבלב.

הדברים הם כלל גדול לכל תהלוכות החיים, והדברים שייכים ביותר לאלו העומדים בפרק 'האיש מקדש', למי שנפגע מאחר (מעט או הרבה) וכועס עליו, ופעמים אינו יכול לצוות על לבבו שלא יכאב את הפגיעה האנושה, אכן העצה היעוצה היא 'בעיניכם' - להביט באור האמונה שהכל בידי שמים, ואותו צער ונזק נגזר עליו מהקב"ה, והאמונה הטהורה תקל על רגשי הלב, ולבבו יבין ורפא לו...

ואגב אורחא, מן העניין להביא מה שכתב רבי זכריה הרופא מגדולי חכמי תימן, בספרו 'מדרש החפץ', 'אל תעצבו' - אל תכאיבו לבכם שהכאב קשה ללב מכל האיברים.

כו. והנה, פעמים שהאדם 'תקוע' ושקוע במכאובו, בהפסדו ובחסרונו, אין לו אלא לפקוח עיניים עיוורות, להביט על הנעשה בהשקפת האמונה ויאמין שהכל לטובה וברכה. מסופר על הגה"ח ר' ניסן שטיצבערג זי"ע (מחסידי הרה"ק

ה'יסוד העבודה' זי"ע), שאחת מבנותיו נישאה בשעטומ"צ עם חתן ירא שמים מרבים, והנה באמצע 'שבעת ימי המשתה' - תאניה ואניה, מצאם אסון נורא והחתן נסתלק לבית עולמו, ולא די בכך, גם נתברר שה'כלה' תהיה מעתה 'עגונה' עוד שמונה שנים, כי אחיו היחיד של ה'חתן' היה אך ורק טליא כבן חמש שנים, והרי 'קטן' אינו יכול לקיים מצוות 'חליצה', ורק בהגיעו להיות 'בן י"ג למצוות' תוכל לחלוץ נעלו ולהינשא לאיש אחר, בצערו כי רב נכנס ר' ניסן אל ה'יסוד העבודה' לשמוע מהרבי 'מה זה ועל מה זה', אמר לו ה'יסוד העבודה', התבונן נא מעט ותבין, מן השמים גזרו שבתך לא תקים בית בישראל עד שמונה שנים מהיום, והנה, אם לא היה קורה מה שקרה, הרי עדיין לא היתה באה בברית האירוסין עד עתה, והייתם משתדלים עבורה במציאת זיווגה ההגון לה (כמו שכך צריך להיות), כעבור זמן והיא תתבגר יותר הייתם מחזרים אחר 'סגולות' שונות ומשונות, מתפללים ומעתירים, מרעישים עולמות, ומבקשים מכל מי אשר 'ריח שדכנות' בו שיביא איזה 'הצעה', ומה היו הבריות אומרות - בתו של זה אינה נישאת, מן הסתם חסרונות יש בה, בלילות היית מתהפך מצד לצד מרוב דאגה ויגון... עד שלבסוף תמצא את זיווגה... אבל חס רחמנא עליכם, ומנע מכם את כל התלאה הנזכרת, ומעתה תנוחו בשלום ובשלווה, עד שיבוא ה'אח החולץ' לכלל עול תורה ומצוות, תעשה 'חליצה' ומיד תנשא להראוי לה בשעטומ"צ, ותעמיד דורות ישרים מבורכים, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.

חשובים... ייאמר מה שפירש הר"ן (הובא בעין יוסף על 'עין יעקב' מ"ק יח:) הא דאיתא בגמ' (שם) בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, שדה פלוני לפלוני. ומבאר הר"ן מה שייכות הכרזה זו אודות השדה בד בבד עם ההכרזה על בת פלוני לפלוני, אלא

שבאותם ימים היה נהוג ליתן שדה כנדוניא בנישואי הבת, והנה יושב לו ה'מחותן' ורואג 'כסף מנלן' מנין אקח לתשלומי הוצאות הנישואין והנדוניא המרובות, לזה אמרו חז"ל, מה לך רואג'י, טרם לידת בנך החתן או בתך הכלה, באותה שעה שנגזר במרומים על זיווגם

אדרבה, בשמחה וקבלת הנהגת ה' עמו, מתוך הודאה לה' על כל הנעשה עמו יפעל לטובה ויזרז זיווגו ההגון לו, מעשה באיש יהודי מן הדרום (של ארה"ק) בימי הרה"ק ה'בית ישראל' זי"ע שבביתו ישבו חמשה מצאצאיו מעל גיל העשרים שעדיין לא נושעו בזיווגם ההגון להם, כשהגדולה שבהם כבר מלאו לה עשרים ושמנה שנות חיים, והיה הלה שבור ורצוץ כל הימים. בנוסף לכך ה'חברותא' שעמו למד בכל יום אירס אחד מצאצאיו, ובלית ברירה הוכרח ללוות כספים בבנק - שהלווהו (לחברותא) כנגד משכון דירתו של מיודעינו, אלא שעם הזמן פסק הלה מלשלם את תשלומי חובו וממילא מכרו פקידי הבנק את דירתו לכל המרבה במחיר... מעתה נשברה רוחו בכפליים, על חסרון הדירה ועל עיכוב השידוכים ל"ע.

באחד הימים איקלע מיודעינו לשמחת נישואין בבית ידידו בעיה"ק ירושלים שם פגש בו קרובו ששאלו מדוע פניך רעים היום, ענה לו היהודי וביאר לו בטוב טעם ודעת את פרשת השידוכים ואת פרשת הכסף והדירה, אמר לו ה'קרוב' הנה כאן בירושלים יושב לו ה'בית ישראל' ספון בחדרו, גש אליו הזכיר עצמך לפניו ובוודאי תוושע, מתחילה לא אבה היהודי (שלא היה נמנה על עדת החסידים כלל וכלל), אלא שחזקה עליו פקודת קרובו כי אם לא יועיל לא יזיק, ונכנס אל הרה"ק, שם שפך לבו על שלל צרותיו, שאלו ה'בית ישראל' געדאנקט האסטו (האם כבר הודית לה' על כל החסד אשר גמלך מעולם ועד עתה), ולא נתן לו לענות לדבריו, אלא הפטיר ואמר ההודאה תהא שישים חלקים (60%) והבקשה ארבעים חלקים (40%). היהודי הבין שהרבי גמר את דבריו על כן עזב את החדר, וחזר לקרובו לספר לו על השיחה התמוהה, אמר לו הקרוב, נו, הרי רבות יש לך להודות לבוראך על חייך המסורים בידו, על המזון שהוא זן ומפרנסך תמיד וכו' וכו' (כי רק שידוכי הצאצאים והדירה חסרים לך)... וישמע האיש לקול הרבי והחל להודות ולהלל לשמו הגדול, ואכן, בתוך ב' חדשים נישאה הבת המבוגרת, ועד מחצית שנה נושעו כולם - 3 מהם כבר נישאו, 21 היו מאורסים, בד בבד מתה אמו של החברותא ונתגלה לצאצאיה שעשירה גדולה הייתה, וקיבל מעות הרבה עד שפדה את הדירה מידי הבנק, וליהודי הייתה אורה ושמחה.

באותה שעה חיטבו ומצאו שבאמירת ההלל אומרים ו' פעמים 'הודו לה' (שהרי פסוק האחרון כופלים את הודו לה') וד' פעמים 'אנא ה'..."

כז. מעשה שהיה בשני ידידים בחורי חמד שלמדו באחת הישיבות הקדושות בארץ הקודש, שם האחד יעקב, ושם השני משה אהרן. בחורים אלו בגרו ועדיין לא בנו את ביתם. באחד הימים החליטו לצאת בצוותא לקנות את אומנות 'הנהלת חשבונות' (באוקיפער) - בכדי שתהיה אומנות בידיהם להביא טרף לביתם בבוא היום. אכן עשו השניים חיל בלימודם זה ולמדו את כל המקצוע על בוריו.

אחר זמן בנו שניהם בתים נאמנים בישראל. והנה יעקב נתקבל מיד לעבוד כמנהל חשבונות במפעל גדול (שכבר היו לו שלושה מנהלי חשבונות והוצרכו לרביעי), תיכף מצא יעקב חינו בעיני המנהל ושאר העובדים דשם. לאידך, רעהו משה אהרן לא מצא מקום לעבוד בו, והייתה פרנסת ביתו בדוחק. כל אותו הזמן ניסה מיודעו יעקב למצוא עבורו איזה מקום עבודה למען תבוא הרווחה לביתו. ביום מן הימים ראה יעקב כי במקום עבודתו מחפשים מנהל חשבונות חמישי, מיד פנה למנהל הגדול שיאות לקחת את ידידו משה אהרן והמליץ עליו שהוא מומחה גדול בניהול החשבונות. ואכן מכיוון שהמנהל רחש הערכה ליעקב, שמע לדבריו, והכניס את משה אהרן לעבוד במפעל, ומצב הפרנסה בביתו של משה אהרן הוטב להפליא.

כעבור תקופה הוצרך המנהל הראשי לעקור מקום מגוריו לעיר אחרת, והיה עליו לבחור מבין שאר מנהלי החשבונות - מי יזכה למלא מקומו מהיום והלאה, כי משכורתו של 'מנהל ראשי' הייתה פי כמה וכמה משאר העובדים. והנה, יעקב דידן שכאמור היה אהוב על המנהל הראשי היה בטוח בעצמו שהוא הראוי, והוא יזכה לקבל את התפקיד החשוב עם מתן שכרו הנאה, ומידי כמה דקות הביט בטלפון שלו האם המנהל כבר התקשר אליו בכדי 'לגמור' את הענין, אך טלפון זה בושש מלבוא.

באר הפרשה - מה יצא הדבר - עניני שידוכים

- ארבעים יום קודם יצירתו של הולד - כבר הבריוו גם על הנדוניא שיקבלו יכח.

ללמדנו 'סדר מציאת הזיווג' והוא על ידי בקשת רחמים מ'השדכן' בכבודו ובעצמו הלוא הוא הקב"ה כי ממנו אשה לאיש. וגדולה היא התפילה לסלק כל העיכובים והקטרוגים, ולהביא למציאת השידוך אפילו קודם זמנו. וכמו שאמר הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע, (פני מנחם פרשת במדבר תשנ"ה סעודה ג) 'שהנה מבואר בגמרא (מ"ק יח): 'מותר לארס אשה בחולו של מועד, שמא יקדמנו אחר', והלא הרברים קל וחומר, ומה אם יש ביד אדם להקדים ולישול את של רעהו ברחמים, כ"ש שיש ביד האדם

למבעי רחמי - קירוב הזיווג ע"י התפילה

זאת עשו וחיו, הרבו בתפילה ובתחנונים לפני אבינו שבשמים, וכמו שכתב הרשב"ם (פסחים קיח. ד"ה בקריעת) לבאר הטעם שדימו חז"ל לקריעת ים סוף - 'ונפקא מיניה למבעי רחמי', כלומר שבאו חז"ל הק'

למחרת היום קרא לו ידידו משכבר הימים ה"ה משה אהרן, ואמר לו, אחי ורעי, הבה נשתה לחיים לכבוד תפקידי החדש, מעתה הנני ממלא מקום המנהל הראשי... באותו רגע נוצרה מחיצה בתוכי לבו של יעקב בייחס לחברו משה אהרן - לבד ממחיצת הכותל שהפרידה בין מקום המנהל הראשי (החדש) לשאר העובדים. והיה יעקב מהלך מלא טענות כרימון הרי אני הכנסתי את משה אהרן הנה, והיאך הסכים לקחת תפקיד כזה לעצמו ולא אמר למנהל כי דין קדימה יש לי לפניו. אמנם מאחר שיעקב הלז ירא שמים הוא, על כן היה מתחזק באמונה - שהכל בידי שמים, אך תמיד היה שב להתעצב אל לבו, ובפרט כשמשה אהרן היה משמיע לאזניו מידי פעם שממשכורתו הגדולה הוא חוסך סכום ניכר בכל חודש לקראת נישואי צאצאיו בבוא היום, ושוב התחזק יעקב באמונה תמימה, אך עדיין געש ורעש לבו מכל המתרחש.

כעבור עשר שנים, פנה 'שדכן' מפורסם אל יעקב ואמר לו, ברצוני להציע שידוך טוב עבור בנך כליל המעלות, זה עתה דיברתי עם משה אהרן ולו יש בת כלילת המעלות, והוא מוכן להעניק לבחור כבן דירה שלימה בבני ברק, ואכן השידוך נסגר לטובה...

או אז נענה יעקב ואמר, הנה זה לי כעשר שנים שהנני מקנא במשה אהרן המרוויח סכום נאה שיוכל להעניק לבתו דירה שלימה, והייתי מתחזק באמונה, ואילו קב"ה אומר - מה יש לך לקנא בחברך, ומה הינך 'מתחזק' באמונה. הרי כל שכרו הרב שבו הינך מקנא, ניתן לו רק בכדי שבבוא העת ישתמש בו לצרכיך, ומה לך כי תלון על שהוא מתייגע במקומך...

כח. סיפר הגאון רבי שמשון פינקוס זצ"ל, שני אברכים בעלי משפחות מרובות ילדים כ"י, עומדים לקראת נישואי ילדיהם בשעטומ"צ, והגם ששניהם 'מרוויחים' בשוה אך הילוך חייהם שונה מן הקצה אל הקצה, הראשון מהלך בנחת ובשלווה, נח לשמים ונח לבריות, ומלא בשמחת חיים, לעומתו השני מסתובב בפנים 'שחורות' מרוב דאגה. שאלתי את הראשון 'לשמחה מה זו עושה', והיאך אינך לחוץ ודאג והלא אין הפרוטה מצויה בכיסך... השיב לי בניחותא, יש לי דוד בארה"ב השולח לי טשעק פתוח בכל עת שהשמחה במעוני לכיסוי כל הוצאות החתונה מהחל ועד כלה, ואם כן מה לי ולדאגה. נענית לו בפליאה, מי הוא זה דודך העשיר שמעולם לא שמעתי עליו, השיב לי 'זה דודי וזה רעי' (שה"ש ה טז) ... הקב"ה אשר לו הכסף ולו הזהב הוא 'דודי ורעי', והוא הדואג לכל מחסורי...

עתה פניתי למחותן השני הלוא הוא 'ר' דואג'... ושאלתי אותו למה נפלו פניך, השיב לי בריתחא ובסערה, וכי מדוע שלא אדאג והיאך אמצא מנוח לנפשי, כשבעוד זמן קצר עלי להכניס את בני לחופה ומהיכן אשלם הוצאות הנישואין, האם מה'משכורת' שאני מקבל מה'כולל' בסך 1,500 שקל לחודש... והרי אין קומץ זה משביע אפילו מקצת דמקצת מצרכי ביתי הקבועים... אמרתי לו, אכן קושיא עצומה שאין בידי לתרצה ולהפריכה, אך כבר היה מעשה בראובן שהציע לשמעון לבנות בית על שפת הים, אמר לו שמעון, כיצד אפשר לבנות על החול אשר הינו רך, ועלול הבניין לשקוע ולהיטבע בו, החזיר לו ראובן, אכן שאלה נאה שאלת, אך בא עמי לשפת הים וראה בעיניך כמה מגדלים נאים ומתוקנים עומדים שם על איתנם, והגם שאין לי תשובה לטענותיך אך עצם המציאות היא המפריכה כל טענה... כך מעשים שבכל יום שאברכים כמוני כמוך משיאים את ילדיהם מבלי שיהיה להם שמץ מושג 'כיצד מרקדין'... והמציאות שהקב"ה עוזר ומפרנס... אם כן השלך את דאגותיך אל הים הגדול, ותראה את המציאות וסדר העולם ש'בורא עולם בקניין משלים זה הבניין, הסר דאגה מליבך ותשמח באבינו שבשמים...

לא רצה], ואת אמו - מלשון 'אם', כלומר ספקות כדת
מה לעשות, ולשניהם אמרו יעזב את אביו ואת
אמו, אלא ודבק באשתו - ר"ת 'א' שפתי תפתח ופי'
(תהילים נא יז), ר"ל עוזב נא, אל תשקע ותטבע בים
הרצונות והספקות... הדבק בעמוד התפילה ביתר שאת
וביתר עוז, ותבוא על סיפוקך בהגיע הזיווג הנכון מן
השמים לידי גמרי^{כט}.

באמת אמרו, שגם השידוך המיועד לו לא יבוא לידי
גמר רק ע"י התפילה, כמרומו בעניין (כד סו)
'ויספר העבד ליצחק את כל הדברים, ופירש"י גלה
לו ניסים שנעשו לו, שקפצה לו הארץ ושנודמנה לו
רבקה בתפילתו'. וביאר הר"ק ה'חתם סופר' ז"ע
(ע"ת ד"ה ועל דרך) דלכאורה צ"ב מדוע לא קפצה לו
הארץ בחזרתו לבית אברהם, אלא, מאחר שלא רצה

למהר ברחמים למצוא מהרה את זיווגו שלו שהכריזו
עבורו קודם יצירת הולד.

וכה ביאר הר"ק ה'אמרי נועם' ז"ע (בראשית ד"ה על
בן) בלישנא דקרא (ב כד) 'על בן יעזוב איש את
אביו ואת אמו ודבק באשתו', שהנה מדרכו של עולם
- בגשתם להחליט 'החלטות' בעניינים חשובים וביותר
בפרשת השידוכים הרי הם 'מלאים ספקות כרימון', גם
יש להם 'רצונות' ודמיונות מהארץ ועד לשמים, יש
האומרים ל'שדכן', אה, כזאת וכזאת הנך מציע לנו...
אין רצוננו אלא להשתדך עם משפחה 'מפוארת ונכבדה'
כמונו... או ברצוננו בגביר ובעל יוחסין וכדומה, לאידך,
יש המלאים ספקות, האם כדאי להם 'להסכים' להצעה
פלוגית אם לאו, וזה מרומז בדברי הכתוב אביו - אלו
הרצונות [כמו 'ולא אבה סיחון' (דברים ב ל) שפירושו

כט. שמא תאמר, התפללתי ולא נענית... תשובתך כמו שאמרו בדרך צחות, כי מנהג נתחדש בשנים האחרונות
אשר מאספי הצדקה בבתי כנסיות ובבתי מדרשות באים כשבידם מכשיר שבו ניתן להעביר ולתרום בכרטיס
אשראי מי שאין הכסף מצוי עתה בידו, והנה, מצוי אצל רבים שאילו היה בידם מעות היו נותנים סכום קטן, אך
מאחר שהם מעבירים את תרומת ידם ב'אשראי' הם מתביישים לתת סכום קטן כזה והם מגדילים את סכום התרומה,
נמצינו 'למדים' כי הנתנה באשראי גדולה מהנתנה במזומן, ומכאן נלמד לעניין קבלת התפילות כביכול, שמי שהתפלל
ואינו נענה תיכף ומיד, אל יתייאש ויישבר ברוחו, אלא ידע כי מיועדת עבורו טובה גדולה ומכופלת, שכן נתנה
ב'אשראי' רבה היא פי כמה מ'נתנה במזומן'...

זאת ועוד, הנה אמרו חז"ל 'קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף', וידוע להקשות וכי שייך 'קשה' אצל הקב"ה,
אלא שמצינו לשון קשה במה שאמרו 'קשה עלי פרידתכם', והיינו שקשה בעיני המקום כאשר בניו 'נפרדים' ממנו
ועוזבים אותו, ובזה יתפרש גם מה שאמרו קשה זיווגו של אדם, כי קודם הזיווג אדם מתפלל ומתחנן, והקב"ה יודע
שם ימלא מבוקשו ויתן לו את שאלתו מיד יעזוב אותו... יחדל מלהתפלל אליו, והרי הקב"ה רוצה את הקשר
והשייכות עמו, על כן 'קשה' בעיניו להושיעו...

וכדברי הר"ק ה'ערבי נחל' (ריש וארא), שלפעמים מתאחר בקשתו להתמלאות עבור שחפץ הש"י שיתפלל לפניו,
לזה מבקש (תהילים פו ג), 'חנני ה' - כי גם אחר שתמלא בקשתי עדיין אליך אקרא כל היום,
ל. כה אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' ז"ע (נמסר בידי הרב מפוניבז' זצ"ל ע"י הגרא"מ שך זצ"ל), כי בנוהג שבעולם כשיש
למישהו בן בחור כליל המעלות 'פאר הדור' - מתמיד עצום ות"ח מופלג בעל מידות ועובד ה' הוא דואג
פחות, ואינו מרגיש כ"כ צורך להתפלל על זיווגו של בן זה - כי מי לא יאבה לזכות בחתן פאר כזה, ומה גם
אם יש לאותו אב עשירות מופלגת - בוודאי לא יתפלל, כי מי לא ירדוף אחרי שידוך כזה... וכאן מצינו כי
אליעזר עבד נאמן לאברהם אבינו יצא לחפש זיווג ל'בן אדונו' יצחק שהיה בחור מושלם בכל מידה נכונה, עד
שנקרא עולה תמימה לה', ללא כל חסרון, אף הוא עצמו מובטח בנדוניא עשירה ש'כל טוב אדוניו' בשטר כתוב
וחתום ליצחק, ואעפ"כ לא פסק פומיה מתפילה לה' 'ועשה חסד עם אדוני' משל היה המדובר בבחור ה'נעבעך'
(המסכן) הגדול שבדור, אף בבית בתואל עמד והתחנן 'אם ישכם עושים חסד ואמת'... ובזה ביאר מה שאמרו
חז"ל (בר"ר ס ח) 'יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים', כי תפילה בהרגשה כזו היא גדולה מ'תורה',
והיא היא תורה בעצמה...

וללמדנו על חובת התפילה, גם אם נדמה לו שהוא הבחור המושלם והמופלג ביותר ששייך... כי אי אפשר להשיג
בעולם הזה מאומה בלא שיקדם לה תפילה.

באר הפרשה - מה' יצא הדבר - עניני שידוכים

הבורא לגלות את רבקה ליצחק עד שיתפלל על זיווגו, על בן נתאחרו בדרך ולא קפצה לו הארץ, כדי שיתפלל, והנה, אך קיים יצחק בעצמו 'ויצא יצחק לשוח בשדה', מיד בגמר תפילתו - כאשר נשא עיניו אחר תפילתו 'וירא והנה גמלים באים', כל זה נכלל בסיפור ש'סיפר לו העבד' - קפצה לו הארץ, ואל תקשה, א"כ, ק"ו שהייתה צריכה לקפוץ לו בחזירתו, כי בזה הודיע לו

אליעזר 'שנודמנה רבקה (רק) בתפילתו' (של יצחק) - על בן המתין לו הבורא על התפילה.

מהרה ה' אלוקינו ישמע קול ישון וקול שמחה קול חתן וקול כלה בערי יהודה ובחוצות ירושלים, ויזכו כל בני ישראל לבנות ביתם בשעטומ"צ על אדני התורה והיראה מתוך הרחבה ושפע רב ברו"ג.

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת חיי שרה תשפ"ג

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

חיים נימוס ודרך ארץ ולהפוך את טבעם שינהגו כבני אדם, ורבי יונתן טען לעומתם שדבר זה אינו אפשרי, וכי א"א להפוך את טבעי בעלי החיים. רצו אותם חכמים להוכיח את צדקתם, וקיבלו על עצמם ללמד חתול נימוס ודרך ארץ תוך פרק זמן מסוים. כאשר הגיע היום המיועד להציג את הצלחתם באילוף החתול, התקבץ קהל רב לראות במו עיניו את ה"חתול המלומד", ואכן בשעה היעודה נכנס החתול והחל לשמש בתפקיד של 'מלצר' סידר כמה שולחנות והציע עליהם מפות, אח"כ הלך להביא מגש עם יין וכוסות. כאשר חזר עם היין והכוסות השתוממו כל הנאספים מהמחזה הנדיר, וכמעט אמרו שאכן צדקו אותם חכמים. באותו רגע הוציא רבי יונתן קופסא קטנה מכיסו, ופתחה, ועכבר קטן זינק מתוכה. כיון שראה החתול את העכבר השליך מידיו את המגש, היין נשפך והכוסות נשברו ורץ אחר העכבר להשיגו. מיד הודו כולם לרבי יונתן אייבשיץ ונוכחו לדעת שגם אם אמנם אפשר ללמד בע"ח דברים מסוימים, אולם את טבעם לא ניתן לשנות.

כך גם עם עפרון. כל זמן שלא ראה כסף לנגד עיניו, התנהג כאיש נבון ונדיב (לא פחות מבע"ח מאולף) אבל לאחר דבריו הראשונים (פסוק יא) שבהם הציע לאברהם את השדה ואת המערה חינם אין כסף חוזר אברהם (פסוק יג) ואומר לו "נתתי כסף השדה קח ממני" כלומר אברהם מחזיק את הכסף בידו ואומר לו "קח הממון", כיון ששומע עפרון את הצלצול של הכסף - ורואה את המטבעות הנוצצות בידי אברהם - מיד הוא נהפך לאיש אחר. הוא משליך מעליו את כל גינוני ההתנהגות היפה שנקט בהם ורדף אחר הכסף כמו שהחתול רודף אחרי עכבר...

(דרכי מוסר)

נתתי כסף השדה קח ממני ואקברה את מתי שמה... (כג, יג) ארבע מאות שקל כסף ביני ובינך מה הוא (כג, ט"ו).

רש"י כתב "נתתי - מוכן הוא אצלי והלואי נתתי לך כבר". לכאורה לא מובן מה רצה רש"י בזה. אפשר לומר בדרך צחות, שעפרון אמר לאברהם שהאות האמצעית של "עפרון" הוא ר'. והאות האמצעית של "אברהם" הוא גם כן ר', ס"ה ארבע מאות. אם כן ארבע מאות שקל "ביני" שנמצא אצלי באמצע בין אותיות שמי - מאתיים, ובינך" שנמצא בין אותיות שמך - מאתיים, מה הוא... נכנגד זה אמר אברהם "הלואי נתתי כבר", שאם היה זה בעבר, כשעדיין היה שמי "אברם" לא הייתה אות אמצעית בשמי, והיית מבקש רק מאתיים...

(תורת משה נתן)

וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרן ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר (כג, טז)

מעשה ברבי אפרים זלמן מרגלית מברודי אצל אחד מגדולי המלכות להשתדל בדבר המתקת דין גזירה רעה שנגזרה על היהודים שלא כדיון, עם ששר זה ידוע ומפורסם היה כ"לקחון" שידו פשוטה לקבל מתנת יד, קשה היה לו לרבי אפרים זלמן שהיה נקי כפים ובר לבב, להציע לשר שוחד ממון, בא אליו בעקיפין והקיף בדברים סחור סחור, ואותו שר שחומד ממון היה, גם הוא התבייש לתבוע ממנו בפה. פתח השר ואמר: רבי אותה בקשה שאתה מבקשני עליה אמלאנה ברצון רב, אלא שגם אני בקשה גדולה לי אליך. סוחר גדול פלוני בעירנו, חוב גדול של ממון יש לו עלי, יואיל נא מר לסור אליו. מיד הבין רבי אפרים זלמן את הרמז הדק והכל על מקומו בא בשלום.

לאחר מעשה יצא רבי אפרים זלמן ודרש:

מה דכתיב ארבע מאות שקל עובר לסוחר? עפרון זה, נשיא בני חת, שמתחילה אמר לו לאברהם "ארבע מאות שקל כסף ביני ובינך מה היא" התבייש לקחת את השקלים במישרין מיידו של אברהם, לפיכך עמד והפנהו אל סוחר פלוני ופלוני ואברהם אף הוא הבין את הרמז והעביר לסוחר...

(על התורה)

ותמת שרה בקרית ארבע הוא חברון בארץ כנען (כג, ב) כתב רש"י: בקרית ארבע - על שם ארבע ענקים שהיו שם אחימן ששי ותלמי ואביהם. ד"א על שם ד' זוגות שנקברו שם איש ואשתו (ב"ר) אדם וחווה. אברהם ושרה. יצחק ורבקה. יעקב ולאה".

יש להבין, תינח לפי הפירוש השני שנקרא 'קרית ארבע' על שם ארבעת הזוגות שנקברו שם, מובן למה מציינת זאת התורה כאן, שהרי שרה גם היא חלק מארבעת הזוגות. אבל לפי הפירוש הראשון שנקרא 'קרית ארבע' על שם ארבע הענקים, לא מובן מה שייך עניין זה לכאן? התורה יכלה לומר שבא לחברון בלי לציין שזה נקרא קרית ארבע, ואף לא מובן למה הביא רש"י את הפירוש הראשון.

ואפשר לבאר עפ"י מה שכתב בספר "שפתי כהן" (מגורי האר"י ז"ל), שם הביא תמיחה: ואם תאמר מי הולכה לשרה לחברון? הרי אברהם יצא אל העקידה מבאר שבע וכן חזר מהעקידה אל באר שבע, ואיך הגיעה שרה למות בחברון?

ומתוך: שמעתי, שכשבא השטן ואמר לשרה היכן יצחק, אמרה לו, הלך עם אביו ללמדו מעשה הקרבן, שהרי ראתה שאברהם לקח איתו את האש ואת המאכלת וכו', אמר לה השטן: יצחק הוא הקרבן. לא האמינה לו, והלכה אצל אחימן ששי ותלמי, ואמרה להם: אתם ארוכים וגבוהים, ורואים למרחוק, הביטו וראו אם רואים אתם זקן אחד הולך עם ג' נערים, הביטו ואמרו לה שרואים הם זקן אחד שעוקד בחור על גבי המזבח והסכין בידו. כיון ששמעה כך, מיד מתה.

בזה מובן, שלהלן הרי כותב רש"י "ונסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק לפי שע"י בשורת העקידה שנודמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט פרחו נשמתה ממנה ומתה", לכן הקדים שארבעת הענקים התגוררו שם. (ציוני תורה)

ותמת שרה בקרית ארבע הוא חברון בארץ כנען (כג, ב) כתב רש"י "ונסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק לפי בשורת העקידה שנודמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט פרחו נשמתה ממנה ומתה".

שואל הגר"ח קנייבסקי בספרו "טעמא דקרא", יש לעיין איך מתה שרה מחמת העקידה, והרי קי"ל "שלוחי מצוה אינן נזוקין"? וכן מקשה מהגמרא שבת שאמר התנא "יהי חלקי עם מתי בדרך מצוה", איך ימות בדרך מצוה והרי שלוחי מצוה אינם נזוקין?

ומתוך, שמה שאמרו "שלוחי מצוה אינם נזוקין" הכוונה שמחמת המצוה לא יאונה לו כל רע. אבל אם כבר נגזר עליו מכבר שביום פלוני ימלאו שנותיו בעולם הזה, אזי אדרבה, זכות הוא לו לזכות למות כשעסוק בדבר מצוה. וזה נחשב לו שמת על קידוש ד'. וזה מה שאמר אותו תנא "יהי חלקי עם מתי בדרך מצוה" שרצה שהקב"ה יסובב שביום שיגיע זמנו להיפטר שיהא בדרך מצוה ויזכה למות מתוך התעסקות בדבר מצוה. ואף גם כאן, זמנה של שרה נקצב לחיות מאה עשרים ושבע שנים. והיא זכתה שמתה מחמת הבשורה על דבר המצוה.

(טעמא דקרא)

השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה (כג, יא) המפרשים תמהים על השינוי הפתאומי שחל בדברי עפרון, שמתחילה אמר לאברהם: "השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה" - כרוצה לרמוז כאילו לא עלה על דעתו כלל לבקש כסף עבור המערה, ואדרבא, בנדיבות לב מציע הוא את כל השדה בנוסף למערה, ומיד אח"כ חוזר עפרון ואומר "ארץ ארבע מאות שקל כסף ביני ובינך מה היא" כרומז שמצפה שישולם לו מחיר גבוה זה. ואכן אח"כ כתוב "וישקול אברהם לעפרון וגו'", ועפרון מקבל ברצון את הכסף, ולא זו בלבד אלא שקיבל כסף עובר לסוחר, שהוא (ע"פ הגמ' בב"מ) בערך גדול בהרבה מכסף רגיל. לביאור הענין, מביא הסבא מקלם זצ"ל את הסיפור הידוע אודות הויכוח שהיה לרבי יונתן אייבשיץ עם חכמי אוה"ע, הם סברו שאפשר ללמד בעלי

והמשיך הדברי חיים לרבי יצחק: והנה האיש הזה שהחיה אותי אז, כבר נמצא בעולם האמת, ונשמתו באה אלי וביקשה ממנו תיקון בעד הטובה שעשה לי שהחיה את נפשי, ופנה הדברי חיים לר' יצחק: 'נו, וכי איני צריך לגמול לו טובה? הרי הוא הציל אותי מוות לחיים'. והיות שלא ידעתי רק שמו ולא שם אביו, והוא ג"כ לא ידע, התפללתי להשי"ת שאחד מנכדי האיש יזדמן לפני כדי שאשאלנו את שם זקיני. אחר זה פנה הדברי חיים להאיש שעמד לפני ואמר כלפיהם: איש זה מודאג שלקחו ממנו הרשיון למכירת הסחורה, ובאמת אין זה כלום כי הענין קרה לו רק כדי שיבוא אלי ועכשיו שכבר שאלתי אותו שמות המשפחה (הוא היה מצאצאי הנפטר ההוא) הרי הוא יכול כבר לחזור לביתו לחיים ולשלום כי כבר החזירו לו הרשות, וכך הוה.

(באר הגן)

גר ותושב אנכי עמכם (כג, ד)

אומר המדרש {שמות רבה, פרשה ו, אות ד} - בשעה שבא משה רבינו לפני הקב"ה ואמר לו {שמות ה, כג} ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה חבל על דאבדין ולא משתכחין, הרבה פעמים נגליתי על אברהם יצחק ויעקב באל שדי ולא הודעתי להם כי שמי ה' כשם שאמרתי לך ולא רהרו אחר מדותי, אמרתי לאברהם {בראשית יג, יז}: קום התהלך בארץ לארצה ולרחבה וגו', בקש לקבר שרה ולא מצא עד שקנה בדמים ולא רהרו אחר מדותי.

בא הספר זרע ברוך, ושואל שאלה עצומה:

אמר אברהם אבינו לבני חת - {כג, ד} **גר ותושב אנכי עמכם וגו'.**
אומר רש"י - גר ותושב אנכי עמכם. גר מארץ אחרת ונתישבתי עמכם. ומדרש אגדה אם תרצו הריני גר, ואם לאו אהיה תושב ואתלנה מן הדין שאמר לי הקדוש ברוך הוא {לעיל יב ז} לזרעך אתן את הארץ הזאת. לכאורה לא מובן - ולמה לא? כי הרי אמר הקב"ה במפורש לאברהם אבינו, שהארץ הזאת תהיה שלו!

נכון. אבל מתי היא תהיה שלו?! מתי שבנו יבואו אל הארץ, כמ"ש {בראשית טו, טז} **וזור רביעי ישוּבו הנה כי לא שלם עון האמרי עד הנה - פירוש, עד שלא יסלק הקב"ה את שבעת האומות מהארץ, הארץ עדיין לא תהיה שייכת לו ולצאצאיו.** והראיה שאברהם אבינו הבין את הדברים: בשעה שרבו רועי לוט עם רועי אברהם, נאמר {יג, ז} **ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט והכנעני והפרזי אז ישב בארץ;**

אומרים חז"ל {בראשית רבה, פרשה מא, אות ה} - ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט {בראשית יג, ז}, רבי ברכיה בשם רבי יהודה בן רבי סימון אמר בהמתו של אברהם אבינו היתה יוצאה זמומה, ובהמתו של לוט לא היתה יוצאה זמומה. היו אומרים להם רועי אברהם התר הגזל, היו אומרים להם רועי לוט כך אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם {בראשית יב, ז}: לזרעך אתן את הארץ הזאת, ואברהם פרדה עקרה ואינו מוליד, למחר הוא מת ולוט בן אחיו יורשו ואין אכלין מדידהון אינן אכלין. אמר להם הקדוש ברוך הוא כך אמרתי לו {בראשית טו, יח}: לזרעך נתתי, אימתי לכשיעקרו שבעה עממים מתוכה, {בראשית יג, ז}: והכנעני והפרזי אז ישב בארץ, עד עכשו מתבקש להם זכות בארץ.

זאת אומרת, שאם הכנעני והפרזי עדיין יושב בארץ - אז הארץ עדיין לא שייכת לאברהם!

שואל הזרע ברוך, אם ככה, אז איזה מין ניסיון זה - הניסיון הוא כאשר המקום ניתן לו ובכל זאת הוא צריך לשלם עליו כסף. אבל המקום טרם ניתן לו?!

השאלה הזאת מובאת גם בשפתי חכמים בפרשה, שמוצא הבדל בין קבורת שרה לבין מה שקרה עם רועי אברהם; אומר השפתי חכמים, בשעה שנכנסו רועי לוט לרעות בשדות זרים עדיין לא היו לאברהם ילדים. ונאמר בתורה: {כא, ז} לזרעך אתן את הארץ הזאת - משמע, שעדיין הארץ לא נמסרה לו בירושה באותו הזמן. אבל כאשר הוא בא לרכוש את מערת המכפלה, היה לו כבר את יצחק, ואם ככה משמע שהוא כבר התחיל לרשת את הארץ!

בא הזרע ברוך ואומר, שאת זה באה התורה להדגיש לאברהם אבינו, כאן בפרשה - {כג, ב} ותמת שרה בקרית ארבע הוא חברון בארץ כנען - דע לך! הארץ הזאת עדיין שייכת לכנענים, וממילא עדיין לא ירשת אותה! אם ככה, מה הניסיון שהיה כאן לאברהם אבינו? ועוד יש לשאול על דברי אברהם לבני חת כדפירש"י - "אם תרצו הריני גר, ואם לאו אהיה תושב ואתלנה מן הדין" - איזה דין בדיק, הארץ עדיין לא שלך?!

אומר הזרע ברוך רעיון גאוני:

בפרשת לך לך, מבטיח הקב"ה לאברהם אבינו - {יב, ז} "לזרעך אתן את הארץ הזאת", בפרק י"ג נאמר {טו} "כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתננה ולזרעך עד עולם". בברית בין הבתרים, מבטיח לו הקב"ה פעם

יש להבין איזה שייכות יש לזה - שמשום צר עינו נחסר לו האות ו' משמו דייקא? בספה"ק "דברי שמחה" להרה"ק מציעשנוב זי"ע {בן הרה"ק משינאווא זי"ע} מפרש, דהנה ידוע כי באמת כל קניני העולם הם כולם הבל אין בהם מועיל, רק אם מהינים מהממון לצדיק שעובד את השי"ת יש לו עי"ז התקשרות עם הצדיק ונשפע חיות בממונו, אבל זולת זה לעפר בעלמא יחשב בלי שום חיות, והנה ידוע מהמקובלים דאות ו' הוא קו החיים.

ובזה מבאר כוונת המדרש, דכל זמן שהיה רוצה עפרון ליתן לאאע"ה בחנם השדה והיה לו שייכות עם הצדיק היה בו חיות, אמנם אחר שרע עין זה נבהל להון - ולקח מאאע"ה ארבע מאות שקל כסף, הכניס עין רע בממונו של צדיק שלקח הוא ממנו ונפסק ההתקשרות עמו, וזהו חסר יבואנו שחסרתו תורה ו' כי כבר נחסר מאתו קו החיים ונשאר 'עפרן' - כלומר עפ"ר ועפריות בעלמא בלי חיות.

ובענין זה סיפר כ"ק האדמו"ר מטאהש זצ"ל {בספר 'עבודת עבודה', שיח"ק ח"א מוצ"ש ויקהל} עובדא ששמע מזקיני הרה"ק רבי אלימלך מטאהש זי"ע, שפעם אחת בא איש אחד אל הרה"ק מצאנו זי"ע והתאונן לפניו שהוא שרוי בצרה גדולה, כי הממשלה לקחה ממנו את הרשות למכירת סחורה, ואבד פרנסתו. הדברי חיים לא ענה לו כלל על דבר מבוקשו, רק שאלו שם אביו ושם זקיני ועוד שמות של אנשי המשפחה ושלחו לשלום. האיש יצא מן החדר בפחי נפש, כי הדברי חיים לא ברכו בשום ברכה ולא ענה לו על מבוקשו.

והנה בביהמ"ד של הדברי חיים היו יושבים בקביעות חסידים ואנשי מעשה אשר היו מברכים את כל היוצא מחדר הרבי שברכת הצדיק תתקיים עליו, כמו שרגילים לברך 'איר זאלט האבן געפועל'ט אלעס גוט'ס והיו מבקשים מכל אחד לנדב סכום כסף לטובת יושבי ביהמ"ד, וכשיצא האיש הזה ברכו גם אותו בכל טוב כדרכם, ובקשו ממנו מעות, אך הוא אמר להם שאינו יכול לתת, כי יש לו צער ועגמ"י על שלא פעל כלום אצל הרבי, שהוא לא ברכו בשום ברכה אלא אמר לו שילך, הם ניסו להרגיעו שאם הרבי אמר לו לילך בוודאי פעל כל טוב, אולם לא הצליחו להרגיעו וישב בביהמ"ד ובכה על צערו.

באותו עת הגיע אחד מחשובי תלמידי הדברי חיים ושמו הרב ר' יצחק רושבע ז"ל {הוא היה אדם גדול ובכל פעם כשבא לפני הד"ח כיבדו הד"ח לישב} וכשראה את האיש בוכה שאלו לסיבת הדבר, סיפר לו מה שהיה לו עם הרה"ק מצאנו כנ"ל, ואף הוא דיבר על לבו שאם הרבי אמר לו לילך בוודאי פעל כל טוב, אבל גם מדבריו לא מצא האיש מרגוע לנפשו, וביקש מר' יצחק כי בהכנסו לקו"פ, ישתדל עבורו שיקבל רשות ליכנס שנית על דבר מבוקשו.

כשנכנס הר"ר יצחק כיבדו הד"ח מאוד והושיבו על כסא כבכל פעם, ואז ביקש ר' יצחק את הדברי חיים עבור האיש הנ"ל, דרוצה ליכנס עוד פעם ונענה לו הדברי חיים, וכאשר נכנס האיש, פנה הדברי חיים אלא הרב ר' יצחק ואמר לו: אספר לכם מעשה, וגם האיש הזה יכול לשמוע את המעשה:

כשהייתי צעיר לימים, נסעתי פעם אל החוזה הקי' מלובלין עם חבורה של יותר מעשרה חברים ואני הייתי הצעיר שבכולם, ביום הראשון בשבוע הגענו להאכסניה הקבועה ששם נותנים לנו אוכל והחלטנו בינינו שהיות שאנו מסודרים כבר בכל פעם באכסניה קבועה על כן לא נבקש מבעל המלון להכין עבורנו לאכול אלא אם יתן לנו בלי בקשה נאכל ואם לאו לא נאכל, כך המשכנו בדרכינו, והנה בכל אכסניה שעמדנו קבלו אותנו בסבר פנים יפות, אבל לא נתנו לנו לאכול, ואני ביום השני כבר הרגשתי רעבון גדול בהיותי בצום זה יום וחצי ולא ידעתי מה יהיה בכל הדרך עד שנגיע ללובלין, אבל התחזקתי והמשכתי לנסוע עם החבורה, אך ביום שני בערב כבר אפסו כוחותי והצרכתי ללכת לאט לאט עד שנשארתי מאחורי כל החבורה והוצרכו להמתין עלי תמיד וכך עבר עלי גם יום השלישי.

ביום השלישי בערב בקשתי מחבירי היות שאני הצעיר והחלש מכולם, אולי אפשר להתיר לי לבקש אוכל, אבל הם אמרו שתנאי זה הותנה בינינו ואי אפשר לשנותו, ביום רביעי בבוקר ראיתי אדם אחד הולך לקראתנו, וכשראה אותנו מרחוק, רץ בזריזות לתוך ביתו ולקח משם יין שרף ומזונות עם סערוועטיל ורץ בחזרה וניגש אלי ואמר שהוא רואה עלי שהנני חלש מאוד, וממש החיה אותי בזה כי אכלתי כפי התנאי ואח"כ נתן לכולם לאכול, אח"כ עוד הוליך אתנו ללובלין בתנאי שבכל פעם שניסע ללובלין נתאכסן בביתו בדרך וכך עשינו.

אחזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני – וכי בני חת הם הבעלים על המגרש של מערת המכפלה – הרי עפרון הוא הבעלים, אז למה פנה אברהם אל בני חת? ועוד, למה מול כל בני חת, שיומין לפגישה את א' מהראשים שלהם, ואתו יסגור את העסקה?!

בא החיד"א ומסביר, מדוע היה צריך אברהם אבינו להזמין את כל תושבי השכונה למעמד החתימה על רכישת מערת המכפלה; אברהם אבינו ידע שעפרון הוא נוכל ערמומי, לכן אמר לעצמו: "כל מה שאסגור איתו, הוא יבוא אח"כ ויגיד שזיפתי חתימות וכו' ויטען ששטר המכירה לא תקף. אבל אם החוזה יחתם במעמד כולם, ממילא הוא לא יעז לשקר ולרמאות";

כותב החיד"א – ואפשר דאברהם אבינו ע"ה ידע, דעפרון איש כזב ומרמה הפכפך ואינו עומד בדיבורו, ועינו לא תשבע. לכן דבריו היו עם אדוני הארץ בני חת, כי דבר שהציבור אומרים אינו צריך קנין, כמו שכתב הרא"ש ז"ל בתשובה כלל ו' (סימן י"ט) והביאו מור"ם בחושן משפט סי' קס"ג בסוף (ס"ו), כי כל דברי הקהל אינם צריכים קנין. וגם כתבו הגהות מיימוניות (פ"ז מהל' סנהדרין), והביאו מור"ם בחושן משפט סי' כ"ב דין א', כי כל דבר שמקבל האדם לפני ראשי העיר, לא יוכל לחזור בו. זאת היתה לו לאברהם אבינו ע"ה להיות כל דבריו עם בני חת ראשי העיר, והיינו דאחזתה ליה, שכפו לעפרון שלא יקח יותר. וכן כתיב בסוף ויקם השדה מאת בני חת, כי הם היו סיבה לגמר הקנין.

בא האברבנאל ושואל את אותה שאלה – בשביל מה היה צריך להביא את כולם, ועונה תשובה נפלאה;

כותב האברבנאל – ואמר זה באזני בני חת לכל באי שער עירו לרמוז שיהיו כולם עדים בדבר כי לא יחזור ממאמרו ולא יחל את דברו ... וכאשר ראה אברהם שעפרון נדר לתת לו השדה והמערה, השיבו באזני עם הארץ, כלומר בפני כל העם כדי שיתבייש ולא יחזור אחור אך אם אתה לו שמעני וגו' – ר"ל אם אתה עושה עמי החסד הזה ולא בני חת – "לא שמעני" – כי אם אתה אמרת שכבר נתת לי השדה והמערה גם אני נתתי כסף השדה – ר"ל גמרתני בלבי לתת את כסף השדה ולכן קחהו ממנו ואז אקברה את מתי שמה כי לא ארצה לקברה אלא עד שיהיה השדה שלי בפרעון שלם...

יש לפרש שראשונה נתקיים השדה והמערה מעפרון מפאת הקנייה והכסף שנתן בעדו, ואח"כ נתקיים שנית מפאת החזקה שלקח אברהם בקבורת שרה, ולכן נזכר הכתוב סמוך לו "ואחרי כן קבר אברהם את שרה" כי זה היה הקיום השני מפאת החזקה. וגם נוכל לומר שהיה המנהג בארץ ההיא שלא יוכל אדם לעשות מכרמו ומשדהו בית הקברות אם לא ברשות אנשי העיר מפני החזקה, ולכן נזכר כאן "ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם לאחזת קבר מאת בני חת" (כג, כ) – ולא אמר 'מאת עפרון', כי היתה הכוונה שנתקיים ברשות אנשי העיר לאחזת קבר.

פירוש הדבר, בא אברהם אבינו לבני חת ולא ביקש קבר, אלא "תנו לי אחזת קבר" – שהחלקה תישאר לתמיד בתור מקום קבורה, ולא משהו זמני – היות ואנשי המקום לא היו מסכימים להפוך שטח חקלאי למקום קבורה, ולכן מה עשה אברהם אבינו? כינס את כל בני חת, כי אם הוא היה סוגר את הענין רק עם עפרון, היו מוציאים לו 'צו מנהלי' – "מי נתן לך רשות לקבור את אשתי כאן?! – זה שטח חקלאי! תוציא אותה וקח אותה הביתה!"; אמר אברהם אבינו: "רבותי, ראש העיר פה? הסגן שלו פה? היועץ המשפטי פה? מנהל תיק הבינוי פה? פיקוח עירוני פה?" "כולם פה!" – וכאן ביקש את רשותם לרכישת המערה לצורך קבורת אשתו!

(ברוך שאמר)

מאוצרות המגידים

ויאמר עבד אברהם אנכי (כד, לד)

התורה מספרת שחם רצה למנוע מאביו את האפשרות להוליד בן רביעי, כיון ש בין שלושת האחים שם חם ויפת, ניתם לחלק את העולם באופן שכל אחד מהבנים יקבל שלישי, ואילו אם יולד בן נוסף, יפחת חלקו לרבע. לכן עשה חם את מה שעשה, ואז היה בטוח שלא יהיה לו מתחרה נוסף על חלקו בירושה.

יוצא שמדבריו של כנען היתה צרות עין. הוא רצה את הכל לעצמו, ללא שאחרים יחלקו עמו.

מה היה ענישו? "עבד עבדים יהי לאחיו" (ט, כה). לעבד אין מאומה משל עצמו, כמאמר הגמרא (פסחים פח, ב): "מה שקנה עבד קנה רבו". כל מעשיו שייכים לאדון, שאף אינו מחויב לתת לו מזון תמורת עבודתו, שהרי אמרו חז"ל (גיטין יב, א) "יכול הרב לומר לעבד עשה עימי ואיני זנך" – יכול האדון להעביד את עבדו, ולומר לו שילך לחזור על הפתחים בשעות הפנאי בכדי להשיג מזון.

למחרת קבורת שרה, באו חברים לשאול 'מה נשמע רבי אברהם', הוא עונה בשמחה ב'ה הכל בסדר, לא חסר לי כלום'. דווקא עתה שהיא מתה, והבחור מבוגר יושב בבית, עתה נאמר בו 'זה' ברך את אברהם בכל'.

החת"ס כתב תשובה למהר"ם אש כשמתה אשתו, לגבי ההלכה שמי שמתה אשתו הוא צריך להמתין ג' רגלים עד שיוכל לישא אשה אחרת, אך כיון שיש לך בית של רב, ואני יודע מהו בית של רב' ואי אפשר להנהיג בית של רבנות בלי רבנית, לכן אני מתיר לך לישא אשה אע"פ שלא עברו ג' רגלים. [ובתשובה זאת לא כינה אותו החת"ס בשם 'תלמיד'. והשיב לו שהחת"ס הוא 'זקן ששכח תלמידיו' ששכח לכתוב עליו 'תלמיד'.] וכמו שהתירו בגמ' למי שיש לו בנים קטנים לישא תיכף אשה אחרת, כך מי שהוא מנהיג או רב, צריך תיכף לישא אשה אחרת.

כך אאע"ה הרי בוודאי היה לו בית של רבנות, ביתו היה מלא באנשים יומם ולילה, והיה צריך להשיב שאלות בהלכות עבודה זרה, איך נראה בית כזה, כשיש שם אברהם זקן ובחור מבוגר יצחק, אין אשה שתסדר את הדברים, בינתיים רבקה לא נמצאת, והרי הבית חסר מאד מאד, אך התורה הק' מעידה 'ואברהם זקן בא בימים, וה' ברך את אברהם בכל', לא היה חסר לו לאאע"ה במצב כזה שום דבר בחיים. שאלו אותו מה המצב, היה עונה, ב"ה לא חסר לי כלום. כי אם היה חסר לו דבר אחד קל, לא היה נאמר עליו 'ברך את אברהם בכל'. כמ"ש בזרע קודש שכשמברכים 'שעשה לי כל צרכי' צריך להרגיש שבאמת לא חסר לו כלום בחיים, ויש לו כל צרכו. כך היה חי אאע"ה, הוא ידע דכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, הוא נשאר עם אותו חיוך כמו ששרה אמנו עומדת במטבח ומבשלת ואופה.

ובזה רבי יוסף נחמיה דברי חז"ל 'מרגלית טובה היתה תלויה בצוארו של אאע"ה וכל הרואה אותה היה מתרפא', זוהי המרגלית טובה שמרפאת, כי ישנם הרבה אנשים שבורים, כל אחד והחבילה שלו, וכשנכנסים ליהודי שיש לו בעצמו צרות, והוא חי ושמח, ע"ז נתרפאים כולם. גם אם היה נכנס יהודי שלא הולך לו לשדך את בניו, הרי גם אאע"ה לא הולך לו והוא שמח, אם היה נכנס יהודי שמתה אשת נעוריו, הרי גם לאאע"ה היה כך והוא שמח וטוב לב. בכך היה מרפא כל החולים.

כמסופר ב'בארות המים', כשנסתלק רבי מרדכי זאב בצעירותו בחיי אביו הישועות יעקב, לא היה הישועות יעקב יכול להתנחם, כששמע את עבודת הרה"ק רבי הערש מרימנוב ז"ע שקבר יותר מעשרה בנים וקיבל יסוריו באהבה, אזי קיבל עליו תנחומים.

זוהי המרגלית טובה התלויה בצוארו של אאע"ה, המרגלית נקראת 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד', כשאחד שיש לו כל טוב אומר כדברים אלה, אינו מרפא לבבות נשברים, אך כשעובר על הצדיק יסורים כאלה והוא אומר כך, אזי מתרפאים כל החולים. וככתוב באיוב ד, ד שכשהיה איוב נשבר מיסוריו, היה מחזק אנשים שבורים אחרים.

ופי' הח"ח המשך דברי חז"ל שכשמת אאע"ה תלה את המרגלית בגלגל חמה, היינו כמו שגלגל חמה שוקעת ושוב זורחת, כך ידע האדם כשעובר עליו שקיעה, יבא יום הזריחה. 'יומא ממילא קאתי'. וכמ"ש במדרש שכשראה אדה"ר את השקיעה הראשונה נתעצבו אדם וחיה וחיה שחשך עליהם עולמם, והיו בוכים כל אותה הלילה בכיות נוראות, כיון שעלה השחר נחה דעתם, שראו שדרכו של עולם כך, שקיעה זורחה, שקיעה זורחה.

וכ"כ רש"י בפי' אתם נצבים, מה היום הזה מאפיל ומאיר, כך הקללות, גם כשעובר זמן קשה, הסדר הוא שהשמש חוזרת ומאירה. בחיי אאע"ה לא הוצרכו להסתכל על גלגל חמה, רק היו מסתכלים על אאע"ה, גם כשגנבו ממנו את שרה, וגם כשאין לו מקום לקבור אותה, וכו' וכו' תמיד הוא בשמחה וטוב לבב. וה' ברך את אברהם בכל, לא חסר לו כלום בחיים.

כשהיה החפץ חיים שומע שיהודי עונה על שאלת 'מה שלומך', יכול להיות יותר טוב, היה מקפיד ואומר 'כפי הנראה שלא יכול להיות יותר טוב', כי אם הקב"ה שתכלית הבריאה עשה רק למען ההטבה, הרי משמע שזה הכי טוב, למה, אין אנו יודעים, אך אאע"ה מלמד שגם כשמתה אשתו ואין שידוך לבנו, ה' ברך את אברהם בכל. וכן אמר יעקב חנני אלקים וכי יש לי כל. ולבן ביקש לעקור את הכל, שאינו מבין איך יהודי נשאר חי ושמח גם במצב קשים.

הרמב"ן פי' 'בירך את אברהם בכל', בכל רומז על ענין גדול, שיש להקב"ה מדה שנקראת כל, שהיא יסוד הכל, אני ה' עושה כל, 'ויתרון ארץ בכל הוא' והיא המדה השמינית מי"ג מדות וכו'. סודות גבוהים נאמרו ב'בכל'. ופשטות הדברים כשאדם דבוק ב'בכל' כפשוטו לקבל באהבה הנהגת ה', אזי יש לו סוד של בכל הנאמר ברמב"ן.

(הגרמ"י רייזמן)

ויקם אברהם וגו' וידבר אל בני חת לאמר (כג, ד)

בזמן שאברהם אבינו מגיע לרכוש את מערת המכפלה, הוא מביא איתו את כל השכונה לאותו מעמד; אומרת התורה: (כג, ג) ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל בני חת לאמר: (ד) גר ותושב אנכי עמכם תנו לי

לפי זה – כך מובא בספר "עולם חסד בינה" – העונש שבו נתקללו הם ונענעו בעבדות עד סוף כל הדורות, בא לתקן את מדת צרות העין. אלפי שנים שבהם עמים שלמים סובלים מעבדות, הכל בכדי לתקן מידה אחת! אליעזר עבד אברהם היה אף הוא מזרע כנען, אך לכאורה הוא היה במקום אחר לגמרי. ראש ישיבה של מאה ושמונים אלף תלמידים. הדולה ומשקה מתורת רבו – אברהם אבינו. בנוסף הוא גם משמש כמשגיח כשרות בבית אברהם, ודבר לא זו בו בלעדיו, כפי שנאמר לעיל (טו, ב): "ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר".

על הפסוק (כד, ב) "המושל בכל אשר לו" דרשו חז"ל (בראשית רבה, נט): "שהיה זיו איקונין שלו דומה לו, שהיה שליט ביצרו כמותו". חז"ל לא התכוונו רק לומר שתווי פניהם היו דומים. אלא שהיה ניתן לסמוך על דבריו של אליעזר כאילו אמרם אברהם בעצמו.

כאשר מחפש אברהם שידוך לבנו יצחק, אומר אליעזר: יש לי בת כאן בבית, שאין ממנה מתאימה ליצחק! ומה עונה לו אברהם? "אתה מבני כנען ועל כן אתה ארור, ואילו אני מבני שם, ועל כן אני ברוך, ואין ארור מידבק בברוך".

כאשר ניגשים לשידוכים, המושכל הראשון הוא לא חפוגע באדם כלשהו. לפיכך, כאשר אדם לא חפץ בהצעת שידוך, נהוג להתחמק ולתרוץ תירוצים מתירוצים שונים: 'אני עסוק כרגע בהצעה אחרת', 'אני עדיין לא שומע שידוכים', 'אני מחפש עדה אחרת', ועד כהנה וכהנה. אף אדם לא יענה בצורה ישירה: 'איני מעוניין להשתדך עמך!'...

והנה, דוקא אברהם אבינו, בעל החסד הגדול ביותר בעולם, אומר לעבדו הנאמן, שלפני שנולדו יצחק וישמעאל היה אמור לרשת אותו: 'איתך אני לא מוכן להשתדך, משום שאתה ארור!'

אליעזר אמרו היה להקשות על כך: 'ימחל לי אדוני, אך דברך לא ברורים לי כלל. על הכשרות שלי אתה סומך, על השיעורים ועל שיחות המוסר שאני מוסר לכל הגרים אתה סומך, ובכלל כל ענייני הבית מופקדים בידי, ואתה סומך עלי בעיני עצמות. האם לי אתה קורא 'ארור'? הלא כבנו של נמרוד, יכולתי להיות מלך בכוש ואף על כל העולם, כאבי שהיה גיבור גדול. למרות זאת עזבתי את בית המלכות ובאתי לשרת אותך ולהיות לך לעבד. מדוע אתה מכנה אותי בתואר הזה, ולא מוכן להשתדך עימי?'.

משיב אברהם לאליעזר: 'כיוון שאתה לומד מוסר, אתה בוודאי יודע שהינך ארור, משום שמידת צרות העין מאפיינת את משפחתך. על כן נגזר עליכם לתקן מידה זו ולתת את כל אשר לכם לזולתכם. אם אקח את ביתך ככלה ליצחק, יוצא שכל עבדותך לא הייתה בכדי לתקן את הפגם במידות, אלא בעבור טובת הנאה, שבסוף תהיה מחותן שלי. אם כן עבדותך לא השיגה את מטרתה. לכן למרות שבתך צנועה וחסודה, לא השתדך עמך!'.

אליעזר שומע את דברי אברהם ומקבל אותם, ואז משיב את אברהם, שביא שידוך הגון ליצחק.

כאן כבר אמור אליעזר להיפגע. האם לאברהם אין אמון בו, עד שהוא משיב על כך? הלא אדם לא נשבע אפילו על אמת!

אולם אליעזר שלם עם כך ואומר: התיקון שלי הוא לעשות את מה שהאדון מבקש ממני, גם אם אינני מבין את הסיבה לכך, והעובדה שלא סומכים עלי פוגעת בי.

הניסיון לא הסתיים. במפגש עם משפחת רבקה הוא אף מתחדד במלוא עוצמתו.

כאשר אליעזר מגיע לחרו, ורואה שלבן רוצה להרוג אותו, הוא אומר שם ופורח בשמיים. באותו רגע הייתה עשויה להתגנב מחשבה בדעתו: 'את הבת שלי, בתו של ראש הישיבה לא רצית, ואמרת שאני ארור. האם שידוך עם אחות של לבן הרוצח זו בחירה מוצלחת יותר? הרי חז"ל כבר אמרו (בבא בתרא קי) 'הנושא אשה צריך שיבדוק באחיה', ואחיה לא נראה אחד מל"ו צדיקים?...

לבן אומר לאליעזר "ואנוכי פינתי הבית ומקום לגמלים". "פינתי הבית" - מעבודה זרה. האם שידוך עם משפחה שביתה מלא בגילולי עבודה זרה, עדיף על שידוך עם בתו של אליעזר?

אך אליעזר לא אומר דבר, כיוון שהוא יודע שהנסיון שלו הוא לקבל את דברי אדונו בתמימות, ולא להקשות קושיות על כך.

לאחר שאליעזר פורח בשמים, אומר לו לבן (בראשית כד, לא) "בוא ברוך ה'". דרשו על כך חז"ל (מדרש אגדה בראשית, כד) ולפי שהוא פתח בברוך, לכך זכה ויצא מכלל ארור, ונכנס לכלל ברוך".

לכאורה, כאשר אליעזר שומע שהוא נכנס לכלל 'ברוך' - היה עליו לעזוב מיד את בית לבן ולחזור אל אברהם אבינו. הנה, עמדתי בנסיון בהצלחה, ויצאתי מכלל ארור. אפשר לשבור צלחת ולגמור את השידוך בינינו!

אך אליעזר מבין שהנסיון לא הסתיים, וממשיך למלא את שליחותו. כאשר שמים לו סם המות בצלחתו, הוא פונה אל לבן ואומר: "ועתה אם

ישכם עושים חסד ואמת את אדוני הגידה לי, ואם לא הגידו לי ואפנה על ימין או על שמאל" (כד, מט). הוא מודע לכך שיצא מכלל ארור ויש אפשרות שבתו תינשא ליצחק. לכן הוא פונה ללבן ומבקש ממנו לענות כאן ועכשיו, אך עם כל זה, הוא ממשיך ומכנה את עצמו "עבד אברהם", כיון שיודע שזה תיקונו.

לא לחינם מביא רש"י בשם חז"ל (כד, מב): "יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים", כיון שמאליעזר לומדים כיצד על האדם לעשות מעשים בתמימות ובפשיטות, בלי לחפש את התועלת האישית שלו.

אכן, חז"ל (ילקוט שמעוני חיי שרה רמז קט) אומרים שאליעזר הגיע לדרגה נשגבה ביותר: הוא נכנס חי לגן עדן! הוא לא הוצרך לעבור את המסלול שעובר גם הצדיק, ובו המיתה היא תנאי להיכנס לגן עדן. רבי חיים פרידלנדר זצ"ל מביא בספרו "שפתי חיים" שדרגה זו תיתכן רק באדם שזיכך את גופו עד שהגע לדרגת הנשמה. ממילא לא היה עוד צורך במיתה כדי לזכנו. אליעזר זכה לדבר שאפילו יצחק לא זכה לו - להיכנס חי לגן עדן, רק משום שעל אף כל הנסיונות נשאר "עבד אברהם".

הלימוד מכך הוא, שעל האדם לקיים תורה ומצוות בתמימות ובפשיטות, בלי לחשוב כל העת מה ירויח מזה ומה יצא לו מכך. גם אם יקבל הערות וגערות - ימשיך לעשות את המוטל עליו. ואם יתאמץ וימשיך לעשות, על אף כל הקשיים - הוא אף יזכה וירויח לבסוף.

(הרב גואל אלקריף - דורש טוב) **מה יצא הדבר (כד, נ)**

האמונה בהשגחה פרטית צריכה להיות חלק בלתי נפרד מהאדם בכל תקופה מתקופות חייו. בלעדיו יצדד כערער בערבה, כעץ נטול מים, שלא יוכל להחזיק מעמד. ואם כך בכל תקופה, מרגע לידתו ועד יומו האחרון, ועד בכלל, הרי שהזמן בו משיאים בני זוג את ילדיהם, עם בני גילם, על אחת כמה וכמה שאי אפשר לצעוד בו צעד אחד מבלי להאמין באמונה שלימה במנהיגותו של מנהיג הבירה. גם אדם שניחון בעצבים של ברזל ובחוסן פנימי עמוק, נזקק למינון מוגבר של אמונה בבורא עולם, שארבעים יום לפני יצירת הוולד גזר על בת פלוני לפלוני.

בני זוג הזוכים לעבור את התקופה הזו, העשויה להתמשך על פני שנים רבות, מתוך חוויה אמיתית בהשגחה המלווה את האדם, ייצאו ממנה כשהם מחוזקים שבעתיים וקשורים לריבונות של עולם בכפל כפליים, בראותם את עוצם כוחו וגבורתו, חכמתו ונפלאותיו אשר הוא עושה עם כל בריותיו.

לפנינו סיפור מופלא במעיד על ההשגחה הפרטית המלווה את האדם סביב תקופה זו וסיפור נוסף על ההשגחה הפרטית בכל ימות השנה:

המעשה הראשון התרחש אצל הגאון רבי שלמה זלמן אולמן, רבה של שכונת "משכנות יעקב", הממונה על קרן כספית שהוקמה בזמנו בכדי לסייע לאלמנה חשובה להשיא את ילדיה בבא העת.

על דלת ביתו של הגרש"ז התדפק יהודי שבתה של האלמנה הוצעה לבנו, וביקש לדעת מה הסכום המוקצב לנישואי הבת. הרב נקט בסכום מסויים, שלא סיפק את אבי הבן, ולמרות שהשידוך היה נראה כמתאים, נפרד לשלום מהגרש"ז בהסבירו שאין די בסכום המדובר בכדי להשיא את הילדים.

דקות ספורות לאחר שיצא האיש מבית הרב, התקשר חתנו של הגרש"ז ומודיע לחמיו המרא דאתרא ד"משכנות יעקב", שיהודי המתגורר בארה"ב, ושווה כעת בארץ, רוצה לשוחח עמו. האורח הזומן אחר כבוד, והשאלה הראשונה ששאל עם כניסתו אל בית הרב הייתה, האם הרב זוכר שמו של אברך פלוני שנפטר לפני שש שנים בתאריך פלוני.

הגרש"ז אימץ את מוחו, ונזכר שבתאריך הנקוב נפטר בעלה של אותה האלמנה, אביה של היתומה המדוברת. האורח התרגש מכך שהרב זכר את שמו בדיוק, ולתדהמת הרב הוציא את ארנקו והניח על השולחן סך עתק של כסף כדי לצרפו לקרן שהוקמה לסייע ליתומים.

הרב עדיין לא הספיק להביע את פליאתו על הסכום הגבוה, ועל העיתוי הנוכחי, ובתוך כך, פתח האורח וסיפר את שאירע עימו באותו יום לפני שש שנים:

"בדיוק באותו יום מר ונמהר שבו הלך אבי המשפחה לבית עולמו, נקבעה לי טיסה בחזרה לארה"ב בשעה שתיים עשרה בלילה, ושעתיים לפני כן הגעתי אל ביתו של הגאון רבי חיים קנייבסקי (שליט"א) [זצוק"ל] כדי להיוועץ בו בעניין דחוף הקשור לעסקי באמריקה.

בביתו של הגר"ח היה תור גדול, וכשביקשתי להיכנס לפני כולם, בשל מועד הטיסה, אמרה לי הרבנית שהגאון צריך לצאת בעוד זמן קצר להשתתף בהלוויה, וכיוון שכך, אני צריך לבקש רשות מכל הממתינים שיאפשרו לי לעקוף את התור ולהכנס לפניהם.

בדרך פגשתי רבני אייזיק שר זצ"ל. עמדתי בדרך ארץ והרכנתי ראש לשלום. והוא השיב לי בפה מלא: "גוט מארגן ר' שלום – בוקר טוב ר' שלום". החזרתי לו שלום.

"להיכן הולכים?" שאל ר' אייזיק.

סיפרתי לו על הילד החולה, ושאתי בדרך עם הילדים לבית אימי.

שתיקה קצרה עמדה בינינו. רבי אייזיק הפר את השתיקה בשאלה:

"נו, אז מה?"

לא הבנתי מה רצונו, מה כוונתו במילים "אז מה". לא ידעתי מה להשיב לו. למעשה, הוא התכוון לשאול אותי על תוכן הפעולה שלי – מה הדחף הפנימי שלי לקחת את הילדים לבית אימי. עמדתי נבוך ואמרתי "אז אני חושש שהם לא ידבקו, לכן אני לוקח אותם".

"ולמה ובגלל מה?" – הוסיף ושאל בסגנון אחר.

התרעמתי קצת כביכול, וחזרתי על התשובה שכבר השבתי בתחילה:

"הילד חולה ובעקבות זה, אני לוקח את הילדים לבית הסבתא..."

שתיקה מתונה נותרה בינינו. שקט. ואז, נעץ בי ר' אייזיק את מבטו באומר:

"זאת אמרת שהבהמה הגדולה לוקחת ומובילה את הבהמה הקטנה... נדהמתי מתגובתו ולא הגבתי מאומה. הוא הבין לליבי, ומיהר להסביר את עצמו:

"נאר וואס? רק מה?! - אתה הולך לעשות גמילות חסדים עם ילד יהודי שבמקרה הוא גם הילד שלך..."

הדברים יצאו מפיו.

נפרדנו לשלום. וכשפסעתי כמה צעדים רוחי החלה לסעור בקרבי "אה, אה, אלו מילים יקרות שמעתי!" התרגשתי.

האם הבנתם, איזו מתנה הוא העניק לי במשפט קצר זה? - "הולכים לעשות חסד..."

באותו בוקר כששבתי לשערי חסד, ראיתי ממרחק את רעייתי הולכת מולי, כשהיא נושאת שני דליי מים מהבאר, (אז עוד שאבנו מהבאר) הזדרזתי לעברה ומלמלתי בלחש "הנני מוכן ומזומן לעשות חסד עם אשה יהודיה (אידישע פרוי) שבמקרה זה אשתך... נטלתי מידיה את הדליים... למעשה, חצי שנה אח"כ הלכתי יד ביד עם משפטו זה של ר' אייזיק, עד כדי כך, שאמרתי עשרות פעמים בפה מלא "הנני מוכן ומזומן לעשות חסד" כך בהתנהגותי עם הרעיה, עם הילדים ובכל מעשה. בכל אורחותי פעלתי לאור דבריו.

חכם יכול להפוך עפר לזהב! אלו חכמי התורה והמוסר, כי האמת – שכל פעולה בבית יכולה להתפרש כך:

יש אנשים או נשים החושבות שהן לא עושות כלום. הן רק מגדלות את הילדים... למה הן מטעות את עצמם ועוד מתאוננות בכאב, והלא כל פסיעה בבית עם כוונה טובה היא "מכרה זהב"! לגדל ילדים שיהיה להם כח ובריאות, להאכילם, להשקותם, לסעדם לתורה ויראה וכו' - הרי זה חסד. ותורה גם יחד.

בכביש של ארץ ישראל

אספר לכם עוד ספור שארע כשהלכתי עם רבי אליהו לאפיאן ברחוב. צעדנו בעיניים שחות ולפתע הבחין ביהודי המתקן כבישים. פנה אלי רבי אלי:

ראו נא אדם מישראל שנתון כולו בתוך מצוות, - מצוות ישוב ארץ ישראל, אלא שהדבר היחיד שאולי חסר לו, היא הכוונה לשם מצוה! כי אם הוא יכוון רק לשם פרנסה הרי הוא מאבד את כל ה"יקר" של המצוה... הכל תלוי בכוונה.

המצוות פזורות בכל פינה, רק טיפת מחשבה - ויש את הכל, והעיקר, כפי שאמרנו אין חובה לרוץ ברחובות ולחפש מצוות אפשר לחפון מהם גם בבית.

אגב, בהקדמה לספרי הקבלה מבואר שהדבר הראשון שאדם נבחן בו הוא באנשי ביתו. כל בעל מעמד בתוך המשפחה כגון ראש המשפחה, משוכנע בליבו, שהוא הצודק תמיד וממילא, הוא חייב להגיד לכולם מוסר... "אני. אני אלמד אותם, אני אוכיח אותם... אני, אני, אני", אבל ה"חזון איש" אמר לי פעם: "הרי צריך לדעת איך ללמד... ואם יודעים איך, אפשר להמנע מכל מיני עברות.

בש"ס יש שתי מסכתות של דרך ארץ - מסכת דרך ארץ רבה, ודרך ארץ זוטא. בדרך ארץ רבה כתובות הלכות בשביל כל בני אדם, ובדרך ארץ זוטא מובאים ההלכות שנאמרו לתלמידי חכמים.

להיות עם מלח...

(בניגון שובה לב): ואיך מתחילים חז"ל את מסכת דרך ארץ זוטא? במה נפתחת המסכת? באלו הנהגות? יונגעלייט! אברכים! שמעו נא:

"דרך של תלמידי חכמים עניו ושפל רוח זריז וממולח עלוב ואהוב לכל אדם ו... שפל לאנשי ביתו". (הגביה ר' שלום את קולו) הביטו וראו עוד דברי

משניתנה לי הרשות, נכנסתי אל הקודש פנימה, וקיבלתי עצה הגונה מהגר"ח שסייעה לי להצליח מאוד באותו עסק. מכיוון שבאותה פגישה שמעתי מהגר"ח אודות האברך שנפטר והשאיר אלמנה ויתומים רבים, קיבלתי על עצמי לתרום סכום כסף גדול לקרן שתוקם למענם.

ההחלטה שלי היתה שבפעם הבאה כשאגיע ארצה, אעביר את הסכום לגבאי הקרן. הפעם הבאה הזו היתה רק כעבור כמה שנים וכיוון שלא ידעתי אפילו את שמו של האברך שנפטר, ניסיתי לברר את פרטיו, ולא עלה בידי. גם בביתו של הגר"ח לא קיבלתי את התשובה המדוייקת...

משעבו שש שנים תמימות, החלטתי שעכשיו כבר צריך להשקיע את כל המאמצים על מנת לברר את זהותו של האברך. עברתי בבתייהם של רבים מידידי, עד שבסופו של דבר הגעתי היום אל השם והכתובת, ולאחר שהרב מאשר שזהו שמו של האברך, כעת הריני פורע את נדרי..."

למותר לציין שעוד באותו יום נגמר השידוך למזל טוב...

הבה ונראה השגחה פרטית מהי. סכום הכסף הגדול הוקצה ע"י אותו גביר כבר לפני שש שנים והונח בצד, אבל מסובב כל הסיבות סיבב את העניינים כך שהכסף יגיע לידי האלמנה בדיוק באותו רגע שבו עמדה להשיא את בתה, וכשלא הספיק הכסף בקרן היתומים, נשלח הגביר כשליח טוב מן השמים כדי להוציא את השידוך אל הפועל...

והנה סיפור נוסף, מצמרר, שיעניק לנו פרק נוסף בענייני אמונה והשגחה. האברך שסיפר לנו את הדברים, אמר שבדרך הטבע לא היה שייך כלל וכלל שהעניינים יתגלגלו כפי שהתגלגלו. רק ידו ידו של הקב"ה שהיתה באמצע, הביאה את הדבר לידי סיום מוצלח.

היה זה, מספר האברך, כאשר התפללתי בפעם הראשונה בחיי בשטיבלעך של "זכרון משה" בירושלים, מה שלא עשיתח מעודי, גם בתקופת לימודי בשיבת חברון. והנה, בסוף התפילה, הבחנתי בקבוצת לומדים שישבה באחד החדרים. הרגשתי דחף מיוחד להתקרב אליהם ולראות מה הם לומדים, למרות שתכונה זו של סקרנות אינה נמנית בשום אופן על תכונותי הטבעיות.

אני נגש אל שולחן הלומדים, ולפתע נתקפתי בהתרגשות עזה. על הגמרא שהיתה מונחת לפני הלומד שישב בסמוך לדלת הוטבעה חותמת מסויימת שהיתה מוכרת לי מימי ילדותי. התקררתי עוד יותר אל הגמרא ולתדהמתי אני נוכח לראות שלא מדובר בחלו. החותמת נושאת את שמו של סבי זצ"ל, שהיה תלמיד חכם גדול בדור שלפני השואה. התדהמה היתה גדולה כיוון שלפי כל מה שהיה מקובל עד כה במשפחתי, הרי שהש"ס עליו רשם סבא את הגהותיו הושמד ועבר מן העולם בתקופת השואה.

צער רב נגרם לבני המשפחה בזמנו, כתוצאה מאובן הש"ס כיוון שההערות שרשם הסבא על הדפים היו מחכימות במיוחד, והנה אני, הנכד, ניתקל לפתע בחותמת הסבא על הגמרא. פלאי פלאים!

האברך כמובן נשאר על עמדו, ממתין לסיום השיעור. בתום השיעור ניסה לברר אצל בעל הגמרא מהיכן בא ש"ס זה לידו. סיפר הלא שלאחר המלחמה, לפני שעלה לארץ, ניגש יהודי אחד והעניק לו את כל כרכי הש"ס הנה במתנה שיעלה אותם לארץ ישראל. "מאז, נמצא הש"ס אצלי, ואשמח מאוד להשיבו לידי המשפחה". אמר הלומד מ"זכרון משה".

כמובן שהשמחה וההתרגשות במשפחה היו עצומים. אבל גודל הנס והפלא ועוצם ההשגה הפרטית התגלה מאוחר יותר, כאשר בבדיקה שעשו בני המשפחה בעברם דף אחר דף לראות וגלות עוד חותמות של הסבא שאולי מתנוססים על דפי הגמרא - נוכחו לראות שאך ורק פעם אחת ויחידה מופיעה החותמת בדף אחד מכל הש"ס כולו!!! היה זה אותו הדף בו עסקו באותו יום בשיעור בזכרון משה, והקב"ה סיבב שבאותו יום יגיע הנכד, וירגיש "דחף" של סקרנות, וגלה את הש"ס ותחזור האבידה אל בעליה...

מה' יצא הדבר!

(טובך יבעו)

ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו אל מערת המכפלה וגו' (כג, י"ט) הפרשה שלנו מלאה בחסד, תחילתה בגמילות חסדים וקבורת מתים - עד נשואי יצחק אבינו.

מספר רבי שלום שבדרון: לפני כעשרים שנה חלה אחד מילדי הקטנים. כיון שחששתי שהילדים האחרים ידבקו חלילה, החלטתי לשכנם בבית אימי, ליום יומיים.

קמתי בבוקר התפללתי ואח"כ יצאתי מביתי עם הילדים. צעדתי ברחוב היוצא משכונת שערי חסד לכיוון שכונת בית ישראל הרחוקה, שם התגוררה אימי.

חז"ל במסכת כלה פרק ג': "תלמיד חכם צריך שיהא ערב לכל אדם ואל יהא כקדירה שאין בה מלח" לא להיות כקדירה שאין בה מלח, הטעמתם פעם מרק בלי מלח? אומרים לו "בוקר טוב", אז למה הוא מגיב בפנים זעופות? "הוא קם על צד שמאל", עונים הסובבים. היום הוא כקדירה שאין בה מלח...

"תלמיד חכם צריך שיהא ערב לכל אדם" ובעיקר בבית ב-ב-י-ת. "כותלי ביתו של אדם מעידים עליו..." תהיה ערב ונעים. מי מאיתנו משוכנע, כי עשית חסד פירושה - להשקות גמלים, לסחוב סלים כבדי משקל וכדומה, הוא טועה. כי הוא שכח - ש"מילה טובה", מבט טוב והערכה - גם היא חסד. ואולי החסד - בהא הידיעה:

התורה אומרת "ולבן שיניים מחלב" - "טוב המלבין שיניים לחברו יותר ממשקה חלב, שנאמר ולבן שיניים מחלב (כתובות דף ק"א ע"ב). רבי הירש קופשיץ זצ"ל אמר פעם בסגנון שלו:

אנשים יודעים ש"מוות ביד הלשון" מילה אחת של ניבול פה, כידוע, יכולה להסב לאומרה ולשומעה צרות צרורות, כמו כן תיבה של שקר ומשפט של שלון הרע יכולים להרוג אנשים, זה ידוע. אבל שוכחים כי גם חיים ביד הלשון... אגוט ווארט - מילה טובה.

ושניהם גם יחד - השקאת גמלים או מילה טובה - אינם דווקא בחוץ, ברחובה של עיר אלא בבית פנימה.

רך קנהה
נזכרתי בסיפור אחר, מעניין לענין, ויש בו מוסר השכל מתוק מדבש - לדעת איך מתנהגים בבין אדם לחברו בין כותלי הבית כאשר יש אפשרות להתנהג איך שרוצים.

רבי שמחה זליג ריגר זצ"ל הדיין הנודע בעיר בריסק (עד ימי מלחמת העולם הראשונה), התפרסם כגאון בכל חלקי התורה כאשר ליבו בתורה היה כלב הארי. מהעובדה דלהן נלמד גם על ידיעתו בכל חלקי - המידות טובות, כפי ששמעתי את הסיפור מידידי ר' וועלוול אידלמן שהוא זה שהיה נוכח בשעת מעשה.

כדאי לכם לשמוע את העובדה, גם אם כבר שמעתם אותה פעם אחת... כי ישנן עובדות, שאפשר לשומעם ולספרם גם עשרות פעמים, וזו אחת מהן:

נער הייתי והתגוררתי עם ר' שמחה זליג במשך כמה שבועות, סיפר רבי וועלוול אידלמן.

היה זה בימות הקיץ החמים כשבני משפחתו של ר' שמחה זליג שלא רצה ללון יחיד, ביקש ממני לבוא ולהתאכסן בביתו במשך אותם שבועות. הבית הדל בו היה גר באותה תקופה, היה בעליית "בית הכנסת", בו עסק בתורה במשך שעות היום. ואני מספר פרט זה כדי שתבינו את הספור אח"כ.

ביום הראשון, היינו בלילה הראשון, המתנתי בבית הכנסת, וכשהבחנתי שר' שמחה זליג סוגר את הגמרא ונעמד לצאת מבית הכנסת, קמתי גם אני ממקומי ויצאתי ללוותו, אך אז ראיתי שהחל להתלוות אליו יהודי תמהוני תושב העיר.

בתחילה לא התקרבותי כלל אך משראיתי שהתמהוני לא מרפה ממנו, ניסיתי לעמוד קרוב יותר, אולי אסייע לו לר' שמחה זליג.

שמעתי שהוא שואל אותו שאלה - בענייני שידוך. רבי שמחה זליג ששמע את השאלה השיב: "יאי מיין קינד" (כן, בני).

השניים נפרדו, מיהרתי לעבר ר' שמחה זליג, אך התמהוני הנ"ל שב שנית כמי שאינו בטוח שהרב הבין את השאלה. הוא שאל שוב בלחש. ר' שמחה זליג שמע והשיב:

"יאי מיין קינד, דו קענסט חתונה האבן" (כן בני, אתה יכול להתחתן). האיש נפרד. אך עצביו המתוחים החזירו אותו בשלישית, הוא ביקש לשאל עוד פעם.

ר' שמחה זליג שכבר עלה מדריגה אחת לעבר ביתו נעצר, שמע, והשיב בסבר פנים יפות: "יאי מיין קינד, יאי, דו קענסט חתונה האבן".

הדיין ר' שמחה זליג עלה עוד שתי מדריגות והאיש שפסע כבר כמה פסיעות לתוך בית המדרש, שב על עקבותיו. עלה אחריו, שאל מה ששאל והדיין השיב: יאי, מיין קינד, יאי, (כן בני, כן).

כך עוד כעשר פעמים, במעלה המדרגות.

כשהגענו לדלת פתח הבית, היה נראה שאכן ב"ה זו כבר הפעם האחרונה. הדיין נפרד ממנו בהארת פנים מיוחדת: "לילה טוב יאי, מיין קינד אתה יכול להתחתן".

חלפו שני רגעים ונקישות קלות נשמעו על הדלת, חששתי שמא הוא עומד על המפתח ושאלתי את הגאון ר' שמחה זליג האם לנעול את הדלת ולא לפתוח, הביט עלי ר' שמחה זליג והשיב בפשטות: לא. שיכנס וישאל! האיש נכנס ושאל, והדיין הישיש הביט עליו והשיב: "יאי, יאי, מיין טייערע קינד, כן, הנך הגון וראוי להתחתן".

היהודי התמהוני נעמד בצדי החדר אחוז עצבים וטרוד בספקותיו, וכשהדיין הישיש הניח את המגבת על כתפו ליטול ידיים לאכילה, הוא פסע רץ במהירות ולחש לו באוזניו את השאלה. ר' שמחה זליג הפנה את הראש לעברו: יאי מיין קינד, יאי.

כך עוד פעמיים, בשעת הסעודה עצמה.

האיש המתין בצד כוסס את ציפרניו בדאגה, עד לאחר ברכת המזון, ושאל שוב, ר' שמחה זליג השיב: יאי, מיין קינד, יאי.

מה הוא אכל כבר, ר' שמחה זליג פת קיבר עם... אבל אין זה מעניינינו כעת. הוא קם מכסאו צעד לעבר המיטה. אח"כ פשט את ה"טלית קטן", ו... היהודי התקרב בפעם האחרונה שאל וקיבל תשובה חיובית:

- יאי מיין קינד יאי דו קענסט חתונה האבען.

הוא חייך לעברו בשמחה מיוחדת ובלבביות: "יאי, מיין קינד. לילה טוב". היהודי יצא את הבית, ולא שב...

הגאון ישב על מיטתו. לא יכלתי להתאפק, ושאלתי בקול "רבי, עד היכן?!"

רבי שמחה זליג לא התרעם על שאלתי, והשיב גם לי בהארת פנים. הוא הקריא בקול עייף וחלוף את דברי חז"ל: "לעולם יהא אדם רך קנהה ולא יהיה קשה כארז"...

בבוקר מיהרתי לעבר חתנו של ר' שמחה זליג, ספרתי לו בהתרגשות את הדברים כהווייתן, פשוט בקשתי לטכס עצה איך לסייע לר' שמחה זליג להיפטר מהאיש בדרך כבוד.

חתנו חייך ואמר לי: "בחור'ל, זה לא מהיום ואף לא מאתמול, מה שראית אתמול בלילה, אינו חדש - כבר תקופה של כמה שבועות שמידי לילה הדבר חוזר על עצמו - בדרך המובילה מבית הכנסת לביתו הסמוך של ר' שמחה זליג, והוא ממאן שיגעו בו, וברגשותיו, לרעה".

הבנתם? שמעתם? אי בים, אי בי, גיוואלד!
⊗ ⊗ ⊗

מד' יצא הדבר (כד, נ)

התחום הבולט ביותר שבו אנו זוכים לראות באופן מוחשי ש"מה' יצא הדבר" הוא תחום השידוכים. מאורעות שונים ומופלאים המתמשכים, לעיתים, על פני שנים ארוכות, מזמנים את האיש והאישה למצב שבו יסכימו להקים ביחד את ביתם.

הסיפור הבא, אשר סיפר רבי אברהם פרויליך, אודותיו שח לי סוחר יודאיקה, עוסק בענין זה. סיפור זה נרשם על גבי כריכתו של ספר עתיק על ידי תלמידו של רבי חיים מוולאזין ששמע זאת מרבו ששמע מהגר"א בעצמו. וכה היה המעשה:

בתקופת הגלות של הגאון הוא התארח בבית אחד למשך יומיים. כאשר עמד לצאת ניגש אליו בעל הבית ואמר לו:

"אתה, הלא, תלמיד חכם"
"מנין למר?"

"מכיר אני בך. ואם כן, כיצד הינך יוצא מבית ללא תשלום?"
"אשלם לך. לא ידעתי שתרצה כסף"

"אינני מעוניין בכסף, אלא בדבר ששווה לי יותר מכסף"...

מהו הדבר אותו ביקש המארח?
קודם שנספר עליו, עלינו להקדים שבשונה מהנהוג במחוזותינו, שהכל שונאים את הביקורת, ואוי לו למי שיעז להשמיע באוזניו מה אינו בסדר אצלינו, בדורות עברו היה הדבר שונה. כפי שמסופר על אבי שושלת רוטשילד שאירח בביתו רבנים רבים, ותמיד היה מפציר בהם שיערכו סיור בביתו ויאמרו לו דברי ביקורת.

אחד מגדולי ישראל סיים את הסיור בבית, ואמר לרוטשילד: "ראיתי שהכל כאן נגד התורה". נבהל רוטשילד מן המילים הבוטות: "מה כל כך נורא כאן?", "התורה אומרת" - השיב לו הרב - "וישמן ישורון ויבעט", אבל אצלך רואים 'וישמן ישורון', בלי שאתה בועט... ואם כך - הבית שלך כולו כנגד התורה"...

בעל הבית מידוענו נמנה אף הוא על אותם אנשי מעלה של פעם, שאהבו את התוכחה, והיו מוכנים לשלם עליה... לפיכך מושבאה הזדמנות זו לידו, לא היסס לתבוע בפה מלא מהגאון מוילנא, שישלם לו תמורת הארוח - בביקורת כלשהי, על דבר מה שהבחין בו במשך שהותו בביתו ולדעתו עליו לשנותו.

"לא הבחנתי בדבר הדורש תיקון" השיב לו הגאון. אולם משהפציר בו הלה שוב ושוב, אמר לו: "לא ראיתי דבר שעלי להוכיח אותך עליו, אולם הבחנתי בנוהג מעניין שנהגת בו, ואשר אינו שכיח במקומינו, וחפץ אני לדעת מהו טעמו. שמתני לב, שבכל בוקר, מיד לאחר נטילת ידיים, הנך מגיש לרעייתך כוס תה למיטה, מה הסיבה לכך?".

משמע האיש את השאלה, פתח את פיו וסיפר: אנוכי בנו של רב העיריה בה נולדתי. בילדותי הבחינו כולם כי ניחנתי בכשרונות נדירים ביותר ובאהבת הלימוד, וכפי המקובל אז, גבירים רבים התחרו ביניהם מי יזכה בי לחתן. כך יצא, שעוד בהיותי בן 12 נחוגו 'תנאים' עם אחד מגדולי הגבירים בעיריה, אשר הציע נדוניה מכובדת ביותר.

זמן קצר לאחר שנערך השידוך, הגיע המחוחן לאבי ואמר לו שאינו מעוניין שחתנו ילמד ב'חידר' רגיל עם שאר הילדים, והוא מבקש לשלם בעבור מורה פרטי שידאג לקדם אותו בהתאם לכשרונותיו המיוחדים. וכך נשכר בעבורי מלמד, ובכל יום הגעתי אל בית הגביר כדי ללמוד איתו.

המחוחן לא הסתפק בכך, ומשהבין כי בבית אבי דר הרעב באורח קבע, החליט כי חתנו לעתיד לא יאלץ להשביע נפשו בלחם ומעט שום, אלא יאכל בשר מידי יום ושאר מיני מאכלים מזינים ובריאים.

במשך כחמש שנים למדתי בביתו ואכלתי על שולחנו, ושני הצדדים היו מרוצים ביותר, אולם, אז החלו העניינים להשתבש... תחילה היתה זו רק עיסקה כושלת אחת, אולם במהרה הסתבכו כל עסקיו של הגביר, עד שהוא פשט רגל ונותר נקי מכל נכסיו.

מועד החתונה הלך והתקרב בצעדי ענק, מתוך התעלמות מוחלטת מן המצב הכלכלי הדחוק, ולבסוף, בחוסר ברירה, נגש הגביר אל אבי הוודה לו כי אין לו מניין לשלם את כל התחייבויותיו הקודמות.

אבי, בניגוד לדעתי, פסק שאם אין לו כסף – לא תהיה גם חתונה... ושטר התנאים נקרע...

במצבי החדש לא הייתי רק ילד כשרוני שעתיד להיות תלמיד חכם, אלא תלמיד חכם ממש, אשר מיילא כריסו בש"ס ופוסקים, והשדכנים לא חדלו מלהציע לי הצעות מפתות, ואכן, כעבור זמן לא רב התארסתי בשעה טובה ומוצלחת עם ביתו של עשיר אחר, אשר הבטיח מחיר כפול ומכופל.

החתונה היתה שמחה ומאושרת, ואני בקשתי לשבת ולשקוד על תלמודי באין מפריע. שלשה חדשים ארכה שמחתי, כשלתע התרגשה ובאה עלי צרה נוראה – חליתי בצרעת... חותני הבהיל למיטתי את טובי הרופאי, אולם ידם קצרה מלהושיע.

שכנתי כך, חולה ומויסר במשך מספר שבועות, וביום נכנס בעד הדלת חותני ומבט פניו לא בישר טובות. עוד לפני שפתח את פיו כבר הבנתי במה הוא מעוניין... ואכן לאחר שאמר שעשה ככל שביכולתו כדי להבריא אותי, ואני הודתי לו על כך, הגיע משפט המחץ: "עד מתי הנך חושב לאמלל את בתי?" – אמר האיש – "תן לה גט!"

לא יתה לי כל ברירה, נתתי גט, ונותרתי כך, ללא כסף, ללא דירה, ללא אשה. ולמעשה: בלי שום דבר מלבד... הצרעת.

מכאן רואים עד היכן כוחו של השטן - הוא יצר הרע להכשיל בני אדם, שהרי ניתן לו הרשות עד כדי הפחדת שרה אמנו והמתתה, וכל זה כדי שאברהם אבינו יחזור מן העקידה יראה את שרה מתה מול פניו, ואולי יהיה תוהה על מעשיו שעשה ויצטער על מעשה העקידה, ויפסיד את שכרו.

לא יכלתי להתערב בין בני אדם, משום שהמחלה מדבקת מאוד. שכנתי בבית 'הכנסת אורחים' במקום מבודד, ופעם בשבוע היו תלמידי החכמים באיזור מתאספים סביבי ושומעים מפי שיעור בגמרא על דרך המהרש"א.

אמנם, אברהם אבינו לא התייחס לכל זה, והתנהג כאילו היתה מיתתה באופן טבעי - "ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכותה".

והנה הגיעה למקום קבוצה של מקבצי נדבות, ובראותם את השיעור שמסרתי, הציעו לי לנסוע איתם מעיירה לעיירה ולמסור שיעורים בבתי כנסת, כדי לזכות לתרומות מכובדות יותר ממה שהצליחו לקושש בעצמם, כשאת הרווחים נחלק בינינו באופן שווה.

וכן הוא אצל כל אדם בכל המאורעות העוברות עליו בימי חייו, אל לו לאדם להתייחס לכל הצרות הפוקדות אותו, וחו' ליפול מחמתם או לגרוע מעבודתו ותפלתו. ויהא ברור לו שפעולות אלו הם מיצרו הרע הרוצה להכשילו ולהפילו, ואם מוריד אפילו מעט מעבודתו משלים רצון יצרו הרע וממלא את חפצו...

בתחילה סרבתי, כי מה לי ולכסף, ומה אעשה בו, אך הם לחצו ובקשו רחמים, שהם בעלי משפחות וזקוקים לעזרה הזאת, וגם לי כסף מסתמא לא יזיק. קיבלתי את ההצעה, בתנאי שכשארצה לחזור הם מחוייבים להחזיר אותי הנה. וכך התחלתי מסע נדודים, כשאני מרביץ תורה ממיטת חוליי ומזכה את מקבצי הנדבות שסביבי בסכומים נאים.

מלחמת החפץ חיים עם יצרו

לאחר שסיימתי למסור שיעור בעיירה פלוגית, ניגש אלי רב העיר והציע לי שידוך.

הגאון מפוניבז' רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, נהג לספר לתלמידיו את אשר שח לו (בהיותו לומד בראדוין) רבי צבי לוינסון זצ"ל, חתנו של החפץ חיים, עובדא מופלאה על אמונת הברזל של חותנו הגדול:

"אני חולה" אמרתי מיד, אולם הרב הנהן בראשו ואמר לי: "זה בסדר. גם היא חולה... גם היא מצורעת... ועדיף שתשבו שניכם יחד, במקום שכל אחד ישב לחוד..."

בתקופה שהחפץ חיים רכש לו חנות מכולת קטנה, מכספים שנפלו לו ביישובה, היתה רעיינת מוכרת בחנות ואילו הוא ישב ולמד בבית המדרש המקומי כל היום כולו, ושם מאוחר בלילה, ופרנסתם היתה בדוחק, אך אשתו לא התלוננה על כך מעולם.

ההצעה התקבלה על דעתי ואף על דעתה של המשודכת, נפגשנו בינינו והחלטנו להקים ביחד את ביתנו.

פעם, בבואו הביתה, מצא החפץ חיים את רעיינתו כשהיא מתייפחת בבכי. התברר שהאופה כבר הפסיק למכור להם לחם בהקפה, עד שישולם החוב הגדול שהצטבר, בני ביתו נאצלו איפא להסתפק באכילת תפוחי אדמה טבולים בציר דגים, ללא פרוסת לחם. העובדה הסבה כמובן התרגשות רבה לרעיינתו הצנועה, שראתה במו עיניה את ילדיה סובלים חרפת רעב, ובוכה היא בעיקר על כך שאין לה מה לתת לח"ח לאכול פת שחרית.

הלא תבין – פנה המארח אל הגאון מוילנא – זכיתי לראות באופן ברור את פירוש המילים 'מה' יצא הדבר! 'הקב"ה רצה שהשידוך בינינו יקום ויהיה, ולשם כך גלגל את כל האירועים באופן מופלא כל כך!

ברם, החפץ חיים, הטעים רבי צבי. חזה את כל המתרחש מנקודת ראות שונה לגמרי. הוא ראה בעובדא התגרות והתנכלות היצר כלפיו, הזומם לבטלו מתורה. מיד קם ממושבו התייצב מלוא קומתו וקרא בקול רם: שטן! שטן! אתה רוצה להפריע לי מהלימוד, אותי לא תפתה! מאומה לא יועיל לך! אני אלך ואמשיך בדרכי!!!

ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה. (כה, א)

תראו רעיון נפלא, שמביא ר' מאיר שפירא מלובלין, על פסוק בסוף הפרשה - (כה, א) ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה... לאחר ששרה נפטרה, לקח אברהם אישה ושמה קטורה...

מי זאת קטורה?

אומר רש"י - קטורה. זו הגר, ונקראת קטורה על שם שנאים מעשיה כקטרת ושקשרה פתחה שלא נדווגה לאדם מיום שפרשה מאברהם.

לכאורה, שני הפירושים שמביא רש"י, יפים מאוד... אבל תפתחו **מדרש שאומר** - קטורה, שהיתה מקטרת לעבודה זרה.

הראיה - משבוע שעבר ותלך ותתע במדבר בבאר שבע... **אומר רש"י** - שחזרה לגילולי בית אביה.

אומר המדרש אגדה - העמידה אבן והשתחוה לה.

נשאלת השאלה - איך יכל להיות דבר כזה, פירוש אחד במדרש אומר, שנאים מעשיה כקטורת, והפירוש השני אומר, שהיא עבדה עבודה זרה?

אני יביא לכם גמרא, שהיא פלא מופלא... לא מובנת בכלל:

אומרת הגמרא (מסכת זבחים טב, ב) - בני אחתיה דרבי טרפון הוו יתבי קמיה דרבי טרפון פתח ואמר {בראשית כה-א} ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה יוחני האחיניים חשבו, יכל להיות הדוד שלהם לא מרגיש טוב כתיב קרי עליהם בני קטורה... אמר להם תשובה - בני קטורה!?

מה זה, מי נגד מי? הוא לא יודע שכתוב בני קטורה!?

באים אחיניים ומעירים לו - דוד, לא כתוב יוחני, כתוב קטורה!

אמר להם - אני יודע קרי עליהם בני קטורה... תסתכלו על הילדים... מה זה?

בא ר' מאיר שפירא, ואומר יסוד נפלא - היה קשה לר' טרפון השאלה שאנחנו שואלים. איך יכל להיות שבמקום אחד במדרש כתוב, שהיתה עובדת עבודה זרה, ובמקום שני כתוב, שנאים מעשיה כקטורת??

הרגיע אותם ואמר להם - לא לדאוג רבותי, היה דבר כזה... היתה אישה שקראו לה יוחני.

מי זאת יוחני?

מספרת הגמרא (מסכת סוטה כב, א) סיפור על אישה, שקראו לה יוחני בת רטיבי. תשמעו סיפור:

היתה אישה יוחני בת רטיבי, שלאישה הזאת, היתה מומחיות לעשות כשפים. מה היתה המומחיות שלה?

שמישהי היתה צריכה ללדת, היא ידעה לעשות כישוף, ולעקב לה את הלידה. מי שהיה בא אליה הביתה, לא היה יודע שהיא מכשפת. למה?

היה שם שולחן, היה שם תהילים, היה שופר, היה נרות, וגם ערימה שם כסף... הכל היה מסודר, כמו בבא מקובל רגיל.

כל מי שהיה ניכנס היה בטוח שזאת הרבנית מרת יוחני... מה היתה עושה "הרבנית יוחני"?

מספרת הגמרא סיפור - כל מי שהיה ניכנס אליה, ידעה שאשתו צריכה ללדת... היתה עושה את הכישוף, ונועלת את העובר, מבלי יכולת לצאת...

בכל בתי החולים, היתה תולות פתקים "ללידה קלה - הרבנית יוחני... טל'...."

היו מגיעים אליה, מוסרים את השם... היתה מבטיחה להם "רבותי, 10 דקות, תהיה לידה"... שימו פה רק כמה גרושים לצדקה... 10 פעמים חי, או פעם אחת "מת"... וכך היה....

היו אנשים נכנסים... תורמים... היא היתה נכנסת לחדר השני, משחררת את הכישוף, והיו יולדים!

השם שלה הלך והתפשט... "תשמע, הרבנית יוחני... משהו פלאי... 5 דקות ואשתך בחוץ!"

יוצא, שכלפי חוץ, האישה היתה רבנית, אבל בבית שלה, היא היתה מכשפה...

רש"י מספר שם, איך עלו עליה שהיא רמאית... עיינו בגמרא.

* **הבאתי לכם את פירוש רש"י** - כגון יוחני בת רטיבי. אלמנה מכשפה היתה וכשמגיע עת לידת אשה היתה עוצרת רחמה במכשפות ולאחר שמצטערת הרבה היתה אומרת אלך ואבקש רחמים אולי תשמע תפלתי והולכת וסותרת כשפיה והולד יוצא פעם אחת היה לה שכיר יום בביתה והיא הלכה לבית האשה היולדת ושמע השכיר קול הכשפים מתקשקשין בכלי כמו שהולד מקשקש במעי האם ובא ופתח את מגופת הכלי והכשפים יצאו והוולד נולד וידעו כי בעלת כשפים היא.

אומרת הגמרא - באו אחיניים של ר' טרפון, ואמר להם ר' טרפון - **ויوسف אברהם ויקח אשה ושמה יוחני**... אמרו לו - קטורה... אמר להם - בני קטורה.

מה כתוב כאן בגמרא?

אומר ר' מאיר שפירא - איך יכל להיות שבמקום אחד במדרש, מעשיה נאים כקטורת, ובמקום אחר, שהיתה מקטרת לעבודה זרה... אמר עליה ר' טרפון -

ושמה יוחני, כלומר אמר להם - לא להיבהל, כבר היו נשים כאלה, שבחוץ היו נראות כמו רבניות, ובבית היו מכשפות. מה אתם מתפלאים? זה לא מסתדר לכם!?

מעשיה נאים כקטורת בחוץ, ובבית כמו מכשפה!

אמרו לו אחיניים שלו - הרי כתוב בתורה, ששמה היה קטורה?

קרי עליהם בני קטורה... תסתכלו בבקשה, מה כתוב בפסוק הבא - {ב} ותלד לו את זמרון ואת יקשן ואת מדן ואת מדין ואת ישבק ואת שוח.

מה זה? אומרים על השמות האלה?

אומרים חז"ל - זמרון - שהיה מזמר לעבודה זרה. יקשן - שהיה מקיש לעבודה זרה... כי הרי לר' טרפון - בני קטורה. מה אתה מתפלא?! תסתכל על הילדים!

יצא לך ילד כמו יצחק ממנה??

לא! חמישה ילדים, כולם עובדי עבודה זרה... אז מה היא עשתה?

בחוץ, היא היתה משחקת אותה רבנית, ובבית היתה כמו מכשפה.

הילדים לא מכירים אותה בחוץ, הם מכירים אותה בבית. אם בבית היא מכשפה, אז גם הילדים מכשפות.

אל תתפלא, איך שהיא מתנהגת בבית, כך יראו הילדים!

(ברוך שאמר)

ויקם אברהם וישתחו לעם הארץ לבני חת'

תחילת להודות להשי"ת על תחילת הישועה, אל תחכה לשלימותה

בתחילת השתדלותו בקניית המערה כשאמרו לו 'איש ממנו לא יכלה ממך מקבור את מתך, כתוב ויקם אברהם וישתחו לעם הארץ לבני חת'. ואח"כ

כשביקש מהם שיקראו לעפרון, נאמר שוב 'וישתחו אברהם לפני עם הארץ'. ומפרשי הפשט מבארים שסיבת ההשתחוואה היא כאות הודאה על שהסכימו

לתת לו חלקת קבר. ובמדרש רבה (נוח) כתוב 'וישתחו אברהם, מכאן שמודים על בשורה טובה' אע"פ שעדיין לא הצליח לקנות עדיין את המערה,

רק שמע מהם שאיש מהם לא ימנע ממנו לקבור מתו, כבר השתחוה אברהם להודות להשי"ת על 'תחילת הישועה', וכן בהמשך דברו עם עפרון, עוד פעם

משתחוה ומודה להשי"ת, בכל קטע של התקדמות הישועה הנצרכת לו באותה שעה, הרי הוא מודה מודה ומודה. ולכן כתוב 'לפני עם הארץ', שלא

השתחוה להם ח"ו אלא השתחוה להודות להשי"ת לפניהם. וכן כתוב בזה"ק על יעקב אבינו כשהשתחוה לפני עשיו, היתה השכינה עומדת בינו לבין עשיו,

והיה יעקב משתחוה לשכינה"ק.

וכן מצאנו בהמשך הפרשה כשאליעזר רואה את רבקה משקה גם את הגמלים, ויקד האיש וישתחו לה'. עוד לפני שדיבר עמה דבר וחצי דבר. מודה

ומשתחוה על תחילת הישועה. וכן בסוף כשאמרו לו הנה רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה לבן אדניך כאשר דבר ה'. נאמר תיכף ויהי כאשר שמע עבד אברהם את דבריהם וישתחו ארצה לה'. ופרש"י 'מכאן שמודים על בשורה טובה. וכתב

השלה"ק בפירושו על התורה שאנו לומדים מכאן יסוד גדול איך להודות תמיד להשי"ת על כל ראשית והתקדמות של ישועה, אפילו מעט מן המעט.

לא כמו הטועים שהקב"ה חייב להם ישועות, ואינם מודים על תחילת הישועה עד שתהיה ישועה שלימה, כאומרים 'אל יתהלל חוגר כמפתח' רח"ל. וכן

נדמה לאדם כשקם בבוקר ומצפה שהשי"ת יתן לו יום מוצלח בגשמיות וברוחניות, רק אם היום עבר בתכלית השלימות כרצונו בכל העיניים, 'מגיע'

לו להקב"ה 'יישר כח' לפני ק"ש שעל המיטה, אך אם לא היה בתכלית השלימות כרצונו, אף שהקב"ה נתן לו מליאדים חסדים, אך כיון שהכל לא

הצליח כרצונו, אינו רואה ענין להודות להשי"ת. כך דרך הטועים. אך אברהם אבינו מלמד אותנו להודות להשי"ת על כל משהו של ישועה, על חלק קטן של הצלחה הוא כבר משתוה ומודה להשי"ת.

ויובן יותר ע"פ מש"כ במדרשי חז"ל, הודפס בליקוט 'אוצר המדרשים' עמוד 394. מעשה באדם אחד שהיה הולך בסחורה, וראה אכסנאי אמר לו רצונך

שאבא עמך, אמר לו, בא עמי, אדרבה יהיה לי חברותא בדרך, כשהלכו בדרך, מצאו איש עיוור בשני עיניו שהיה יושב במקום סמוך לעיר, ונתן לו האיש סלע

לצדקה, ואמר להאכסנאי שנתלוח עמו, תן לו גם אתה מטבע לצדקה, השיב לו האכסנאי אני איני נותן לו מטבע, שאיני מכירו. אתה מכירו נתת לו, יפה עשית, אך אני איני מכירו. אמר לו האיש, הבחירה בידיך, אם אין רצונך לתת

לו, אל תתן. כשהמשיכו בדרך, פגעו במלאך המות אמר להם 'להיכן אתם הולכים', אמרו לו 'לסחורה', נגלה להם מלאך המות ואמר להם מי הוא,

והסתכל על הראשון ואמר לו 'אתה נפדה ממות', והלך לפניך צדקך, כיון שעשית צדקה עם העני הסומא, תחיה עוד חמשים שנה, ואתה השני הגיע

זמנך למיתה, שלא עשית צדקה. אמר לו האכסנאי, אם כן ארוץ תיכף ואתן מטבע לאותו עני, אמר לו המלאך, שוטה שכמותך כבר נמסרת ליד, מה

שעשית עשית, מכאן ואילך אינו כלום [[כמ"ש חז"ל שרגלי האדם מוליכות אותו, לאותו המקום ששם הוא נתבע להעניש, שם רגליו מוליכות]] אמר

האכסנאי למלאך המות, 'אם כן אני מקבל עלי את הדין, אבל המתן לי עד שאספר בשבחו של מקום על מה שעשה עמי כל ימי חיי, שם ברגעיים

אחרונים נתעורר שהוא רוצה להודות להשי"ת על כל החסדים שעשה עמו כל ימי חיי. אמר לו מלאך המות, מאחר שאתה מבקש לספר בשבחו של

מקום, יוסיפו שנותיך ותחיה, גם עליך נאמר והלך לפניך צדקך'.

נמצאנו למדים לימוד לכל ימי חיינו, גם יהודי צעיר שרוצים לקחת אותו באמצע החיים, כשזוכר להודות להשי"ת על כל מה שכן נתנו לו, הרי הוא

נותן צדקה כביכול כלפי מעלה, והלך לפניו צדקתו וחי ימים ארוכים נוספים.

וכמו שפירשו רבנו"ק על לאה אמנו ע"ה 'ותאמר הפעם אודה את ה' ותעמוד מלדת', כיון שכביכול 'נזכרה' להודות רק בבנה הרביעי שהוא יותר

מחלקה, עמדה מלדת. שהיה לה להודות על כל חלק וחלק של הטבה. וכן תקנו חז"ל להנכנס לכרך, מברך בכניסתו וביציאתו, כל גבול וגבול שהוא עובר

צריך להודות להשי"ת, גם שעדיין לא עבר את כל הגבולות. זאת למדנו

מאאע"ה שמודה ומשתחוה להשי"ת גם על תחילת הישועה. ואין שום שינוי בין ההודאה שבתחילת הישועה להודאה שבסוף הישועה, בשניהם היתה השתחואה שלימה, וכן מצאנו באליעזר. שניהם שוים, השתחואה בפישוט ידיים ורגליים. אדרבה בתחילה כתוב גם ויקוד, ולא בסוף. [שבתחילה היתה לו יגיעה לעשות קידה על ברכיו ואח"כ השתחוה על פניו, אך בסוף נתמלא לבו ברגשי הודאה, בלא יגיעה כלל, ותיכף נפל על פניו בהשתחואה שלימה. והוא עצמו הזכיר 'ואקוד ואשתחוה לה']

וזהו ענין ג' רגלים שהכל מחובר לעבודת השדה, לא רק בחג האסיף, חג הקציר, אלא גם בחג האביב, אע"פ שבתחילה כשאדם זורע אינו יודע כלל מה יעלה בתבואתו, הרי הוא מודה ומשבח להשי"ת על תחילת הישועה. כשיבא זמן הקציר ישוב ויודה להשי"ת, וכ"ש כשיבא זמן האסיף. בכל חלק מהישועה או באים להודות ולהשתחוות להשי"ת. וכמ"ש בעל התניא על התפילה 'פני חטאנו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו ואין אנחנו יכולים לבא להשתחוות לפניך, שאין לנו את הזכות להתבטל להשי"ת בביטול גמור להודות בזמן האסיף ובזמן הקציר, ולא עוד אלא גם בזמן האביב. להודות על תחילת הישועה. וכתב הרמב"ן שזהו תכלית יצירת האדם בעולם, שיכיר האדם בבוראו ית' ויודה לאלקיו, נקל לו לאדם להודות בגמור הישועה, אך יגיעת ההודאה היא גם כשעדיין אין רואים את שלימות הישועה.

לא רק להודות להשי"ת אחר שיבא הישועה מן הכח אל הפועל, אלא על עצם זה שהשדכן מתקשר, הרי הרבה אנשים מחכים שהשדכן יתקשר ואין קול ואין עונה. לא רק בין אדם למקום כך, אלא גם בין אדם לחבירו, יש להודות לבני הבית על כל מה שהשתדלו לעזור ולסייע, להכיר טובה על כל פרט ופרט, גם לפני שהכל מסודר פרפקט, וגם אם בכלל לא.

(הגרמ"י רייזמן חיי שרה ע"ט)

"מה יצא הדבר" (כד, נ)

היה אחד בירושלים שהיתה לו בת מאד מבוגרת, לא זו שום דבר, לא בא שום שידוך.

אמר לו דודי ר' וולוול צ'צ'יק זצוק"ל - 'בא, תלך לבריסקער רב ותדבר אתו. השיב לו היהודי, שאינו יכול כי הוא במצב של 'דכאון'... ועד כדי כך הוא בדכאון, שגם ללכת לבריסקער רב הוא לא יכול...

אדם לא צריך אף פעם להיות בדכאון, ובפרט שיש לו גמרא ללמוד, אבל כך הוא אמר. אמר לו ר' וולוול צ'צ'יק, 'דריי נישט די קאפ'... אל תבלבל בראש.

לקח אותו הוא בעצמו לבריסקער רב, וכאשר נכנס אל הבריסקער רב בקושי הצליח להציע לפניו את הבעיה שלו, ואז הבריסקער רב אמר לו את המשפט הזה: 'אז עס וועט קומען די ריכטיגע צייט, וועט עד דורך ברעכן אייזענע טויערעס'...

אל תדאג, עדיין לא הגיע הרגע... כשיגיע הרגע המתאים, אזי הקב"ה יבקע 'אייזענע טויערעס' - שערי ברזל. ולא רק שערי ברזל הוא יפתח, אפילו חומות של ברזל הוא יפתח...

וזה מה שדוד המלך אומר, 'ההופכי הצור'... הדברים האלו אינם דברים של "צפצוף" בטחון...

- החזו"א כותב, הוא "מצפצף בטחון".

זה ביטוי בחזו"א על אחד שמדבר בענייני בטחון בלי שהוא בוטח באמת. אבל הדברים האלו אינם דברים של "מצפצף בטחון", אלא ככה זה, זו המציאות... וזהו מציאות החיים...

הבריסקער רב אמר שיותר מכל מה שספרי המוסר מלמדים על בטחון, החיים מלמדים את הבן אדם בטחון - בבן אדם שמתבונן מדובר. בן אדם שמתבונן, אזי החיים בעצמם מלמדים אותו 'בטחון'...

היה כאן מרן המשגיח, רבי יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל, והוא אמר, שהרי לבסוף, בדרך כלל כל העניינים מסתדרים... כך זה בדרך כלל, מיעוטא דמיעוטא שלא, אבל בדרך כלל מסתדר. וא"כ, הוא שאל, מה ההבדל בין ה'בעל בטחון' לזה שאינו 'בעל בטחון'? - הרי זה שאינו בעל בטחון, גם מסתדרים לו ענייניו, א"כ מה בכל זאת ההבדל ביניהם?

והשיב: ההבדל ביניהם זה הדאגות... הגמרא אומרת, 'תורתו של דואג מן השפה ולחוץ'. בגמרא זה כתוב על דואג האדומי, אבל בספרים משתמשים בזה למליצה. 'תורתו של דואג', מן השפה ולחוץ... מי שתמיד דואג, התורה שלו היא מן השפה ולחוץ, אין לו ריכוז בשום דבר... אבל הבוטח בה' יודע, כי - 'ההופכי הצור אגם מים'...

איש צדיק היה, איש פלאים, רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל. בא אליו יהודי אחד מירושלים ואמר שהוא מבקש לדבר אתו כמה דקות, כי הנה יש לו בת שהגיעה לפרקה, ומציעים לה שידוך בחור משייבת פוניבו, והוא חפץ להתעניין על הבחור. והתחיל לשאול את ראש הישיבה מספר שאלות, ונשים לב לשאלותיו: הוא צריך לדעת כמה שעות ביום הבחור לומד, איך שמירת הזמן שלו ואיך שמירת הסדרים, ואם הוא מגיע לתפילות בישיבה, ואיך ההשתתפות שלו בשיעורים, ואם הוא שואל כענין, ואם הוא מבין מה שעונים לו... וכו' וכו'. אחר שקיבל תשובות המניחות את דעתו, הודה לראש הישיבה שהקדיש לו מזמנו ועמד ללכת לדרכו.

אמר לו ר' שמואל, בעדינות ובאצילות נפשו: ראה נא, עד עכשיו אתה שאלת אותי שאלות, שמא תרשה לי, יקירי, לשאול אותך כמה שאלות. הנה מדברך

הבנתי שאתה מתעניין בדבר שידוך לבתך, ואתה נראה מרוצה מאד מכל מה שמעמתי, כי אתה כנראה מבין שזה כל מה שהבת שלך צריכה לדעת, באיזה שעה בדיוק הוא מגיע ל"סדר", ואם הוא יורד לעומק הסברות וכו'. אך אני חושב שיתכן שאת בתך מאד מעניין לדעת אם הבחור הזה בכלל... בן אדם. היה מן הראוי שתשאל אותי כמה פעמים בשבוע הוא מצחצח שיניים, אם בכלל... האם נעים לשבת לידו... ואיך הוא מתנהג בחדר האוכל, האם הוא מגיע ראשון ולוקח את המנה המשובחת, או שאחרי מנחה הוא לא רץ כל כך מהר לחדר האוכל, אלא יושב עם חברותא ולומד ומנצל את הזמן, והוא בא בסוף ואוכל את מה שנשאר. ומה קורה אם קנקן השתיה שעל השלחן נגמר וצריך למלאותו שוב, האם הוא זה שתופס את הקנקן ורץ למטבח להביאו מלא, או שהוא יושב ב"סבלנות" זמן רב וממתין עד שמישהו אחר יעשה זאת... האם הוא נכנס מידי פעם למטבח להודות להם על טירחתם עברו, ואיך הוא מתנהג כאשר האוכל לא ערב לחיכו, האם הוא בכל זאת אוכל, ואחר כך ניגש למטבח לומר "תודה רבה, האוכל היה טוב", שהרי שעות רבות עובדים להכין לו את ארוחתו, או שהוא היום לא אוכל, רק יורד לקיוסק וקונה ממתקים.

הנה הגעת למסקנה שהוא שקדן. שמא תברר איך הוא מתנהג כאשר הוא מסיים לימודו בשעה מאוחרת כלילה, כאשר חביריו כבר ישנים מקודם, האם הוא מוריד את נעליו טרם בואו ומחויקם בידיו כדי שלא יתעוררו, או שהוא נכנס בקול רעש גדול בשעה זו ובבוקר, האם הוא מסדר את מיטתו או שהוא משאיר את חדרו מפוזר מתחילת הזמן ועד סופו.

אני חושב, אמר ר' שמואל, שהדברים הללו מאד צריכים לעניין את ביתך. כי אם המפונק הזה - שלא חושב על סביבתו - יבוא בצהריים מהכולל הביתה, והיא הרי כבר מהבוקר עבדה להכין לכבודו ארוחת צהרים, והוא מגיע, ומתיישב לאכול, והאוכל לא יהיה בדיוק כמו שהוא חשב ומה שהוא רצה, ואז יעוות את פניו באי שביעות רצון בולטת - האם תתנחם בתך במחשבה על מה שאמר לה אביה לפני שעשו את התנאים, שהוא היה אצל הרב רוזובסקי, ור' שמואל אמר לו שבשעה שלמדו בישיבה בבא בתרא, והגיעו לפרק "לא יחפור" לסוגיא ד'חרדל ודבורים' ו'הרחקת נזיקין', ושם יש בסוגיא "קצות החושן" חמור מאד, ויש שיטה של רעק"א ויש שיטה של ה"אבי עזרי" - "קונטרס הרחקת נזיקין", והרי יש כאן שלש שיטות, ומלבד זאת יש בזה "הבנה" של ר' אלחנן ו"קנייטש" של ר' ברוך בער... ונדמה לי - כך אמר אז ר' שמואל - 'שהבחור היחיד שחדר לעומק הדברים והבין את כל חילוקי השיטות וההסברים בזה, וכל הקנייטשין והדקויות שבסוגיא, היה הבחור הזה'...

ואם כך - ממשכה היא מחשבתה - 'נכון שהוא מתנהג בגסות ואין לו שום יחס אנושי, הוא יכול לבעוט במיטיב לו כאשר משהו לא מוצא חן בעיניו, אך בכל זאת אני מאד מכבדת אותו, כי הרי הוא מבין את כל החילוקי שיטות, ראשונים ואחרונים בסוגיא זו של הרחקת נזיקין'...

עד כאן דבריו של ר' שמואל, דברים אמיתיים ונוקבים בתביעה לתיקון המידות.

וזה לעומת זה יסופר כאן:

ביום אחד אמר מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל שיעור כללי בישיבת מיר, והיה שם בדיוק אורח מאמריקה, מאלו שעוד היו במיר, ובא לירושלים לביקור בישיבה, ושמע את שיעורו של חבירו מימי הבחורות, 'חיים סטוצ'ינר'. אחרי תפילת מנחה, לקח אותו ר' חיים לביתו. מיד בבואם לבית בישר ר' חיים לרבנית ואמר, 'חנה מרים, ב"ה יש לנו היום אורח לארוחת צהריים'. הם התיישבו לאכול, והרבנית הגישה מנות מרק, לר' חיים ולאורח. ר' חיים מתחיל לאכול, וכזהרגלו אוכל במהירות. כשגומר, מבקש ר' חיים, 'רעבעצן, נאך איינס' - עוד מנה. ועד שהאורח מסתדר עם המנה הראשונה, ר' חיים גומר כבר את המנה השניה ומבקש עוד אחד... ואחר כך אומר לה שוב, 'זה מאד טעים, אפשר אולי לקבל עוד מנה'...

ויהי המראתה לפלא בעיני האורח, עד שלא עצר ברוחו, ושאל את ר' חיים: 'היי אנו מכירים עוד מצעירותינו, אני רוצה לשאול אותך, האם כך ראוי לאדם רם המעלה, מרביץ תורה מפורסם כמותך, לנהוג - עוד מנה ועוד מנה'...

אמר לו ר' חיים: 'בא ואסביר לך. אתה צריך להבין, שהמרק שהיא עושה - אלו הם ה'שיעורים כלליים' שלה. כשאני מכין שיעור, ואני אומר את השיעור, ובא אח"כ מישהו ואומר, 'השיעור היה כל כך טוב, אולי הראש ישיבה יכול לחזור על השיעור עוד פעם'... - באיזה שמחה אני מתמלא בליבי. ואם עוד אחד בא ואומר לי כך, ודאי ודאי שזה מוסיף לי עוד שמחה, וכן לעולם. והיא, הבה ונתבונן, מה השיעור שהיא מכינה, ואיך היא מכינה. את המנה מרק הזו היא הכינה בקלות? מהבוקר היא טורחת להכין. תחילה הלכה לקנות את הירקות, להביאם ולקלפם. אחר כך, הרי לפעמים קורה שאין גז, וקשה להשיג בכל השכונה, וצריך לטלפן להזמין דחוף, ועוד כמה וכמה טירחות היא טרחה עד שזכתה לראות את המרק מוכן... וזה השיעור שלה, עם כל הטירחה שמסביב... כאשר אני אומר לה 'עוד פעם לחזור על השיעור' ו'עוד פעם לחזור על השיעור' - המלכתי אותה ב'נחת רוח' עצומה!

ולכן הוא היה ר' חיים שמואלביץ'. ללמדך, - צריך להיות בן אדם... ולפעמים אחת צ' כשהולכים ללמוד לא מבנים את התוס', ואינו מצליח בלימודו. למיה?

שינוי אם עשה עם אשתו שרה או עם יהודי אחר, הכל אחד. גם אם יגמול חסד תחילה עם בנו כדין השו"ע, הרי הוא עושה כך משום שזהו דין השו"ע ולא מצד קרבה עצמית שלו.

אוהב ישראל' אמיתי

מסופר על הרה"ק רבי דוד'ל לעלובר ז"ע שאמר 'איך אתם מכנים אותי שאני אוהב ישראל, כל זמן שהצער של בני כואב לו יותר משל יהודי אחר...' וכן נכתב על ציונו הק' 'פה נטמן אוהבן של ישראל' כיון שנצטער על שאינו מצטער על צער בנו יותר מצער יהודי אחר, הרי שהוא אוהב ישראל אמיתי.

כך מעיד הקב"ה על אאע"ה אם אתה יכול להתרומם מנטיות עצמיות ולקבור את שרה רק משום גמילות חסד, ועתה זכה לתפוס באומנותו של הקב"ה. ובזה מפרש השם משמואל דברי המדרש 'ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכתה, מהיכן בא, מהר המוריה בא', ויש להבין מה שאלה היא זאת 'מהיכן בא'. אלא שהקב"ה מסתכל במחו ולבו של אאע"ה ואינו מוצא שם את השייכות הגשמית שיש בין איש לאשתו כשמתה, הוא רואה את אאע"ה גומל חסד בלי שום מחשבה שהיא אשתו, רק עושה חסד עם נפש מיישראל, 'מהיכן בא' האיק הגיע למדרגות כאלה, 'מהר המוריה בא' הוא בא עכשיו ממעשה העקדה שהוא היה מוכן לוותר על בן שנולד לו בהיותו בן מאה שנה, ולא ביקש כלל להנצל מזה, ממילא כבר התרומם מכל הנגיעות האנושיות, והפשיט עצמו מכל עניני עצמיות, עיי"ז זכה לקיים מצוות הקבורה ממש כאומנותו של הקב"ה, ואמר לו 'בא לבוש לבושי, ואברהם זקן בא בימים'.

לכל הפחות אל תצטער על שלא נתפרסמו מעשיך הטובים

הגם שאין לנו שייכות לכל זה, אך לכל הפחות אם עשינו איזה חסד ולא נתפרסם מעשה החסד כ"כ בעולם, לא נצטער צער גדול, גם כשאין אחד שמכיר בחסד שעשינו, נשמח ונעלוז על קצת חסד נקי שזכינו לעשות. כמו קבורת שרה שזהו מעשה חסד שאף אחד לא מכיר לו טובה על כך, זהו חסד אמיתי יותר מכל האורחים שהאכיל והשקה, ששם הבינו שזהו מעשה חסד והודו לו על כך.

כמו כל אשת חיל עקרת בית שאינה מנהלת שום מוסד ליתומים, אלא מגדלת את עשרת בניה בוקר וערב, לבשל ולאפות להם, ולנקות אותם, ולכבס בגדיהם ולגהצם, ולסדר שיהיה הכל על מקומו בשלום, ואין מי שיכיר בכל מעשיה, אפי' בעלה שזוכח לומר לה תודה, באלו החסדים הם תופסים אומנותו של הקב"ה, ועליהם כתוב 'רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד'.

ע"ז מעשה אמיתי אחד שלא נתכבד בעוה"ז מתעלים כל מעשיו

וכדקא משתעי ר' שלמה לורנץ שפעם אחת ראה את הגרא"מ שך יושב ובוכה לעת זקנותו על שאין לו עם מה לעלות למעלה, אמר לו ר' שלמה, הרי הייתם ראש ושייבה כל השנים, וחייבתם ספרי אביעזרי, נענה הרב שך במרייות ואמר 'דאס איז א אויסגעקאקטע קארטע' - אלו הם ככרטיסיה מנוקבת, כיון שכבר נתכבד כבוד גדול בהאי עלמא, שוב אינו יודע אם יהיה לו מזה משהו בעלמא דאתי.

וכ"כ הרמב"ם על המשנה רבי חנניה בן עקשיה וכו' היות שצריכים לבא למעלה עם מעשים טובים אמיתיים, לא מה שזכינו להכרת הטוב ששבחו אותנו בזה העולם, רבי חנינא בן תרדיון הקהיל קהילות ברבים ושאל מה אני לחיי עולם הבא, אמר לו, כלום מעשה בא לידך, כי מה שהיה מקהיל קהילות כולם יודעים ומכירים בטובתו, אך כשאמר לו שהיה לו מעשה עם מעות פורים שנתחלפו ועשה חסד באופן שלא ידע ממנו איש, ועיי"ז הבטיח לו שהוא בן עולם הבא. מספיק מצוה אחת כזאת שעשה לשם שמים טהרה, כדי לזכות את האדם להיות בן עולם הבא על כל מעשיו, וזהו לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, שיזכה באחד מהם לעשותו לשם שמים מבלי שיכבדוהו כאן בהאי עלמא. ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

(הגרמ"י רייזמן ג' חיי שרה תשע"ז)

בדרך הדרוש

לא מלכה אסתר קע"ה שנים כנגד שנותיו של אברהם אלקיך תירא לרבות ת"ח, ואברהם עבר בזה שעשה אנגריא בת"ח, א"כ לא יוכל לומר שתמלוך שרה על מדינות כנגד שנותיו של אברהם לז"א ר"ע מה זכתה אסתר למלוך על קצ"ז מדינות, כנגד שנותיה של שרה, דבלא ר"ע לא יוכל לומר הטעם הזה דקשה מדוע כנגד שנותיה של שרה ולא של אברהם אבל ר"ע דדורש את ד' לרבות ת"ח לשיטתו אתי שפיר ודו"ק.

ובזה יתרוץ נמי מדרש ילקוט שפיר ודו"ק, ויהיו חיי שרה וכו' ה"ד יודע ד' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיי"ו, ותמוה, אבל לפי דרכינו אתי שפיר דהא אמרין לעיל מפני שלא הי' שנותיו של אברהם שלמים לכך לא מלכה אסתר כנגד.

ואתי שפיר ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים וכנגדה מלכה אסתר קצ"ז שנים קשה להמדרש למה

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים וגו' (כג, א) במדרש, ר"ע הי' יושב ודורש והי' הציבור מתנמנם ביקש לעוררם אמר מפני מה זכתה אסתר למלוך על קצ"ז מדינות מפני שהיתה בתה של שרה שחיתה קצ"ז שנים. וקשה למה דוקא ר"ע הי' דורש, ולתרוץ נקדים גמרי' דפסחים (דף כ"ג) שמעון העמסוני הי' דורש כל אתני שבתורה כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא לרבות ת"ח. ואיתא ר"ע ודרש את ד' אלקיך תירא לרבות ת"ח. ואיתא במפרשים למה זכתה אסתר למלוך על קצ"ז מדינות וא"ת משום שבאתה משרה שחיתה קצ"ז שנים, למה לא מלכה על קע"ה מדינות כנגד שנותיו של אברהם, ותרוצו משום דאברהם הי' חוטא ואיתא במפ' מה היה חטאו של אברהם, שעשה אנגריא בת"ח, ולקח מהם מס, אבל בשרה פי' רש"י בת ק' כבת כ' לחטא היינו שלא

אומר החזון איש, שהסיבה לכך היא, כיון שהתורה נדבקה רק במידות טובות, כי התורה מתנה היא מהקב"ה כמו שכתוב כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה'. לא מועיל לזה לא כשרון ולא כל דבר אחר, רק סייעתא דשמיא [יעו"ז נדה דף ע: וברש"י] והתורה ניתנה רק לבעל מידות טובות.

צריך לדעת, ישבת, למדת חמש שעות, אח"כ אתה בא הביתה - תכנס הביתה כמו אחד שלמד תורה, שיוכלו הבריות לומר עליך 'פלוגי שלמד תורה כמה נאים דרכיו'... ולא ח"ו להיפך, שלא יהא חילול ה' בפני ההורים והאחים... (משמר הלוי)

א"י במדרש [נח"ט] 'ואחרי כן קבר אברהם, הדא הוא דכתיב: רדף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד. רדף צדקה, זה אברהם, שנאמר: ושמרו דרך ה' לעשות צדקה. וחסד, שגמל חסד לשרה. ימצא חיים, ושני חיי אברהם מאת שנה ושבעים שנה וחמשה שנים. צדקה וכבוד, אמר רבי שמואל בר יצחק, אמר לו הקדוש ברוך הוא אני אמנותי גומל חסדים, תפשת אמנותי בוא לבש לבושי: ואברהם זקן בא בימים'.

היינו כיון שגמל אאע"ה חסד עם שרה, זכה ללבוש כביכול בגדו של הקב"ה שנקרא עתיק יומין, כך נקרא אברהם זקן בא בימים, וכל זאת משום שהיה בעל חסד גדול כזה שקבר את אשתו. וצ"ע איזה חסד יש בזה, הרי גם כל גוי פשוט מבין שצריך לקבור את אשתו לאחר מיתתה, מה הוה אמינא היה שיעזבנה אאע"ה מבלי לקבור אותה, איזה חסד יש בדבר פשוט ומובן כזה? ולא עוד אלא שמצאנו מספיק מעשי חסד באאע"ה לפני כן, שנטע אשל ונתן לאכול לכל העוברים ושבים, הוא היה עמוד החסד לפני כן, האם רק בשביל קבורת אשתו נקרא אאע"ה 'רודף צדקה וחסד'?

וכ' השם משמואל בשם אביו האבני נזר שהשאלה היא עצמה התשובה, כשאדם עושה חסד עם קרוביו ואנשי ביתו וכוונתו לשם מצות חסד, אכן הוא ראוי הוא לשבח על מעשי החסד שעשה. כמו שכתב התניא שאם אדם עובד לפרנסתו ומביא טרף לביתו ואינו מכוון לשם מצוה, הרי הוא ככל הגויים והכבשים והשפנים והעופות שכל אחד מהם מביא טרף לביתו, מלבד העורב הרשע, אם לא היית עושה כך, היית כמו העורב הרשע. כמ"ש בגמ' כתובות וב"ב שאם אחד אינו מפרנס את בניו, מכריזין עליו בבית המדרש שהוא רשע יותר מהעורב, אלא יום שלישי פרשת חיי שרה - כ"א חשוון תשע"ז אי ש'עושה צדקה בכל עת' הוא כשאינו מרגיש כלל שמגיע לו איזה דבר, אלא כל מעשיו לקיים מצות ה' לגמול חסד. כמו שלמדנו בהלל שאמרו עליו 'גומל נפשו איש חסד', וכן למדנו לעיל שאמרנו לאאע"ה שאם לא יבואו אורחים, יעשה חסד עם אברהם בעצמו לבדו, כהלל שעושה חסד עם עלובתא דא היינו עם גופו שלו בעצמו, כי הכל תלוי במחשבה, כשאדם לוקח לכבוד עצמו הרי הוא כמעשה בהמה וגוי שאין בה חשיבות, אך כשאדם מכוון בפיו ומחשב שהוא מחיה נפש מיישראל, ואין אצלו חילוק אם נתן לעצמו לא לאחרים, אזי גם אם יעשה חסד עם אשתו ובני ביתו הוא דבוק במדת החסד.

אלו הם דברי המדרש שאאע"ה כ"כ הפשיט עצמו ממציותו, ולא היה לו שום מחשבה רק לגמול חסד עם שרה, לא בגלל ש'הוא' חלק מהתמונה, והרי אין אשה מתה אלא לבעלה, ואשה כשרה כשרה אמנו שנאמר עליה כל 'אשת חיל עטרת בעלה' ואמרו במדרש 'אברהם זקן' משום שמתה אשתו נזדקן, והיה טפל אליה נבואה. שיוכל כ"כ בשעת מיתתה להפשיט עצמו מנגיעה עצמית, רק לגמול חסד עם שרה. אין לך חידוש בחסד כמו זה.

אומנותו של הקב"ה שהוא מטיב שלא בכונת קבלת 'תודה'

ולכן עתה אמר הקב"ה לאאע"ה 'תפסת אומנותי', כי כל חסד שאדם עושה עם כונה עצמית, שיכבדוהו, ויזכרו אותו לטובה, ויכתבו עליו רודף צדקה וחסד, או שיהיה לו שכר עוה"ב, אינו תופס אומנותו של הקב"ה, כי הקב"ה זן ומפרנס לכל הנבראים מקרני ראמים ועד ביצי כינים, והוא ית' אינו צריך לבריותיו כלל, אם צדקת מה תתן לו, הרי שהוא ית' מושלם בכל מדת החסד, אינו צריך שום שבח והודאה, ואינו מצפה לשום הכרת הטוב. ולמדנו זאת זכה אאע"ה להתעלות בשעת קבורת שרה, לתפוס אומנותו של הקב"ה, לגמול חסד עם בני ביתו באופן כזה שאינו זוכר עצמיותו כלל. לא היה אצלו שום

ת.ד 102 בני ברק
פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

זכר מואמינים

גליון שבו עי מבית 'בני אמונים'

פרשת חיי שרה תשפ"ג שנה ט | גליון מס' 458

בני אמונים

פני תפלה בפרשה

פרתחו שערים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

סגלה לזיווג הגון

עניית אמן היא מצוה החביבה מאד לפני הקדוש ברוך הוא. אין פלא אפוא שלשמה נקשרו סגלות פה רבות. בכל פעם אני נרגש מחדש לקבל מכתבים שבהם אנשים מעידים על ישועות שונות שזכו להן בזכות התחזקותם בעניית אמן.

לפני כעשר שנים, בשנים הראשונות לפעילות 'בני אמונים', קבלתי מכתב שתכנו רגש אותי מאד וחרוט בזכרוני עד עצם היום הזה. המכתב נשלח אלינו מבחור יקר שזכה להקים בית נאמן בישראל לאחר תקופת המתנה של כמה שנים, וזה היה תכנו:

"ממש לאחרונה, לאחר שנות המתנה ארוכות, זכיתי בחסדי ה' להקים בית בישראל. עבדה ברורה היא שהשדוך קם ונהיה כשלושה חודשים לאחר שקבלתי על עצמי לברך מדי בקר ברכות השחר בבכריותא. בשל כך חש אני כלפיהם חוב עמוק של הכרת הטוב, ועל כן בהזדמנות הראשונה שיכלתי ישבתי לכתב לכם מכתב תודה.

הסבה שאני תולה את ישועתי בקבלה זו אינה נובעת רק מהרגשת הלב. קבלתי לכה הספקמה ברורה מאחד מחשובי הרבנים בדורנו, אשר אשר את תחושותי, ואף הוסיף ונתן לי סימן ורמז על כך: על יצירת האשה נאמר בתורה (בראשית ב יח): 'לא טוב היות האדם לבדו, אעשה לו עזר כנגדו'; ראשי התבות 'אעשה... עזר כנגדו' הם בגימטריה 91, בדיוק בגימטריה של 'אמן', ונתן ללמד מכה שהקפדה על עניית אמן מזכה את האדם ב'עזר כנגדו'.

לא לחנם בחרתי להזכיר סגלה זו דוקא בפרשתנו.

בפרשתנו מתארת התורה את שליחותו של אליעזר עבד אברהם, למצא אשה ליצחק אבינו. וכבר מצאנו הרבה בספרי הקדמונים שלמדו מפרשת שליחות זו יסודות רבים בעניני שדוכים. מסתבר שאף העבדה שהקפדה על עניית אמן היא סגלה למציאת זיווג הגון נרמזה בה:

התורה מספרת כי כששאל אליעזר את אברהם (כד ה): "אולי לא תאבה האשה ללכת אחר", השיב לו: "ה' אלקי השמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי... הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם"; נבחנו בדבר נפלא: בדברי הברכה של אברהם אבינו: "הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת", ראשי התבות הם בגימטריה 'אמן'.

ורמז נוסף לסיים: בפיט 'איש חסיד היה' למוצאי שבת, אנו מזמרים ומבקשים: 'בורא עולם בקנן השלם זה הבנו'. ראשי התבות: 'בורא עולם בקנן השלם זה הבנו' עולים לגימטריה 'אמן'. בנוסף, סופי התבות: 'בורא עולם בקנן' הם ממש תבת 'אמן'; הרי לנו רמז כפול שהמקפיד על עניית אמן יזכה להקים בית נאמן בישראל.

מסתבר שעניית אמן שפותחת שערים פה רבים, כפי שדרשו חכמים (שבת קיט ב) ממאמר הנביא (ישעיה כב ב): "פתחו שערים ויבא גוי צדיק שמר אמונים" - "אל תקרי שמר אמונים" אלא 'שומרים אמן', מסגלת אף לפתיחת שיערי הזיווג הטוב.

בברכת "השלם זה הבנו" בקרוב,

שבת שלום,

צ'ר צ'ר צ'ר אמונים

מברכים אנו את הכלה בעת חפתה בדבריו, אולם מהפכים את פגותו באמרנו: "אחתנו" - הינו חלק האחווה שלנו - צאצאי יעקב - הוא שיחבר ויהיה "לאלפי רבבה" (תורת משה).

רבקה נמונה מלעבר לפני המתפלל

"ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק ותפל מעל הגמל" (כד טו)

באר רבי משה ליב ליטש רוזנבוים תלמיד ה'חתם סופר':

המדרש (ב"ר ס טו) מפרש שכשרבקה ראתה את יצחק הרפינה עצמה "מעל הגמל", משום שראתה "ש"דו שטוחה בתפלה". ויש לפרש שעשתה כן לפי שאמרו חכמים (ברכות כז א) שאסור לעבר לפני המתפלל, לכן הרפינה עצמה רבקה מעל הגמל כדי שלא תעבר לפני יצחק בעודו מתפלל ("אמרות ה").

להתפלל ברחמים ובתחנונים

"ואבא היום אל העין ואמר ה' אלקי אדני אברהם אם ישך נא מצליח דרכי אשר אנכי הלך עליה" (כד מב)

דרש רבי שלמה יום טוב פולק אב"ד לנדסברג-ברוקלין:

כאשר מתאר אליעזר את קורותיו בפני משפחתה של רבקה, מדגיש הוא שלא התעקש בבקשתו ותפלתו שה' יצליח דרכו ומציא לו את זוגו של יצחק, אלא בקש בדרך רחמים ותחנונים: "אם ישך נא מצליח דרכי", וכפי שתרגם אוגוסטוס: "אם אית פנן רעוא קדמך לאצליחא ארחי" [אם יש נא רצון לפניך להצליח דרכי].

והרי הדברים תואמים ליסוד שיסד רבי נחמן מברסלב בעבודת התפלה (לקוטי מוה"ר ח"א אות קצו): "אסור לאדם לעמוד עצמו על דבר, דבר, הינו שאסור להתעקש בתפלתו שהקדוש ברוך הוא יעשה לו דוקא את בקשתו, כי זה הוא כמו לוקח דבר בחזקה, בגולה. רק צריך להתפלל ולהתחנן לפני ה' יתברך ברחמים ובתחנונים, אם יתן ה' יתברך - יתן, ואם לאו - לאו". מוה"ר"ן מוסיף ומפרש שם שזוהי פגות התנא באמרו (אבות ב יג): "אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום". התאר "קבע" משמש גם מלשון גזלה (ראה משלי כב כג): "אל תתעקש בתפלתך שיתנו לך משמים את מבקשתך, שכן בקב הרי אתה פלוקח בכח ובגזלה, אלא התפלל בדרך של "רחמים ותחנונים לפני המקום" (שלמי יום טוב).

קללתו של לבן הופכת לברכה

"ויברכו את רבקה ויאמרו לה אחתנו את היי לאלפי רבבה ויריש זרעה את שנאיו" (כד ס)

מונהג ישראל לברך את הכלה בשעת פריסת ההינמקה טרם כניסתה לחפה בברכת: "אחתנו את היי לאלפי רבבה" (ראה קצור שו"ע קמו א). והדבר טעון באור - מדוע בברך לברך זרעו פה מרומם דוקא בברכה שיצאה מפיו של לבן?

פרש החתם סופר:

כידוע לרבקה נולדו שני ילדים שהיו נבחינת שני הפכים. הלא הם יעקב ועשו. כשברכה לבן: "אחתנו את היי לאלפי רבבה" התפנו לברך את חלק האחווה שיהיה לו בצאצאיה, דהינו את זרע עשו. כדי לסכל את מחשבתו

אברהם הפיץ

את האמונה בארץ

"ה' אלקי השמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי ואשר דבר לי ואשר נשבע לי לאמר לזרעה אתן את הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם" (כד ז)

פרש רש"י (ע"פ ספרי האזינו שיג) שהסבה שאמר פאן אברהם: "ה' אלקי השמים אשר לקחני מבית אבי", ולא הזכיר "אלקי השמים ואלקי הארץ" [כדלעיל (פס"ג)], היא לפי שכשנצטוו ללכת מבית אבי עדיו לא היו הנריות מפירות במציאות ה', ולא היה שמו רגיל בארץ.

על פי זאת כתבו בעלי התוספות (ע"ה"ת) לישב את השאלה הידועה, מדוע אין מזכירים "מלך העולם" בברכת 'אבות' הפותחת את תפלת העמידה, אף שאמרו חכמים (ברכות מ ב) כי "כל ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה" (ראה תוספות שם ד"ה אמרו)?

לדברי רש"י יש לומר שלכך אי אפשר להזכיר "מלך העולם" לפני אמירת "אלקי אברהם", לפי שכשקבל אברהם את ה' פאלקיו, טרם התפרסם שמו בארץ, ולא היה נתן לכנותו "מלך העולם".

הרוקח (סי' סג) מוסיף ומבאר שמשעם זה כך אף כשהודה אליעזר עבד אברהם על מציאת רבקה אמר (הלן פס"כז): "ברוך ה' אלקי אדני אברהם" ולא הזכיר "מלך העולם", לפי שכאמור במקום שאומרים "אלקי אברהם", לא שך להקדים ולהזכיר "מלך העולם".

דוד המלך התגלה במערת המכפלה

מיד לאחר נתינת האשור התחוללה בארמון הסלטאן מהומה. שרי הסלטאן ואנשי סודו לא יכלו לשאת את העבודה שהסלטאן אלץ על ידי אשה יהודיה לעבר על החק העותמני, והם רקחו יחד עמו מזמה. שומר המערה יקבל הוראה, כי מיד לאחר כניסתה של הרבנית למערה, ינעל אחריה את השער ויותרה בתוך המערה למות ברעב ובצמא.

מארמון הסלטאן מהרה הרבנית לנסע לחברון. היא הציתה את האשור הנדיר בפני שומר המקום. השומר שכבר עזבן בפני המקרה התיר לה להכנס ומהר לבצע את הוראת הסלטאן במלוואה. בעוד הרבנית עומדת שקועה בתפלה על קברי האבות והאמהות, נעל השומר את הדלת אחריה ומהר להסתלק מן המקום.

לאחר שנקפו השעות, מהרה הרבנית לסיים את תפלתה כדי להספיק לשוב לביתה. גשישה היא אפוא את דרכה במעלה המדרגות החשוכות, אלא שכשהגיעה לשער גלתה לחירתה כי הוא נעול.

נסתה היא לדפק על השער בכל כוחותיה הדלים, הרימה קולה בבכי וצעקות, אולם נענתה בדממה מחרידת לב. ארכו פמה דקות עד שהבינה כי מלכדת אכזרית נטמנה לה, והיא עומדת לסיים את חייה כאן, במקום הקדוש הזה.

או אז, אורה הרבנית את שארית כחותיה והחלה לזעק לפני ה' בתפלה כי יחוס עליה ויזעיר אותה ממות כה מר. בכתה הרבנית עד אשר עזבה כחותיה, והיא צנחה על הקרקע בעלפון.

ולפתע חשה הרבנית כי מישהו עומד לצדה. היא פקחה עיניה וראתה איש זקן הדור מראה העומד לצדה, אוזן מגולת קלף בידו. הזמן הרגיע אותה ואמר: "בתי, אל תיראי, אני הוא אבי זקנה, דוד מלך ישראל, ואני אעזר לך לצאת מהמקום בשלום. ברם, כיון שהרשע שבקש להמיתך לבטח לא ישתק כשיראה אותך צועדת בריאה ושלמה כאחד האדם, על כן מיד לאחר שאוציאיך עליך לעלות על האניה הראשונה ולשוב לביתך שבקאמינקא."

בדברו הושיט לה דוד המלך את ספר התהלים שאחז בידו כסגולה לשמירה, ותוך כדי דבור מצאה עצמה הרבנית עומדת הרחק מחברון כשספר התהלים אחוז בידיה. היא מהרה לנסע לנמל יפו, ובאניה הקרובה שיצאה אל מעבר לים שבה לביתה לשלום.

יכול היה הספור שלא להזדע לעולם, אלמלא שעה קלה לפני פטירתו של נכדה, הצדיק רבי שמואל מקאמינקא, ספר הוא לסוכביו את הספור המפלא על אודות סבתו הצדקת.

בית שמואל [על מהר"ש מקאמינקא] עמ' מ

אך המגפים הכבדים נשמטו מידיה לרצפה, ולמרה הפלא, פיהם נפתח וגלה את הסוד שהיה טמון בהם - אוצר בלום של מטבעות זהב.

עתה הבינה הרבנית, כי אותו הלך מוזר לא היה כי אם שליח ממרומים כדי לשלח לה את הסכום הנדרש לה כדי לממן את נסיעתה לארץ ישראל, משאת נפשה. ואכן, על אתר מהרה היא לרכש פרטים נסיעה באניה ויצאה אל הדרך המפורכת.

לאחר נסיעה רות טלטולים שכלתה את כל ממונה, הגיעה הרבנית לארץ הקדש בחסר כל. זקוקה היתה היא לפרנסה, וכיון שבשנות מגוריה בקאמינקא היתה רגילה לסייע לילדות עניות בשעת לידתן, החליטה לפרסם את עצמה בארץ כמילדת ממחית. ואכן חסדי ה' עמדו לימינה, ועד מהרה התפרסם שמה כמילדת ממחית ומצליחה ביותר.

והיה היום, ומחצרו של הסלטאן הרשע, מושל ירושלים מטעם הממלכה העותמאנית השלטת, נשלח שליח בהול אל ראשי הקהל בירושלים ובפיו דרישה נחרצת: אשתו של הסלטאן מתיסרת בחבלי לדה המסכנים את חיה, וכיון שאין לו ספק כי בכח בני העם הנבחר לפעל בעבורו ישועה, על כן הוא דורש מאנשי הקהלה היהודית כי ידאגו למצא לה מזור, שאם לא כן יגרשו כלם מן העיר לאלתר.

לכל היה ברור כי הכתבת הראשונה שאליה יש לפנות היא ביתה של הרבנית המילדת. שמינה את הבקשה והסכימה. היא נגשה אל המלאכה מתוך תפלה לבורא עולם, שיעזר לה להציל את תושבי העיר מן הסכנה המרחפת עליהם. ואכן, רגעים ספורים לאחר כניסת הרבנית לארמון, נשמעו מבעד לחלונותיו קריאות מזל טוב. אשת הסלטאן ילדה בן.

הסלטאן שלא ידע את נפשו מרב אשר בקש לגמול לרבנית על שהצילה את חיי אשתו ואת חיי בנו - הרף הנולד. לשאלתו מה תבקש בשכרה, היתה בפי הרבנית תשובה מפתיעה: "אנא אדוני הסלטאן, התר לי להכנס לי למערת המכפלה להתפלל על קברי האבות והאמהות."

על פי הוראות השלטון העותמני הכניסה למערת המכפלה היתה אסורה ליהודים באפן נחרץ. המסלמים שלטו במקום ודאגו להדיר את רגלי היהודים מקברות אבותיהם. אולם הסלטאן במצוקתו הסכים בלית ברירה להעניק לרבנית אשור חד פעמי.

כל ימיה השתוקקה אמו של הצדיק רבי צבי הירש מקאמינקא, מגדולי תלמידי הבעל שם טוב, לעלות לארץ ישראל, אלא שרצונה העז התעכב מלצאת אל הפעל, משום שנסיעה ארצה שפזו עלתה באותם ימים בדרמים מרבים, ולצדקת זו, שפרנסתה היתה דחוקה, לא היה מהיכן להשיג את הסכום הנדרש.

והיה היום. על דלתה של אותה צדקת נקש גוי עני הלבוש בכגדים בלים ונעול במגפים כבדים, ובפיו בקשה: הוא הגיע לעירה כדי לקבץ נדבות למחיתו, אלא שהשמש כמו יצאה היום מנורתיה, ועקב החם הבלתי נסבל אין הוא מסגל לצעד במגפיו הכבדים

מה תבקש בשכרה, היתה בפי הרבנית תשובה מפתיעה: "אנא אדוני הסלטאן, התר לי להכנס לי למערת המכפלה להתפלל על קברי האבות והאמהות."

והמחממים. מעדיף הוא להלך ברחובות יחף מלצעד במגפיו, על כן הוא מבקש לאחסן את מגפיו בינתיים בבית הרבנית עד שישוב.

הרבנית הסכימה בחפץ לב, ההלך הניח את המגפים בכניסה לבית, ויצא לדרך יחף. כאשר עברו יום ויומים והגוי טרם בא לטל את מגפיו, החליטה הרבנית להניח את המגפים במקום שמור בירכתי הבית עד אשר יבואו בעליהם לקחתם.

חלפו ימי הקיץ ובאו ימי החורף, המגפים המיתמים כמעט ונשכחו מלב עד אשר אתא ובא חג הפסח. לקראת חג הפסח, תוך כדי נקוי הבית נתקלה הרבנית במגפים, היא נטלה אותם כדי להעבירם למקום אחר,

ברכות שאינן נענות באמן

אשה המברכת על מצוה שהזמן גרמא

אשה המברכת על קיום מצות עשה התלויה בזמן, אף שהיא פטורה ממצוה זו, רשאי השומע ברכתה לענות אחריה אמן, אולם אינו מחויב בדבר. ויש אומרים שהוכחה לענות אמן על ברכתה.

מקורות ובאורים:

ה'שלקו ערוך' והרמ"א (או"ח תקפט ו) נחלקו אם נשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא; לדעת הש"ת ערוך' אין לברך, ולדעת הרמ"א המנהג לברך. וכתב הפרי מגדים' (ארח חיים כזד א"א יד) שכיון שאף לדעת הרמ"א ברכה זו אינה חובה, אף ענית אמן אחריה היא רשות ולא חובה, וכן פסק המשנה ברורה' (קכד מז). ואולם בשו"ת 'בגן עולם' (או"ח סי' ה) ובשו"ת 'שבט הלוי' (ח"י סי' מה) כתבו שאף שאין הנשים חייבות לברך כשמקיימות מצות עשה שהזמן גרמא, מפל מקום מאחר שמברכות בשם ומלכות, השומע ברכתן חייב לענות אמן (וראה עוד בשו"ת 'משנה הלכות' ח"ח סי' צ).

אמן אחר ברכת 'על מצות תפלין'

יש שכתבו שהנוהגים לברך על תפלין של ראש, ראוי שיברכוהו בלחש כדי שלא יתחייב השומע בעניית אמן אחריה. ואולם אם ברכוהו בקול יש לענות אמן אחריה. ויש שכתב שמפל מקום לא יענה בפיו אלא יהרהר אמן בלבו.

מקורות ובאורים:

ה'שלקו ערוך' והרמ"א (או"ח כה) נחלקו בענין ברכת התפלין: לדעת הש"ת ערוך' מברכים 'להניח תפלין' על תפלין של ראש ותפלין של

יד גם יחד, ואין מיחדים ברכה מיחדת לתפלין של ראש, ואלו לדעת הרמ"א מוסיפים לברך ברכה מיחדת על תפלין של ראש, ברכת 'על מצות תפלין'. ואולם הוסיף הרמ"א שאחר ברכה זו יאמר המברך 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', כדין האומר ברכה לבטלה (ראה או"ח רו ו). לפי שיטת לחשש לדעת הסוברים שאין לברך ברכה זו (מגן אברהם' סי' כה. וראה משנ"ב שם כא). לאור זאת הסתפק הפרי מגדים' (א"א שם י) האם השומע ברכה זו יענה אמן אחריה, שהרי היא ספק ברכה לבטלה, ועל ברכה לבטלה אסור לענות אמן (שו"ע או"ח רטו ד). מתוך כך חדש בשו"ת 'רמ"ץ' (סי' ו אות ו) שיטת לברך ברכה זו בלחש, שלא ישמענה חברו ויבא לידי ספק עניית אמן, וסיים הרמ"א: "ושלא כדין מברכים כמה בני אדם ברכה זו בקול רם ונכון מאד להזהירם על זה", וכן פסק בקצור שלחן ערוך' (סי' י סעי' ד), וכן מובא שנהגו החוזה מלפלין' (אהל הרבי' אור הנפלאות אות מב). אמנם בשו"ת 'האסף לך שלמה' (סי' נז) כתב שאין כל ספק שצריך לענות אמן על ברכת תפלין של ראש, ואין זה דומה למברך ברכה שאינה צריכה, שהמברך עשה שלא כהגון והעונה אמן אחריו נחשב כמחזיק יד עוברי עברה. וכן מובא בשם האדמו"ר רבי אברהם מטשכנוב (סדור 'צלותא דאברהם' ח"א עמ' לא) ובשם בעל המנחת אלעזר' ממונקאטש (דרכי חיים ושלום' אות מז). אף בספר 'זהר חי' (ויגש רה א) דחה בחריפות את הנוהגים לברך ברכת 'על מצות תפלין' בלחש, וכתב: "וראיית לאיזה חסדי דעת שאומרים ברכה זאת בלחש, שלא יענה אחריהם אמן והוא טפשות..."

אמנם כתבו הפוסקים שאף לדעת הסוברים שיטת לברך ברכה זו בלחש, אם ברך אדם ברכה זו בקול על השומע לענות אמן אחריו (מסגרת השלחן' על קיצושו"ע שם; משנת התפלין' עמ' רמה בשם הגר"ש אלישיב). ואולם הי"פ החיים' (או"ח כה מ) כתב שהשומע ברכה זו לא יענה אמן בפיו אלא יהרהר בה בלבו.

הגאון הגדול רבי ברוך דב פוברסקי שליט"א ראש ישיבת פוניבז'

מדברי מדרן ורבנן על עניית אמן

דודשי אמונים

אנו מכריזים ש א י ו בעולמו דבר מלבד הקדוש ברוך הוא -

חכמים אלו טמון רעיון עמוק; בנותנו שני צמידים הבהיר אליעזר לרבקה כי אברהם אבינו אמנם עשיר גדול, אף העשירות שלו אינה מתבטאת בכסף, אלא בדברים רוחניים, ועליה לדעת כי היא נכנסת אפוא לבית שאין בו דבר אחר מלבד קיום התורה והמצוות. אליעזר למד מאברהם אבינו שאין 'עולם הזה', וכל השפע והברכות שאזכה בהם האדם נועדו כדי לזכותו בעולם הבא!

עניית אמן, מלבד היותה מצוה חשובה וחלק נכבד מעמוד התפלה, יש בענייתה סגולות רבות, והיא מננה על האדם מפל צר ומצוק. כדי להסביר את הכת הרב הטמון בה נקדים ונבאר פסוק מפרשת השבוע.

התורה מספרת (בראשית כד כב) שכשאליעזר פגש את רבקה על עין המים, נתן לה שני צמידים ששוקלים עשרה זהב. רש"י על אתר מביא את דברי חכמים (ב"ר ס ו) שמתנה זו נתנה לרבקה כנגד שני לוחות הברית שבהם כתובים עשרת הדברות. בדברי

אין עוד מלבדו! והרי זו תכלית בריאת כל האדם. כשאדם מכיר באמצעות עניית אמן מיהו המזכהו בברכה, ממילא מגיעות אליו כל הברכות.

פנוס 'בני אמונים' אב תשע"ו

זו תכלית כל האדם, וזהו גם ההסבר לסגלתה הגדולה של עניית אמן: כשאנו אומרים אמן

אמן - למען יאריכוני ימיה

"ואברהם זקן בא בימים וה' ברח את אברהם מפל" (כד א) דרשו בעלי התוספות: "זקן בא בימים" - סופי תבות 'אמן'. מכאן שכל העונה אמן יאריך ימים" (תוספות השלם).

המאמין חייב לענות אמן בכונה

בספרו 'כד הקמח' (ערך אמונה) מוסיף וכותב רבנו בחיי דברים נחרצים על חובתו של המאמין להקפיד על עניית אמן, ואלו דבריו: "צריך אדם להזהר בתפלה ובברכות שיענה אחריהם אמן, שהיא מלה נגזרת מלשון אמונה. וכל מי שעמדו אבותיו על הר סיני וקבלו התורה הנקראת אמונה, והוא מזרעו של אברהם אבינו שהוא ראש האמונה, דכתיב בו (בראשית טו): 'והאמן בה', חייב הוא לכוון לבו ומחשבתו בעניית אמן; לא שזכיר שליח צבור הברכות והוא פתח פיו, לא ישמע וכאלם לא יפתח פיו, או שירבה דברים עם חברו כאלו היה ברחובות קריה, כמנהג קצת מן בני עמנו המקלים בדבר".

אמן עדות על האמונה

על דברי הגמרא (שבת קיט ב): "מאי אמן? אמר רבי חנינא: א-ל מלך נאמן, מפרש רש"י (שם ד"ה א-ל): "כך מעיד על בוראו שהוא א-ל מלך נאמן". נמצא אם כן שבעניית אמן האדם מצהיר ומוסר עדות על אמונתו במציאות ה' ובמלכותו. וכך פתב רבי יעקב עמדין בספר 'סלם בית אל' (המדפס בראש סדור 'בית יעקב' דף ו ע"ב), שפגנת עניית אמן היא: "חותם וקיום הענין, להאמינו אמונה שלמה, אמונה אמן, שאמת הדבר כי ברוך הוא ברוך שמו וברוך טעמו כי עמו מקור חיים וברכות שמים, ונחתום בטבעת המלך..." אדם שמרגיש כך ממתין ומצפה לכל הזדמנות לענות אמן, שכן האמונה היא היסוד והבסיס לעבודת האדם בעולמו והיא תכלית הכל.

בזאת גם נבין את אשר כתב בספר המוסר הקדום 'דרך משה' (ליום יא) ש'אמן' היא ראשי תבות 'אני מוסר נפשי', שכל אחד מישראל מחייב למסור נפשו על עניית אמן; עניית אמן היא מיסודותיה של אמונת ישראל, ועל אמונה מחייב האדם למסור נפשו ('נוטרי אמן' ח"א עמ' לג).

לכבוד מערכת 'וכל מאמינים',

בעלון של חג הסוכות, במאמרו הנפלא והמנומק היטב, הרחיב הרב יעקב דב מרמורשטיין על הקשר שבין מצות הסכה למצות עניית אמן.

ישו כח על הדברים הנפלאים שהוסיפו תכן ועמק לשתי המצוות גם יחד. אנו זוכים להקפיד במשך כל ימות השנה על עניית אמן, אולם השנה בימי חג הסוכות, בבחינת 'כפלים לתשיעה' עוררוננו הדברים להקפיד ביותר שאת על עניית אמן.

ברצוני להוסיף בענין זה רעיון נפלא שעלה בדעתי ואולי יועיל לשנה הבעל"ט, כי בהיות שביום שמחת תורה נוהגים כלם לעלות לתורה, כאשר כל אחד מהעולים זוכה לברך על כך שתי ברכות - לפני הקריאה ולאחריה, יכול כל יהודי לצבור תשעים אמינים על ברכות, מבלי לעשות כל מאמץ מיוחד.

כבר הבאתם פעמים רבות את שיטת הרמ"ע מפאנו (שו"ת, סי' קט) שהביא ה'מגן אברהם' (או"ח ו ט) שחייב אדם לענות תשעים אמינים על ברכות מדי יום, מלבד האמינים שיש לענות על שמיעת הקדישים. חג שמחת תורה מתיחד בכך שאפשר בתוך סדר היום הרגיל לצבור בקלות תשעים אמינים על ברכות.

בהנהגה זו נמצאנו חותמים את ימי חגי תשרי הפותחים את השנה החדשה הבעל"ט בהקפדה על עניית אמן, ויתכן אולי שזו אחת הפגנות בפניהג האמור, ולא לחנם מסיימים אנו לאחרינו את ה'רשות לחתן בראשית' במלים: "אמן יענו אחריה הכל מהרה".

ברב כבוד והערקה
ובברכה שהכל יענו אחריכם אמן מהרה,
יהודה ליב גולדמן,
בית שמש.

נתן לשלח מכתבים לפקס
שמספרו 08-9746102
או לכתבת המייל: 9139191@gmail.com

צדיק באמונתו

ברכות ואמן במשנת בעל ההלולא

רבנו יונה גירונדי כ"ח בחשוון ה"א כ"ד

סמטה ברבע היהודי בגירונה שבספרד

החסיד רבנו יונה ב"ר אברהם גירונדי, מגדולי הראשונים שפעלו בספרד, נולד בסביבות שנת ד' אלפים תתק"ע.

בצעירותו למד תורה מפי חכמי צרפת ופרובאנס. בצרפת השפע מדרך הלמוד של בעלי התוספות ומשיטתם המוסרית של 'חסיד' אשכנז. את עקר תורתו

קבל מפי רבי שלמה מן החר. עמד בקשר קרוב עם בן דודו וכן דורו - הרמב"ן, שאף הפך למחננו, כאשר רבי שלמה בן הרמב"ן נשא את בתו של רבנו יונה.

רבנו היה ידוע ביראתו ובחסידותו, ועל כן דבק בו הכנוי 'החסיד'. את עקר פרסומו קנה בחבריו הנודעים: 'שערי תשובה', 'עליות דרבנו יונה' על מסכת בבא בתרא ועוד. ואולם הוא אף הרביץ תורה והושיב ישיבות; תחלה בעיר גירונה ולאחר מכן בברצלונה.

בערב ימיו נעטר לתושבי העיר טולדו לקבץ מושבו בעירם, והקים שם ישיבה גדולה. רבנו נפטר בטולדו בכ"ח בחשוון ה"א כ"ד והובא בה למנוחת עולמים.

שכר כפול על עניית אמן

כך כותב רבנו יונה ב'אגרת התשובה' (אות ט) על אודות מעלת עניית אמן אחר חזרת הש"ץ:

"ובשעה ששליח צבור חוזר ומתפלל, חייב לענות אמן על כל ברכה וברכה. ויכוון לבו בכל ברכה וברכה כדי שיזדע על איזה ברכה הוא עונה אמן, ויש לו בזה שכר כפול, והרי זה כמו התפלל שני פעמים זו אחר זו. ואמרו רז"ל במדרש (ראה מדרש תהלים כז) אם התפללת ולא פגנת לבך וחזרת והתפללת, תהא מבשר שתפלתך נשמעת" ('אגרת התשובה' אות ט).

לענות אמן במתינות

יש להזהר לענות אמן במתינות ולא להגותה במהירות ובחטף, שכן מפרש רבנו (ברכות לה א מדה"ר) את דברי חכמים (ברכות מז א): "כל העונה אמן חטופה יתחטפו ימיו". "חטופה" הוא שחוטף המלה ואומר אותה במהירות.

איטש לרענהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת
ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש כה חשוני תשפג: הדלקת נרות: ירושלים: 4:03 תל-אביב: 4:17 חיפה: 4:07 מוצאי שבת: ירושלים: 5:17 תל-אביב: 5:18 חיפה: 5:16 ר"ת: 5:55

פרשת חיי שרה

כבוד הבריות

כבודה של בת ישראל...

סיפר הגאון רבי יהודה קנר שליט"א: פעם ישבתי בחדרו של הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל והגיע בחור ונפשו בשאלתו: נפגשתי עם בחורה מספר פגישות ופתאום נודע לי שאבא שלה שייד לקהילה בהודו שהם בספק יהדות. ואמנם אין כאן פסול חיתון כי האמא יהודיה, אבל אני כהן, והשאלה האם מותר לי להתחתן איתה דעכו"ם שנשא בת ישראל, הולד פגום לכהונה.

והשיב לו רבי ניסים, שבב"ש (סימן ד) ישנן שתי דעות, לדעה אחת הולד פגום לכהונה, ולדעה שניה זה ספק, א"כ בסיכום יש כאן ספק ספיקא, ספק אם האבא גוי, וספק אם הילד פסול לכהונה. ולכתחילה לא היה צריך להפגש איתה, אבל עכשיו, אם יעזוב נמצא שמבייש בת ישראל ואיך אפשר לבייש בת ישראל, על כן - פסק רבי ניסים - אתה יכול להמשיך ולהתחתן איתה.

והוסיף רבי ניסים לספר באותו מעמד מעשה לא ידוע: אחד מראשי הישיבות הגדולים והמפורסמים בדורינו (ונקב בשמו, רבי ד.פ.) כשהציעו לו את אשתו, הוא נפגש איתה והיה נדמה לו שהיא פוזלת. הוא חזר לישיבה והיתה לו תרעומת למה הציעו לו בחורה עם חסרון כזה.

אך הוא נמלך בדעתו ואמר הרי אם לא ארצה להמשיך היא תתבייש ואסור לבייש בת ישראל, על כן החליט שהוא מתחתן איתה, למרות החסרון. לבסוף התברר שטעה והיא לא פוזלת, עם זאת טען כל השנים שבזכות הוויתור שלו שהסכים להתחתן איתה למרות שחשב בטעות שיש בעיה, זכה לבנים תלמידי חכמים גדולים.

הלמות עמלים

כבודם של אורחים...

כ"ק האדמו"ר רבי אברהם זוד מבוטשאש זצ"ל היה מזמין לשולחנו בליל הסדר את כל מחוסרי הבית שנזדמנו לעירו. בביתו הקפידו מאד, כמנהג החסידים, שלא לשרות את המצות ולא לאכול "שרויה".

והנה אחד האורחים לקח את כל המצות שהיו מונחים לפניו, והשקיע את כולו במרק. הרבי ראה את מעשהו ולא הגיב מאומה. וכמובן שהחסידים אף הם לא אמרו דבר, אבל לא התאפקו מלחייך למראה גרגרנותו של העני.

פנה אליהם הרבי ואמר: "כאשר הייתי בברדיטשוב בליל הסדר, עשה הצדיק רבי לוי יצחק זצ"ל תנועות משונות מרוב התלהבות דקדושה, ועלה אז חיוך על שפתי. הצדיק הבחין בכך, ואני באתי לפניו בפוזמקאות לרגלי כדי לקבל נזיפה..." שמעו החסידים, ובאו למחרת החג לקבל נזיפה על חיובם...

באלהי צדיקים

לשמור על כבוד הזולת באשר

הוא !

נלמד מהפסוק: "ותמהר ותער כדה אל השוקת ותרץ עוד אל הבאר לשאוב..." (פרק כד-ב)

וכתב השל"ה הק': ראה והתבונן בחכמת המוסר שהיה לרבקה לנהוג כבוד הבריות, כי מתחילה שתה אלעזר ונשארו מים בכדה, ולא ידעה רבקה מה לעשות: אם תתן המים הנותרים לגמלים, יראה כאילו משוה הבהמה לאדם, להשקותם מכלי אחד. ואם תשפוך המים הנותרים לחוץ, הוא גם כן העדר כבוד להיות יתרת מים נידונין כשופכין. לכן התחכמה לרוץ, ומכח הריצה עשתה כאילו נפל הכד מאליו ונשפך, ואז מלאה אותו מים. ובזה נשאר אלעזר בכבודו. (תוכחת מוסר).

עד כמה חייב אדם לשמור על כבודו של הזולת מביא הגה"צ רבי אליהו לופיאן זצ"ל (בספרו לב אליהו) ראה מההלכה שכל מת מצוה שאין לו קרובים, הכל חייבים לטפל בקבורתו.

וכל כך למה? משום שהנשמה מרגישה בבזיון, שכן הגוף מוטל בבזיון בשדה ואין מי שיטפל בו. לפיכך כדי להצילו מבזיון חייבים הכל לטפל בקבורתו, ואפילו כהן גדול ונזיר שאסור להם להטמא, בכל זאת מיטמאים הם למת מצוה, ואפילו ההולכים לקיים מצוות כמו שחיתת הפסח או למול את הבן, מצוות אשר העובר עליהם חייב כרת, אעפ"כ נדחים הם לצורך טיפול בקבורתו של מת מצוה. עד כדי כך הקפידה התורה על כבודו של מת.

מעתה נלמד ק"ו בעצמינו: אם כך הקפידה התורה על כבודו של המת שהגוף עצמו כבר אינו מרגיש בבזיונו כי אם רק הנשמה שכבר נפרדה ממנו, על אחת כמה וכמה מחויבים אנו לשמור על כבוד גופו של אדם חי ולמנוע בזיון מאדם שהגוף והנשמה שבו מרגישים את הבזיון. וביותר חמור הדבר כאשר הבזיון הוא בפני רבים רח"ל.

ידועה אמרת חז"ל במשנה (אבות פ"ד מ"א): איזהו מכובד. המכבד את הבריות שנאמר "כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו". מדוע המכבד הריהו "מכובד"? יתכן לבאר, שהרי ידוע שאדם מתכבד רק כאשר אדם מכובד מכבדו, לא כן כאשר אדם בזוי מכבדו, אין זה כבוד בשבילו. מעתה, אם יכבד את הבריות כולם ללא יוצא מן הכלל, נמצא לדידו אין מציאות כזו של אדם בזוי, ואזי כל אדם באשר הוא, שיכבד את המכובד, יהיה זה כבוד בשבילו, שהרי אצלו כל אדם מכובד הוא.

מצוה לגמול חסד עם המתים, לטפל בצרכי קבורתם ולזכות נשמתן!

נלמד מהפסוק: "ואקברה מתי מלפני" (פרק כג-ד) ומהפסוק: "לכל באי שער עירו" (שם, י)

וכתב רש"י: שכולן בטלו ממלאכתן ובאו לגמול חסד לשרה. ועל הפסוק להלן: "ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו" אמרו חז"ל: "הדא הוא דכתיב: 'רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד' (משלי כא-כא). 'צדקה' - זה אברהם שנאמר 'ושמרו דרך ה' לעשות צדקה'. 'חסד' - שגמל חסד לשרה. (מד"ר בראשית כח-ג)

כתב הרמב"ם (פ"ד מהל' אבל ה"א): מצות עשה של דבריהם להוציא המת ולשאתו על הכתף ולילך לפניו ולספוד ולחפור ולקבור... ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור. ואף שמצוות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך... ונפסק בשו"ע וי"ד שס"א-ג: הרואה את המת ואינו מלווהו, עובר משום "לועג לרש" ובר נידוי הוא ולפחות ליוונו ד' אמות.

עד כמה גדולה זכותם של המלויים את המת, ניתן ללמוד מדברי חז"ל במדרש (בר"ר ק-י) על הפסוק הנאמר בלוויית יעקב: "ויבואו עד גורן האטד וירא יושב הארץ הכנעני את האבל" (נ-י) שואלים חז"ל: וכי יש גורן לאטד? [=הרי אטד הם קוצים שאין להם פירות לגורן]. אלא הם הכנענים. מלמד שהיו ראויים לדוש כאטד. באיזו זכות ניצלו? בזכות החסד שעשו עם יעקב אבינו. ומה חסד עשו? ר"א אומר אזורי מתניהם התיירו [לאות אבל] ור"ל אמר קשרות כפתותיהן התיירו...

עוד מצינו עד כמה מעולה החסד שבקבורת המת לפני הקב"ה, בדברי חז"ל (ילקו"ש בראשית לח): אחרי שקין הרג את הבל, היו אדם וחווה כואבים ומתאבלים עליו, ולא ידעו מה לעשות להבל, בא עורב אחד שמת לו אחד מחבריו, לקח אותו וחפר בארץ וטמנו לעיניהם. אמר אדם: כעורב אני עושה. מיד לקח נבלתו של הבל וחפר בארץ וטמנה. על כך שילם הקב"ה שכר טוב לעורבים בעולם הזה.

ומה שכר נתן להם? כשהם מולידים את בניהם הקב"ה נותן להם מזונם בלא מחסור. ולא עוד, אלא שהם קוראים ליתן מטר על הארץ והקב"ה עונה אותן שנאמר (תהלים קמז) "נותן לבהמה לחמה לבני עורב אשר יקראו".

בספר מנורת המאור (נר ג' כלל ח' ח"ג) מובא, כי המתעסק בקבורת המתים ובהספדם, גומל חסד לעצמו, מלבד החסד שעושה למתים ולקרוביהם. וכל כך למה? מפני שבהתעסקו בזה, גורם לו לשבר גאון לבו, וליראה מן החטא ולהלך בדרכי מצוה בזוכרו יום המיתה. כמו ששנינו באבות (פ"ג מ"א) "הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה, דע מאין באת ולאן אתה הולך..."

מלוח בעצמו עד לבית העלמין...

נוהג היה הגאון **רבי יוסף חיים זוננפלד** זצ"ל עד לימיו האחרונים ממש, להשתתף בהלוויית המתים. כמעט כל בן תורה שנלב"ע, היה רבי יוסף חיים מלווהו בכבודו ובעצמו עד לבית העלמין.

באחת ההלוויות שאירעו זמן קצר קודם פטירתו, כאשר ההליכה היתה כרוכה אצלו במסירות נפש, הקפיד גם אז ללוות את המת שהיה אחד מחכמי הישיבות בירושלים. ניגש אליו נאמן ביתו וביקש ממנו כי בפעם הזאת יסתפק בליווי עד לשער האשפות ולא עד בית העלמין.

שמע רבי יוסף חיים את הבקשה והביע פליאתו: "הנני חבר בחברא קדישא זה כבר ארבעים וחמש שנים, ולא ידעתי שמתייחסים אלי ביחס מיוחד מאשר לשאר בני החברא קדישא המכתתים רגלם בגשם ובשלג עד לבית העלמין".
עוד יוסף חי

לזכות את נשמת הנפטר...

עשיר אמריקאי טס במיוחד לארץ ישראל כדי להכנס להגראי"ל **שטיינמן** זצ"ל ולשאול אותו את השאלה הבאה: "אני עשיר גדול תושב חו"ל, באחרונה אני רואה בחלומי את אבי כשהוא מחייך, כך חזר שוב ושוב כמה פעמים, האם יש לכך הסבר, הוא לא מדבר איתי אלא רק שמח ומחייך..."

שאל הרב שטיינמן: "האם אתה עושה דברים טובים עם הכסף שלך?" והלה השיב: "אני תורם פה ושם לנצרכים" חזר הרב שטיינמן ושאל: "אולי תיזכר אם עשית עוד משהו טוב לאחרונה?"

חשב העשיר נזכר והשיב: "בחצי שנה האחרונה. תרמתי 150 אלף דולר לגמרות חדשות ללימוד הדף היומי שבסופם ציורים איכותיים הממחישים את הבנת הגמרא עפ"י המפרשים" (היה נראה עליו כי מעולם לא פתח גמרא אך בכל זאת זכה לתרום).

התלהב הרב שטיינמן ואמר: "ודאי שאביך מחייך. האם ראית פעם אבא שהולך רעב וצמא והנה הבן שלו מקדמו באוכל ושתיה, איזה שמחה וחיוך גדול יביעו פניו... הרי הם כל כך רעבים שם בשמים לכל הדברים שיבואו מכאן. שם כבר אין אפשרות לאדם להועיל לעצמו, ואתה הגשת לאביך תלמוד תורה, גמרא ממש! הבנה של יהודים בסוגיות שבגמרא. הוא כל כך שמח עם זה, לכן הוא מחייך, כי פשוט החיית אותו..."

חכימא דיהודאי

בכיה ומספד על המת

בכי שאין לו גבול...

פעם הלך הגה"צ **רבי אליהו לופיאן** ז"ל לבקר את בנו של **הסבא מקלם**, והיה זה לאחר שנפטר גיסו הגאון **רבי הירש ברוידא** זצ"ל. הוא מצא אותו כשהוא בוכה על הנפטר אף שחלף זמן רב מפטירתו. תמה בפניו רבי אליהו: הרי נפסק שלושה ימים לבכי, שבעה להספד (שו"ע יו"ד סי' שצד סק"א) ומדוע ממשיך לבכות?

השיב לו בנו של הסבא: אמנם כך נפסקה הלכה, והטעם משום שאומר הקב"ה "אין אתם רחמנים יותר ממני". ועל כן קבעו חז"ל זמן וגבול לכל צער. אכן כל זה הוא רק כש"הבכי והמספד" הם על הנפטר, אזי שייך הטעם הנ"ל. ואולם אני בוכה על עצמי, ועל המצב בו כלל ישראל נמצא לאחר פטירתו, ובכי זה ככל שחולף הזמן, הולך ומתגבר, מאחר ומורגש חסרונו ביותר. על בכי מעין זה, אין דזמן ואין גבול.
שי לתורה

מצוה לבכות על אדם כשר שמת, ולהספידו בראוי!

נלמד מהפסוק: "ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה" (פרק כג-ב)

וכתב רבי אלעזר אזכרי זצ"ל (בספר חרדים פ"ד): מצוה לספוד על אדם כשר שמת שנאמר "ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה". וזה בכלל גמילות חסדים. ואמרו המתעצל בהספדו על אדם כשר ראוי לקבורו בחייו. והביאו ראיה מן המקרא, והרעב שהיה בימי דוד שלוש שנים, שהיה לסיבת עוון שלא הספידו לשאול כהלכה. וכן מצוה לבכות על אדם כשר, כמו שנאמר: "ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'". וכתוב "ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכותה".

לדעת הגאון **רבי יהונתן אייבשיץ** זצ"ל, מטרתו של ההספד היא לעורר את העם ולהזכירם שאין פטירת האדם, במיוחד אם ת"ח הוא, צרה פרטית שאירעה במקרה, אלא צרה שבאה להעניש את הכלל.

הנה כך כתב (בספרו **יערות דבש**): עיקר חיוב ההספד לשתף עצמו בצרה ולומר אף גם בשלי נהייתה הצרה הזאת, כי כל ישראל נפש אחת ובפרט באובדן תלמיד חכם. ולכך כאשר מצאו השבטים את המציאה באמתחתם נאמר עליהם "ויחרדו", אנו שאבדנו ת"ח על אחת כמה וכמה.

ובעונותינו הרבים, כאשר יקרה לאחד שבר ל"ע, יאמרו אחרים מה לנו ולצרה הזאת, ואינם יודעים שכל ישראל נפש אחת, וגם לפעמים יתלו הדבר במקרה שקרה מחמת צער וזיקנה וכדומה. ואינם שמים על לב לומר מאיתו יתעלה הוא והכל בהשגחה פרטית לשלם לאיש כדרכי.

טוב וחיוני לאדם שיעמול לתיקון ושיפור מדותיו!

נלמד מהפסוק: "ואשביעך... אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבן כי אל ארצי ואל מולדתי תלך" (פרק כד-ג-ד)

ויש לתמוה: הרי גם משפחתו של אברהם היו עובדי אלילים, ובמה טובים המה מן הכנענים? מתרץ הגאון רבי אברהם מסוכוטשוב זצ"ל (בעל אבני נזר): שונים הם הכנענים, אשר מלבד היותם עובדי אלילים, היו גם מושחתים במדות ובמוסר [=תועבת ארץ כנען]. ושחיתות במדות עוברת בתורשה לבנים. לפיכך שלל אברהם אבינו מכל וכל לקחת אשה ליצחק מבנות הכנעני המושחת במדות, לא כן אלו שמארץ מולדתו של אברהם, אף שמושחתים בעבירות והיו עובדי ע"ז אך שחיתות כזו אינה עוברת בתורשה לבנים.

התנאי הראשון של נישואין טובים, הוא "מדות טובות!" בזה בחן אליעזר את רבקה. כמו כן אברהם אבינו השביע את אליעזר על לקיחת אשה לבנו יצחק, ולא השביע אותו על השטר שנתן לו שכל נכסיו נותן ליצחק. ולא חש שאליעזר ישנה ויקח לעצמו את השטר, מכיון שעל שאר הענינים סמך על אליעזר כי הוא המושל בכל אשר לו, אבל בלקיחת אשה לא סמך על אליעזר כל עוד שלא נשבע לו.

מה ההבדל בין זה לזה? מדוע בעניני ממון סמך עליו ואילו בענין שידוך לבנו לא סמך עליו? אלא התשובה היא כי מדות טובות הוא יסוד החיים ממש, וא"א לוותר על זה כמלא נימה, משא"כ בענינים אחרים אפילו כל כסף שבעולם בזה ניתן להסתמך על אליעזר.

כיוצא בזה ביאר הגרי"ז סולובייצ'יק זצ"ל את הפסוק "וינחם יצחק אחרי אמו". ונשאלת השאלה מדוע לא התנחם עוד מקודם כששמע על המופתים הרבים והגילויים השמימים המלמדים שרבקה היא בת זוגו? אלא למדנו מכאן שכל עוד אין את המדות הטובות והמעלות שבין אדם לחברו לא מספיקים המופתים, ורק כשראה יצחק שעם כניסת רבקה לביתו חזרו כל המעלות שהיו בביתו מאז אמו רק אז התנחם על מות אמו.

ואמנם צריך לדעת שמי שתכונתו רעות, לא קל לעוקרם מן השורש, וכפי שמוצאים בפרשתנו שתכונות רעות עוברות בתורשה, ולכן לא רצה אברהם את בנות הכנעני. עם זאת כותב הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל (באור ישראל) שכוחות האדם ברי כבישה... כאשר עינינו רואות בטבע בעלי החיים אשר האדם רב חילו לכובשם במאסר רצונו לבל ירעו וישחתו, כן האדם עצמו, יש לאל ידו לכבוש טבעו הרע לבל יפעל, וגם לשנות טבעו לטוב ע"י לימוד והרגל.

"נשאת כמו שהיית..."

עשיר אחד מבני העיר בריסק היה ידוע כלמדון גדול, אבל קמצנותו עלתה על למדנותו. אמר לו פעם הגאון רבי חיים סולובייצ'יק זצ"ל:

התנא (באבות ה-כז) רומז להפליא: "הפך בה והפך בה" - אתה יכול ללמוד גמרא דף אחרי דף, להפוך בספר עד גמירא, "דכולה בה" - כבר סיימת את כל הש"ס. ויותר מזה: "יסיב ובלה בה" - הזדקנת מתוך לימוד, ואחרי הכל "ומינה לא תזוע" - לא זזת ממקומך, נשאת כמו שהיית! והראיה: "שאיך לך מידה טובה הימנה" - לא למדת מן התורה אפילו מדה טובה אחת לסגל לעצמך...

ממעשה"נ

"אינו יכול להקרא אדם..."

לדעת הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, אדם שהוא בעל מדות טובות לא נחשב ל"בעל דרגה?" אדרבה: לשיטתו, אדם שהוא נעדר מדות טובות, אינו יכול להקרא אדם!

וסיפר הגאון רבי יצחק הקר שליט"א: פעם, כאשר ישב רבי שלמה זלמן עם תלמידים ושנה בפניהם את עניני הנזיקין שבמסכת בבא קמא פרק א', שאל: "למאן דאמר "מבעה" זה אדם שהזיק, מדוע לא נקטה המשנה "השור, הבור, האדם (במקום "מבעה"), וההבער?"

אלא מסתבר - השיב רש"ז בדרכו - שקשה היה למשנה לכנות "אדם המזיק" בתואר אדם"....

חינו ממתקים שס"ג

ניחום אבלים

מצוה לנחם את האבל ולהפיג צערו

בדברי נחמה ועידוד !

נלמד מהפסוק: "ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלוקים את יצחק בנו" (פרק כה-יא)

ואמרו חז"ל: ויברך אלוקים את יצחק - מכאן שהקב"ה ניחם אבלים, אף אתה נחם אבלים. ופירש רש"י: ויברך - ניחמו על אביו וברכו ברכת אבלים" (סוטה יד.)

כתב הרמב"ם: יראה לי שנחמת אבלים קודם לביקור חולים, שניחום אבלים גמילות חסד עם החיים ועם המתים (פי"ד מהל" אב"ה"ז). כאשר בא הגרי"ז סולובייצ'יק זצ"ל לנחם את הגאון רבי מאיר קרליץ זצ"ל על פטירת אחיו החזון איש, אמר, שלא יכל להשתתף בהלויה של החזון איש, אך הוסיף, שלפי הביאור ברמב"ם שניחום אבלים הוא חסד גם עם המתים, על כן במה שבא לנחם נחשב כאילו היה בהלויה עצמה...

כיוצא בזה, אמר הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, כשבא לנחם את הגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל על פטירת אביו הסטייפלער, כי יש עתה לכל אחד הזדמנות נדירה ומיוחדת לגמול חסד עם הסטייפלער אשר כולנו חייבים לו כל כך הרבה הכרת הטוב, שהרי ניחום אבלים הוא חסד גם עם המתים... נמצא שכאשר באים לנחם, גומלים בזה חסד עם הסטייפלער, ומתי היה לנו הזדמנות כזו לגמול חסד עם הסטייפלער!

במכתב ניחומים ששיגר המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל כתב בין היתר: "קבלו משפטי ה' באהבה, כי אין דבר רע יוצא מהש"ת, ואין זאת כי אם לנסות אותנו. הנה בידינו עתה לזכות בשעה קלה לחיי נצח... מי יכול לשער הזכות אשר יהיה לנפטר אם נקבל דין שמים באהבה..."

"הפרידה זמנית בלבד..."

סיפר אחד מאנשי ירושלים, שכאשר נפטרה בתו שהיתה מיוחדת במעלותיה, ורבים באו לנחמו, נכנסו לליבו רק דברי הניחום שהשמיע באוזניו הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שאמר לו כך:

"מה עלינו לדאוג ולהצטער? הן הפרידה היא זמנית בלבד, ובעוד כמה עשרות שנים נתראה איתה כולנו בעולם הנצח, ומה גם אם נזכה עוד קודם לכן לתחיית המתים"....

בדרך עץ החיים

"האדם היחיד שבא לנחמני..."

בליל בדיקת חמץ, נסתלק לבית עולמו רבי ירחמיאל גינזבורג זצ"ל. גשם שוטף פקד אז את העיר ירושלים. המנוח הובא לקבורה באותו לילה כמנהג ירושלים, כאשר ההלויה נערכת בחופזה.

למחרת היום, ישב בנו, רבי בן ציון "שבעה" עד חצות היום (מחמת חג הפסח). איש לא סר לנחמו, משום שלא ידעו האנשים על פטירתו הפתאומית של אביו, ואלה שידעו, עסוקים היו בהכנות לחג.

מספר הבן: "שעות ספורות לפני התקדש החג, מתדפק על דלת ביתי, הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל. הוא כיתת רגליו בגשם זלעפות מביתו לשכונת קטמון הרחוקה, בכדי לנחמני. היה זה האדם היחיד שסר לביתי לנחמני.

"חסד זה לא אוכל לשכוח לו לעולם" - אמר הבן - "אף לא את מילות הניחומים והעידוד שהרעף עלי רבי אריה שעות ספורות לפני התקדש החג, ואני בודד ואבל".

איש צדיק היה

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

"חסד טבעי"

הקיימת בטבע! קיימים אין ספור מחקרים בתחום, ואף ספרים שלמים שמוקדשים לנושא. אין ספק שקיימת מלחמה אכזרית בטבע, אך היא כלל וכלל לא מהווה את הגורם המכריע בהתפתחות העולם וקיומו!

* * *

האם כל מציאות ההדדיות בעולם היא בכדי?!

אומר הגה"צ **רבי יואל שורץ** זצוק"ל, משגיח ישיבת 'דבר ירושלים' - שהסתלק לאחרונה לבית עולמו: **המדרש** (פר' משפטים) אומר "בא וראה; כל בריותיו של הקב"ה לוויין זה מזה. היום לוח מן הלילה, והלילה מן היום... הלבנה לוח מן הכוכבים, והכוכבים מן הלבנה... האור לוח מן השמש, והשמש מן האור..."

הוזה אומר שזו היא עצם מציאות הבריאה, הנובעת מכך ש"עולם חסד יבנה".

ויתירה מכך אומר **הסבא מקלם** זצוק"ל. האדם נברא באופן כזה שלצורך חייו וחיותו הוא חייב לקיים יחסי הדדיות עם הסביבה. הוא יוצר עבור אחרים ואחרים יוצרים עבורו. הוא מייצר בגד ונותן אותו לאופה, שבתמורה נותן לו לחם ומקבל את הבגד - וכן על זה הדרך.

צורת החיים איננה בדרך "מקרה", אלא שהחיים בנויים תמיד על לקיחה ונתינה, כי כל מציאות הבריאה - והאדם שבמרכז הבריאה - היא של עולם חסד יבנה...

* * *

והנה עוד דוגמא של הדדיות הטבע, אשר קשורה לכל אחד ואחד: אדם, או בעל-חי, נושם. בכל נשימה ונשימה הוא צורך חמצן, המעניק לו את האנרגיה הדרושה לעצם החיים. מיד לאחר הנשימה הוא נושף החוצה את האויר, אך כידוע כבר לא מדובר באותו אויר. הוא נושם חמצן, והוא פולט תחמוצת פחמן.

מה קורה עם תחמוצת הפחמן? עולם הצומח קולט אותה, ונבנה באמצעותה. "בתמורה" מייצרים העצים, ושאר הצמחים חמצן... שוב אנו נושמים אויר, צורכים את החמצן שיצרו הצמחים, ומחזירים להם בתמורה את תחמוצת הפחמן...

באותה מידה שהחמצן הכרחי לגוף, כך הכרחית לצומח תחמוצת הפחמן. בעל חי נושם לא יכול להתקיים ללא חמצן, וצומח לא יכול להתקיים ללא תחמוצת הפחמן. ההדדיות בעצם מקיפה את כל עולם הטבע, וכאן התייחסנו רק לקצה הקרחון של עולם חסד יבנה!

'מוסף שב"ק'

את הסיפור הבא - כפי ששמע במו אוזניו מבעל המעשה - מספר מח"ס 'אבולוציה ויהדות', והוא התרחש בתקופת מלחמת העולם הראשונה (רקע: כאשר כבשו הרוסים כפרים ועיירות, חששו שהאוכלוסייה המקומית תתמרד, אז הם המציאו "פטנט": לקחו בשבי אנשים בעלי השפעה, והללו שימשו כבני-ערובה להתנהגותם הטובה של התושבים. אם התושבים לא התנהגו יפה, היו מלקים את בני הערובה או מעלים אותם לגרדום. אגב; אחד מאותם בני ערובה - שנקראו "גייזלים" בפי העם - היה סבו ר' מאיר זאב סטורם ז"ל).

את הסיפור שמע משומר יערות אוקראיני, שהרוסים הגלו אותו כבן-ערובה בסיביר: "במקום הגלות הותר להם לנוע בתוך שטח מסוים. האוקראיני יצא לצוד ארנבות או חיות אחרות, ולפתע שוד ושבר! הוא נפל לתוך בור מלכודת ובו דוב סיבירי גדול ממדים.

"ציידי סיביר נהגו לחפור בורות, לכסותם בענפים דקים ובנפול עליהם השלג כוסו ללא היכר. כעבור דוב, או חיה כבדה אחרת, היא נפלה לתוכו וכך לכדוה.

"כך מצא את עצמו איש זה לכוד עם דוב-פרא. נוכל לתאר לעצמנו את חרדתו של האיש הזה. המתח גבר כאשר הדוב קרב אליו ושם את כפת "ידו" על כתפו השמאלית בלחץ עצום.

"למזלו לא ארכה חרדה איומה זו. באותה שניה שם הדוב את כף רגלו השמאלית על כתפו הימנית ובתנועה מהירה זרזיה - שאינה מתכוונתיו האופייניות של דוב מגודל - התרומם אלעל, הצליח לתפוס את שפת הבור, השתחרר ממלכודתו ונמלט.

"האיש ניצל אמנם מציפורני הדוב ושיניו, אך נשאר לכוד וציפה לנס..."

* * *

"הנס אמנם הופיע..."

"כעבור שעות מספר ראה האיש עץ מחטני משתלשל לתוך הבור. חיש מהר עמד על המתרחש: הדוב עמד על שפת הבור ושלשל לתוכו שיח שהצליח לעקרו. בעזרת שיח זה הצליח מיודענו להשתחרר מ"כלאו". ממש לא יאמן כי יסופר.

"מקרים כאלה נדירים אמנם אך הם קיימים ומעידים על רגש העזרה ההדדית המצוי אפילו אצל יצורים נחותים ופראיים".

מי שמתעניין קצת בטבע ובעלי-חיים, נחשף מיד לתרבות הקרף, החזק מחסל את החלש וכו', אך אנשים לא מעלים על דעתם שהמלחמות הן רק חלק אפסי לעומת העזרה ההדדית

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

{ אז נדברו }

פרשת חיי שרה תשפ"ג | לסדר: "ברוך ד' אשר לא הסיר חסדו ואמיתו" | גליזון מס': 581

היצטרפות לרשימת התפוצה

במייל:

a8447168@gmail.com

ניתן לקבל את הגיליון בנקס
באמצעות שיחת טלפון:

079-5319191

נודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!

בנקס: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (ס' 46)

באשראי: נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי: 052-7683095

תודה מראש!!!

האמא שהתעקשה שהבן שלה דווקא לא יהיה מלך אלא הגון לתורה...

בהפטרה של פרשת השבוע אנחנו קוראים על המעשה באדוניה בן חגית שמנסה לקחת את המלוכה לאחר דוד... ואז בת שבע נכנסת לדוד ואומרת לו: הרי אתה נשבעת לאמתך ששלמה בנך ימלוך אחרי והוא ישב על כסא... ואז דוד באמת קורא לבת שבע ואומר לה: שאכן!!! כפי שנשבעתי לך כך יהיה... ולכו תמליכו כעת את שלמה למלך ותורידו אותו אל גיחון...

השאלה מתבקשת מאלה: הרי כולנו מכירים את המדרש הידוע: "דברי למואל בן משא אשר יסרתו אמו, וחז"ל דורשים: שבת שבע הייתה מחנכת ומייסרת את שלומלה הקטן ואומרת לו: כל נשות המלך שיש להם ילדים... הם מחנכות אותם שיהיו הגונים למלכות... אבל אני לא רוצה שאתה תהיה מלך... אני רוצה אותך הגון לתורה!! הגון לכביאות!! לא רוצה אותך מלך!!!!!!

אם ככה: אז זה לא מסתדר!!! מצד אחד בת שבע תמיד התנגדה ששלמה יהיה מלך... אם ככה, אז איך פתאום היא מגיעה בטענה שדוד המלך נשבע לה ששלמה יהיה המלך אחריו... הרי היא היא המתנגדת הראשית לזה!! היא זו שכל הזמן הבריחה של שלמה ממלכות...??

ואפשר לומר על דרך הדרש... (ובזהירות אפשר לומר שזה גם הפשט)

זה הולך ביחוד!!!! דוד המלך היה עוקב בנחת ובסיפוק אחרי החינוך הטוב של בת שבע... הוא היה שומע אותה כל בוקר מעירה את שלומלה... קום!!! אתה חייב לקום... אתה לא יכול להמשיך לישון עד סוף ק"ש כמו בני מלכים שהמעמד שלהם מובטח והם לא ממחרים לשום מקום... כי אתה לא!!!! לא הולך להיות מלך... אתה מוכרח לצאת מהמיטה לעבוד על עצמך ולהיות עובד ה' ותלמיד חכם אחרת לא יצא ממך ככככלום... אתה הולך להיות עובד ה' ולא מלך!! דוד המלך יושב ומקשיב מהחדר השני ומחייך ונשבע... מה אמרת בת שבע?? שאת רוצה אותו בן תורה ולא מלך?? אז אני נשבע שדווקא הוא יהיה מלך! דווקא ילד כזה שאמא שלו כ"כ רוצה אותו בן תורה ולא מלך דווקא הוא הכי הגון להיות מלך...

וככה כל הזמן היה כביכול "שלוש בית" בין דוד לבת שבע... כל פעם שבת שבע שוב ושוב מבהירה שלומלה שלה יהיה תלמיד חכם... כל פעם שהיא מרחיקה אותו מגינוני המלכות ושולחת אותו בקנאות לבית מדרש ללמוד תורה... דוד עומד מהצד ומפטיר: את אומרת שהוא לא יהיה מלך?? ואני נשבע שדווקא הוא יהיה מלך!!! תמשיכי!!! תמשיכי להתנגד... תמשיכי לבכות עליו בהדלקת נרות שהוא יהיה "את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם..." וככל שהוא יותר ידבוק בכתר תורה שמונתה בקרן זוית ככה אני שוב ושוב אחזור על שבועתי!! דווקא הוא יקבל ממני כתר מלכות ואת משנה התורה שיקרא בו כל ימי חייו...

ושלומלה באמת מופלה לרעה מכל שאר נסיכי המלוכה שמסתובבים בחצר המלכות... אמא שלו כל הזמן מבהירה לו: המצב שלך קשה... אין לך שום סיכוי... יש עלי ועליך רינונים... יש כאלו שחושבים שאתה ממזר... אין לך מה לעשות כאן... רופ לבית מדרש... שם אפילו ממזר ת"ח קודם לכה"ג עם הארץ... אתה לא יכול להתפנק כמו שאר האחים שלך... הם יהיו מלכים ואילו אתה מחוץ לרשימה... דוד המלך שומע... לא מתווכח... לא מוחה... נותן לאמא הנפלאה לחנך כ"כ טוב את בנה... אבל הוא לוחש לה בשקט ואומר: שלמה בנך ימלוך אחרי והוא ישב על כסאיי!!! ואכן... אף אחד לא חולם על זה... כל מי שקצת מכיר את חצר המלוכה ומנסה לנחש מי הולך להיות מלך אחרי דוד... על שלומלה הקטן אף אחד לא חולם... אף אחד לא מנסה להפעיל אצלו קשרים... לא אצלו ולא אצל אמא שלו... האשת אברך הזו... אדרבה... יש כאלו שמשדלים אם כבר להתרחק מהתיק המורכב הזה...) (אל תשכח שברגע שמישהו אחר נהיה מלך הרי "והייתי אני ושלמה בני חטאים..." (וימים יגידו!!! והבן עליה הזה והאמא שלו שכ"כ היה איכפת לה להצימח אותו לתורה... הוא נהיה מלך ישראל ואמא שלו אמא של מלכות...)

המסר הזה נכון כמובן לא רק בייחס לשלמה... זה נכון בייחס לכל מי שבחר בכתרה של תורה!!!! כן... כיום יש עדיין כאלו שפחות מתלהבים מכתרה של תורה... הם לוטשים עיניים לכתרים אחרים קצת יותר מרשימים... הם מתפעלים ועושים עסק מסולמות ערכים אחרים... ואילו אותם הורים שאיכפת להם שהבן שלה יגדל בתורה!!! לא!! הם מתרחקים מכל כבוד ותהילה... יתכן שגם היחוס שלהם פחות מרשים... ותרשו לי להיות פסימי: אני לא מבטיח שיקבלו את הילד שלהם למוסדות הכי מובחרים... כי... מה נעשה שאתם לא מהסוג המרשים... הם לא מספיק מחפשים שהבן שלהם יהיה "כריש" או "פגז" אתם עסוקים בעיקר לחנך אותו למידות טובות... ליראת שמים ולקרבת אלוקים... להתמדה בתורה ולא דווקא להישגים... ויתכן שהחינוך נותן את אותותיו ה"שלייים" והילד שלכם לא מספיק מרשים... (כי זה לא היה חשוב לכם...) (מה נעשה שבתפילות שלכם התפללתם שיהיה הגון לתורה ויעשה נחת רוח ליוצרו ושכחתם להתפלל שהוא יהיה הגון למלכות!!! אבל אבא שבשמים עוקב בשקט בשקט ונשבע: הוא ימלוך!!!! הוא ישב על כסאיי!!! דווקא אתם שלא רוצים ילד שהגון למלכות... דווקא אתם שהברחתם אותו מהבמה ומההישגיות... הרי אני נשבע שהתורה תתן לו מלכות וממשלה!!! ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים... יבא יום ואני אעשה אותו מלך... מאן מלכי רבנן... כי שמש ומגן ה' אלוקים חן וכבוד יתן ה' לא ימנע טוב להולכים בתמים...

כן... יש כתר כהונה ויש כתר מלכות... ויש עוד כתר שמחכה שם בפינה... כתר שאין בו הילה של כבוד והערצה... כתר תורה!!!! מי שמוכן ללכת לפינה ולדבוק בכתר הזה... יום אחד הקב"ה שולף את השבועה ומכריז: הוא ימלוך!!! והוא ישב על כסא ה'!!! מאן מלכי רבנן...

מה בין עסק לעיסקה?? חבל דק ותהום הבדל מתחתיו...

היה זה כשניסיתי למכור את הדירה שלי לבד... ולא הצלחתי... נאלצתי פיתתי למתווך דירות והוא רצה לשכנע אותי שאני אתן לו בלעדיות... (למי שלא יודע בלעדיות הכוונה היא שאני מוסר רק לו את האפשרות למכור את הדירה) אמרתי לו: תשמע... לא כדאי לי... אם אני אתן לך בלעדיות אתה תרדם בשמירה... כי... כי אתה תרגיש שהדירה בכיס שלך ואז אתה לא תמחר לשום מקום...

ואז הוא ענה לי משפט חזק!!! משפט קליט שנכנס לי לראש ומלווה אותי הלאה!!! הוא אמר לי כך: תקשיב אדון פולק... אתה יודע מה ההבדל ביני לבינך??

אצלך זה **עיסקה!!!** ואילו אצלי זה **עסק!!!**

מה הכוונה? אתה אמנם בעל הדירה ולכן איכפת לך ומאוד חשוב לך למכור אותה... אבל סו"ס אצלך מדובר בעיסקה נקודתית... סו"ס מכירת דירות זה לא הנושא שלך... אתה כעת מגיח לנושא הזה כי אתה צריך להתפטר מהדירה... ממילא אצלך מדובר בעיסקה!!! אבל אני?? אני מתווך דירות במקצועי... אצלי זה לא עיסקה... אצלי זה עסק!!! זה העסק שלי!! ברגע שאני קם בבוקר אני מיד הולך להתעסק עם הדירה שלך כי זה העסק שלי...

יש לציין שהבנתי אותו מצוין!!! אוהו... יותר מידי טוב... כי כבר כמה שנים ניסיתי למכור את הדירה בלי לגשת לתינוך... ותכל'ס לא הצלחתי... ולמה?? כי... כי זה היה נראה ככה פחות או יותר: יום אחד נכנסתי ללחץ... חייבים למכור את הדירה... ואז מפרסמים... ואז!!! בתחילת השבוע אנשים היו מתקשרים לבא לראות... דא עקא שבדיוק אז התחלתי לכתוב את העלון אז נדברו... אוהו... אין לי זמן לזה עכשיו... איך אני מתפטר מהם... ואז אמרתי להם: מצטער... אני לא יכול היום... אני עסוק... תבואו מחרתיים... מה קרה פתאום? חזרתי ביי? לא!!! רק מה? סו"ס יש לי **עסק** שנקרא אז נדברו!!! והעסק של אז נדברו דוחה את כל שאר **העסקאות** לפניה... כולל הדירה שכ"כ חשוב לי למכור... סו"ס מדובר בעיסקה... ועסק הוא תמיד יותר חזק מעיסקה!! מה הפלא שכמה שנים חלפו ולא הצלחתי למכור... לכן מאד הבנתי את המתווך שאומר לי: הדירה שלך בשבילי זה כמו אז נדברו בשבילך... ולכן אני לא ארדם בשמירה... אם כבר... אתה הוא שתרדם בשמירה כי זה לא העסק שלך... **מאז שהוא אמר לי היסוד הזה מוביל אותי:**

גם מי שכבר יודע להעריך מה זה חיי תורה ומה זה עבודת ה'... גם מי שיועד שבית של תורה זו העיסקה הכי נפלאה בעולם... **עדיין!!!** יש הבדל בין עסק ל-עיסקה!! האם עבודת ה' זה העסק שלך!!! או שזו רק עיסקה שלך... לא מספיק שעבודת ה' תהיה עיסקה הכי חשובה... היא צריכה להיות גם העסק שלך!! כל זמן שלא הפנמת שזה העסק האישי שלך וזה רק בתור עיסקה... אל תהיה מופתע אם פתאום יגיע העסק וידחוק את העיסקה לפניה... כמה שהעיסקה הזו תהיה קרובה ללבך... עדיין עסק יותר חזק מהכל!!!

כואב הלב לראות הורים שבאמת באמת איכפת להם מחינוך הילדים... זה בווער להם... זה בנשמתם... ותכל'ס... בשטח אתה רואה אותם מחזיקים מכשיר לא כשר או שאר הנהגות שהם בעצמם מודים בפה מלא שהם לא היו רוצים שהילד שלהם כזה יראה וכן יעשה... **ואז מנסרת לה השאלה בחלל העולם:** תחליט: חשוב לך שהילדים שלך יצאו טובים ושמונים או לא?? אם ככה אז מה הסיפור שלך?? למה אתה מצפצף על עצמך ומסכן את החינוך של הילדים שכ"כ חשוב לך?? מה התשובה?? כן!! זה חשוב לו מאד... אבל עדיין!! זה חשוב לו ברמה של **עיסקה** ולא ברמה של **עסק**... ואם אני אדייק בלשוני... יתכן שזה כן חשוב לו ברמה של עסק... אבל דא עקא שהוא לא קולט עד כמה זה העסק שלו!! הוא ניגש לזה כמו עיסקה... כמו ש-לי היה נורא חשוב למכור את הדירה שלו... ככה נורא חשוב לו שהבית שלו יהיה נקי... **אבל להבין שזה העסק שלי??** להבין שזו הקריירה שלי?? להבין שזה נושא קריטי בסדר גודל כזה שמבחינתי זה העסק שלי ובשביל זה אני קם בבוקר?? זה לא!!! ובינינו... כמעט כולנו אוהים שם... לכולנו חשוב שהילדים יגדלו כמו שצריך... אבל מישהו קם בבוקר וחושב על זה?? (אני קם בבוקר ויש לי את **העסקים** שלי... ומה אעשה שבשביל **העסק** שלי אני צריך את המכשיר הזה... אה... אבל אם ככה... זה עלול לבא על חשבון הבית והילדים?? מה אפשר לעשות... העסק דוחק לפניה את שאר העסקאות!!! במילים אחרות: זה לא עסק שלי...

ואז מה שקורה זה!! שהמסד והמסגרת והמוסדות נאלצים להיות הכלבי שמירה... ואז הם עושים לו נו נו נו... אבא יקר... זה לא מקובל עלינו... אי אפשר להחזיק כזה מכשיר ולגדל ילדים טהורים ושמונים... **ואז מה הוא עונה להם???** סליחה רבות... זה לא **העסק** שלכם!!! נו... ומה הם עונים לזו? אדוני היקר: טעות בידך!!! **זה כוונתו כן העסק שלנו!!!** בניגוד לך... החינוך של הילד שלך זה לא **העיסקה** שלנו אלא **העסק שלנו**... אנחנו פה בשביל זה! ותגיד תודה מעומק לב שיש מישהו אחראי שהחינוך של הילד שלך **זה העסק שלו** ולא העיסקה שלו!! ולכן אל תכעס עלינו שאנחנו עומדים לך על הראש ודורשים את החינוך של הילד שלך... תבין שאצלנו **זה עסק!!!** ודווקא אצלך **זה עיסקה!!!** תשמח שיש מישהו כזה... ותנשק לו את הרגלים... כן... כמו שאני הודיתי למתווך דירות... הסכמתי להיות כנה ולהודות שהיות והדירה שלי זה **לא עסק** שלי אלא **רק עיסקה**... לכן אני עלול להירדם בשמירה... ולכן אני זקוק למתווך שיוציא לי את המיץ ויהיה נודניק ויוריד לי את המחיר בסוף... אותו דבר כאן: אנחנו צריכים להודות לאותם אלו שהחינוך של הילדים שלנו זה העסק שלהם!!! אדרבה... דווקא איפה שהם מטרידים ומאתגרים אותנו... דווקא שם צריך להודות להם מתוך הכרה ש... שהרי אני במקומם לא הייתי עושה את זה... אז טוב שיש אתכם...

על אותו משקל בתורה: יש הרבה יהודים שמכירים ויודעים ש"טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף..." יש להם כבוד והערכה לתורה והם יודעים שהתורה זו... זו... זו **העיסקה** הכי משתלמת בעולם... דא עקא!!! שעיסקה זה עדיין לא מספיק... כמה שהעיסקה היא משתלמת... עדיין היא לא תופסת את הבמה!!! סו"ס יש לי את **העסק** שלי... את מקום ההתפתחות שלי ששם העסק שלי... והוכח מניסיון אישי שעם כל הכבוד לכל עיסקה... ולו הקריטית ביותר... ברגע שהיא תבא על חשבון **העסק**... העסק מדחיק כל העיסקה לפניה... אין ברירה!!! צריך יום אחד להחליט שהתורה זה לא עיסקה מאד שווה... היא גם עסק!! זה העסק שלי!!! זה נמצא בראש סולם הערכים שלו... זה דוחה כל דבר אחר... שים לב: לא מספיק לשמוע מאמרי חז"ל עד כמה התורה שווה ועד כמה "טוב סחרה מכל סחורה..." כי סו"ס המאמרי חז"ל האלו אמורים להוביל אותנו למסקנה... אה... אם היא כזו עיסקה משתלמת אז בא נקח אותה כעסק... בא נפסיק להתייחס אליה כעיסקה!!! ברוך שצונו לעסוק בדברי תורה.

ניתן לרכוש את הספרים מבית 'אז נדברו', (אהבתי, 'וימאן', 'המסולאים בנז')

בארה"ב במוקדי המכירה כדלהלן:

מונססי: 'מרכז הספרים'

ובביהכ"נ הגדול של וויניץ.

ויליאמסבורג: בית הספר.

בורו פארק: אייכלערס, ברמן.

לייקווד: יודאיקה סקוויירא

להזמנות מרוכזות בארה"ב ניתן להתקשר להפצה

ראשית: 17188718652

שבת חיי שרה, ולא דווקא בחברון!!!

אשתף אותך במחשבות אולי קצת קטנוניות שמתעוררות אצלי בפרשיות אלו... כשמוגיע שבת פרשת חיי שרה כואב לי הלב... אברהם אבינו **בכר** נפטר!!! אנחנו **בכר** נאלצים להיפרד ממנו. בקושי הספקנו לפגוש איתו ולהתבסס לאורו... פרשת לך לך וירא... קצת מחיי שרה... וזהו!!! וימת אברהם וכן ושבע ימים.

אני כ"כ אוהב את הפרשיות שמדברות על אברהם אבינו... אבל זה נגמר כ"כ מהר...

זה מזכיר לי שלפני כמה שנים נולד לי ילד בפרשת ויצא... והרבש"ע נתן בלבי לקראת לו משה!!! דא עקא שזה לא כ"כ התאים לפרשיות השבוע... הפרשיות מדברות על יצחק, יעקב, השבטים, רק לא משה... אבל נחמתי את עצמי... לא נורא... נתאפק כמה שבועות עד פרשת שמות... ומאז יש לי את משה רבינו משמות ועד זאת הברכה... נו... התנחמתי...

אבל כעת שכבר בפרשת חיי שרה אנחנו נפרדים מאברהם מה יהיה... מי יתן לנו תמורתו...

אבל יש לי נחמה!!! אברהם אבינו הוא היחיד שאפשר לדבוק במידותיו בכל מצב... בלי שום תנאים... בלי שום ארגז כלים...

תבין: בשביל לדבוק במדותיו של משה רבינו... בשביל זה צריך להיות דבוק בתורת משה!!! בשביל זה צריך להיות צמוד לקריאת תורה... להיות צמוד לתורת משה... להיות כדת משה וישראל... בפרט שמושה הוא מנהיג של כלל ישראל... בשביל להיות קשור למשה רבינו צריך להיות מחובר לכלל ישראל...

אבל אברהם אבינו?? בשביל להיות אברהם אבינו אתה לא צריך שום תנאים מקדימים!!! אתה יכול להיות אפילו בן של תרה... אתה יכול אפילו להיות במערה... ומשם להכיר!!! להכיר את בוראך... משם להבין שטאטע זיסער רוצה בן זוג ופשוט להחליט להיות נאמן אליו... אברהם אבינו, איפה שהוא נמצא, הוא בונה מוצב וקורא בשם ה'... בשביל לקרא בשם ה' לא צריך שום תנאי שטח!!! כי ה' נמצא בכל מקום... ולא נותר לנו אלא שהכל ממנו יתברך ולהיות איתו שם...

משה רבינו זה עול תורה!!! לעול תורה יש מסגרת מסוימת... צריך להיות מוכתב לדפוס חיים מסוים שכך דרך התורה... אבל אברהם אבינו זה שלב אחד לפני כן... עול מלכות שמים... איפה שאתה נמצא ובאיזה חור שנתקעת... ה' פה ורוצה שתהיה איתו פה... נו... אז צריך שאברהם יצחק ויעקב יהיו דווקא בפרשת שבוע?? הם מאירים לנו את הדרך מכל מקום... יש כאלו שיסעו בשבת זו למערת המכפלה כדי להרגיש הכי הכי קרובים לאברהם אבינו... אבל אתה יודע מי יזכה להיות הכי קרוב לאברהם אבינו?? אותו אחד שדווקא לא יהיה שם... והוא יפגוש את ה' או בחרון... או במצרים... או בגרר... זה שפוגש את ה' גם מול הבית שלו והמשפחה שלו וההתמודדות שלו...

הוא פוגש את אברהם אבינו במרחק אפס!! **שבת חיי שרה!!!**

מאמר מיוחד לבררנים והססנים בשידוכים ולא דווקא..

את חטאי אני מזכיר היום... בתור בחור הייתי נוסע הרבה בטרמפים... (לכל אלו שמפחדים שאני מקלקל את הבחורי ישיבות... הסירו דאגה מליבכם... הדור הצעיר שלנו מפונק מידי בשביל הרפתקאות של טרמפים... היצר הרע הזה להיכנס להרפתקאות כבר לא קיים... אולי חבל...) האצבע שלי הייתה לוקחת אותי ימה וקדמה צפונה ונגבה... יום אחד לשם שינוי נסעתי באוטובוס לירושלים!! והנה בספסל מאחורי התיישבה לה סבתאלע מבוגרת... וכל הדרך היא טרטרר לי באוזניים... על תחילת הנסיעה כבר הבנתי את הרקע... הבנתי שהיא כעת בדרך לחתונה... והפעם לשם שינוי החתונה היא לא בירושלים אלא במצפה יריחו... (כן... לאחרונה התחילו לעשות שם חתונות) וכנראה שזה מאד סיבך אותה... איך בדיוק נוסעים מירושלים ל-מצפה יריחו!! ועל זה היא דיברה כככלל הדרך ללא הפסקה... היא מתקשרת, איפה אני יורדת? ואיזה קו? ומתי זמן משוער... ואיפה לרדת... והאם לעבור את הכביש... וככה כל הדרך... היא סיימה עם אגד... ושוב התקשה לבן שלה... ואיפה יורדת ואיפה עולה... אוה אוה... אל תשאל... ואני יושב לי ספסל אחד מקדימה... וחושב לעצמי: רבש"ע: מה קרה??? כולא נסיעה קצרה של רבע שעה מירושלים עד מצפה יריחו!! והיא לא גומרת לדבר על זה... מצומת יגור שבחיפה ועד גינות סחרוב שבירושלים היא לא גומרת להסתבך עם הכמה קילומטרים הבודדים האלו...

ואז לפתע נזכרתי!!! ש... כן... לפני כמה חודשים בודדים... גם אני בדיוק נסעתי עם חבר שלי בטרמפים... גם אנחנו נסענו בערך מצומת יגור עד... עד מצפה יריחו!! חשבתי לעצמי: תראה מה ההבדל ביני לבין הסבתא הזו... כשאני עצרתי טרמפים בצומת יגור... נראה לך שהייתי מוטרד לרגע איך מגיעים מירושלים למצפה יריחו?? איפה... כשתקועים בכביש הסרגל מי חושב עכשיו על יריחו... גם כשכבר הגענו למחלף עירון... הראש שלי היה להתקדם לנחשונים... גם כשכבר התקדמנו וסו"ס הגענו למחלף קסם... נראה לך שחשבתי איך מגיעים מצומת מרן ליריחו?? איפה... יש לנו עוד בן שמן... שער הגיא... רק כשכבר סוף הגענו לירושלים... ראינו כבר את רמות... אז! אז חבר שלי התחיל לחשוב בקול... רגע... איך מתקדמים מכאן לצומת יריחו... האם דרך כביש 1 או דרך כביש 4... **רק אז התחלנו בכלל לדבר על מצפה יריחו!!** ואילו הסבתא הזו... כבר מצומת יגור... היא לא מפסיקה להסתבך איפה מחליפים את האוטובוס מירושלים ליריחו...

אה... מה אתה אומר?? מה ההבדל ביני לבין הסבתאלע הזו???

ההבדל הוא מאד פשוט:

הסבתא הזו שעלתה על האוטובוס!!! ברגע שהיא עלתה על אוטובוס לירושלים... מבחינתה כל הדרך סלולה בשבילה!! היא לא מוטרדת לא מעין תות ולא מתל קשיש... לא נחשונים ולא בן שמן... היא יודעת שהיא כעת בתוך אוטובוס שלוקח אותה

מנקודה ל-נקודה!!! דוך און דוך עד צומת שמואל הנביא בר אילן... רק מה?? שם!!! שם לראשונה מתחילים הבעיות... שם מתעורר הספק הראשון איפה יורדים ומתי עולים...

לכן היא מצידה, כבר מצומת יגור... היא פנויה להתחיל כבר עכשיו להסתבך מה יהיה כשנגיע לירושלים... איך משם להגיע ליריחו...

אבל אני ? ? ? כשאני עמדתי שם בצומת יגור מחכה לאיזה טרמפ... איפה... אין לי מושג מה קורה איתי בעוד דקה... מתי יגיע הטרמפ ולאיפה הוא יקח אותי... האם דרך כביש שש או כביש 2... אז אתה מדבר איתי על מצפה יריחו?? קודם תגלה לי איך אני מגיע ליקנעם... אז יריחו?? למי יש את הלוקוסוס להסתבך איך כעת מגיעים ליריחו??

עכשיו שלא תבין לא נכון: הסבתא הזו צודקת בשאלות שלה... עקרונות גם אני אמור להיות מוטרד איך להגיע מירושלים למצפה יריחו!! (אל תשכח שאותי זה אמור להטריד יותר ממנה... כי לה לפחות יש רב קו... ואני גם את זה שכתתי בבית...) תיאורטית גם אני בשלב מסוים התלבטתי כמוה איך מגיעים מירושלים למצפה יריחו... **אבל עכשיו ? ? ?** פה?? בצומת יגור... זה הדבר האחרון שמטריד אותי!! על זה נאמר "קיים ליה בדברה מיניה (נא להסביר לציבור הנשים מה זה...) ואתה יודע מה... דווקא בגלל הסיבה הזו אני לא הייתי מוטרד בכלל... (לא ממצפה יריחו ולא משום דבר) ולמה?? כי... כי במצב הכ"כ בלתי צפוי שלי... אם אני אחליט להיות מוטרד מכל צומת ובכל מחלף ולהתעקש לסגור את כל הפינות... אם ככה אני באמת יכול להישאר בבית... מצטער... מי שרוצה את התענוג לנסוע בטרמפים... חייב לשחרר!! לשחרר אחיזה... לקחת איתך ספר תהילים והרבה סבלנות ולהתכונן להפתעות... מי שלא ערוך לך שיעשה טובה וישאר בבית...

האם מה שאמרתי עד עכשיו מובן?? אני חושב שזה מובן!!

(עכ"פ מקווה... סו"ס אני מדבר על אטרקציה ששייכת קצת לדור הקודם... בא נקווה שהבחורים של היום הם איכשהו שרידים לדור הזה שפעם אהב אטרקציות...)

אז זהו!! שכל התיאור הארוך הזה כמובן מגיע רק בתור משל... אני מוכרח לציין שהתאמצתי לחפש משל מתאים... וכמדומי שהמשל הזה הוא הדרך היחידה עכ"פ בשבילי איך לתת מענה לבחורים מבוגרים בררנים וספקנים בשידוכים... **וכעת אגש לנושא שאילוי חתרת:**

יש נושא טעון!! שרוב האנשים לא מכירים... אבל קיים מושג שנקרא: בררנות בשידוכים!! יש כאלו שמתעכבים בשידוכים בגלל שהם טיפוסים יסודיים... ויש להם חששות אמיתיות... הם בררנים... וחוששים... (והם מצליחים להעלות את חמתם של השדכנים וכל מי שבא במחיצתם...) אז בניגוד לכל אלו שמטיפים ונוזפים בבחורים בררנים בשידוכים... אני לשם שינוי מרגיש היימשי... כי גם אני הייתי כזה!! גם אני הייתי בררן!! גם אני התעכבתי בשידוכים (כל המשפחה המורחבת שלי טיפוסים כאלו שמירו את חייהם של השדכנים...) כך שאני מכיר את העסק מקרוב... וכמובן!! כמובן שאחרי שהתחנתי פתאום ראיתי את הדברים

בצורה אחרת והבנתי כמו כולם שבאמת לא היה מקום לחששות... אבל!! לכה"פ נשאר לי כבוד ורגישות לאלו שכעת תורם לטעות את טעות הנורמלית וההגיונית שהייתה גם לי...

אז זהו!! שבאמת מאד קשה להסביר לבחור בררן למה הוא טועה... אתה יודע למה?? כי... כי עם יד על הלב... אתה באמת לא טועה!! החששות שלך נכונים!! חד וחלק!! ולכן אתה מתקשה להשתכנע מאלו שצוחקים לך בפנים ואומרים שאתה לא מדבר לעניין... כי הם לא צודקים בזלזול שלהם... כי אתה צודק!! ובכל זאת... למרות שאתה צודק בחששות... בכל זאת החששות הם לא רלוונטיים... וזה מה שכ"כ מסובך פה!! ועל זה באתי!! בטלפון שבור אני רוצה להתמקד היום...

אז הנה!! כמדומי שהסבתא היקרה שלנו ממצפה יריחו יכולה לעזור לי להמחיש את השינוי תפיסה התהומי שמתרחש ביום שאחרי החתונה!

ובכן: ניגש אלי בחור בוגר ואחראי ואומר לי: תקשיב... אני צריך שידוך שיש למשפחה כסף והגברת מסודרת בעבודה שמכניסה לכה"פ 15 בחודש... ולמה?? כעת הבחור גילה בפני בקיאות וידע רב בגובה ההוצאות, ועלויות המשכנתא במשפחה ממוצעת בדורנו... בקיצור: הוא נימק לי בצורה מפורטת למה הוא חושש להתחיל את החיים בלי הכנסה של 15.000 בחודש... אי אפשר!!! (עכשיו: שלא תבין... יש בחורים שכהם אומרים את זה... מתחשק לי להחטיף להם שתי פליקים... מכל הסיבות שבעולם... אבל הפעם היה מדובר בבחור באמת טוב... הוא דיבר איתי מתמטית והסביר לי שאחראי אי אפשר) וכמובן שזה לא נעצר כאן, כי בהתאם לזאת הוא הגיע לעוד כמה מסקנות שהוא צריך שידוך דווקא מהמרקז... ומקום מגורים דווקא במקום איקס וסוג משפחה איקס... וכל זה כמובן מסרב את השידוך... הוא אמר לי בכנות: אדרבה... אם אני לא צודק... תסביר לי!! תענה לי תשובה הגיונית למה החישוב שלי לא נכון מ ת ט י ת!!!

אז הנה... בחור יקר: תבין שהפעם לצורך העניין אתה **הוא הסבתאלע שלנו!!** אתה נמצא לך בישיבה... אתה לא באמת קולט את ההיקף של חיי הנישואין... לא קולט בכלל... אפילו לא בכיוון... אתה משום מה התעדכנת בדבר אחד: שבחיי הנישואין יש אתגר פיננסי של משכנתא ומשכורת ואיך גומרים את החודש... וזה נכון... אבל אין לך מושג כמה עשרות ומאות דברים מטרידים אחרים יכולים לצוץ כל יום בחיי הנישואין... ואת זה אתה לא יודע ואי אפשר גם לצפות מראש... חיי הנישואין הם בלתי צפויים לחלוטין... בדיוק כמו שעמידה בטרמפים זה בלתי צפוי... **ופה אתה מאד מזכיר את הסבתאלע שבאוטובוס!!!**

אתה כמו הסבתא הזו שיושבת לה באוטובוס ומבחינתה אין יקנעם... אין עין תות... אין תל קשיש... אין באקא אל ג'רביה... אין נחשונים... ואין צור יגאל... ואין מחלף קאסם... אין בן שמן ואין שער הגיא... כל מה שנותר לך זה רק פינה אחת קטנה לסגור... אי שם בצומת שמואל הנביא בר אילן איך מחליפים שם אוטובוס... הצומת היחידה שאתה מוטרד ממנה זה איך אני מסתדר פיננסית!! (כן... כמובן שכל אחד עם

לדאוג איך הוא יחתך את הילדים וכן הלאה... ופה!!! פה גם אנחנו מוצאים את עצמנו במקום של הסבתא שהתמקמה לה באוטובוס וכנראה שיש לה יותר מידי הרבה זמן... ולכן לא נותר לה אלא להיות מוטרדת מפינה אחת בלבד שהיא צריכה לסגור אותה... אז פעם חשבתי שזה דפקט שקיים רק אצלי... **אז זהו!** שמתברר שיש פסוק מפורש בזכריה: **"מי בן ליום קטנות!!"** דורשים חז"ל: מי גרם לצדיקים שיתבזבז שולחנם לעתיד לבא... **קטנות** שהיה בהם שלא האמינו בקב"ה!!! שים לב: קוראים לזה קטנות... למה זה נקרא קטנות?? התשובה היא: מילא היו לך דאגות אמיתיות... נו... כאן צריך הרבה אמונה בשביל להתגבר... דא עקא!! שלמרב האבסורד ביום יום אנחנו נתקעים על יום **קטנות!!** על דאגות של דקדוקי עניות שאנחנו מחליטים להטריד את עצמנו בפיצי'פקס שלא מצדיקים את האנרגיות שאנחנו מבזבזים עליהם!!

אז לאחרונה התחלתי להתלמד איך להרגיע את היום קטנות הזה... ובכן: השיטה הנכונה היא: אל תנסה להרגיע את עצמך!! אל תנסה להפעיל היגיון ולהסביר שהמאה שקל נוספים של המס חד פעמי זה לא הרבה... לא!!! זה לא יעזור!! (עובדה שההיגיון פה לא בדיוק עובד) הדרך הנכונה איך לצאת מזה... זה אדרבה... לפרוץ את החומה עוד יותר... להוכיח לעצמך שאם אני רק רוצה לדאוג... יש עוד כמה עשרות סיבות יותר מוצדקות ממה לדאוג... ואם ב"ה הכל בסדר... אז בבקשה... נא לעזור את תא הטייס... תן לרבש"ע להיות הנווט והטייס והוא יוליך אותך לשלום ויביא אותך לחיים ולשמחה ולשלום... כן!!! זה בדיוק מה שאני גם עונה לידידי הברון בשידוכים... אני לא מנסה להרגיע אותך ממה שאתה חושש... אדרבה... אני רוצה להעמיס עליך עוד כמה מאות דאגות נוספות בחיים... אתה בטוח שיהיה לך ילדים?? ומה עם שלום בית?? אתה בטוח שאתה בעצמך בריא?? ואם תקנו דירה... איזה שכנים יהיו לך? ואיזה בעיות יהיו בצנרת... ורטיבות... ואם פתאום יפטרו את אשתך מהעבודה והכולל שלך יסגר... ומה עם קורונה... בקיצור: אם רק תרצה אני יכול להמשיך למנות רשימות בלתי נגמרות שלא נותר לך אלא להגיש מכתב התפטרות לרבש"ע!!! ולבזבז ליום קטנות... להבין שהדאגות שאנחנו מעלים על דעתנו הם רק "שומשום" קטן לעומת מה שרק אפשר לדאוג... ובדיוק בשביל זה אנחנו יהודים ויש לנו בורא עולם... ואבא שבשמים ברא את העולם לא בממדים שלנו!!! לא לפי המידות שלנו! ובשביל זה אנחנו צריכים לקפוץ לחיים... ועם מי?? איתו יתברך!!! איתו אפשר להתחיל את החיים בעצימת עיניים... ובלעדיו חלילה... אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה...

את התקציב ל-30 שנה הבאות ולסגור את כל הפינות... והנה שבוע אחרי החתונה שלי, אמא שלי נפטרה בפתאומיות... כל חיי הנישואין השתנו בבת אחת... לתמוך ביתומים צעירים וכו'... ואז לפתע מצאתי את עצמי ממתין לילדים במשך כמה שנים... מישהו דיבר על זה?? חוץ מזה היו הרבה הרבה דברים טובים שקרו לי פתאום... כל מיני הנסות ותפקידים מעניינים שפתאום נחתו עלי ללא הודעה מראש... יש אינספור הפתעות מעניינות במגרש החיים... אתה מוזמן לראיין את כל מי שכבר קפץ למים... עם הגלגל הצלה שנקרא: יום אירא אני אליך אבטח!!!! חיי הנישואין מזמינים אינספור הפתעות... מדובר באינספור נתונים דינמיים שמשתנים שאין שום דרך בעולם לצפות אותם מראש... כך שכל השיקולים והשאלות הנכונות שלך נהפכים להיות לא רלוונטיים... הבנת אותי?? (תסלח לי אבל זה בדיוק כמו איזה בני ברק שטען לי בתוקף שבבחירות האלו בטוח יהיה לי לג' שמונה מנדטים... למה? כי לפי המספרים יוצא שבגידול הטבעי יש עוד 10.000 חרדים שרק עכשיו נהיו בעלי זכות בחירה... אמרתי לו: שתהיה בריא... אתה צודק במספרים!! הבעיה היא שיש חוץ מזה עוד עשרות חישובים מספריים נוספים... כמה אחוזי הצבעה... כמה מפלגות לא יעברו וכו' וכו' כידוע לידועי חן... זאת אומרת: אני לא מתווכח עם המספרים שלך... אני רק טוען שיש עוד הרבה הרבה מספרים נוספים שמשנים את כל המפה מאה שמונים מעלות)

עד כאן המסר מול הבחור הברון בשידוכים...

אבל בינינו לבין עצמנו... גם בשאר תחנות החיים אנחנו פוגשים את זה.

יש איזה באג מוזר... שפעם חשבתי שרק לי יש את הוירוס הזה...

שהדיסק פתאום נתקע על איזושהי דאגה נקודתית!! ונכנס לזה... ננעל בזה... מוטרד מזה כאילו זו הבעיה היחידה בחיים!!! אתן לך כמה דוגמאות משעשעות... לפני שנה התחילו הגזירות על החד פעמי והשתיה קלה... אני לקחתי את זה מממזה קשה... עכשיו: כל מי שקצת מבין במשק בית יודע שמה כבר יכול להיות?? עוד 100 או 200 שקל בחודש... במושגים של משק בית בקושי מרגישים את זה... (זה לא סתירה שזה עוול... אני מדבר כעת על הכיס הפרטי שלי) אבל אני לקחתי את זה קשה כאילו לקחו לי את הנעליים... (כמובן שתוך כדי אני ממשיך לבזבז כסף בלי לשים לב... העיקר שהחד פעמי שעולה הרבה כסף מתסכל אותי...) או לחילופין: פעם קבלתי סכום כסף בדולרים... נו... כעת צריך לפרוט אותם... אבל רגע... בא נראה מה מצב הדולר... אולי הוא עולה ואז כדאי לחכות... ואל תשאל... הוא רק ירד וירד והמצב רוח שלי ירד יחד איתו... ומה אתה חושב?? מה כבר היה מדובר?? בכמה עשרות שקלים לכאן או לכאן... אבל זה לא הפריע לי **להיתקע שם!!** כל המצב רוח שלי התנדנד לפי השער של הדולר... משוגינער...

ממתי אתה עושה עסק מכמה עשרות שקלים?? אין פה שום היגיון בפרופורציות... זה סוג של וירוס כזה... וכו' בכל מיני מבצעים וכדו'... שהפיל פתאום מחליט להיכנס לאיזה מחט ולהינעל בתוכה... לקחת ללב כל מיני דברים קטנים שאין להם שום פרופורציות לתשומת לב שנותנים להם... וכמובן שהבאתי כאן את הדוגמאות המשעשעות... כי יש דברים הרבה יותר משמעותיים... זה יכול להיות פתאום חששות מאיזה מחלה מסוימת... (כל אחד והקבוצת מועדון שלו) לך תסביר לו שבבדיקת דם יש עוד הרבה שורות שאם אתה מחפש ממה לדאוג יש לנו רשימה ארוכה של מילים בלטינית... אבל לא!! כל הדברים האחרים מסודרים... והוא החליט לדאוג רק מזה! כל אחד נתפס לדאגה בנושא ספציפי אחד!! יש לך אחד שפתאום נזכר

הפינה הנקודתית שלו... אצל אחד זה הנושא הכספי... אצל השני זה המשפחה... אצל השלישי זה נייגודים מסוימים... אצל הרביעי זה כל מיני חרדות רפואיות או נפשיות... כל אחד והמשקעים (שלו)

ושתבין: נקודתית אני לא מתווכח איתך... **כי אתה צודק**... גם הסבתא שהסתבכה עם מצפה יריחו... הבנתי אותה... כי גם אני במקום או במאוחר הסתבכתי שם... **אבל לי לא היה את הלוקוסוס להסתבך שם!** כי כשאתה נוסע עם טרמפים... אם רק תרצה להסתבך יש לך כ"כ הרבה מה להסתבך ולדאוג... שאין ברירה... מי שנוסע בטרמפיאדה לא נותר לו אלא לקחת ספר תהילים ולשחרר!!! לשחרר אחיזה!!! לתת לרבש"ע להפתיע אותך... רק ככה אפשר לצאת לטרמפים...

וככה זה בדיוק בחיי הנישואין!! חיי הנישואין טומנים בחובם הפתעות בלתי צפויות לחלוטין... כך שגם אם אתה רוצה לסגור כמה פינות חשובות... ברגע שנכנסים למגרש החיים אתה קולט שזה לא רלוונטי...

ופה אני רוצה להבהיר נקודה די נחוצה: פעם... כשאנשים נשואים היו מתחילים להשמיס' לי את המשפטים מהסוג הזה... זה היה נשמע לי מוזר... מה קרה שכל האברכים התחילו ללמוד מוסר? ומקריאים לי משפטי אמונה מתוך הספר... האברך הזה לא נראה לי עד כדי כך צדיק... אז מה קורה פה?

אז זהו שתבין! אותו אברך שמבטל את החששות שלך ואומר לך בטחון בה'... זה לא בגלל שהוא באמת אוהב שם... **אבל המציאות חזקה מהכל!!** הוא אומר את זה לא מתוך הספר... הוא אומר את זה ממגרש החיים... כשנכנסים למגרש החיים מתחילים לחיות בטחון לאו דווקא ממקום של מדרגה... אלא ממקום של חוסר ברירה... זו המציאות... נזקקת לחלל האויר... ואתה עכשיו בידיים של הרבש"ע... גם אם תרקע ברגלים... זו העובדה... בינה זאת...

פה לענ"ד נמצא הטלפון שבור בין הברון שעדיין לא התחיל את החיים... לבין אותו ברון בכבודו ובעצמו שכבר קפץ למים וכעת למפרע הוא מבין שהבררנות שלו לא הייתה רלוונטית... הבחור הברון מציג את האיום האיראני שלו... מה יהיה עם המצב הכלכלי, והוא דורש תשובות... הוא טוען לי: אם אתה חושב שאני מדבר שטויות תסביר לי!!

אז זהו שלא!! שטויות אתה לא מדבר! אבל אתה כן מדבר **לא לעניין**...

כי תבין שהחיים הם כ"כ מפתיעים... וכ"כ בלתי צפויים... שזה נראה בדיוק כמו נסיעה בטרמפים... אברך נשוי עומד בכל צומת בחיים ואין לו שמץ של מושג איך הוא מגיע לצומת הבאה ומת... אברך שקורא את השורות האלו מחייך לעצמו מאוזן לאוזן... ואתה גם תחייך ביום שאחרי) ואל תדאג!!! בטרמפיאדות יש ניסים... וברוך ה' תמיד ה' שולח כל מיני שליחים... אבל אף טרמפיסט לא עומד עם שעון ומתכנן את המאתיים קילומטר קדימה... כי אין לו שמץ של מושג מה הולך להיות בצומת הבאה... **ואת המסר הזה מאד קשה להעבירו!!** כי החיים הם כ"כ מפתיעים ש... שאין לך שום קצה חוט צעד אחד קדימה... (רק לשבר את האוזן: אשתך אותך בסיפור האישי שלי... אני הברון הראשי!!! אחרי שסיימתי לאשר

מה יותר טוב? חסד שבחסד או גבורה שבחסד??

בפרשה כולנו מתפעלים ממידת החסד והגמילות חסדים של רבקה... כל ילד חוזר מהגן עם הצעצוע והסיפור איך שהיא הישקתה את כל הגמלים וכו' וכו'... אבל אנחנו כמעט לא שמים לב שבהמשך הפרשה אנחנו פוגשים אצל רבקה גדלות נפש הרבה הרבה יותר משמעותית!! תנחש מה??

אליעזר עבד אברהם מגיע... מדבר כמה מילים... הולך לישון... קם בבוקר... ואליעזר מיד מבקש: שלחוני ואלכה לאדוני... לכן מתחיל לערוב את העניינים... תשכב הנערה ימים או עשור אחר תלך... ואליעזר מסרב!! אל תאחרו אותי... שלחוני ואלכה לאדוני... נו... נקרא לנערה ונשאלה את פיה... התלכי עם האיש הזה??

ותאמר אלך!!! נקודה!! אני הולכת!! מוסיף רש"י ואומר: **מעצמי, ואף אם אינכם רוצים!** שים לב: מדובר פה בנערה צעירה... רק אמת, כשאליעזר הגיע ושם את הצמידים על ידה... מה כתוב?? ותרו תגד לבית אמו... רבקה הקטנה רצה לאמאלה... מספרת הכל לאמא... כמו הילדה הקטנה שתחת הסינר של אמא... לא עברו שנים עשרה שעות!! ושואלים אותה: התלכי עם האיש הזה?? ותאמר אלך!!! אני הולכת ברגע זה... שלום אמא... שלום אחים ואחיות... שלום חדרי האהוב... שלום שואבות... אני הולכת!

וכי יש לך -- לך מוצא וממולדתך ומבית אביך... (יותר נכון אמו). יותר גדול מזה?? איד?? איך רבקה הקטנה מסוגלת לעשות כזה צעד משמעותי בכוח נחוצות??

חזק מה... יש פה עוד נקודה: אצל רבקה רואים גישה מאוד נחרצת... אלך מעצמי!!! ואפילו אינכם רוצים... לא מצינו כוז התבטאות אצל אף אשה באותם דורות... איפה שמענו שאישה מופיעה מול משפחה ומודיעה להם חגיגת אני לוקחת את עצמי לידים ואני אפילו לא שואלת אתכם!!

והעניין הוא כך:
בעל התניא אומר: שידוע יש חסד שבחסד ויש חסד שבגבורה... חסד שבחסד זה אולי נשמע מאוד טוב... אבל דווקא זה דבר פחות חיובי... ולמה?? כי אדם שהוא חסד שבחסד הרעיון הוא שכל כולו חסד... כל כולו אוהב... מחבק... עוטר... מוותר... סולח... מכיל... הכל אצלו עיגולי פינות... דא עקא!!! שבן אדם כזה שכ"כ מחבק וכ"כ עוטר ומכיל... בדרך כלל הוא גם מחבק את עצמו ומכיל את עצמו וסולח לעצמו... וכתוצאה מזה הוא חסר עקביות להחריד ולא יוצא מהחסד שלו כלום... כי נכון שהיום הוא עשה חסד עם אחרים... אבל מחר הוא עושה חסד עם עצמו ונשאר במיטה כל היום... היום רבקה עשתה חסד עם אליעזר... מחר היא עושה חסד עם אחיה ואמא ונשארת בבית ימים או עשור... היום רבקה עשתה חסד עם יעקב... מחר היא עושה חסד עם עשיו... כוז סוג חסד לא שווה הרבה... זה חסד שבחסד!!! זה חסד שמתבונן סביב עצמו ולא יוצא ממנו כלום... **רבקה זה גבורה שבחסד!!** היא עושה חסד... אבל זה חסד שהמניע שלו זה פחד יצחק!!! רבקה עושה חסד ממקום של חרה שזו הדרך הנכונה... והיא מתפעלת מהצדק והמשפט שמופגן מכל משפט וכל הנהגה של עבד אברהם ומאותו מקום של חסד היא מקבלת החלטה שכל כולה גבורה!!! אלך!!!! אני הולכת אחרי האיש הזה... ואני הולכת אחרי בשיא הגבורה... בעל כרחם... והיא מבהירה: אף אחד לא יניע אותי מזה... מכזה חסד יוצאת רבקה אמונו!!! כי דוע: רבקה זה מלשון עול... הפרה יוצאת ברבקה... מי שידוע לעשות חסד ממקום של קבלת עול... מכזה חסד יוצא רבקה... מכזה חסד אפשר להתקדם הלילה ולהעמיד את הבית השני... את הבית של עמוד הגבורה שמשולב עם חסד...

”זחלה הענקית של לחם משנה בשבת בשנים שבסיום המשמרה...”

כמידי שנה בתקופה הזו פחות או יותר... באמצע חודש חשוון... אז מגיע המשמרה שלנו לעלות לירושלים... אנחנו שייכים למשמרת הפיצץ... הדור המבוגר שבנו מתרפקים על פעם... לפני שמזנים שנה... (עוד בזמן כהונתו של שמעון הצדיק) שהמשמרה שלנו מנתה בסה"כ כמה מאות כהנים... מדובר היה בכמה בתי אב בודדים... כל פעם שהגיע זמן המשמרה לעלות זה היה נראה כמו שבת גיבוש משפחתית... כולם היו יושבים יחד ואוכלים... אבל היום בלע"ז המשמרה כבר גדלה... מדובר באלפי אלפי כהנים... זה כבר שבט לכל דבר!! ברוך המקום שבחר בזרעו של אהרן... וממילא המשמרה מחולקת לבתי אב... וגם הבתי אב נפרטו לתת בתי אבות... ואנחנו שייכים לבית אב של יום שני!!!! כלומר: היום הרשמי שלנו היה כבר ביום שני האחרון... ואילו עכשיו אנחנו כבר בשבת השניה... בשבת שבה מסיימת המשמרה והולכים הבייתה...

כן!!! יש הבדל עצום בהרגשה בין השבת הראשונה לשניה... הרי המשמרות מתחלפות בשבת... כלומר: כל משמרה מתחילה בתמיד של בין הערביים של שבת... ומסיימת בשבת הבאה בתמיד של שחר (ובמוספין ובבזיכין ובבלחם הפנים חולקין בין המשמר היוצא למשמר הנכנס...) אז בשבת הראשונה שמגיעים! יש מתח באוויר! ס"ס אנחנו לקראת שבוע של עבודה במקדש... כבר חודש לפני זמן המשמרה זה אצלנו כמו חודש אלו... תשובה והכנה רבתא לזכות לשרת לפני דר במעון... יש גם דריכות מגודל האחריות להיות שלוחם של ישראל!! זה השבוע שבו אנחנו מייציגים את כלל ישראל במקדש... זה לא פשוט... אז השבת הראשונה שבה מתחילים לעבוד... זו שבת של "ויגילו ברעדה..." יש תענית דיבור... יש כל הזמן דרשות התעוררות... וגם הדרכות מעשיות לקראת האתגרים הספציפיים של השבוע הבא במקדש... כל שבוע והאתגר היחיד שלו... יש כאלו שנמנעים מלישון בלילה... (המסיבות שהכנה"ג לא ישן בליל יום כיפור... רק זה חסר לי שראש המעמד יעמיד אותי יחד עם כל הטמאים בשער המזרח לפני כל ישראל בשעה שהלויים משררים...) (מיותר לציין שאף אחד לא מעז לשתות יין בהליגער ימים הקדושים של זמן המשמרה... (גם אם קיי"ל שאנשי משמר מותרין לשתות יין בלילות אבל לא בימים ורק לאנשי בית אב אסור גם בלילות... אבל אף אחד לא מעז... את הקידוש על היין בליל שבת מכבים את הזקן הישיש ביותר במשמרה... או את החולה והזקן והמזהם... אלו שבלאו הכי מפולים מלשרת) בקיצור: בשבת הראשונה זה פחד!!!!

ואז מתחיל השבוע... ואז... כשהגיע יום שני שזה בדיוק יציא היום של הבית אב שלנו... כעת מפלס המתח הגיע לשיאו!!!! כאן בודאי שאף כן לא מעז ללכת לישון בלילה... (חוץ מהזקני בית אב שישנים ברובדין של אבן של שכט בית המוקד) אז!!! ביום זכינו לעבוד ולשרת... וכעת בימים האלו... זה ימים מאד קצרים... ואז כשמגיע תמיד של בין הערביים... אוה... משהו מתחיל להירגע... מפלס המתח מתחיל קצת לרדת... אם כי יש צביטה קטנה בלב... היינו רוצים לזכות בעוד יום לשרת לפני ה'... מי יתן ותכבד מחר העבודה על הבית אב ויצטרכו אותנו... (יש סיכוי... בפרט בימות החורף הקצרים...) אבל עדיין!!! עדיין אכילת הקדשי קדשים לפנינו... כעת יש לנו ערב שלם עד חצות הלילה לאכול... רוב הכנהי בית אב לא טעמו כלום כל היום!!! בטח... כדי שיהיה לנו תאבון לאכול בלילה... את תשכח שצריך לאכול... וצריך לדאוג שלא יהיה נותר... והנה... מתחילים להגיש לנו את בשר חטאת ואשם... את שיירי המנחות... אלפי קינין!!! אלפי אלפי גוזלות חילקו לנו היום... כל גזול זה ילד יהודי שנוולד ואמא שלו באה כאן להודות לה' ולהקריב קרבן יולדת... ואז לקראת חצות לילה שוב מתחיל פה מתח... אם כי בלילות הארוכים האלו של החורף המתח הוא פחות גדול... כי משתלטים יותר בקלות על הכמיות... ואז הגיע חצות לילה!!! כשמגיע חצות לילה אז יש פה עוד ירידה במפלס המתח... מכאן ואילך יש חלופה מהבית אב שלנו לבית אב הבא של הבני דודים שלנו מאותה משמרה... אבל עדיין אנחנו בהיכון!!! אנחנו במילואים!!! אנחנו כל הזמן בעמדת הקפצה... ואז מגיע יום חמישי... ביום חמישי כבר מותר לכבס ולספר... ואז מגיע שבת!!! השבת השניה כפי שכבר הקדמתי... זו כבר שבת של שמחה... כעת זה כבר כמעט על הגבול של מפגש משפחתי!!! אבל לא... עדיין יש פה ויגילו ברעדה... ס"ס אנחנו עדיין בתוך המשמרה... בליל שבת אף אחד מאיתנו לא מוכן לוותר על הלחם הפנים של מחר... כך שאף אחד לא הולך כעת להסתובב ברחובות ירושלים "כאילו אין מחר" עדיין נדרשת זהירות... אבל השמחה טובה לבב כבר מורגשת... ואז יש ככה חדוואת דשמעתא ומתחילים להתווכח בלימוד... להעלות כל מיני שאלות שהתעוררו השבוע... ויש דיונים... ואז יש כל מיני דברים מעניינים ככה להגדיל השמחה...

והפעם היה משהו מעניין!!! ר' יענקלה כהן הדוד העליון של המשפחה... הוא תמיד דואג לחידושים מעניינים... ואכן סבא שלנו... (ראש השבט של התת בית אב שלנו) הגיע בליל שבת לראש השלחן והוא מגלה לתדהמתו חלה ענענקית באורך של ארבע מטר... הרביש'ע חלות לפי כל השיטות!!! (היה צריך ארבע מפות רק בשביל לכסות אותה כדי לחם משנה) סבא הצביע על החלה הענקית בבת שחוק ו... ושאל: מה... מה זה??

ענה לו ר' יענקל: **זה לחמי תודה!!!!** מממממה?? צעקה של תדהמה נפלטה מפי כולם... מה... לחמי תודה?? מה הקשר?? מסתי לחמי תודה הם בכזה גודל אדיר?? הרי אפילו הלחמי תודה חסך שהם באמת גדולים... שכל אחד מהם עשוי מעשרון... זה אולי בגודל של חמשה טפחים...) קצת יותר מחצי מטר... (אבל פה זה חלה אדירה!!! אפילו לחם הפנים של מחר הוא הרבה יותר קטן...) (לחם הפנים הוא באורך של מטר וחצי... אורך כל חלה ה' טפחים ורחבה ה' טפחים), ואילו החלה הזו היא ההרבה יותר גדולה... בקיצור: מה מתברר?? שהדוד שלנו ר' יענקל הוא אף פעם לא מפספס... ותמיד בסוף השבוע של המשמרה הוא צריך לדאוג לעקשען וממצב... והשנה כשהוא בא להקריב קרבן תודה ככל שנה!! הוא החליט לעשות משהו מעניין... בדרך כלל לוקחים עשרה עשרון ומחלקים אותם לעשרה חלקים... עושים עשר חלות... ואז מקריבים את הקרבן התודה ומפרישים חלה אחת לכהן (והיות ואנחנו עצמנו כהנים... אז אוטומטית אנחנו לוקחים את זה לעצמנו) אבל היות ור' יענקל אוהב פרובוקציות... הוא באמת לקח עשרה עשרון וחילק לעשרה חלקים!! הפריש חלה אחת בצד בשביל הכהן!!! (דהיינו שזה מה שנקרא מורם מתודה...) את החלה הבודדת הזו הוא באמת אפה בנפרד... אבל את תשעת החלקים הנוספים הוא פשוט החזיר וחזיר בחזרה... ועשה מהם עיטה אחת ענענקית של תשע עשרון... (רק לשבר את האוזן: בלחם הפנים כל חלה עשויה משתי עשרון... וכאן זו חלה אחת שעשויה מתשע עשרון) והנה!!! כעת סבא הגיע לעשות לחם משנה... ר' יענקל הגיש לו שתי חלות!!! החלה העליונה בגודל עשרון קלאסי!!! והחלה התחתונה תשע עשרון!!! אל תשאל איזה עקשען הלך פה... ויכוחים עד סוף הלילה... האם זה בסדר או לא... האם זה כשר או לא... לא היה הרבה זמן להתווכח כי הייבים לגמור את החלה האדירה הזו עד חצות ליל שבת!!! כמובן שסבא בצע על החלה העליונה... למרות שהיא יותר קטנה... כי ס"ס היא יותר חשובה... כי לה יש דין של מורם מתודה... וכל זה עוד חוץ מאיל התודה שצריך לגמור אותו עד חצות... ובל שנתכח!!! שמתחיל שחר עשיר של לנו סיכוי לזכות באחת מהעבודות... יש גם חילוק לחם הפנים... ובענה"ש לאחר עבודת המוספין והבזיכין אז לראשונה אנחנו נשתה פה יין של לקוח מוסף מעשר וזו יהיה בני היכל דכסיפין למחזי זיו דזעיר אנפיו יהוה הכא בהאי תכא דביה מלכא בגילופין... ואז אנחנו נרוץ לטיש שלוש סעודות של הכנה"ג אולי נזכה לקבל קצת שיריים מהמחצה לחם הפנים שנוטל הכנה"ג...

גיליון מס' 494 פרשת חיי שרה
תשפ"ג שנה אחת עשרה

להקדשות:

053-3145900

בברכת שבת שלום

יצחק גולדשטוף

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח

"אני בצדק אחזה פניך" (ב)

א. בגליון שעבר הזכרנו הוראת רבינו זצ"ל שמותר לבקש ולקחת עודף מעניים בפרשה שניה של ק"ש, שזה נחשב דבר מצוה שאם לא כן לא יתן. והנה הוראה זו יסודה היא על פי הוראה אחרת ממרן החזו"א כפי שכתב רבינו ע"ה ברשימותיו, וז"ל: כשיצא מבית הכסא ונטל ידיו הי' כמה פעמים מנגב ידיו בשעת ברכה (ושמעתי שא' שאלו על זה והשיב לפי שאנשים ממתנינים עלי וממהר, ועי' מ"ב סי' קצ"ד סק"ד, אבל יש לומר דמעשה המצוה מותר כדמשמע בירו' ברכות פ"ט ה"ג, והניגוב גם כן קצת צורך עי' מ"ב סי' ד' סק"ב, ועי' בתשו' שלמת חיים החדש סי' י"א ט"ו ק"ג), עכ"ל. אמנם לנשק התפילין בעת התפילה או הציצית בקריאת שמע כנהוג כתב רבינו בדעת נוטה (ציצית סי' תשל"ב) שמנהג העולם לנשק וכמדומה דלהגר"א אין לעשות כן, וציינו שם בהערות למעשה רב (סי' ל"ט) וביארו בשם רבינו שכשמנשק אינו יכול להוציא מילים בשפתיו וזה חשיב להפסק משא"כ כשעושה מלאכה קלה כמו להעביר הציצית על עיניו שאינו מפסיק הדיבור ל"ח הפסק כ"כ.

ב. עוד העיר הגר"ר מרדכי עמנואל שליט"א שמה שנהג רבינו זיע"א לכפול נתינתו אחר חוה"מ להשלים מה שהחסיר להם בשל החומרא שלא לטלטל שלא לצורך, שאפשר שמקורו בגמ' פסחים (נ"ז א') ת"ר בן בוהיין נתן פיאה לירק ובא אביו ומצאן לעניים שהיו טעונין ירק ועומדין על פתח הגינה, אמר להם בני השליכו מעליכם ואני נותן לכם כפליים במעושר, לא מפני שעיני צרה אלא מפני שאמרו חכמים אין נותנין פיאה לירק, והגמ' שאלה למה אמר להם לא מפני שעיני צרה, והשיבה כדי שלא יחשבו שדוחה אותם. וכתב שם המאירי: לעולם יהא אדם נזהר שלא לבייש את העניים ושלא להכאיבם בדברים קשים וכל שכן שלא להראות עצמו להם כמרמה וכדוחה אותם בדברים וכו', ודפ"ח.

ג. שמעתי מרבינו שאין לעני או משולח, להמנע מלקבל כל סכום, ואע"פ שמדינא אין חייב ליקח, מ"מ מן היושר לקחתו ולזכותו במצוה, ואף שאינו לפי כבודו, מ"מ מבזיונותו אנו חיים. (ועי' בס"ח סי' מ' כי עליך הורגנו כל היום אלו בני אדם שמקבלים בושת. והלבנת פנים על המצות כי כשאומר לאדם סכלות לקיים מצות ציצית ותפלין וכיוצא בהן נשפך דמו כמים מפני הבושה מעלה עליו הכתוב כאלו נהרג עליו וכו' עי"ש).

ד. עוד שמעתי ממנו ז"ל, שא"צ ללוות על מנת ליתן צדקה לעני, אם אין לפניו מעות משלו, ובזה ליכא איסורא דאל ישוב דך נכלם, ואפי' אם יש בידו מעות של אחרים א"צ ללוות מהם.

לכבוד עורך הגליון "דברי שי"ח"

קראנו בשבוע שעבר בתורה "ויהי כאשר התעו אותי אלקים מבית אבי", וברש"י כתב, "אונקלוס תרגם מה שתרגם", ויש על כך סיפור מופלא ולא ידוע על מרן הגר"ח קצ"ל, שפעם (תמוז תשמ"ה) הוזמן לשמש כסנדק לברית של א' מבוגרי ישיבת "נתיבות עולם", (שהרופאים אמרו על אותו זוג שאין סיכוי שיהיה להם ילדים) שהתקיימה בישיבה, כשחיכו עד שרבינו יגיע, בינתיים רקדו שם את השיר "וטהר לבנו לעבדך באמת", כשהגר"ח נכנס וראה את הקולות ואת המחולות, התרגש, נתן את הטלית לזה שהסיע אותו - שיחזיק בינתיים, ונכנס אל תוך המעגל ורקד ומחא כפיים בשמחה גדולה, אח"כ בחזור שאלו לרבינו - מה היה השמחה המיוחדת, והשיב ע"פ רש"י הנ"ל שלכאורה צריך ביאור מה כונתו במה שמביא את התרגום וכותב: "אונקלוס תרגם מה שתרגם", ואמר שעכשיו הוא הבין את הפשט, שאונקלוס כותב שם כאשר טעו אומות העולם אחרי האלילים אותי קירב ד' לעבודתו וכו', וכונת רש"י שאונקלוס תרגם כך כי הרגיש כך בעצמו, שהוא עצמו זכה להתגייר, וכך בנתיבות עולם אלו שהיו מחוץ לעולם התורה וזכו להתקרב לאור התורה, הם הכי מרגישים את ה"וטהר ליבנו לעבדך באמת" וזה השמחה המיוחדת. (הפרטים המלאים שמורים במערכת)

ניתן להזמין במערכת הפצת הספרים שע"י "קובץ גליונות" את הספרים הבאים:

שיח שידוך, חיי תורה, להדבק, החובות, אלא, שבענו מטוביך, שגדל בתורה, ומתוק האור,

להזמנות: 053-3145900

משלוח חינם בכפוף למוקדי ההפצה ברחבי הארץ

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"ג, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדְּוֵרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מְדוּר שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבֻעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזָה"י

פְּרֶשֶׁת תּוֹלְדוֹת - הַגָּאון רַבִּי אֱלִיעֶזֶר יְהוּדָה וְלִדְנֶבְרַג בַּעַל 'צִיץ אֱלִיעֶזֶר' (כ"ט חשוון)

פְּרֶשֶׁת וַיֵּצֵא - הַגָּאון רַבִּיאִיסֵר זְלַמֵּן מַלְצֵר (י"ד כִּסְלוֹ)

פְּרֶשֶׁת וַיִּשְׁלַח - שְׁלוֹשִׁים לַפְּטִירַת הַגֵּה"צ רַבִּי חַיִּים וואַלְקִין

פְּרֶשֶׁת וַיִּשָּׁב - סִיּוּם בַּס"ד שָׁנָה א' לַמְדוּר הַנִּקְרָא כִּיּוֹתֵר הַשָּׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת'.

נִשְׁמַח לִקְבֹּל מִקּוֹרְאֵינוּ הַנְּאֻמִּים מִסְמָכִים, תְּמוֹנוֹת, עוֹבְדוֹת וּמַעֲשֵׂיֹת הַקְּשׁוּרִים לַהֲנ"ל

הַגָּאון הָאֲדִיר רַבִּי נֵתָן צַבִּי שׁוֹלְמָן זצ"ל

רבי נתן זצ"ל (שני משמאל) משתתף בשמחה בביתו של הגאון רבי מאיר הוויגסברג שליט"א

הגר"מ שולמן, הגר"י אברמסקי, והגר"ב רוזנברג מסרו שיעורים כללים בדרך הלימוד המקובלת, ולא כפי מה שהכניס ר' נתן...

הגאון הגדול רבי נתן צבי שולמן, בן הגאון הגדול רבי מרדכי שולמן זצ"ל, ראש ישיבת סלבודקא, היה בן גילו של רבינו והתיידדו מהתקופה בהם שהו שניהם בביתו ובצילו של מרן החזון איש זצ"ל. לאורך השנים היה לו קשר של תורה עם רבינו, והיתה לו הערצה מופלגת כלפיו. רבינו מצידו כיבדו מאוד וראה בו כלי מחזיק ברכה שקיבל הרבה פסקים הדרכות והוראות מרבינו מרן החזון איש.

חכו ותראו שנצטרך לו

בנו של רבינו, הגאון רבי אברהם ישעיהו שליט"א, שלמד בישיבת סלבודקא, קבע חברותא ללימוד במשך מספר שנים עם רבי נתן, ושמר איתו על קשר עמוק במשך שנים רבות.

פעם סיפר לו הגאון רבי נתן זצ"ל, שעוד הכיר את רבינו מבחורות, כשראה אותו בביתו של החזון איש לומד בשקידה רבה ובהתמדה אין סופית. והוסיף - היו בחורים מבני ביתו של החזון איש שלגלגו עליו שלומד כ"כ הרבה, ואמרו וכי מה הוא מבין, וכבר אז אמרתי להם - חכו חכו, כשאנחנו נרצה להבין פשט באיזה גמרא, נצטרך לפנות אליו, כי הוא יידע את הכל... (מפיו).

הגאון רבי נתן שולמן זצ"ל

קנין לחופה וחדר יחוד

סיפר רבינו, שהגר"ר נתן זצ"ל סיפר להחזון איש משמו של מרן הגר"י הלוי סואלוביצקי מבריסק, שנוהגים אצלם שהחתן קונה את מקום החופה ואת חדר היחוד שיהיה קנינו, והחזון איש נהנה מכך. ולמעשה, בקונטרס הזכרונות של רבינו (כתב-יד) רשם מפסקי החזון איש בזה"ל: יש לחתן לקנות חדר היחוד ומקום החופה. (ר"נ שולמן נ"י, ועין משנה ברורה סימן של"ט סעיף קטן ל"ב). [ע"ע בנוסח המובא בספר מעשה איש חלק ב' עמוד קע"ב]

אויביו ישרים עמו - זו אשתו

סיפר רבנו: פעם אחת פגשתי את ר' נתן שולמן בים, ושאל אותי, שיש בחז"ל (ב"ר נ"ד א') על הפסוק במשל ט"ז 'ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים עמו - אפילו אשתו, ושאל שזה צ"ב.

ואמרתי לו שההסבר לזה הוא פשוט, כי בדרך הטבע איש ואשתו ה' צריך להיות הרבה מאד קטטות, כי הרי כל אחד בא מחינוך אחר וטבע ומקום אחר, וצריכין להשתוות בכל הדברים בכל הזמנים, הרי אפילו כשאדם לומד עם חברותא אינו משתווה לו בהכל, ואיך כאן ישתוו בהכל, וזה רק כאשר 'ברצות השם דרכי איש' וגו' (וע"ע טעמא דקרא משלי שם).

מדוע נברא הים

(תשרי תשס"ו) הגאון רבי דוב יפה נכנס אל רבינו וסיפר בפניו ששמע מר' נתן שולמן, שהחזון איש אמר לו 'הים נברא לעמלי תורה, כי זה בריא לעיון התורה'. הגיב רבנו: נכון, הוא החזיק מהתועלת של הים, והוא עצמו היה נוסע לשם ושהה רבע שעה במים, ואחרי כן התלבש ונשאר שעה בחוף.

לא יתכן שר' נתן יסכים

בחור מישיבת סלבודקא הגיע אל רבינו ואמר לו כי הנהלת הישיבה אינה מתירה לינשא בגיל צעיר, התפלל רבינו והגיב: לא יכול להיות שר' נתן יסכים לכזה דבר (מפי השמועה). ועובדא זו היתה שנים רבות אחרי שר' נתן כבר לא היה מעורב בענייני הישיבה מחמת בריאות, אבל בזכרונו של רבינו נשאר שמו...).

סיבת ההצלחה

הגאון רבי נתן זצ"ל היה מפליא בעומק הכרתו, והיטיב מאוד להגדיר בני אדם על פי טבעם. פעם התבטא כי הצלחתו של רבינו נבעה מהעובדא שהוא מקפיד ללמוד כל יום את סדרי הקביעות, בלי ויתור על שום יום ואפילו בימים עמוסים כמו ערב יום כיפור או חול המועד, וכמו כן שהוא לומד כל יום לפחות ארבעה עשר שעות (מבנו הגאון רבי יחיאל שליט"א).

שיראו כיצד נראית שעה של אדם גדול

רבי נתן אמר פעם, שיש לו רצון גדול להביא את רבינו להיכל הישיבה בסדר ב', ולא בשביל שיבואו לשוחח איתו בלימוד, אלא כדי שלא יבואו לשוחח איתו, אלא יביטו ויראו איך נראית שעה של אדם שכל החיים שלו זה רק תורה, לומד ולומד בלי שום הפרעות (מהגרש"ש זקס ראש ישיבת סלבודקא בהספד שנשא אחרי פטירת רבינו).

שלושת הבוחנים

באחת השנים הראשונות לפתיחת תלמוד תורה 'תשב"ר' בבני ברק, ביקשו הנהלת הת"ת לחזק את אחת מכיתות הלימוד, והודיעו שעם סיום הפרק יערך מבחן על ידי כמה מהורי התלמידים. באותה כיתה למדו 'מיוחסים' רבים ממשפחות תלמידי חכמים מבני ברק. ואכן כשהתלמידים סיימו לחזור נכונה להם הפתעה: שלושה הורים חשובים הגיעו לבחון. הראשון היה הגאון רבי נתן שולמן (שבנו ר' יחיאל למד בכיתה) ששאל שאלות עמוקות וגאוניות, השני היה הגאון רבי יעקב פוזן (שבנו ר' ראובן למד אז) ושאל שאלות רגילות, והשלישי היה רבינו (שבנו ר' א"ש למד) ששאל שאלות קלות והילדים שמחו להשיב עליהם...

ראשי הישיבה לא לומדים כמו בישיבה...

בנותן טעם לציין כאן דברים שנשמעו מפי חתן רבינו הגר"ש שטיינמן, על כוחו הגדול של הגר"נ זצ"ל: ר' נתן היה גאון ועילוי, וכבר בצעירותו הצליח ר' נתן 'להפוך' את שיטת הלימוד בישיבה. הוא החדיר בתלמידי הישיבה את שיטת הלמוד כלפי שקיבל אצל מרן מרן החזון איש, וכלל התלמידים נסחפו אחרי כוח קסמו. עד כדי כך, שבעולם הישיבות התהלכה אימרה צחה, שבסלבודקא ישנם שלושה ראשי ישיבה ש"לא לומדים כמקובל בישיבה"..." כי רה"י